ภาคที่ ๒

“วิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย : เปิดโลกกว้างกับวิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย”

....หลักสูตรนี้จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของสังคมโลกหรือประชาคมระหว่างประเทศ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพบปะและทำงานร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ การเรียนการสอนนั้นจะให้นักศึกษาได้พบวิทยากรที่มีประสบการณ์หลากหลาย มีมุมมองที่แตกต่างกัน เพื่อฝึกทักษะในการเลือกสรรความรู้ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ รวมทั้งสังเคราะห์ความรู้ที่ดูเหมือนว่าแตกต่างและไม่เกี่ยวข้องกันมาใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจนถึงหน้าที่การงานได้

โลกพัฒนาเข้าสู่ศตวรรษใหม่ ทำให้เราต้องมองย้อนกลับไปว่าชีวิตในปัจจุบันหรือที่จะมาถึงในอนาคตนั้นมีพื้นฐานและมีวิวัฒนาการที่ต่อเนื่องกันมาอย่างไร การกระทำของเราในปัจจุบันมีผลต่อเราในอนาคตอันใกล้และอนาคตของบุตรหลานเราในระยะยาวเช่นใด...

(พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, “โลก ๓ ยุค : อาณานิคม สงครามเย็น และหลังสงครามเย็น เหตุการณ์วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ : สาเหตุและความหมาย” **วิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย**, ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕)

ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย

บ้านสวนปทุม
ตำบลบางระแหง อำเภอเมือง
ปทุมธานี 12000

...การที่จีนพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ประเทศในตะวันตกจึงสนใจศึกษาและจับตามองว่าจีนจะก้าวต่อไปในอนาคตอย่างไร ในยุคสงครามเย็น จีนนับเป็นคู่แข่งของประเทศโลกเสรีทั้งปวงในด้านการครองโลก (โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกเอเชีย) เพราะยึดถืออุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ซึ่งถือว่ามีภารกิจในการเผยแพร่ลัทธิด้วยวิธีการทางทหาร และการโฆษณาชวนเชื่อ ในปัจจุบันนี้ การแข่งขันของจีนด้านการเมืองการทหารก็ยังคงมีอยู่ และด้านที่ตะวันตกจะต้องระมัดระวังมากขึ้น คือ การแข่งขันด้านธุรกิจ สินค้าจีนราคาถูก ทำให้สินค้าตะวันตกขายได้ยาก การที่ค่าแรงในประเทศจีนต่ำกว่าตะวันตก ทำให้ประเทศตะวันตกนิยมไปตั้งโรงงานในจีนหรือออกไปใช้พนักงานจีนในการผลิต หรือในการให้บริการ (outsourcing) ทำให้ประเทศตะวันตกเกิดภาวะว่างงาน...

(พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, "จีน : คู่แข่งหรือหุ้นส่วนของตะวันตก", **วิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย**, ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๙)

กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้เปิดสอนวิชาประวัติศาสตร์โลก แก่นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ ๕ ครั้งแรกในปีการศึกษา ๒๕๓๓ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสมกับนักเรียนนายร้อยและสถานการณ์โลก และเปลี่ยนชื่อวิชาเป็นประวัติศาสตร์ร่วมสมัย

วิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัยมีเนื้อหาที่สำคัญคือ การศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและสังคมของโลกร่วมสมัย กรณีศึกษาหรือวิกฤตการณ์ที่กำลังเป็นที่สนใจในเวลาที่กำลังศึกษา ตลอดจนอาณาบริเวณศึกษา ได้แก่ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออก เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง แอฟริกา ยุโรป และอเมริกา รวมถึงบทบาทขององค์การระหว่างประเทศที่สำคัญ เช่น องค์การสหประชาชาติ องค์การการค้าโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นต้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงบรรยายในหัวข้อ บทนำ จีนศึกษา และบทสรุป

วิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (HI 5101)

โลก ๓ ยุค : อาณานิคม สงครามเย็น และหลังสงครามเย็น, เหตุการณ์วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ : สาเหตุและความหมาย

พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕

ความมุ่งหมาย

หลักสูตรนี้จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของสังคมโลกหรือประชาคมระหว่างประเทศ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพบปะและทำงานร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ การเรียนการสอนนั้นจะให้นักศึกษาได้พบวิทยากรที่มีประสบการณ์หลากหลาย มีมุมมองที่แตกต่างกัน เพื่อฝึกทักษะในการเลือกสรรความรู้ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ รวมทั้งสังเคราะห์ความรู้ที่ดูเหมือนว่าแตกต่างและไม่เกี่ยวข้องกันมาใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจนถึงหน้าที่การงานได้

โลกพัฒนาเข้าสู่ศตวรรษใหม่ ทำให้เราต้องมองย้อนกลับไปว่าชีวิตในปัจจุบันหรือที่จะมาถึงในอนาคตนั้นมีพื้นฐานและมีวิวัฒนาการที่ต่อเนื่องกันมาอย่างไร การกระทำของเราในปัจจุบันมีผลต่อเราในอนาคตอันใกล้และอนาคตของบุตรหลานเราในระยะยาวเช่นใด

ในช่วงบทนำนี้จะกล่าวถึงศตวรรษที่แล้ว ๆ มา ซึ่งแบ่งได้เป็น ๓ ระยะคือ

๑. ยุคอาณานิคม หรือจักรวรรดินิยม
๒. ยุคสงครามเย็น
๓. ยุคหลังสงครามเย็น ซึ่งยังสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

๑. ยุคอาณานิคม (Age of Colonization)

๑.๑ ความหมายและความเป็นมา ระบบอาณานิคม หมายถึง การที่ประเทศชาติหนึ่งมาปกครองประเทศอื่น โดยเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ เรียกประเทศที่มาปกครองว่า *ประเทศเจ้าอาณานิคม* ส่วนประเทศที่ถูกปกครองเรียกว่า *ประเทศอาณานิคม* เรามักกล่าวจำเพาะแต่การที่ประเทศทางซีกโลกตะวันตกมีอำนาจเหนือประเทศในทวีปเอเชีย แอฟริกา ส่วนประเทศที่อยู่ในเอเชียด้วยกันเรามักเรียกว่า *ประเทศราช เมืองขึ้น หรือเมืองออก* ในทางประวัติศาสตร์ยุคอาณานิคมมีความเกี่ยวเนื่องกับคำว่า *จักรวรรดินิยม* หรือ *Imperialism* และ *ลัทธิอาณานิคม* หรือ *Colonialism* และสื่อความหมายที่ต่างกันเล็กน้อยดังนี้

จักรวรรดินิยม หมายถึง การขยายอิทธิพลหรืออำนาจการปกครองของชาติหนึ่งหรือรัฐหนึ่งไปยังดินแดนของชาติอื่น อาจดำเนินการในด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทางใดทางหนึ่งหรือทุกทางก็ได้ จักรวรรดินิยมในความหมายของการขยายอำนาจอิทธิพลเข้ายึดครองดินแดนเป็นอาณานิคมนั้นเริ่มในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ซึ่งเป็นระยะเริ่มแรกของการสำรวจทางทะเล ชาติที่มีบทบาทนำคือ โปรตุเกส สเปน ตามมาด้วยอังกฤษ ฝรั่งเศส และฮอลันดา ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ อังกฤษเป็นชาติมหาอำนาจที่มีอาณานิคมกว้างขวางกว่าประเทศในยุโรปอื่น ๆ อย่างไรก็ตามในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ลัทธิจักรวรรดินิยมได้หยุดชะงักลงชั่วระยะหนึ่ง จากสาเหตุเรื่องการทำสงครามภายในประเทศยุโรปด้วยกันเอง อันเป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิวัติฝรั่งเศส (ค.ศ. ๑๗๘๙) และการเถลิงอำนาจของจักรพรรดินโปเลียนแห่งฝรั่งเศส (ค.ศ. ๑๘๐๔ – ๑๘๑๕) ตามมาด้วยช่วงแห่งการฟื้นฟูกิจการทั้งภายในและภายนอกประเทศให้กลับคืนสู่สภาพเดิม ลัทธิจักรวรรดินิยมกลับมาฟื้นตัวอีกครั้งหนึ่งในตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ และดำเนินต่อเนื่องมาจนสิ้นสุดไปหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ การฟื้นตัวของจักรวรรดินิยมเกิดจากแรงผลักดันด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางทหาร ลัทธิชาตินิยม ความเชื่อในภาระของชนผิวขาว การยอมรับและนำหลักการดาร์วินทางสังคมมาใช้ในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งแรงผลักดันจากการสำรวจดินแดนใหม่ ๆ (หลักการดาร์วินทางสังคมเน้นการเลือกสรรทางธรรมชาติ ชาติที่เข้มแข็งเหมาะสมที่สุดเท่านั้นที่ควรจะดำรงอยู่)

จักรวรรดินิยมยุคใหม่ที่เริ่มขึ้นในกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ มีความเข้มข้นกว่าในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ – ๑๘ นอกจากอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งเป็นคู่แข่งเดิมแล้ว ยังมีชาติอื่น ๆ เช่น รัสเซีย อิตาลี เยอรมนี สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ในสมัยจักรวรรดินิยมยุคใหม่ อารยธรรมตะวันตกได้แผ่อิทธิพลครอบงำประเทศอาณานิคมอย่างกว้างขวางในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านการเมือง

การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จนก่อให้เกิดสภาพที่เป็น **"สากล"** ภายใต้อารยธรรมตะวันตกที่โยงใยไปทั่วโลก แม้ว่าหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จักรวรรดินิยมจะสิ้นสุดลง จนทำให้สภาพการโยงใยดูจะหยุดชะงักขาดหายไป แต่ในความเป็นจริงแล้ว อิทธิพลของจักรวรรดินิยมยังแฝงเร้นอยู่ในสังคมโลก และได้ปูพื้นฐานให้แก่ Globalization หรือโลกาภิวัตน์ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ที่มีทั้งความรวดเร็ว ความใกล้ชิด ความหลากหลาย และซับซ้อนยิ่งขึ้นตามความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

อนึ่งชื่อที่เรียกเกี่ยวกับสมัยจักรวรรดินิยมนั้น นักวิชาการบางกลุ่มใช้คำว่า **ลัทธิอาณานิคม (Colonialism)** เรียกสังคมโลกในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ – ๑๘ และคำว่า **จักรวรรดินิยม** กับ ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ คำว่า **อาณานิคม** เน้นการแสวงหาเมืองขึ้นเข้ายึดครองดินแดนและเข้าไปควบคุมการปกครองโดยตรง ในขณะที่คำว่า **จักรวรรดินิยม** นั้นอาจมีทั้งจักรวรรดินิยมทางด้านการเมืองการปกครอง (เข้ายึดครองดินแดน) จักรวรรดินิยมทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม เช่น ไทยเป็นประเทศเอกราช แต่ก็ต้องเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจจากแรงผลักดันของจักรวรรดินิยม และได้รับอิทธิพลอารยธรรมตะวันตก อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการบางกลุ่มใช้คำว่า **จักรวรรดินิยม** กับสังคมโลกในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ – ๑๘ และคำว่า **จักรวรรดินิยมยุคใหม่** กับช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

๑.๒ สาเหตุที่ล่าอาณานิคม

๐ ประชากรมีจำนวนมากขึ้น เพราะอายุยืนยาวขึ้นจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ เมื่อมีคนมากขึ้น ที่อยู่อาศัยและสถานที่ประกอบอาชีพก็มีไม่เพียงพอ จึงต้องขยายดินแดนหามาเพิ่มเติม

๐ ต้องผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ มากขึ้น เพราะมีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการในหลาย ๆ ด้านเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร และความปรารถนาความเป็นอยู่ที่สุขสบายฟุ่มเฟือยขึ้นจากพื้นฐานความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม

๐ ต้องการแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานราคาถูกเพื่อสามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้าโลก

๐ ต้องการตลาดที่จะรับซื้อสินค้าของตนที่ผลิตได้ ซึ่งจะนำความมั่งคั่งมาให้ประเทศ

๐ ต้องการทรัพยากรและวัตถุดิบนานาเพื่อมาใช้ในการผลิตต่าง ๆ

o ต้องการพื้นที่อันเป็นจุดยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศ และเพื่อควบคุมเส้นทางที่สำคัญต่อความมั่นคงของประเทศและเส้นทางเศรษฐกิจ

o ต้องการแสดงศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของชาติ

๑.๓ ปัจจัยที่ทำให้สามารถล่าอาณานิคมได้

o ก่อนหน้านี้ประเทศในยุโรปยังเป็นบ้านเมืองเล็ก ๆ เพาะปลูกทำมาหากินต่อมามีการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ เกิดการฟื้นฟูวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งนำไปสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม พัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในอุตสาหกรรมให้ก้าวหน้า เกิดระบบโรงงาน การผลิตสินค้าจำนวนมาก (mass production) และระบบการผลิตเชิงพาณิชย์ (commercialization) แข่งขันกันในตลาดการค้าระหว่างประเทศ

o การมีพลังทางวิทยาศาสตร์ที่เหนือกว่าประเทศทางตะวันออก

o การคมนาคมดีขึ้นสามารถเดินทางไปที่ไกล ๆ โดยใช้เวลาน้อยลง

o เทคโนโลยีทางการทหารก้าวหน้า ทำให้มีศักยภาพในการรบเหนือประเทศในซีกโลกตะวันออก

o ประเทศที่ถูกยึดครองเป็นอาณานิคมขาดความสามัคคี ไม่ได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไร้ความสามารถที่จะต่อสู้ผู้ที่มารุกราน

๑.๔ ผลที่เกิดกับประเทศที่ตกเป็นอาณานิคม

o รับวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบประเทศตะวันตก

o เรียนภาษาของเจ้าอาณานิคม

o พัฒนาการศึกษาแบบตะวันตก รับเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้

o ยึดถือเส้นเขตแดนและการทูตแบบตะวันตก ทำให้เกิดปัญหาเพราะว่าเป็นการแบ่งโดยเส้นรุ้งเส้นแวงในแผนที่ ไม่ได้คิดถึงสภาพภูมิศาสตร์และเชื้อชาติของผู้อยู่ในประเทศ

o เศรษฐกิจในระบบทุนนิยมเสรี

o การเพาะปลูกระบบไร่ขนาดใหญ่ (plantation) ทำลายการเพาะปลูกแบบยังชีพของคนพื้นเมือง อาจทำให้เกิดความอดอยากในช่วงต่อมา

o การทำลายทรัพยากรของประเทศในหลาย ๆ ด้าน

o การมีความเห็นแตกต่างกันระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง มีความเจ็บแค้น จึงเกิดขบวนการชาตินิยมต่าง ๆ

o การรับอุดมการณ์แนวคิดทางการเมืองจากตะวันตก เช่น ระบอบประชาธิปไตย ระบอบคอมมิวนิสต์ ระบอบฟาสซิสต์ เป็นต้น

๑.๕ ผลที่เกิดกับประเทศเจ้าอาณานิคม

ο ได้ประโยชน์ดังที่กล่าวในข้อ ๑.๒

ο ต้องเสียงบประมาณในการพัฒนาประเทศอาณานิคม

ο ต้องต่อสู้กับขบวนการชาตินิยมในประเทศอาณานิคมทำให้เสียกำลังพลและกำลังทรัพย์

ο มีประชาชนจากประเทศอาณานิคมเก่าเข้ามาทำมาหากินกันมาก ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ

๒. สงครามเย็น (Cold War Period)

๒.๑ ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๑๔ - ๑๙๑๘ เกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่งซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศสองกลุ่ม คือกลุ่ม *"มี"* (the Haves) และ กลุ่ม *"ไม่มี"* (the Have Nots) กลุ่ม *"มี"* คือกลุ่มที่มีอาณานิคมซึ่งเป็นแหล่งที่ให้ผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส ส่วนกลุ่ม *"ไม่มี"* คือกลุ่มที่มีอาณานิคมน้อย และไม่ได้ผลประโยชน์มากนัก ได้แก่ เยอรมนี ยังมีความขัดแย้งอีกหลายประการระหว่างสองกลุ่มนี้ แต่ละฝ่ายก็พยายามหาพันธมิตร หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ เศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนลำบากยากแค้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศแพ้สงครามซึ่งถูกบังคับให้ปฏิบัติตามสนธิสัญญาแวร์ซายที่เป็นสัญญาเสียเปรียบ ภาวะดังกล่าวทำให้ประชาชนสนับสนุนผู้นำเผด็จการฟาสซิสต์ เช่น ฮิตเลอร์ ในประเทศเยอรมนี มุสโสลินีในประเทศอิตาลี โตโจในประเทศญี่ปุ่น

ในด้านญี่ปุ่นนั้น แม้ในสงครามโลกครั้งที่ ๑ จะอยู่ฝ่ายชนะ แต่ผลประโยชน์ที่ได้จากสงครามไม่เป็นที่น่าพอใจ ญี่ปุ่นเป็นประเทศขนาดเล็ก ขาดทรัพยากรธรรมชาติ ต้องการขยายดินแดน และเขตอิทธิพล ลัทธิชาตินิยมและแนวคิดทหารนิยมของญี่ปุ่นจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙ – ๑๙๔๕)

๒.๒ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ การรวมตัวทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไปเป็นกลุ่มประเทศโลกเสรีที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ที่มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ ต่อมากลุ่มคอมมิวนิสต์เกิดความแตกแยกระหว่างสหภาพโซเวียตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน การเผชิญหน้าระหว่างค่ายโลกเสรีและคอมมิวนิสต์ทำให้สังคมโลกเข้าสู่ยุคสงครามเย็น

๒.๓ ขบวนการชาตินิยมซึ่งเกิดขึ้นเพื่อต่อต้านประเทศเจ้าอาณานิคมนั้นส่วนใหญ่เป็นขบวนการที่ผู้นำเลื่อมใสลัทธิคอมมิวนิสต์

๒.๔ สงครามเย็น ซึ่งถือกันว่าอุบัติขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๔๗ และดำรงอยู่นานประมาณ ๔ ทศวรรษเศษ จึงได้ยุติไปใน ค.ศ. ๑๙๙๐ นั้นมีลักษณะสำคัญดังนี้

๑) ต่อสู้ระหว่างอุดมการณ์ที่ต่างกันคือ อุดมการณ์คอมมิวนิสต์และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

๒) แข่งขันการผลิตและสะสมอาวุธร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธ

๓) ทำสงครามประสาท สงครามจิตวิทยา และโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านกันและกัน

๔) ทำสงครามลับ ใช้จารชนไปล้วงความลับ คิดค้นอุปกรณ์ที่ใช้ในการสืบราชการลับ เช่น เครื่องบินและดาวเทียมถ่ายภาพ ที่มีชื่อเสียงที่สุด ได้แก่ เครื่องบิน U-2, SR-71 (ปัจจุบัน NASA ใช้สำหรับสำรวจอวกาศ)

๕) หาประเทศดาวบริวาร แบ่งเขตอิทธิพล (sphere of influence) พยายามขยายเขตอิทธิพลของตน และทำสงครามตัวแทน (proxy war) ถือเป็นการเริ่มสมัยจักรวรรดินิยมใหม่ ที่มีทั้งความแตกต่างและความคล้ายคลึงกับสมัยจักรวรรดินิยมในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ถึงสงครามโลกครั้งที่ ๒

๖) แข่งขันในการเผยแพร่เกียรติภูมิของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสำรวจอวกาศ (space race) เริ่มในทศวรรษ ๑๙๖๐ อย่างไรก็ตาม การสำรวจอวกาศมิได้เป็นเพียงเครื่องแสดงเกียรติภูมิของชาติเท่านั้น ยังใช้ประโยชน์ในการต่อสู้ทำสงครามลับ ดาวเทียม Sputnik เป็นดาวเทียมสืบราชการลับ ทำให้เหตุผลของการวิจัยด้านอวกาศในช่วงสงครามเย็นไม่เป็นความสงสัยใคร่รู้ของนักวิทยาศาสตร์เท่าที่ควรจะเป็น

การต่อสู้ในช่วงสงครามเย็นนั้น ในที่สุดแล้วสหรัฐอเมริกากลับเป็นฝ่ายได้เปรียบ อาจเป็นเพราะระบอบเสรีนิยมเอื้อต่อการทำธุรกิจ สร้างอำนาจทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งได้ดีกว่าระบอบเบ็ดเสร็จ (totalitarianism) แบบคอมมิวนิสต์ และความคิดแบบโลกเสรีได้แทรกซึมเข้าไปในกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ด้วย

๒.๕ สงครามเย็นสิ้นสุดอย่างเป็นทางการในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๙๐ เมื่อมีการประชุมสุดยอดที่กรุงปารีสว่าด้วย **ความมั่นคงและความร่วมมือกันในยุโรป** ระหว่างประเทศต่าง ๆ ในองค์การนาโตและองค์การวอร์ซอว์จำนวน ๒๒ ประเทศ เพื่อดำเนินสัมพันธไมตรีต่อกัน

ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยกำลังทหารธรรมดาในยุโรป ในปีต่อมา (ค.ศ. ๑๙๙๑) มีการยกเลิกกลุ่มประเทศสนธิสัญญาวอร์ซอว์และองค์การโคมิคอน ซึ่งเป็นความร่วมมือทางทหารและเศรษฐกิจระหว่างประเทศค่ายคอมมิวนิสต์ และเมื่อถึงเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๙๒ ก็มีการตกลงเลิกการใช้ขีปนาวุธที่ยิงจากพื้นดินที่ติดหัวรบประเภทต่าง ๆ ทุกประเภท ให้ลดขีปนาวุธที่มีหัวนิวเคลียร์ลงประมาณ ๒ ใน ๓ ภายในทศวรรษหน้า

ในช่วงสงครามเย็นใกล้จะสิ้นสุดนั้นได้เกิดเหตุการณ์สำคัญหลายประการในสังคมโลก ตั้งแต่การแตกสลายของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก เริ่มจากโปแลนด์ (ค.ศ. ๑๙๘๙) แล้ว ไปสู่ฮังการี เยอรมนีตะวันออก เชโกสโลวาเกีย โรมาเนีย ยูโกสลาเวีย ไปจนถึงการล้มเลิกสหภาพโซเวียตในเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๙๑ แตกออกมาเป็นประเทศเอกราช ๑๕ ประเทศ และมีอยู่ ๑๒ ประเทศที่รวมตัวกันหลวม ๆ ภายใต้ระบอบเครือจักรภพ เรียกว่า เครือจักรภพแห่งรัฐเอกราช หรือ *CIS (The Commonwealth of the Independent States)*

ส่วนเยอรมนีตะวันตกและเยอรมนีตะวันออกได้รวมเป็นประเทศเดียวกันในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๙๐ กำแพงเบอร์ลินถูกทลาย สัญลักษณ์การเผชิญหน้าหมดสิ้นไป

๓. โลกหลังสงครามเย็น (Post Cold War Period)

นับจากต้น ค.ศ. ๑๙๙๑ เป็นต้นมา สังคมโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคใหม่หลังสงครามเย็น นักวิชาการได้วิเคราะห์สังคมระหว่างประเทศในช่วงเริ่มยุคใหม่นี้ด้วยแนวคิดที่หลากหลาย ตั้งแต่การเกิดกระแสโลกาภิวัตน์และการดำรงต่อเนื่องมา การล่มสลายของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ การขยายตัวของ EC เป็น EU และการก่อตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization หรือ WTO) แม้ว่าโลกาภิวัตน์จะทำให้เกิดสภาพไร้พรมแดน แต่เป็นการไร้พรมแดนทางเศรษฐกิจ มิใช่ว่าเหมือนหรือเป็นแบบอย่างเดียวกันทั้งหมด ประเทศต่าง ๆ ในสังคมโลกยังมีความแตกต่างกันทางด้านประเพณีวัฒนธรรม และมีแนวโน้มว่าเรื่องนี้จะกลายเป็นความขัดแย้งกันมากในศตวรรษใหม่นี้

นอกจากนั้น**การรวมกลุ่ม (bloc)** ยังไม่หมดไป แม้จะสิ้นสงครามเย็นแล้วก็ตาม การรวมกลุ่มยังมีความสำคัญในการปรับและสร้างดุลอำนาจใหม่ การรวมกลุ่มจะยังคงดำเนินต่อเนื่องไปในศตวรรษใหม่นี้ แต่มิใช่เน้นการรวมกลุ่มทางด้านอุดมการณ์และการทหารเหมือนในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ หากเป็น**การรวมกลุ่มทางเชื้อชาติ**ดังจะเห็นได้จากความขัดแย้งและการรวมตัวทางเชื้อชาติที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ในขณะนี้ **การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ**ทั้งในระดับอนุภูมิภาคและระดับภูมิภาค รวมทั้ง**การรวมกลุ่มทางทหาร** ดังจะเห็นได้ว่านาโตยังไม่ล้มเลิกไป แต่กลับจะ

ขยายตัวไปรวมเอายุโรปตะวันออกเข้ามาด้วย ทำให้รัสเซียไม่พอใจกลัวว่าจะปิดล้อมคุกคามความมั่นคงของตน ในขณะเดียวกันจีนก็ไม่พอใจเช่นกัน กลัวว่าจะเสียดุลอำนาจ ๓ เส้าระหว่าง สหรัฐอเมริกา+พันธมิตรยุโรป-รัสเซีย-และจีน

โลกหลังสงครามเย็นมีข้อพินิจที่น่าสนใจหลายเรื่องหลากประเด็นดังนี้

๓.๑ ภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์หมดไป แต่โลกยังไม่มีความสงบสุข มีปัญหาหลายประการ

- ความขัดแย้งในตะวันออกกลาง อิสราเอล ปาเลสไตน์
- อิรัก การใช้อาวุธที่มีประสิทธิภาพการทำลายล้างสูง อาวุธนิวเคลียร์ อาวุธเคมี และอาวุธทางชีววิทยา (weapons of mass destruction)
- ปัญหาเกาหลีเหนือ
- ปัญหาอดีตยูโกสลาเวีย
- ปัญหาพม่า
- ปัญหาในจีน เช่น ปัญหาไต้หวัน ปัญหาทิเบต
- ปัญหาในเขมร

ฯลฯ

๓.๒ ปัญหาอื่น ๆ

- ปัญหาสิ่งแวดล้อม : อากาศเป็นพิษ น้ำมันรั่วในทะเล สารตะกั่ว
- ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชน ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างประเทศต่าง ๆ ในสังคมโลกเกี่ยวกับเรื่องนี้
- การแข่งขันแย่งชิงทางธุรกิจ ซึ่งดำเนินไปอย่างเข้มข้นและรวดเร็ว

๓.๓ โลกปัจจุบัน : สังคมความรู้ (Knowledge Society)

- โลกาภิวัตน์มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจโลก เกิดการปฏิวัติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงนำเข้าสู่สังคมความรู้ที่การศึกษาและการฝึกหัดเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง
- การศึกษาค้นคว้าวิชาการในสาขาต่าง ๆ ที่นำเด่นและมีความสำคัญมากคือ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ

เหตุการณ์วันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๔ : สาเหตุและความหมาย

เหตุที่ต้องกล่าวถึงเรื่องนี้เพราะว่าเป็นเหตุการณ์สะเทือนขวัญที่ส่งผลกระทบถึงประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (มี website กล่าวถึงเรื่องนี้กว่าล้าน site) มีผู้ก่อการร้าย (terrorists) จี้เครื่องบินสายการบินพาณิชย์ของสหรัฐฯ จากท่าอากาศยานในสหรัฐอเมริกา บังคับเครื่องบินชนอาคาร World Trade Center ที่นิวยอร์กและตึก Pentagon ที่เวอร์จิเนีย ทำให้อาคารเสียหายและผู้คนล้มตายจำนวนมาก ไม่มีผู้ใดประกาศตนเป็นผู้ก่อเหตุการณ์นี้ ดังนั้น ในเบื้องต้นยังไม่มีใครแน่ใจว่าผู้วางแผนและลงมือกระทำเป็นใคร เป็นการยากที่จะสันนิษฐานว่าสาเหตุคืออะไร สหรัฐอเมริกาจึงประกาศสงครามกับผู้ก่อการร้าย

มีผู้พยายามสันนิษฐานว่าผู้ใดไม่พอใจสหรัฐอเมริกาถึงกับต้องก่อการร้ายแรงถึงเพียงนี้

o World Trade Center เป็นสัญลักษณ์ของทุนนิยม ผู้ที่แสดงความไม่พอใจคือผู้ที่ต่อต้านโลกาภิวัตน์ ต่อต้านการตั้ง WTO ซึ่งเขาถือว่าคนร่ำรวยจะได้ประโยชน์จากการสูญเสียของคนยากจน การต่อต้านเกิดขึ้นเวลามีการประชุมระหว่างประเทศ เช่น ที่ Atlanta

o Pentagon เป็นกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา แสดงถึงแสนยานุภาพทางการทหารของสหรัฐอเมริกา ผู้ที่ไม่พอใจสหรัฐอเมริกาในแง่นี้ ในต่างประเทศเป็นประเทศที่สหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงทางการทหาร

การที่สหรัฐอเมริกาเสนอโครงการ National Missile Defense (NMD) ซึ่งเป็นระบบที่ต้องใช้งบประมาณสูงมากในด้านการพัฒนาและการผลิต ทั้งยังขัดกับข้อกำหนดในด้านอาวุธที่ได้เคยลงนามไว้ (ABM Treaty) ต่างประเทศหลายประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนและรัสเซียคัดค้านเรื่องนี้ ในวันที่ ๑๓ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๑ สหรัฐอเมริกาประกาศให้ถอนตัวจาก ABM Treaty นอกจากนั้น สหรัฐอเมริกายังไม่ยอมให้สัตยาบันสนธิสัญญา Comprehensive Nuclear Test Ban อีกด้วย ประธานาธิบดีบุชอ้างเรื่องการต่อสู้การก่อการร้าย ไม่ลงนามในสัญญาเพื่อจะสร้าง missile shield หลังเหตุการณ์ ๑๑ กันยายน เสียงคัดค้าน NMD ลดลง สหรัฐอเมริกาบอกว่า ABM Treaty ล้าสมัยแล้ว

o ถึงแม้ว่าการทำลายด้วยการขับเครื่องบินเข้าชนอาคารไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสูง และไม่ได้ลงทุนมาก แต่น่าสังเกตว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังต้องมีอำนาจและมีความสามารถในการจัดการอย่างดี ประสานให้เครื่องบิน ๓ – ๔ ลำ ดำเนินการได้ในเวลาใกล้เคียงกัน ต้องมีการเตรียมการ เช่น บุคลากรทำได้โดยไม่มีใครสงสัย

ต่อมาสหรัฐอเมริกาสืบทราบว่า นาย Osama bin Laden เป็นผู้บงการให้เกิดเหตุการณ์นี้ เนื่องจากเขาเป็นคนร่ำรวย มีคนนับถือมาก เคยมีพฤติกรรมส่งเสริมการก่อการร้าย เช่น พวกที่วางระเบิดสถานทูตสหรัฐอเมริกาถึง ๒ ครั้ง โจมตีฐานทัพสหรัฐอเมริกา ในซาอุดีอาระเบีย เขาเคยประกาศแสดงความไม่พอใจที่สหรัฐอเมริกาตั้งฐานทัพในซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นดินแดนที่มีนครศักดิ์สิทธิ์ คือ นครเมกกะ และเมดีนา

บางคนตั้งข้อสังเกตว่า นายบินลาเดนเป็นคนโบราณ ไม่น่าจะรู้จักอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัยซึ่งจะทำให้ดำเนินการได้ผลขนาดนี้

ผลของเหตุการณ์นี้

o การที่ทุกคนปักใจว่ามุสลิมเป็นผู้กระทำการก่อการร้ายครั้งนี้ ทำให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามหลายประเทศถูกรังเกียจ สังคมขาดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน

o การที่สหรัฐอเมริกาประกาศว่าจะต่อสู้ผู้ก่อการร้ายโดยไม่ได้ระบุชัดเจนว่าต่อสู้กับประเทศใด ทำให้เป้าหมายการต่อสู้และระบบพันธมิตรไม่ชัดเจน

o นอกจากการขับเครื่องบินชนอาคารแล้ว ยังมีผู้ป่วยและล้มตายจากการใช้เชื้อโรค Anthrax และเกิดความหวาดหวั่นว่า จะมีสงครามเชื้อโรค โดยใช้เชื้อโรคร้ายแรงหลาย ๆ ตัว ประเทศต่าง ๆ พยายามสะสมยารักษาโรคต่าง ๆ องค์การอนามัยโลกต้องเตรียมพร้อมในเรื่องนี้

o สหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดอัฟกานิสถานซึ่งเชื่อว่าเป็นที่ซ่อนตัวของนายบินลาเดนและสมุนจากขบวนการอัลไคดา (Al Qaeda) รัฐบาล Taliban แพ้ ต้องออกไป การทิ้งระเบิดทำให้บ้านเมืองเสียหายต้องมีการรักษาสันติภาพ การฟื้นฟูประเทศ งบประมาณไปอยู่ที่อัฟกานิสถาน การฟื้นฟูประเทศอื่นจะมีเงินเหลือจัดสรรให้หรือไม่ เพียงใด

o ปัญหาอิสราเอล-ปาเลสไตน์รุนแรงขึ้น

o เศรษฐกิจถูกกระทบทั่วโลก ทำให้เกิดปัญหาในตลาดหุ้น ปัญหาธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งสำคัญสำหรับประเทศกำลังพัฒนา

o เหตุการณ์อาจจะเป็นเครื่องแสดงว่า**ยุคหลังสงครามเย็น**สิ้นสุด ความหวังของทศวรรษ ๒๐๐๐ มาถึงช่วงนี้กลับเลือนราง เพราะว่ามีปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งผู้นำและประชาชนยังไม่พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับภยันตรายของยุคสมัยเหล่านี้ ที่ร้ายแรงที่สุดคือ การเกิดกลุ่มหัวรุนแรงสุดโต่งในวงการต่าง ๆ ทั่วโลก การสะสมอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

o **สหรัฐอเมริกาน่าจะมีอำนาจสูงที่สุดในโลก** ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหารไปอีกหลายสิบปี เพราะว่าจะได้ความสนับสนุนอย่างไม่มีขอบเขตจากพันธมิตรอ้างเรื่องการต่อสู้การก่อการร้าย แต่ก็จะมีปัญหาที่เกิดจากการใช้อำนาจแต่ผู้เดียวเช่นนี้ เพราะจะเลิกได้ยาก ชีวิตและทรัพย์สินของคนอเมริกันจะต้องเสียไปอีกเท่าไร ถึงแม้ว่าการต่อสู้เอาชนะตาลีบันสิ้นสุดแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา Donald Rumsfeld กล่าวว่าสงครามยังไม่เสร็จสิ้น ยังต้องส่งเสริมความมั่นคงของอัฟกานิสถานไม่ให้พวกก่อการร้ายมีโอกาสก่อตัวอีก ทำลายอัลไคดา และกลุ่มอื่น ๆ เช่น อาบูซายาฟในฟิลิปปินส์ อย่างถอนรากถอนโคน ทุกประเทศต้องยอม เพราะไม่มีใครอยากได้ชื่อว่าให้ที่พักพิงแก่ผู้ก่อการร้าย

o ที่จริงแล้วสหรัฐอเมริกายังไม่ต้องการชนะสงคราม เพราะสงครามแบบนี้เปิดทางให้สหรัฐอเมริกา ทำตามที่ต้องการได้ ประธานาธิบดีบุชไม่ต้องการทำผิดอย่างที่พ่อเคยผิดมาคือเลิกสงครามเร็ว เผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา แล้วแพ้เลือกตั้ง

o ชาติอื่นไม่มีทางต่อต้านหรือคานอำนาจสหรัฐอเมริกา

o ปัญหาประเทศที่สหรัฐอเมริกาเรียกว่า Rogue States เช่น อิรัก เกาหลีเหนือ สหรัฐอเมริกา จับรวมเข้ากับประเทศก่อการร้ายที่สร้างอาวุธร้ายแรง

o มีคนบางคนว่าจะต้องแก้ไขปัญหาความยากจนเพราะว่าสาเหตุของเหตุการณ์ ๑๑ กันยายนเกิดจากความยากจน ซึ่งไม่น่าจะใช่ เราควรแก้ปัญหาความยากจน โดยไม่ได้คิดเพียงการป้องกันลัทธิก่อการร้าย

o การรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของยุโรปอาจทำได้ยากขึ้น บางประเทศ เช่น อังกฤษอาจจะบอกว่าจะต้องมุ่งเน้นแก้ปัญหาโลกจะมาคิดเรื่องยุโรปเพียงอย่างเดียวไม่ได้ (เมื่อเริ่มต้นปัญหา อังกฤษเข้าร่วมงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับสหรัฐอเมริกา) บางคนกลับเห็นว่าเหตุการณ์คราวนี้ทำให้ยุโรปรวมทั้งอังกฤษรวมตัวกันดีขึ้น (รัสเซียด้วย) เพื่อพยายามคานอำนาจสหรัฐอเมริกา

o รัสเซียไม่น่าพอใจ ABM Treaty แต่ไม่มีทางเลือกจึงรับไว้ก่อน หลังการโจมตีอัฟกานิสถาน รัสเซียมีโอกาสเข้าแทรกแซงในประเทศนี้มากกว่าสหรัฐอเมริกา

วิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (HI 5101)

จีน : ความเปลี่ยนแปลงและความโดดเด่น

พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๘

๑. ความนำ

ตั้งแต่สมัยโบราณจีนถือว่าเป็นพี่ใหญ่ในเอเชีย มีความเจริญรุ่งเรืองและทรงอำนาจทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

ชาวตะวันตกสนใจจีนในแง่ที่เป็นประเทศที่น่าทึ่ง มีวัฒนธรรมที่แปลกกว่าที่พวกเขารู้จักมาก่อน ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ซึ่งเรียกกันว่าเป็น**ยุคแห่งความรู้แจ้งเห็นจริง (Age of Enlightenment)** ปรัชญาในยุคนั้นเน้นการใช้เหตุผลพิจารณาหาความจริงมากกว่าถือตามประเพณีที่เชื่อกันมา พร้อมทั้งพยายามศึกษาจากธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ต่างจากตน ในด้านศิลปะมีกระบวนการที่เรียกว่า Chinoiserie คือ นิยมลอกเลียนศิลปะจีนในงานศิลป์ต่าง ๆ และในการตกแต่งบ้านเรือน เชื่อกันว่าจีนเป็นดินแดนในอุดมคติ มีความต้องการสินค้าที่มาจากจีน ได้แก่ เครื่องถ้วย (porcelain) ของจีน ชา และผ้าไหม

ชาวตะวันตกต้องการสินค้าจีน แต่จีนมิได้ต้องการสินค้าตะวันตก ทำให้ประเทศตะวันตกเสียดุลการค้าจีน จนต้องส่งฝิ่นเข้าไปขายในจีน ชาวจีนทุกกลุ่มสังคมติดฝิ่นงอมแงม รัฐบาลจีนต้องปราบฝิ่น อังกฤษทำสงครามฝิ่นได้ชัยชนะจีน จีนต้องยอมตกลงเซ็นสัญญา ไม่เสมอภาค เสียผลประโยชน์มากมาย

ปลายราชวงศ์ชิง เกิดปัญหาแตกแยกภายในจีนมาก ดร.ซุนยัดเซ็นเป็นผู้นำสาธารณรัฐ ภายหลังเกิดความแตกแยกระหว่างพรรคก๊กมินตั๋ง (Guomingdang หรือ Nationalist Party) กับพรรคคอมมิวนิสต์ (Gongchandang) สู้รบกันเป็นสงครามกลางเมือง ในที่สุดพรรคคอมมิวนิสต์ได้ชัยชนะใน ค.ศ. ๑๙๔๙

๒. สมัยประธานเหมาเจ๋อตง

สงครามกลางเมืองทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง เส้นทางคมนาคมถูกตัดออกจากกัน ประธานเหมาเจ๋อตงแก้ปัญหาด้วยการวางรูปแบบทางการเมืองและเศรษฐกิจแบบโซเวียต เซ็นสัญญากับสหภาพโซเวียต ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๕๒ – ๑๙๕๘ เป็นระบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ สหภาพโซเวียตเป็นพันธมิตรที่ช่วยประกันความมั่นคงทางการเมืองให้จีน ในด้านเศรษฐกิจ แผนห้าปีฉบับแรกให้ความสำคัญแก่ภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อย่างเดียว ทำให้เกิดภาวะว่างงาน ขาดแคลนวัตถุดิบเนื่องจากไม่มีการพัฒนาภาคเกษตรกรรม รัฐบาลกลางควบคุมทุกอย่าง

ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๕๘ – ๑๙๖๕ เป็นสมัยที่เรียกว่า ก้าวกระโดดไกล (Great Leap Forward) และผลที่เกิดจากนโยบายนี้ เหตุที่เกิดนโยบายก้าวกระโดดไกลเป็นเพราะระบบโซเวียตไม่ประสบความสำเร็จและประธานเหมาเชื่อเรื่องอำนาจของมวลชน รวมทั้งมีศรัทธาในอุดมการณ์ปฏิวัติ เชื่อด้วยว่าคนยากจนจึงจะมีแนวโน้มสู่การปฏิวัติเพื่อให้เกิดสังคมคอมมิวนิสต์และมีเศรษฐกิจดี เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว ประธานเหมาสั่งให้เพิ่มผลผลิตทั้งด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ให้คนงานทำงานมากเป็นสองเท่า ใช้อุดมการณ์ชักชวน แทนที่จะใช้แรงจูงใจทางวัตถุ ผู้จัดการก็ต้องมาใช้แรงงานด้วย ในชนบทมีการรวมกันเป็นคอมมูน การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรก็ต้องลงทุนในด้านการปรับปรุงดินและการชลประทาน เงินทุนไม่มีจึงต้องใช้วิธีเกณฑ์แรงงาน คนไม่พอก็ต้องขยายคอมมูน ที่ดินส่วนตัวของชาวบ้านถูกยึดมาเป็นคอมมูน ให้ทำนารวม แม้แต่ที่ฮวงซุ้ยก็ต้องรื้อทิ้งทำเป็นที่เพาะปลูก

การจัดตั้งคอมมูนไม่ได้มีความหมายเฉพาะแต่ในด้านเศรษฐกิจ แต่มีแนวทางทางการเมืองด้วย ในสมัยนี้ชาวบ้านถูกห้ามไม่ให้ติดตลาดนัด หรือจัดงานวัด เกรงว่าจะย้อนไปเป็นระบบทุนนิยมชนบทมีการตั้งครัวรวม โรงเลี้ยงเด็ก และโรงเรียนอนุบาลเพื่อให้ผู้หญิงทำงานได้ ถือว่าระบบแบบนี้เป็นการปลดปล่อยสตรี ในเมืองก็มีคอมมูนเพราะว่า คนเข้ามาในเมืองทำงานตามโรงงานมาก จึงต้องหาที่ให้คนทำงานโรงงานไปทำนารวมเพื่อผลิตอาหารให้พอกิน มีการตั้งเป้าการผลิตเหล็กกล้าไว้สูงมาก จึงต้องเกณฑ์เหล็กจากชนบท ให้คนหลอมในเตาเผาหลังบ้าน ทำให้ของเสียโดยไม่ได้ประโยชน์อะไร

ด้านการศึกษา พยายามจำกัดอิทธิพลของคนชั้นกลางในการศึกษา ให้ “มวลชน” รวมทั้งนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน โรงเรียนมีฟาร์มและโรงงานให้ครูและนักเรียนทำงานร่วมกัน ตั้งโรงเรียนมัธยมเกษตร และมหาวิทยาลัยแรงงาน

ใน ค.ศ. ๑๙๕๘ เห็นผลร้ายของนโยบายนี้อย่างชัดเจน เกิดภัยพิบัติ ความอดอยาก คนอดตายไปมากมาย ในการประชุมพรรคที่หลูซานใน ค.ศ. ๑๙๕๙ เผิงเต๋อหวายซึ่งเป็นผู้บัญชาการของ PLA (People's Liberation Army-เจี่ยฟางจุน) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เขียนจดหมายถึงประธานเหมา รายงานปัญหาของนโยบายก้าวกระโดดไกล ประธานเหมาโกรธถอดเผิงเต๋อหวายออกจากตำแหน่ง

นโยบายก้าวกระโดดไกล มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจ ตั้งเป้าให้จีนก้าวทันอังกฤษใน ๔ ปี กลับทำให้เศรษฐกิจล้มเหลวและเกิดความแตกแยกในหมู่ผู้บริหาร ระหว่างกลุ่มที่เชื่อในการบริการจัดการ เช่น หลิวเฉาฉี เติ้งเสี่ยวผิง และโจวเอินไหล กับพวกที่เชื่อเรื่องการจัดการเคร่งครัดจนถึงขั้นรุนแรง เช่น ประธานเหมา นโยบายนี้มีส่วนในการสร้างความแตกแยกระหว่างจีนกับโซเวียต รัสเซีย โซเวียตถอนความช่วยเหลือทั้งหมด ทำให้ความอดอยากขาดแคลนรุนแรงขึ้น ประธานเหมาถอยจากการบริหารโดยตรงให้หลิวเฉาฉีเป็นประธานาธิบดี ยังคงรักษาตำแหน่งประธานพรรค ช่วงนี้นางเจียงชิง ภรรยาประธานเหมา เริ่มแพร่แนวคิดปฏิวัติวัฒนธรรม ส่วนโจวเอินไหลเป็นผู้ที่ช่วยประสานให้ฝ่ายต่าง ๆ ยังทำงานร่วมกันได้

ก่อนยุคปฏิวัติวัฒนธรรมมีการฟื้นฟูสภาพบ้านเมือง เช่น อนุญาตให้ชาวบ้านมีที่ส่วนตัว ปรับระบบการศึกษาให้เน้นด้านวิชาการ เลิกระบบโรงงานแบบมีแรงงานชี้นำ ฯลฯ เศรษฐกิจฟื้นฟูขึ้นมาได้เกือบเท่าก่อนสมัยก้าวกระโดดไกล

ค.ศ. ๑๙๖๖ – ๑๙๗๖ เป็น **สมัยปฏิวัติวัฒนธรรม (Cultural Revolution)** ก่อนหน้านั้นเริ่มแนวคิดด้วยการปราบคอร์รัปชัน แต่ต่อมาประธานเหมาให้หยุดการปราบคอร์รัปชัน หันไปเน้นแต่เรื่องการต่อสู้ระหว่างชนชั้น สมัยที่เผิงเต๋อหวายยังมีตำแหน่งสูงในกองทัพ ได้พยายามปรับปรุงกองทัพให้เข้มแข็ง มีลักษณะเป็นทหารอาชีพ หลินเปียวรับหน้าที่ต่อทหารจีนมีบทบาทในการปะทะกับอินเดียบริเวณชายแดน ใน ค.ศ. ๑๙๖๒ จีนพยายามปรับปรุงโครงการอาวุธนิวเคลียร์ หลินเปียวเน้นการให้มีความเท่าเทียมกันในกองทัพ ยกเลิกการมีชั้นยศทหารใน ค.ศ. ๑๙๖๕ ให้กองทัพเป็นแบบอย่างของสังคม เช่น ให้ทำตามตัวอย่างเหลยเฟิงซึ่งเป็นผู้เสียสละ ขยันทำงาน ช่วยเหลือผู้อื่นไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก ให้กองทัพเป็นแหล่งศึกษาความคิดประธานเหมา ถึงแม้ว่าสมัยก้าวกระโดดไกลจะทำให้มาตรฐานการศึกษาต่ำลง แต่ว่าเด็กมีโอกาสเข้าเรียนกว้างขวางขึ้น หลังสมัยก้าวกระโดดไกล มีความพยายามปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ตั้งโรงเรียนตัวอย่างที่คัดเลือกแต่เด็กเก่งมาเรียน น่าสังเกตว่าเด็กที่มีโอกาสเรียนโรงเรียนเช่นนี้จะเป็นลูกผู้นำในพรรค ไม่ใช่ลูกชาวไร่ชาวนา ใน ค.ศ. ๑๙๖๔ ประธานเหมาปรารภว่า

การเรียนยาวเกินไป มีวิชาการมากไป มีครูแก่ ๆ มากไป และให้ความสำคัญกับการสอบมากไป ส่วนนางเจียงชิงเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการปฏิวัติ ใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือของการต่อสู้ทางชนชั้น นวนิยายและละครต้องมีตัวละครนำที่มาจากชนชั้นกรรมาชีพ

การปฏิวัติวัฒนธรรมเป็นทางการเริ่มจากนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อต้านผู้บริหาร ประธานเหมาสนับสนุนให้มาพบกันที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ใส่ปลอกแขนแดง ภายหลังตั้งเป็นขบวนการเป็นรูปธรรมขึ้น ผู้ที่จะเป็นเรดการ์ดได้จะต้องเป็นลูกหลานชาวนากรรมกรยากจน หรือเป็นลูกนักปฏิวัติต่อต้านความคิดและวัฒนธรรมเก่า เด็กเหล่านี้เข้าไปทำลายศิลปวัตถุในที่ต่าง ๆ เข้าไปติดต่อกับกรรมกรในโรงงานและคนงานในคอมมูน กลุ่มปฏิวัติยึดอำนาจ ในเซี่ยงไฮ้ในนามมวลชนปฏิวัติที่ปักกิ่งเองมีการจับนักข่าวรอยเตอร์ เผาสถานทูตอังกฤษ ยึดกระทรวงการต่างประเทศ ปีต่อมาคนหนุ่มสาวออกชนบท ในด้านเศรษฐกิจไม่ได้เลวร้ายเหมือนกับช่วงก้าวกระโดดไกล ในการบริหาร ผู้ที่ชำนาญ หรือมีความรู้ถูกไล่ไปหมดใครมีทรัพย์สินเงินทองจะถูกโจมตี หัวหน้างานก็ต้องทำงานหนักทหาร ชาวนา กรรมกร ถูกชี้นำด้วยคติพจน์ประธานเหมา เป็นหนังสือสีแดงเล่มเล็ก ๆ

ในยุคนี้ผู้นำจีนระแวงทั้งศัตรูภายในและศัตรูภายนอก อันได้แก่ สหภาพโซเวียต และสหรัฐอเมริกา จึงต้องไปตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหนักด้านการทหารในดินแดนที่ห่างทะเล เรียกว่า Third Front รัฐบาลจีนลงทุนไปมากมาย

ผลเสียร้ายแรงของการปฏิวัติวัฒนธรรมคือ การสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีค่า ถูกกำจัดหรือถูกทำร้าย หรือทำลายจิตใจ เติ้งเสี่ยวผิงถูกกักบริเวณ เติ้งปู้ฟางลูกชายถูกผลักตกหน้าต่างจนพิการ สถานศึกษาถูกปิด แม้จะเปิดมาใหม่ก็ไม่มีคนสอน ช่วงนั้นคนไร้การศึกษา

ก่อนประธานเหมาถึงแก่อสัญกรรมใน ค.ศ. ๑๙๗๖ เติ้งเสี่ยวผิงเริ่มมีอำนาจขึ้นมาใหม่ นายกรัฐมนตรีโจวเอินไหลถึงแก่อสัญกรรมก่อนในปีเดียวกัน ประธานเหมาเลือกนายหัวกั๋วเฟิงเป็นทายาททางการเมืองเพราะจะเป็นผู้ที่สืบทอดแนวทางปฏิวัติวัฒนธรรมดีที่สุด แต่เมื่อประธานเหมาถึงแก่อสัญกรรมแล้ว นายหัวขึ้นมามีอำนาจได้พักหนึ่ง เติ้งเสี่ยวผิงก็สามารถขึ้นเป็นใหญ่ได้ใน ค.ศ. ๑๙๘๐ แต่กว่าจะกำจัดคู่ต่อสู้ต่าง ๆ เช่น คนของหัวกั๋วเฟิง แก๊ง ๔ คน ฯลฯ ได้แน่นอนก็ถึง ค.ศ. ๑๙๘๑

๓. สมัยเติ้งเสี่ยวผิง

เติ้งเสี่ยวผิงแต่งตั้งคนของตนเองให้อยู่ในตำแหน่งสำคัญคือเจ้าจื่อหยางเป็นนายกรัฐมนตรี หูเย่าปังเป็นประธานกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์ ในการประชุมพรรคใน

ค.ศ. ๑๙๘๑ มีเอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เล่าเรื่องตั้งแต่สมัย ค.ศ. ๑๙๔๙ ยกย่องประธานเหมาว่าเป็นผู้นำชัยชนะมาสู่พรรค และดำเนินนโยบายที่ดีมาจนถึง ค.ศ. ๑๙๕๖ หลังจากนั้นประธานเหมาเริ่มไม่ทำตามแนวทางที่ถูกต้องของพรรค ไม่ฟัง มุ่งเน้นทำตามนโยบายก้าวกระโดดไกล และการปฏิวัติวัฒนธรรม แต่เมื่อสรุปแล้วความดีของประธานเหมามีมากกว่าส่วนที่ไม่ดี ความคิดของประธานเหมายังควรใช้เป็นเครื่องชี้นำพรรคอยู่

ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๗๘ เริ่มปฏิบัติตามนโยบายสี่ทันสมัย ได้แก่ พัฒนาด้านการเกษตร อุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการป้องกันประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้จีนเป็นประเทศทันสมัยในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ ใน ค.ศ. ๑๙๗๙ เติ้งเสี่ยวผิงยังได้วางหลักเกณฑ์อีกสี่ประการ ได้แก่ เส้นทางสังคมนิยม เผด็จการประชาธิปไตยของประชาชน การชี้นำของพรรคคอมมิวนิสต์ การยึดมั่นในอุดมการณ์มาร์กซ์ เลนิน และความคิดประธานเหมาเจ๋อตง ปีเดียวกันให้ประชาชนเลือกตั้งระดับตำบล

เติ้งเสี่ยวผิงไม่รับเป็นประธานกรรมการกลางของพรรค ต้องการให้ปกครองเป็นคณะบุคคล และพยายามเลือกคนหนุ่มที่มีการศึกษาดีเข้าทำงานในตำแหน่งสำคัญ อย่างไรก็ตามยังไม่มีการปรับปรุงตามระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตก นักศึกษาและกรรมกรยังหวังว่าในไม่ช้าพวกเขาจะมีส่วนร่วมในห้าทันสมัยซึ่งหมายถึง ประชาธิปไตย

ต้นทศวรรษที่ ๑๙๘๐ รัฐบาลของเติ้งเสี่ยวผิงพัฒนาเศรษฐกิจเปิดประเทศ ปลายปี ค.ศ. ๑๙๘๖ นักศึกษารวมตัวกันแสดงความกังวลที่มีการลงทุนจากญี่ปุ่น รองอธิการบดีคือฟางลี่จือเห็นใจนักศึกษาจึงถูกจับ

เมื่อหูเย่าปังตายในเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๘๙ นักศึกษาถือโอกาสประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย จนเกิดกรณีเทียนอันเหมิน ในขณะนั้นผู้นำพรรคยังตกลงกันไม่ได้ว่า จะจัดการกับเรื่องนี้อย่างไร เจ้าจื่อหยางเห็นใจผู้ประท้วง หลี่เผิงเห็นว่ามีลักษณะคล้ายการชุมนุมที่ยูโกสลาเวียและโปแลนด์จึงต้องปราบปราม ช่วงนั้นประธานาธิบดีกอร์บาชอฟมาเยือนจีนพอดี จีนต้องไปทำพิธีรับเป็นทางการที่สนามบินแทนที่จะเป็นเทียนอันเหมิน บางคนถือว่าเป็นความอ่อนแอของผู้นำจีน เติ้งเสี่ยวผิงเรียกทหาร PLA มา ทีแรกดูเหมือนว่าจะหลีกเลี่ยงการนองเลือดได้ เพราะทหารก็ไม่อยากยิงและนักศึกษาก็อ่อนแรง เริ่มลดความรุนแรงในการประท้วงแล้ว ถึงวันที่ ๓ มิถุนายน ทหารเริ่มยิง จำนวนผู้เสียชีวิตไม่แน่นอน เหตุผลในการปราบปรามก็ไม่ชัดเจน รัฐบาลแถลงข่าวว่าผู้ประท้วงไม่ใช่นักศึกษาจริงเป็นกลุ่มต่อต้านที่มีต่างชาติหนุน แหล่งข่าวต่างประเทศว่าเป็นการแย่งอำนาจในหมู่ผู้นำจีน

ในทางการเมืองไม่มีความเปลี่ยนแปลงมากนักหลังจากเหตุการณ์เทียนอันเหมิน เจียงเจ๋อหมินเข้ามาเป็นเลขาธิการพรรค

เติ้งเสี่ยวผิงเลิกแสดงบทบาททางการเมือง หันไปดำเนินงานเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ก่อนหน้านั้น คือตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๗๘ มีการพัฒนาเกษตรกรรม เลิกระบบนารวม มีคำขวัญใหม่ว่า "การรวยขึ้นเป็นสิ่งยิ่งใหญ่" (to get rich is glorious) ชาวบ้านไม่ละอายใจในความสำเร็จทางวัตถุ (แปลว่า ร่ำรวย) ตอนแรก ๆ ทุกอย่างเป็นไปด้วยดี แต่เมื่อถึง ค.ศ. ๑๙๘๔ รัฐบาลเลิกผูกขาดการซื้อธัญพืช ราคาก็ต่ำลง ต้องใส่ปุ๋ยมากขึ้น กิจการเลี้ยงหมูรายย่อยก็ไม่ดี สรุปแล้วการเลิกนารวมและหน่วยงานรับผิดชอบ ไม่ช่วยแก้ปัญหาโครงสร้างการเกษตร

ในด้านอุตสาหกรรม โรงงานส่วนใหญ่เป็นแบบโซเวียตคือ เป็นของรัฐ รัฐสนับสนุน ไม่ตั้งใจหากำไร คนงานก็อยู่ไปเรื่อยถึงแม้จะไม่มีความสามารถ เมื่อเริ่มต้นปฏิรูปใน ค.ศ. ๑๙๗๘ แต่แรกรายได้ยังต้องส่งรัฐทั้งหมด ภายหลังคนงานมีสิทธิมากขึ้น มีการจัดการดีขึ้น ไม่มีการควบคุมราคา ทำให้เกิดเงินเฟ้อเล็กน้อย เอกชนมีสิทธิทำอุตสาหกรรม และตั้งบริษัท เปิดตลาดหุ้นที่เซี่ยงไฮ้ ค.ศ. ๑๙๘๖

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ การเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษใน ค.ศ. ๑๙๗๙ ได้แก่ จูไห่ เซินเจิ้น ซ่านโถว (ซัวเถา) และเซี่ยเหมิน เพื่อดึงดูดนักลงทุน บริษัทต่างประเทศได้รับการส่งเสริมการลงทุน คือมีที่ให้ตั้งโรงงาน มีแรงงานราคาถูก ส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยว

ใน ค.ศ. ๑๙๙๒ เติ้งเสี่ยวผิงเดินทางไปกวางตุ้งและเซินเจิ้น กล่าวว่าต่อไปกวางตุ้งจะเป็น "มังกรน้อยตัวที่ห้า" ต่อจากฮ่องกง สิงคโปร์ ไต้หวัน และเกาหลีใต้

ชาวตะวันตกเห็นว่านโยบายเศรษฐกิจของเติ้งเสี่ยวผิงประสบความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ แต่การที่เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วอาจจะอันตรายได้ (overheating, inflation etc.) จะมีปัญหาเรื่องที่อยู่ของประชาชน (ที่ดินกับเนื้อที่ไม่สมดุลกัน) ปัญหาวิสาหกิจของรัฐที่จ้างแรงงานไว้มาก ในช่วงนี้ต้องปิดเพราะทำงานไม่มีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจเจริญอย่างไม่สมดุล มีช่องว่างรายได้ระหว่างบุคคลและเขตต่าง ๆ มณฑลทางฝั่งทะเลตะวันออกร่ำรวยกว่ามณฑลที่อยู่ภาคตะวันตกและภาคกลางประเทศ

ปัญหาอื่น ๆ คือ มีคอร์รัปชัน ในระยะต้นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ตั้งขึ้นเร็วเกินไป ไม่สามารถดึงดูดผู้ลงทุนจากต่างประเทศ (ปัจจุบันประสบความสำเร็จมาก) แต่โดยรวมแล้ว จนถึงปัจจุบันนี้ (ณ พ.ศ. ๒๕๔๘) จีนพัฒนาได้รวดเร็วและมั่นคงพอสมควร

๔. สมัยหลังเติ้งเสี่ยวผิง และจีนในปัจจุบัน

ถึงจีนจะเจริญอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ อัตราความเจริญต่อปีถึง ๘ – ๙% หรือมากกว่านั้น แต่ก็มีปัญหาอยู่หลายประการ

๐ ปัญหาประชากรมีมากเกินกว่าปริมาณอาหารที่ผลิตได้และเนื้อที่อยู่อาศัย ที่ทำกินจีนกำหนดให้คนแต่งงานช้า มีบุตรเพียงคนเดียว (ผ่อนผันให้ในกรณีมีบุตรพิการ) และส่งเสริมสถานภาพสตรี ให้มีการศึกษา มีหน้าที่การงานดีขึ้น

๐ ชนชาติส่วนน้อยของจีนมีจำนวนเท่าที่รับกันเป็นทางการ ๕๕ ชนเผ่า คนจีนฮั่นมีประมาณ ๙๒% ของประชากรทั้งหมด ชนเผ่าส่วนน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดคือ เผ่าจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสี เผ่าหุย เป็นพวกมุสลิมพูดภาษาจีน อุยกูร์อยู่ในซินเกียง พวกม้งทางใต้ และพวกทิเบต เป็นเวลา ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้วที่คนจีนฮั่นเข้าไปตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณแหล่งที่อยู่ของชนเผ่าส่วนน้อย ชนกลุ่มน้อยที่มีบทบาททางการเมืองในปัจจุบันมีพวกทิเบต อุยกูร์ และชนเผ่ามุสลิมเชื้อสายเตอร์กเผ่าอื่น ๆ เช่น คาซัก อุสเบก รัฐบาลจีนปัจจุบันใช้วิธีให้ชนเผ่ารับการศึกษาแบบจีน พัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้าให้เกิดการผสมผสานกันอย่างสอดคล้อง

๐ ฮ่องกง (Xiang Gang) มาเก๊า (Aomen) ไต้หวัน (สองแห่งแรก กลับมาเป็นของจีนในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๙๗ และธันวาคม ค.ศ. ๑๙๙๙ ตามลำดับ) เซี่ยงไฮ้ เซินเจิ้น เซี่ยเหมินไหหลำ กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน เป็นบริเวณที่มีความสัมพันธ์กันด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การลงทุนและการค้า นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมด้านวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยว การไปไหว้เจ้าแม่กวนอิม และการฟังเพลงยอดนิยม เช่น เพลงของเติ้งลี่จุน นักร้องไต้หวัน สินค้าที่ต้องใช้แรงงานในการผลิตจากฮ่องกงและไต้หวันก็นำไปผลิตที่แผ่นดินใหญ่ การลงทุนในแผ่นดินใหญ่นอกจากมาจากฮ่องกงและไต้หวันแล้ว ยังมาจากพวกชาวจีนโพ้นทะเล ที่อยู่ในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ไทย นอกจากเอเชียยังมีคนจีนเป็นจำนวนมากในสหรัฐอเมริกา แคนาดา ฯลฯ พลังของคนจีนโพ้นทะเลทั่วโลกอาจจะมีส่วนทำให้จีนโดดเด่นเป็นมหาอำนาจ ระดับโลกคู่กับสหรัฐอเมริกาในอนาคต

๕. สรุป

ปัจจุบันนี้มีผู้สนใจศึกษาประเทศจีน หนังสือที่มีผู้สนใจอ่านมากที่สุดเล่มหนึ่งคือ เรื่อง **1421 the Year China Discovered the World** เป็นงานค้นคว้าของ Gavin Menzies นายทหารเรืออังกฤษนอกราชการ เขาพยายามพิสูจน์ว่า ผู้ที่ค้นพบทวีปอเมริกาหาใช่คริสโตเฟอร์

โคลัมบัสไม่ แต่เป็นนายพลเรือเจิ้งเหอ และผู้ใต้บังคับบัญชา นายทหารเรือจีนสมัยราชวงศ์หมิง (ตรงกับสมัยอยุธยาของเรา) (www.1421.tv)

ในขณะนี้ ณ ต้นทศวรรษ ๒๐๐๐ การศึกษาภาษาจีนเป็นที่ต้องการในประเทศต่าง ๆ ทุกภูมิภาคทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทยมีความต้องการศึกษาภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศภาษาที่ ๒ รองจากภาษาอังกฤษ ความต้องการศึกษาภาษาจีนแซงความต้องการศึกษาภาษาญี่ปุ่นตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๑ ภาษาจีนมีความสำคัญในด้านการเมือง (เป็นภาษาปฏิบัติการของสหประชาชาติภาษาหนึ่ง เป็นภาษาที่ใช้ในการเจรจาความเมือง ขณะนี้จีนเป็นประเทศที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นในการเมืองระหว่างประเทศ การรู้ภาษาจีนจึงเป็นความจำเป็น) เศรษฐกิจ (ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ นิยมไปลงทุนในจีน และติดต่อทางธุรกิจกับจีน) สังคมวัฒนธรรม (การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมจีน วรรณคดี และวรรณกรรม ฯลฯ) วิชาการ (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีนก้าวหน้า มีมหาวิทยาลัยที่อยู่ในระดับชั้นนำของโลก หน่วยงานวิจัย เช่น Chinese Academy of Sciences บริษัทเอกชนต่าง ๆ)

เหตุการณ์น่าสนใจเกี่ยวกับจีน

๑. การเปลี่ยนค่าเงินหยวน หรือที่เรียกอีกอย่างว่า เหรินหมินปี้ (Renminbi-RMB) ในขณะนี้เงินหยวนผูกกับเงินเหรียญสหรัฐ มีอัตราแลกเปลี่ยนตายตัว สหรัฐอเมริกาเห็นว่า จีนควรปล่อยค่าเงินหยวนลอยตัว เพราะว่าในสภาพการณ์เศรษฐกิจปัจจุบัน ค่าเงินของจีนควรสูงกว่านี้แล้ว ถ้าค่าเงินยังเป็นอยู่เช่นนี้ จีนจะขายสินค้าที่มีคุณภาพดีราคาถูกได้ทั่วโลก สินค้าของชาติอื่นจะขายไม่ได้โดยรวมแล้วจีนน่าจะได้เงินเพิ่มเติมจากการขายสินค้าเหล่านี้เพราะคนติดใจสินค้าจีนแล้ว ถ้าเงินจีนมีค่าสูงขึ้น จีนจะได้ประโยชน์ในการนำเข้าสินค้าต่างประเทศ ทั้งเครื่องจักร วัตถุดิบและสินค้าอื่น ๆ ได้ในราคาถูก นายโจวเสี่ยวชวน ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศจีนกล่าวว่า จีนมีแผนที่จะเพิ่มค่าเงิน แต่จะเพิ่มปัจจุบันทันด่วนไม่ได้ เพราะจะต้องปรับโครงสร้างการเงินการธนาคารของจีนอีกหลายขั้นตอน ถ้าปรับค่าเงิน รวดเร็วไปจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจีนซึ่งยังมีภูมิภาคที่ยากจนและมีผลกระทบต่อประเทศอื่น ๆ ในเอเชียด้วย Robert A. Mundell (www.robertmundell.net) นักเศรษฐศาสตร์ ผู้เคยได้รับรางวัลโนเบลก็กล่าวสนับสนุนการรักษาเสถียรภาพของเงินหยวนในแนวคิดเดียวกันนี้

๒. ปัญหาการค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป สินค้าจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าเข้าสู่ตลาดสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ประชาชน

นิยมซื้อเพราะราคาย่อมเยาและคุณภาพดี ทำให้ผู้ผลิตสินค้าในยุโรปและสหรัฐอเมริกาประสบปัญหา ต่างส่งผู้แทนไปเจรจากับจีน Peter Mandelson ผู้แทนการค้าของสหภาพยุโรปประสบความสำเร็จในการเจรจากับนายโป๋ซีไหล รัฐมนตรีพาณิชย์จีน จีนยอมควบคุมปริมาณการส่งออกสินค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าบางรายการไปจนถึง ค.ศ. ๒๐๐๘ จีนถือว่านโยบายเช่นนี้ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (win-win situation) น่าจะเป็นตัวอย่างสำหรับการเจรจากับสหรัฐอเมริกา

๓. ปัญหาความสัมพันธ์กับญี่ปุ่น ญี่ปุ่นขยายอิทธิพลเข้ามาในจีนช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นเข้ามายึดครองภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน (แมนจูเรีย) กระทำการทารุณโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและที่นานกิง คนจีนผูกใจเจ็บญี่ปุ่นมีปัญหากับจีนคล้าย ๆ กับที่มีกับประเทศอื่น เช่น เกาหลี จีนจะให้ญี่ปุ่นแก้ไขข้อมูลในหนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ไม่พอใจที่นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นไปไหว้ศาลเจ้าที่ยกย่องวีรบุรุษสงครามโลกครั้งที่ ๒ มาถึงระยะหลังจีนแข่งขันทางเศรษฐกิจการค้ากับญี่ปุ่น ไม่ต้องการให้ญี่ปุ่นเข้าเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

๔. สังคมผู้บริโภค (consumerism in China)

๕. การค้ากับประเทศต่าง ๆ และการทำตามกติกาของ WTO

๖. ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๗. การจับมือกันระหว่างจีนและอินเดีย

กรณีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและความโดดเด่นของจีน

นิตยสารต่างประเทศเกือบทุกชื่อเรื่องมีเรื่องเกี่ยวกับจีนเกือบทุกฉบับ เช่น

๑. To Stop a Tech Deal บทความในหนังสือ Newsweek เรื่องนี้กล่าวถึงบริษัทในไต้หวัน ชื่อ United Microelectronics Corp. (UMC) ผลิต Chip ที่บริษัทจีนชื่อ He Jian Technology ใช้ ที่จริงแล้วลูกจ้างเก่าของ UMC เป็นคนตั้ง ประธาน UMC สนับสนุน เพราะหวังว่าจะเข้าไป takeover กิจการได้ภายหลัง พนักงาน He Jian มาที่ไต้หวันถูกตำรวจจับไว้ไม่ให้กลับแผ่นดินใหญ่ เหตุเกิดขึ้นเนื่องจากจีนผงาดขึ้นจากสภาพเศรษฐกิจที่ผลิตแบบโรงงานนรก (sweatshop economy) มาเป็นเศรษฐกิจไฮเทค ที่ใช้เทคโนโลยีจากผู้ร่วมลงทุนต่างประเทศ รัฐบาลประเทศทั่วโลกพยายามควบคุมไม่ให้จีนได้รับเทคโนโลยีและก็ขัดแย้งกับนักธุรกิจของประเทศตนเองที่ต้องการผลประโยชน์ทางการพาณิชย์ ในเวลาเพียงทศวรรษเดียว การผลิตสินค้า IT

ของจีนใหญ่กว่าไต้หวัน ขณะนี้เป็นที่ ๓ ของโลกในด้าน Semiconductor ขณะนี้ ตามไต้หวันเป็นเดือนยังไม่ถึงปี รัฐบาลไต้หวันพยายามรักษาความเป็นเจ้าในการผลิต wafers กว่าจะได้ถึงระดับนี้รัฐบาลต้องลงทุนด้าน R&D (research and development) หลายพันล้านเหรียญ นักธุรกิจเห็นว่าควรจะสร้างความสัมพันธ์กับจีน เพื่อให้ได้ประโยชน์จากการเติบโตของจีน รัฐบาลไม่ให้ผลิตสินค้าในแผ่นดินใหญ่ทุกขั้นตอน ฉะนั้นต้องเอา Chip ที่ผลิตในจีนข้ามมาไต้หวัน (มาตัด ทดสอบ บรรจุหีบห่อ) และส่งไปประกอบในจีน ทำให้เสียเวลาเป็นอาทิตย์ เสียค่าใช้จ่าย ค่าขนส่งแพง ร้ายยิ่งไปกว่านั้น บริษัทใหญ่ของสหรัฐอเมริกาและสิงคโปร์ไปตั้งอยู่ในสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแยงซีเกียง ตัดไต้หวันออกจากการแข่งขัน เกาหลีใต้ควบคุมเทคโนโลยีการผลิตโทรศัพท์มือถือ ทีวีจอแบนก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน สหรัฐอเมริกาเกรงว่าจีนจะใช้เทคโนโลยีไปในการพัฒนาด้านการทหาร เมื่อปีที่แล้วบริษัท RAND ทำการศึกษาเรื่องนี้แล้วสรุปว่าการที่สหรัฐอเมริกาพยายามควบคุมการส่งออกเป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ด้วย

๒. The Dawn of a New Oil Era ? ปัจจุบันจีนเป็นประเทศที่ใช้น้ำมันเป็นที่ ๒ รองจากสหรัฐอเมริกา ความต้องการน้ำมันเพิ่มขึ้นของจีนและอินเดียอาจจะทำให้โลกต้องผลิตน้ำมันเพิ่ม แต่ก่อนโรงงานจีนใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิง ขณะนี้เปลี่ยนเป็นน้ำมันดีเซลจากต่างประเทศ คนจีนมีรถยนต์มากดังนั้นต้องใช้น้ำมันมาก

๓. Car in China จีนเป็นตลาดรถยนต์ใหญ่ที่ ๓ ในโลก รองจากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น อีกสองสามปีน่าจะเป็นอันดับ ๒ รัฐบาลจีนใช้งบประมาณมหาศาลในการสร้างทางหลวง จีนตั้งใจที่จะให้อุตสาหกรรมรถยนต์เป็นเสาหลักของเศรษฐกิจ เชิญบริษัทต่างประเทศมาลงทุนร่วม ต่อไปที่เซี่ยงไฮ้ทำสนามแข่งรถ Formula One ค่าเข้าชมมากกว่าค่าแรงเฉลี่ยประมาณเดือนหนึ่ง ส่วนมากก็ไม่มีการแข่งขัน ไม่ได้มุ่งกำไร แต่เป็นสัญลักษณ์ของ Automobile City ที่ Shanghai Automotive Industrial Corp จะสร้างร่วมกับบริษัทโฟล์กสวาเกน จะเปิดพิพิธภัณฑ์รถในปีหน้า (พ.ศ. ๒๕๔๙) ให้ลูกของสถาปนิกของฮิตเลอร์ Albert Speer ออกแบบ

ประเทศเอเชียอื่นมักนิยมใช้จักรยานยนต์ แต่จีนข้ามขั้นตอนนั้นไป คนจีนมีเงินมากขึ้น การที่จีนเข้าร่วม WTO ทำให้นำเข้ารถยนต์ได้ง่ายขึ้น ราคารถยนต์ถูกลงเพราะผลิตได้ในประเทศ ธนาคารให้เงินกู้ซื้อรถยนต์

สิบปีก่อนคนจีนส่วนมากทำงานในวิสาหกิจของรัฐ ไม่เสียค่าเช่าที่พัก อยู่ใกล้ที่ทำงาน แค่ใช้จักรยานหรือนั่งรถประจำทางก็ไปไหน ๆ ได้ ธนาคารก็ไม่ให้ประชาชนกู้เงิน หลังทศวรรษ ๑๙๙๐ คนมีบ้านของตนเองมากขึ้น วิสาหกิจของรัฐถูกปิดไปจำนวนมาก หรือว่าย้ายไปชานเมือง เพื่อแก้ปัญหามลภาวะในเมือง สมัยก่อนการเดินทางในประเทศยังถูกควบคุม จะซื้อตั๋วเครื่องบิน รถไฟ หรือเช่าโรงแรมก็ต้องมีจดหมายจากผู้บังคับบัญชา ในปัจจุบันส่วนมากทำงานธุรกิจภาคเอกชน ฉะนั้นจะทำอะไรก็ได้ มีคนสอบใบขับขี่กันมาก แต่บางที่ติดสินบนกรรมการ ท้องถนนจึงไม่ปลอดภัยนัก มีอุบัติเหตุมาก มีปัญหารถติด หาที่จอดรถไม่ได้ ค่าภาษีน้ำมันขึ้น คนใช้เงินซื้อรถทำให้เป็นหนี้ หรือเกิดการทุจริต

คนยังใช้รถเดินทางระยะใกล้ ๆ ทางหลวงจึงว่าง นั่งเครื่องบินถูกกว่าขับรถ เพราะนอกจากจะเสียค่าน้ำมันแล้วยังต้องเสียค่าผ่านทางด่วน แม้คนขับรถบรรทุกยังนิยมใช้ทางเก่าเพื่อประหยัดเงิน วัฒนธรรมการใช้รถใช้ถนนยังไม่เหมือนในตะวันตก คนยังดูแผนที่ไม่เป็น ในเมืองจีนแผนที่ภูมิประเทศยังถือเป็นความลับราชการ คนยังไม่นิยมเช่ารถมาขับ ปัญหาสำคัญในการใช้รถในเมืองคือ การที่รถยนต์ทำให้เกิดมลภาวะ ถ้าไม่ระวัง สภาพมลภาวะจะเกินมาตรฐาน EU ที่ใช้ตัดสินโอลิมปิก ๒๐๐๘ จีนยังต้องอาศัยน้ำมันนำเข้า ฉะนั้นภาษีน้ำมันจะช่วยจำกัดจำนวนรถยนต์ ขณะนี้คนจีนคลั่งรถยนต์ ถึงรัฐบาลจะพยายามทำให้คลั่งน้อยลงบ้าง แต่ก็ยังไม่ค่อยสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

Arrighi, Giovanni, Hamashita, Takeshi and Seldon, Mark (editors). **The Resurgence of East Asia**, 2003.

Brahm, Laurence J. **China after WTO**, 2002.

Brahm, Laurence J. **Zhu Rongji & the Transformation of Modern China**, 2002.

Dwyer, Arienne M. **The Xinjiang Conflict: Uyghur Identity, Language Policy, and Political Discourse,** 2005.

Fishman, Ted C. **China Inc.**, 2005.

Information Office of the State Council of the Peoples Republic of China. **China's Space Travel**, 2004.

Ke Yan. **Science & Technology in China**, 2004.

Kirby, William C. (editor)**. Realms of Freedom in Modern China**, 2004.

Law, Eugene. **Intercontinental's Best of China**, 2004.

Menzies, Gavin. **1421: The Year China Discovered the World**, 2003.

Murray, Geoffrey and Cook, Ian G. **The Greening of China**, 2004.

Naughton, Barry J., Yang, Dali (editors). **Holding China Together, Diversity and National Integration in the Post-Deng Era**, 2004.

Peng Guangqian. **China's National Defense**, 2004.

Roberts, J.A.G. **The Complete History of China**, 2004.

Saich, Tony. **Governance and Politics of China**, 2004.

Scobell, Andrew. **China's Use of Military Force, Beyond the Great Wall and the Long March**, 2003.

Seng Ji. **Religions and Religious Life in China**, 2004.

Sheng Lijun. **China and Taiwan, Cross-Strait Relations under Chen Shui-bian**, 2002.

Shih Chih-yu. **Negotiating Ethnicity in China: Citizenship as a Response to the State**, 2002.

Su Xiaohuan. **Education in China, Reform and Innovations**, 2002.

Tian Xueyuan and Zhou Liping. **China's Population and Development**, 2004.

Wilkinson, Endymion. **Chinese History a Manual**, 2000.

World Bank, China. **Air, Land and Water, Environmental Priorities for a New Millennium**, 2001.

Yep, Ray. **Manager Empowerment in China: Political Implications of Rural Industrialization in the Reform Era**, 2003.

Zheng Yongnian. **Will China become Democratic? Elite, Class and Regime Transition**, 2004.

Websites

www.1421.tv

www.iht.com

www.china.org.cn

CD

CHINA : Facts and Figure, 2004.

นิตยสาร

Adams, Jonathan and Wehrfritz, George. *To Stop a Tech Deal*, **Newsweek**, April 4, 2005.

Samuelson, Robert J. *The Dawn of a New Oil Era?*, **Newsweek**, April 4, 2005.

Special report. *Car in China*, **Economist**, June 4th-10th 2005.

วิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (HI 4002)

จีน : คู่แข่งหรือหุ้นส่วนของตะวันตก

พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๙

จีนเป็นประเทศใหญ่ มีเนื้อที่ ๙.๖ ล้านตารางกิโลเมตร มีประชากร ๑,๓๑๐ ล้านคน เท่ากับประมาณ ๑ ใน ๔ ของพลเมืองโลก มีชนชาติต่าง ๆ ๕๖ ชนชาติ มีทรัพยากรมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ่านหินและน้ำมัน อุตสาหกรรมและเกษตรกรรมเจริญ เศรษฐกิจเติบโตมากกว่า ๙% (เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่ค่อนข้างสูงติดต่อกันมาตลอดเวลาประมาณ ๒๐ ปี) เป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ

การที่จีนพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ประเทศในตะวันตกจึงสนใจศึกษาและจับตามองว่าจีนจะก้าวต่อไปในอนาคตอย่างไร ในยุคสงครามเย็น จีนนับเป็นคู่แข่งของประเทศโลกเสรีทั้งปวงในด้านการครองโลก (โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกเอเชีย) เพราะยึดถืออุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ซึ่งถือว่ามีภารกิจในการเผยแพร่ลัทธิด้วยวิธีการทางทหาร และการโฆษณาชวนเชื่อ ในปัจจุบันนี้การแข่งขันของจีนด้านการเมืองการทหารก็ยังคงมีอยู่ และด้านที่ตะวันตกจะต้องระมัดระวังมากขึ้น คือ การแข่งขันด้านธุรกิจ สินค้าจีนราคาถูก ทำให้สินค้าตะวันตกขายได้ยาก การที่ค่าแรงในประเทศจีนต่ำกว่าตะวันตก ทำให้ประเทศตะวันตกนิยมไปตั้งโรงงานในจีนหรือออกไปใช้พนักงานจีนในการผลิต หรือในการให้บริการ (outsourcing) ทำให้ประเทศตะวันตกเกิดภาวะว่างงาน

ในขณะเดียวกันมีนักวิเคราะห์ที่คิดว่าในปัจจุบันนี้จีนเป็นหุ้นส่วนของตะวันตก จีนเป็นประเทศที่มีพลเมืองจำนวนมาก มีเศรษฐกิจดีขึ้น ดังนั้นประชาชนจีนมีกำลังซื้อสูงขึ้นและเป็นตลาดใหญ่ของสินค้าจากตะวันตก ขณะเดียวกันจีนเป็นประเทศที่มีกำลังการผลิตสูง สินค้าจีนจึงมีราคาย่อมเยา ประชาชนในประเทศตะวันตกสามารถซื้อหามาใช้สอยได้ ทำให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ขณะนี้จีนเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ทำให้จีนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบสากลทางการค้า ง่ายต่อการที่จะเป็นหุ้นส่วนค้าขายกันและเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อตะวันตกและชุมชนนานาชาติโดยส่วนรวม

ด้านการทหารและการเมือง

จีนเป็นคู่แข่งของตะวันตก

๑. โดยทั่วไป จีนเจริญและเข้มแข็ง ผู้นำจีนพยายามดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับความเป็นไปของโลก มีนักวิเคราะห์สถานการณ์บางกลุ่มที่กล่าวว่าจีนยังเป็นภัยคุกคามด้านความมั่นคง และการทหาร เพราะว่าในสายตาตะวันตก จีนไม่เคารพสิทธิมนุษยชน ไม่มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา (เขายกตัวอย่างเรื่องจีนไม่อนุญาตให้ประชาชนปฏิบัติตามลัทธิฝ่าหลุนกง ขณะนี้วาติกันไม่พอใจที่จีนตั้งพระสังฆราชบิชอปเองถึงสามท่าน) และยังไม่พยายามลดการค้าอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธให้แก่ประเทศที่ถูกกล่าวหาว่าสนับสนุนการก่อการร้าย ยิ่งไปกว่านั้น จีนยังสามารถผลิตเครื่องบิน คอมพิวเตอร์ ระบบเครื่องช่วยบิน (aeronautical guidance systems) ซึ่งเป็นสินค้าที่สหรัฐอเมริกาครองตลาดอยู่ สหรัฐอเมริกาต้องนำเข้าชิ้นส่วนอุปกรณ์ทางการทหารที่มีคุณภาพดี ราคาถูก อาจเป็นปัญหาต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา การที่จีนได้ตลาดในสหรัฐอเมริกา ทำให้สามารถปรับปรุงขีดความสามารถทางการทหาร และขยายอิทธิพลเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งกระทบผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาเช่นกัน

๒. ปัญหาเกี่ยวกับอาวุธนิวเคลียร์ของจีนดูจะเป็นที่กังวลของประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกามานานแล้ว สหรัฐอเมริกาคอยติดตามการทดลองนิวเคลียร์ของจีน รวมทั้งการที่จีนขายอาวุธและเทคโนโลยีด้านอาวุธให้แก่ต่างประเทศ (เช่น ปากีสถาน)

๓. จีนต้องพยายามสร้างอุปกรณ์ High tech เพราะโลกตะวันตกระแวงและไม่ยอมขายสินค้าจำเป็นให้ต้องทำเอง (จีนบอกว่าที่จริงตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา ไม่ควรจะบ่นว่าขาดดุลการค้ากับจีนเพราะว่าจีนอยากซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีสูงแต่ตะวันตกไม่ขาย) ยังมีกฎ Arms Embargo ที่ตั้งขึ้นหลังเหตุการณ์เทียนอันเหมิน

๔. จีนสามารถขัดขวางแนวนโยบายระหว่างประเทศของโลกตะวันตกบางอย่างได้ด้วยการออกเสียงยับยั้งในคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ

๕. จีนได้เป็นสมาชิก United Nations Human Rights Council ที่ตั้งขึ้นใหม่ โดยมีหลายประเทศ เช่น ประเทศในลาตินอเมริกา โหวตให้

การเป็นหุ้นส่วน

๑. หลังจากเหตุการณ์วันที่ ๑๑ กันยายน ค.ศ. ๒๐๐๑ ผู้นำจีนออกมาแสดงความเห็นอกเห็นใจสหรัฐอเมริกา ไม่แสดงทรรศนะต่อต้านสงครามต่อสู้การก่อการร้ายของบุช เหตุผลอาจเป็นเพราะจีนเองก็เกรงภัยคุกคามจากกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในประเทศเพื่อนบ้านของจีนทางด้านตะวันตก และต้องการรักษาความสัมพันธ์ทางการค้ากับสหรัฐอเมริกา

๒. กองทัพปลดแอก (People's Liberation Army-PLA ภาษาจีนว่า เจี่ยฟ่างจุน) มีกำลังมากและเข้มแข็ง ในยุคแรกเป็นพวกนักปฏิวัติ เก่งทางด้านสงครามกองโจร ต่อมาจึงปฏิบัติหน้าที่เป็นกองทัพหลัก แต่ต้องหาทุนเองด้วยการทำธุรกิจต่าง ๆ ตั้งแต่ขายอาวุธ ผลิตเครื่องไฟฟ้า โทรศัพท์มือถือ ตุ๊กตา ไอศกรีม ฯลฯ ในสมัยเติ้งเสี่ยวผิงถึงสมัยเจียงเจ๋อหมิน พยายามปรับปรุงให้เป็นกองทัพทหารอาชีพที่สามารถรักษาความมั่นคงได้ ธุรกิจทหารที่เหลืออยู่ต้องดำเนินการไปตามระบบการตลาด มีการส่งนายทหารจาก PLA ไปศึกษาหลักสูตรพิเศษที่ John F. Kennedy School of Government ที่มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด พร้อมที่จะทำงานร่วมกันแบบเป็นหุ้นส่วนของประเทศตะวันตกได้

๓. จีนมีบทบาทร่วมกับมหาอำนาจอื่นในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในภูมิภาคในฐานะสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เช่น ปัญหาเกาหลีเหนือ เมื่อประธานาธิบดีหูจิ่นเทาพบประธานาธิบดีบุชเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. ๒๐๐๖ ประธานาธิบดีบุชขอให้ช่วยสนับสนุนเรื่องเกาหลีเหนือและอิหร่าน

๔. หนังสือพิมพ์ Herald Tribune ฉบับวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๖ ลงข่าวว่าจีนและสหรัฐอเมริกาจะยกระดับการแลกเปลี่ยนทางการทหารทุกขั้น ทั้งสองประเทศตัดความสัมพันธ์ทางการทหารกันหลังจากเกิดเหตุเครื่องบินจีนและสหรัฐอเมริกาชนกันใน ค.ศ. ๒๐๐๑

ปัญหาไต้หวัน

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สหรัฐอเมริกาสนับสนุนและรับรองรัฐบาลก๊กมินตั๋ง (KMT) ซึ่งอยู่ที่เกาะไต้หวัน แต่ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๗๒ ประธานาธิบดีนิกสันเดินทางไปสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยที่ ดร. เฮนรี คิสซิงเจอร์ ที่ปรึกษาฝ่ายความมั่นคงแห่งชาติในสมัยนั้นเป็นฝ่ายที่ล่วงหน้าไปเจรจาก่อน (ไป ค.ศ. ๑๙๗๑) ใช้นโยบายที่เรียกว่า Realpolitik หมายความว่า ถือเอาความเป็นจริงเป็นหลัก (political realism) โดยไม่คำนึงถึงหลักการที่เคยยึดถือกันมา (เช่น คบไม่ได้เพราะอุดมการณ์ต่างกัน) ในกรณีนี้ถึงจีนแผ่นดินใหญ่จะเป็นฝ่ายตรงข้ามเพราะเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ความร่วมมือกับจีน

จะเป็นประโยชน์กับสหรัฐอเมริกามากกว่าที่จะอยู่คนละฝ่าย จีนและสหรัฐอเมริกาได้เจริญสัมพันธไมตรีต่อเนื่องมา จนถึง ค.ศ. ๑๙๗๘ จึงได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถใช้จีนคานอำนาจสหภาพโซเวียตได้ สหรัฐอเมริกาจึงรับไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของจีน และถอนทหารออกจากไต้หวัน

ค.ศ. ๑๙๗๙ สหรัฐอเมริกาออกกฎหมายสนับสนุนไต้หวันให้กลับเข้ารวมกับแผ่นดินใหญ่โดยสันติ และจะป้องกันไต้หวัน ถ้าจีนแผ่นดินใหญ่รุกราน

ค.ศ. ๑๙๙๕ นายลีเติงฮุย ประธานาธิบดีไต้หวันในขณะนั้นไปเยือนมหาวิทยาลัยคอร์แนล ซึ่งเขาเป็นศิษย์เก่า กล่าวสุนทรพจน์ เรียกไต้หวันว่าเป็นสาธารณรัฐจีน เป็นการท้าทายนโยบายจีนเดียว จีนตอบโต้โดยการทดสอบขีปนาวุธติดนิวเคลียร์ที่ช่องแคบไต้หวัน สหรัฐอเมริกาส่งเรือรบมาสังเกตการณ์

ค.ศ. ๑๙๙๖ ประธานาธิบดีเจียงเจ๋อหมินไปเยือนสหรัฐอเมริกา และประธานาธิบดีคลินตันไปเยือนจีนใน ค.ศ. ๑๙๙๘ ในช่วงนี้ความสัมพันธ์ของสองประเทศดีมาก

ค.ศ. ๒๐๐๑ จีนยิงเครื่องบินสอดแนมของสหรัฐอเมริกา ในปีนี้จีนชนะการประมูลเป็นเจ้าภาพกีฬาโอลิมปิก ค.ศ. ๒๐๐๘ และจีนให้นักธุรกิจ (entrepreneurs) เข้าเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ได้

ค.ศ. ๒๐๐๒ รองประธานาธิบดีหูจิ่นเทา (ขณะนั้นทราบกันแล้วว่าจะได้เป็นประธานาธิบดี) ไปเยือนสหรัฐอเมริกา กล่าวแสดงความกังวลที่สหรัฐอเมริกาแลกเปลี่ยนทางการทหารกับไต้หวัน ไม่พอใจที่ประธานาธิบดีบุชเรียกไต้หวันว่า สาธารณรัฐไต้หวัน

เดือนธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๓ นายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่าของจีนไปเยือนสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดีบุชให้คำมั่นว่าจะรักษาสถานภาพของอำนาจในช่องแคบไต้หวัน และได้เตือนประธานาธิบดีไต้หวันไม่ให้กระทำการยั่วยุจีน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการใช้อาวุธได้ ทางการจีนพอใจคำพูดของบุช นักการเมืองหลายคนในสหรัฐอเมริกาเห็นว่าสหรัฐอเมริกาควรจะเลิกถือนโยบายจีนเดียว และให้คนไต้หวันลงประชามติว่าต้องการเอกราชหรือไม่ โดยเห็นว่าจีนน่าจะกลัวการต่อสู้กับสหรัฐอเมริกาและจะปล่อยไต้หวันเป็นเอกราช สหรัฐอเมริกาควรรักษาผลประโยชน์ของตนด้วยการช่วยให้ไต้หวันได้เอกราช แต่บุชไม่เห็นด้วย จีนไม่อยากรบ แต่ก็เห็นว่าการรวมไต้หวันได้เป็นการแสดงความเข้มแข็ง เป็นมหาอำนาจ การปล่อยไต้หวันเป็นเอกราชเป็นอันตรายต่อบูรณภาพ

ของประเทศ เพราะทิเบต ซินเกียง และมองโกเลียในอาจมองไต้หวันเป็นตัวอย่าง จีนไม่กลัวเสียผลประโยชน์จากตะวันตกจนยอมเสียไต้หวัน

ตอนที่นายเฉินสุ่ยเปียนหาเสียงเลือกตั้งเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. ๒๐๐๔ ก็ได้ยกประเด็นเอกราชของไต้หวันขึ้นเป็นสำคัญ สหรัฐอเมริกาไม่สนับสนุนความคิดนี้ ในไต้หวันเองยังมีพรรคก๊กมินตั๋งที่คิดเป็นเจ้าของแผ่นดินใหญ่ทั้งประเทศ และมีฝ่ายที่คิดอยากเป็นส่วนของจีนแผ่นดินใหญ่อย่างสมบูรณ์

สหรัฐอเมริกาได้ประโยชน์จากการเป็นมิตรกับจีน การทำให้เอเชียสงบและร่ำรวย การทำสงครามกับจีนเรื่องไต้หวันในยุคหลังสงครามเย็นนี้เป็นอันตรายต่ออเมริกามากกว่าสงครามใด ๆ ทั้งสิ้น แม้ว่าจีนจะมีกำลังทางการทหารน้อยกว่าสหรัฐอเมริกา แต่ก็นับว่ามีอยู่มาก เกิดอะไรแล้วจะควบคุมไม่ได้ อย่างไรก็ตามการคุ้มครองไต้หวันสำคัญต่อสหรัฐอเมริกา เพราะสหรัฐอเมริกาจะต้องแสดงให้โลกเห็นว่าคุ้มครองผู้อื่นได้ ตั้งใจคุ้มครองระบอบประชาธิปไตยที่ถูกเผด็จการรังแก คุ้มครองมิตรเก่าต้องไม่ให้ไต้หวันคิดว่าทอดทิ้ง ไม่ให้จีนคิดว่าทำอะไรได้ตามใจ ให้รักษาสถานะเดิม (status quo) เอาไว้ สหรัฐอเมริกาทราบว่าในไต้หวันเอง ประชาชนก็ไม่ต้องการการแยกตัวเป็นอิสระ และไม่ต้องการการรวมกับจีนในทันที

ปัจจุบันนี้ดินแดนหลายแห่ง เช่น เชชเนีย แคชเมียร์ คอซอวอ และทิเบต ไม่ได้รับการรับรองจากชุมชนระหว่างประเทศให้เป็นอิสระ แต่คนส่วนใหญ่ในดินแดนเหล่านั้นคิดว่าตนเองมีเอกราช เอกราชนั้นก็ไม่มีผลเป็นทางการ

การที่ประเทศมหาอำนาจไปช่วยดินแดนหนึ่งให้เป็นเอกราช จะต้องเป็นดินแดนที่ชาวบ้านถูกฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ถูกข่มขืนหมู่ ไม่ให้โอกาสทางเศรษฐกิจ ปล่อยให้ยากจนข้นแค้น จำกัดสิทธิเสรีภาพ จีนไม่ได้ทำเช่นนั้นกับไต้หวันเลย ไม่มีทางที่ประเทศมหาอำนาจจะไปจัดการกับจีนได้

ขณะนี้ความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับแผ่นดินใหญ่อยู่ในขั้นดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจ แทบจะเรียกได้ว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เงินจากไต้หวันไหลเข้าสู่แผ่นดินใหญ่มากมายด้วยการลงทุน ตั้งบริษัท จ้างคนจีนทำงานกว่า ๑๐ ล้านคน ในจีนแผ่นดินใหญ่ มีเขตเศรษฐกิจพิเศษที่จัดให้ไต้หวันมาลงทุนโดยเฉพาะ

ขณะนี้สหรัฐอเมริกาไม่ได้รุกจีนเรื่องไต้หวัน แต่ยังมีการลืม พูดผิด เช่น เรียกสาธารณรัฐประชาชนจีนว่า สาธารณรัฐจีน

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีน-มหาอำนาจเอเชีย

เดิมในสมัยสงครามเย็นประเทศที่มีบทบาททางการเมืองมีสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และจีน นโยบายในระยะแรกคือสหรัฐอเมริกาต้องผูกมิตรทั้งสองประเทศ แต่ภายหลังโซเวียตบุกยึดครองอัฟกานิสถาน และปล่อยให้เวียดนามบุกยึดครองเขมร สหรัฐอเมริกาจึงใกล้ชิดกับจีนยิ่งขึ้น อินเดียเป็นมิตรประเทศของสหภาพโซเวียต ส่วนปากีสถานเป็นมิตรสนิทของจีน

ในสภาพปัจจุบันเส้นที่ขีดแบ่งว่าใครเป็นฝ่ายไหน เป็นมิตรเป็นศัตรูกับใคร มองเห็นได้ไม่ชัดเจน อินเดียเป็นอีกประเทศที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ มีประชากรหนาแน่น คนมีความรู้ความสามารถมาก และประเทศมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงเป็นประเทศที่น่าสนใจสำหรับตะวันตกที่จะเข้าไปพัฒนาความสัมพันธ์

จีนเองมีบทบาทในเอเชียใต้มากขึ้นทุกทีทั้งด้านเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์การค้าจีน และอินเดียที่สำคัญมีเรื่องซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ซึ่งอินเดียชำนาญ ส่วนจีนเก่งเรื่องฮาร์ดแวร์ จีนส่งนักศึกษาไปเรียนด้านวิศวกรรมซอฟต์แวร์ที่อินเดีย บริษัทซอฟต์แวร์ใหญ่ของอินเดียคือ Tata Consultancy Services มีสาขาที่จีน แต่การค้ากับจีนยังไม่ถือว่าสำคัญมากนัก ยังมีลูกค้าจีนน้อย สินค้าที่ขายให้จีนเป็นพวกวัตถุดิบ เช่น เหล็กกล้า บางคนว่าจะขายได้น้อยลงถ้าจีนก่อสร้างน้อยลง แต่จีนจะส่งสินค้าเข้าอินเดียมากจนเป็นอันตรายต่อสินค้าในประเทศ

เมื่อสหรัฐอเมริกาเสนอช่วยอินเดียเรื่องสถานีไฟฟ้านิวเคลียร์ จีนเสนอความช่วยเหลือให้ปากีสถานและบังกลาเทศ

นักวิเคราะห์บางคนเห็นว่าสหรัฐอเมริกาขณะนี้พยายามผูกมิตรกับอินเดียมากขึ้น โดยต้องการให้เป็นประเทศที่ถ่วงดุลอำนาจจีน แต่อินเดียคงจะไม่ต้องการมีปัญหากับจีน บทบาทของจีนในเอเชียใต้คือในอินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ ศรีลังกา และเนปาลเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมาก เกี่ยวกับแนวเขตแดน เรื่องพลังงานประกอบด้วยน้ำมันและถ่านหิน ผู้ที่ศึกษาด้านนี้จะต้องสังเกตความเคลื่อนไหว โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับประเทศตะวันตก

ด้านเศรษฐกิจ

คู่แข่ง

๑. ปัจจุบันนี้บริษัทตะวันตกทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกานิยมไปตั้งโรงงานในจีน หรือทำการค้าสินค้าที่ผลิตในประเทศจีน ผู้ที่เสียประโยชน์ในกรณีนี้เห็นจะเป็นแรงงานในสหรัฐอเมริกาและยุโรปซึ่งจะมีโอกาสได้งานน้อยลง การที่จีนเรียนรู้ระบบทุนนิยมรวดเร็ว จนขณะนี้จีนได้เปรียบดุลการค้ากับสหรัฐอเมริกาหลายหมื่นล้านเหรียญสหรัฐ

๒. ผู้แทนการค้าของสหรัฐอเมริกา (Robert Zoellik) แสดงทรรศนะต่อผู้นำชาติอาเซียนว่าวิธีการที่ดีที่สุดที่จะป้องกันการถูกจีนครอบงำคือ การรวมกลุ่มการค้า (ASEAN Trading Bloc) แต่ว่าจีนก็ได้เชิญผู้นำของชาติอาเซียนไปประชุมที่เมืองโป๋อ่าวในเกาะไหหลำ เพื่อเจรจาเรื่องผลประโยชน์ทางการค้าของภูมิภาค

๓. นักการเมืองสหรัฐฯ บางกลุ่มเห็นว่าจีนน่าจะเป็นภัยทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาสงครามในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ จะไม่ใช่สงครามที่สู้กันด้วยระเบิดและกระสุนปืน แต่จะเป็นภาษีศุลกากร การจูงใจโดยลดภาษี แรงงานย้ายถิ่น การให้ทุนการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย สหรัฐอเมริกาจะต้องสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจกับผลประโยชน์ทางการทหาร โดยคำนึงด้วยว่าปัจจุบันการเคลื่อนของทุน สินค้า และบุคคลเป็นไปอย่างเสรี ทำให้กำหนดได้ยากว่าผู้ใดเป็นมิตร ผู้ใดเป็นศัตรู

๔. บริษัทอเมริกันไปลงทุนในจีนมากขึ้นทุกที จ้างชาวจีนหลายแสนคน จนผู้นำการเมืองและแรงงานในสหรัฐอเมริกามองว่าบริษัทอเมริกันใช้เทคโนโลยีอเมริกัน จ้างคนจีนผลิตสินค้าราคาถูกส่งกลับมาขายในสหรัฐอเมริกาทำให้เสียดุลการค้ามากขึ้น สินค้าในห้างสรรพสินค้าอเมริกันส่วนใหญ่ผลิตในจีน

๕. ตั้งแต่ฝรั่งเศสและอังกฤษหมดอำนาจในเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหรัฐอเมริกามีอำนาจเข้ามาแทนที่ ในขณะนี้ดูเหมือนกับว่าจีนจะเข้ามาเป็นคู่แข่ง นักวิจัยของ Brookings Institution คนหนึ่งกล่าวว่าจีนเป็นพลังสำคัญในเอเชียที่หยุดยั้งไม่ได้ ฉะนั้นวิธีการที่สมเหตุสมผลที่สุดคือ ร่วมมือกับจีน นักวิเคราะห์ของ Morgan Stanley ในฮ่องกงเชื่อว่าขนาดของเศรษฐกิจจีนจะนำญี่ปุ่นในอนาคตอันใกล้ แต่ระดับความเป็นอยู่ของคนจีนจะยังต่ำกว่าญี่ปุ่น

๖. ไต้หวันซึ่งเป็นมหามิตรของสหรัฐอเมริกาเคยครองตลาดการผลิตชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ รวมทั้ง chips ภายหลังบริษัทต่าง ๆ ย้ายฐานไปแผ่นดินใหญ่ รวมทั้งบริษัทของไต้หวันเอง

ต่อไปจีน น่าจะเป็นแหล่งผลิต semiconductor ที่ใหญ่ที่สองในโลกรองจากสหรัฐอเมริกา จีนซื้อเครื่องจักรและวัตถุดิบจากประเทศใกล้เคียง ถือว่าเป็นการร่วมมือไม่เป็นการแข่งขัน CEOs ของบริษัทจีนจะไปลงทุนในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ธนาคารแห่งประเทศจีนไปเปิดสาขาในประเทศไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย

๗. สหรัฐอเมริกาพยายามเจรจาต่อรองกับจีนขอให้จีนเพิ่มค่าเงินหยวน (yuan หรือ เหรินหมินปี้ RMB) แต่จีนไม่ยอม สหรัฐอเมริกาพยายามพูดว่าแม้ว่าสินค้าจีนจะแพงไปอีกเล็กน้อย จีนก็จะขายได้อยู่ดี เพราะเป็นที่ต้องการมาก

๘. ปัญหาในการค้าของตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา อีกอย่างหนึ่งคือ เรื่องทรัพย์สินทางปัญญา (intellectual property - IP) ภาพยนตร์ เทป ซีดี ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ของตะวันตกถูกก๊อบปี้สินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้ามียี่ห้อถูกปลอม ทำเลียนแบบขายราคาถูกประเทศตะวันตกคาดว่า เมื่อจีนปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีต่อ WTO แล้ว ปัญหานี้จะบรรเทาลง

๙. ควรจับตามองบทบาทของจีนในอเมริกาใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบราซิล สหรัฐอเมริกาถือว่าเขตนี้เป็นเขตอิทธิพลของตน ในกรณีนี้จึงมีการแข่งขัน แต่ควรจะพยายามรักษาความสมดุลให้เป็นการแข่งขันอย่างเป็นมิตร ไม่ให้เป็นศัตรูกัน

หุ้นส่วน

๑. เมื่อมองจีนปัจจุบันจะเห็นว่า การค้าต่างประเทศของจีนเติบโตในอัตราที่สูงกว่าญี่ปุ่นในช่วงที่เติบโตสูงสุด (boom) ในช่วงทศวรรษ ๑๙๖๐ ถึงทศวรรษ ๑๙๗๐ การที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกใน ค.ศ. ๒๐๐๑ ยิ่งทำให้จีนมีโอกาสทางธุรกิจมากขึ้น

๒. บริษัทอเมริกันและยุโรปไปลงทุนในจีนเป็นจำนวนมากทำให้คนชั้นกลางของสหรัฐอเมริกาและยุโรปซื้อของได้ถูกลง ในประเทศจีนมีห้างสรรพสินค้าที่เป็นเครือของห้างอเมริกัน เช่น Walmart รถยนต์ที่แพง ๆ ของบริษัท Daimler Chrysler ก็ยังขายได้ในจีน บริษัทรถยนต์หลายบริษัทลงทุนร่วม (joint venture) กับจีน เช่น ฮอนด้า โตโยต้า นอกจากนั้นยังมีกิจการบ้านจัดสรรและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจโทรคมนาคม และธุรกิจอื่น ๆ การค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาช่วยสร้างความสัมพันธ์ทางการเมือง และช่วยสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของจีนให้มีกำลังซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยของสหรัฐอเมริกา จีนได้รับการลงทุนตรงจากต่างประเทศมากกว่า เกาหลีใต้ มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม และอินโดนีเซียรวมกัน

๓. นักธุรกิจเชื่อว่าธุรกิจการค้ามีอำนาจเปลี่ยนแปลงจีนจากรัฐคอมมิวนิสต์มาเป็นรัฐทุนนิยมตามระบบตลาด ดังนั้นพวกเขาจึงสรรเสริญประธานาธิบดีคลินตันที่ประกาศว่า จีนเป็นผู้ร่วมงานทางยุทธศาสตร์ (strategic partner) ใน ค.ศ. ๒๐๐๐ จีนได้เป็น most favored nation (MFN) ในการค้ากับสหรัฐอเมริกา (ปัจจุบันเรียกว่า Normal Trade Relations)

๔. Kenneth Courtis รองประธานของ Goldman Sachs ในเอเชีย เห็นว่าจีนเพียงแต่ต้องการความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น ไม่ได้เป็นภัยคุกคามต่อสหรัฐอเมริกาแต่อย่างไร

๕. สินค้าอุปโภคที่ผลิตในจีนและส่งไปขายในสหรัฐอเมริกานั้นค่าแรงถูกมาก กำไรส่วนใหญ่ เป็นของผู้ค้าปลีกในสหรัฐอเมริกา ผู้ซื้อในสหรัฐอเมริกา ก็นับว่าได้ซื้อของดี ราคาไม่แพงเกินไปตามมาตรฐานการครองชีพในสหรัฐอเมริกา

๖. ในปลายเดือนเมษายน ค.ศ. ๒๐๐๖ ประธานาธิบดีหูจิ่นเทาไปสหรัฐอเมริกา ได้ไปที่บ้านของ Bill Gates ประธานบริษัทไมโครซอฟท์ สัญญาว่าจะพยายามปราบโปรแกรมเถื่อน และจะซื้อ licenses ของไมโครซอฟท์จำนวนมากถึง ๔๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ กรณีนี้น่าจะถือว่าเป็นการร่วมมือระหว่างธุรกิจจีนกับธุรกิจตะวันตก เพราะจีนมีบริษัทที่ผลิต hardware คอมพิวเตอร์ และมือถือมาก (เช่น Lenovo ร่วมกับ IBM)

๗. นอกจากไมโครซอฟท์ ประธานาธิบดีหูจิ่นเทาได้ไปเจรจากับบริษัทโบอิ้ง มีผู้ประมาณการว่าใน ๒๐ ปี จีนจะต้องใช้เครื่องบินเป็นพันลำ ฉะนั้นจีนจึงเป็นตลาดสำคัญที่โบอิ้งต้องต่อสู้กับบริษัทอื่น ได้แก่ แอร์บัส

๘. หลังจากการเยือน Seattle ได้ไปที่ Washington D.C. ประธานาธิบดีหูจิ่นเทาได้รับการต้อนรับอย่างดี คำปราศรัยของประธานาธิบดีทั้งสองท่านและการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนจะเป็นแนวทางทำให้เราเห็นภาพลักษณ์ความสัมพันธ์ว่าเป็นคู่แข่งหรือเป็นหุ้นส่วนกันเพียงใด

จีนกับปัญหาพลังงาน

อินโดนีเซียเป็นประเทศผู้ผลิตน้ำมันที่บริษัทน้ำมันของประเทศตะวันตกมาลงทุนมาก เช่น Unocal, Caltex, BP, ExxonMobil เป็นต้น ปัจจุบันนี้มีบริษัทจีนเข้ามาลงทุนในด้านน้ำมันและก๊าซธรรมชาติด้วย แต่ก่อนนี้จีนเคยเป็นประเทศส่งออกน้ำมัน มาปีนี้จีนแซงหน้าญี่ปุ่นเป็นผู้นำเข้าน้ำมันใหญ่ที่ ๒ รองจากสหรัฐอเมริกา เพื่อให้พอกับเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ต้องมีไฟฟ้าเลี้ยงโรงงานอุตสาหกรรม ตามข้อมูลใน ค.ศ. ๒๐๐๓ คนจีนแผ่นดินใหญ่ซื้อรถยนต์เกือบ ๒ ล้านคัน

เมื่อปีที่แล้ว ประธานาธิบดีหูจิ่นเทาไปเจรจาที่รัสเซียเรื่องการต่อท่อส่งน้ำมันยาว ๒,๔๐๐ กิโลเมตร ส่วนญี่ปุ่นก็เข้าไปเจรจาแข่งขันกับโครงการของจีน นักการทูตจีนไปติดต่อกับซาอุดีอาระเบีย มีข่าวว่าจีนยังหวังว่าจะได้มีส่วนในน้ำมันของอิรักหลังจากการยึดครอง บริษัทน้ำมันจีนยังเข้าไปในซูดาน หลังจากผู้ลงทุนตะวันตกถอนออกเพราะถูกสหรัฐอเมริกาคว่ำบาตร นอกจากนั้นยังไปที่กาบอง ลิเบีย ชาด ไนเจอร์ ทั้งยังไปติดต่อซื้อก๊าซธรรมชาติที่ออสเตรเลียตะวันตก

มีผู้กล่าวว่าการที่ราคาน้ำมันขึ้นสูงมีหลายสาเหตุ (เช่น ชาติโอเปคผลิตน้ำมันน้อยกว่าความต้องการ ปัญหาความไม่ปลอดภัยและวินาศกรรมที่เกิดขึ้นในอิรัก เหตุการณ์ร้ายในซาอุดีอาระเบีย) การที่จีนใช้น้ำมันเพิ่มขึ้นก็เป็นสาเหตุหนึ่งด้วย

มีรายงานมาจากสหรัฐอเมริกาว่ารัฐสภากล่าวว่า จีนให้อาวุธอิหร่านแลกเปลี่ยนกับน้ำมัน แต่จีนปฏิเสธ

ค.ศ. ๒๐๐๕ บริษัท China National Offshore Oil Corporation (CNOOC) ของจีนประมูลจะซื้อบริษัท Unocal ผู้บริหารของ CNOOC ยืนยันว่าการซื้อนี้เป็นเพียงเรื่องการค้า แต่ว่าสภาคองเกรสของสหรัฐอเมริกาและนักวิเคราะห์บางคนเห็นว่าการซื้อนี้เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา จึงไม่ยอมให้ผู้ถือหุ้น Unocal ขายหุ้นให้ CNOOC ให้ขายให้ Chevron แทน

จีนกับแอฟริกา

หลังจากที่ประธานาธิบดีหูจิ่นเทาเดินทางไปสหรัฐอเมริกาแล้วได้เดินทางไปแอฟริกา จีนต้องการน้ำมันและวัตถุดิบซึ่งมีอยู่มากมายในแอฟริกา จีนยังต้องการตลาดใหม่สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมอุปโภคบริโภคที่ผลิตได้เป็นจำนวนมาก สมัยประธานเหมาเจ๋อตงในช่วงสงครามเย็น ได้สร้างความสัมพันธ์กับประเทศแอฟริกาไว้ให้อยู่ในค่ายคอมมิวนิสต์ แต่ในปัจจุบัน ระบบคอมมิวนิสต์ถูกระบบทุนนิยมเข้าแทนที่

บริษัท CNOOC ของจีนได้ตกลงซื้อหุ้นบริษัทน้ำมันของไนจีเรีย ได้เซ็นสัญญาธุรกิจเกี่ยวกับน้ำมันและแร่ธาตุต่าง ๆ กับซูดาน ชาดอังโกลา และซิมบับเว การค้าระหว่างจีนกับแอฟริกาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นจีนยังมีโครงการก่อสร้างในเอธิโอเปีย แทนซาเนีย และแซมเบีย มีทหารรักษาสันติภาพในไลบีเรีย

จีนผูกมิตรกับประเทศเหล่านี้อย่างหนึ่งเป็นเพราะต้องการให้ประเทศเหล่านี้หนุนจีนในกรณีไต้หวัน

สหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรปไม่พอใจในความสัมพันธ์ระหว่างแอฟริกากับจีน เพราะจีนทำธุรกิจกับประเทศที่นานาชาติไม่พอใจ เช่น ซูดานและซิมบับเว ถึงจีนจะกล่าวว่าเป็นเพียงการค้า และจีนถือนโยบายไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น จีนใช้สิทธิยับยั้งในคณะมนตรีความมั่นคงไม่ให้บีบผู้นำซูดานเรื่อง Darfur จีนเคยขายอาวุธให้ซิมบับเว

จีนกับยุโรป

ใน ค.ศ. ๒๐๐๒ นายคริส แพตตัน อดีตผู้ว่าราชการเกาะฮ่องกงกล่าวว่า จีนเป็นหุ้นส่วนสำคัญของยุโรป

จีนเป็นเวทีการค้าสำคัญของยุโรปมานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ทศวรรษ ๑๙๘๐ ประเทศยุโรปลงทุนในจีน และบริษัทจีนก็เข้ามาลงทุนในยุโรปเช่นเดียวกัน

เมื่อต้นปี ค.ศ. ๒๐๐๔ ประธานาธิบดีหูจิ่นเทาไปเยือนยุโรป ผู้นำยุโรปต้อนรับอย่างดี ใคร ๆ คิดว่ายุโรปจะกลัวจีนกันไปหมด ขณะนี้เงินยูโรค่อนข้างแข็ง สหรัฐอเมริกาก็ร่วมมือกับจีนมาก ปลาย ค.ศ. ๒๐๐๕ นายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่าก็ไปเยือน

รัฐมนตรีเศรษฐกิจของอิตาลีคนหนึ่งกล่าวว่า รับสินค้าจีนเข้ามามากเหมือนกับฆ่าตัวตาย แต่ก็มีผู้ที่คิดว่ายุโรปนำเข้าสินค้าจากจีนมากกว่าส่งออกไปจีนก็จริง แต่ว่าเขตการเงินยูโรได้ดุลกับประเทศต่าง ๆ มาก เสียดุลกับจีนไปบ้างในช่วงแรกไม่น่ามีปัญหามากนัก ประเทศในยุโรปลงทุนในจีนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น บริษัท Siemens ของเยอรมนีสร้างระบบโทรคมนาคม โทรศัพท์มือถือ G3 เขื่อน โรงกำเนิดไฟฟ้า รถไฟ บริษัท ABB Ltd. ของสวิตเซอร์แลนด์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมเหล็กกล้า ปิโตรเคมี บริษัท Suez และบริษัท Veolia Environment ของฝรั่งเศสขายระบบบำบัดน้ำเสีย และกำจัดขยะ

นายกรัฐมนตรี (Chancellor, Kanzler) Gerhard Schroeder ของเยอรมนีพาคณะนักธุรกิจ ไปจีน ๕ ครั้งแล้ว การส่งออกของเยอรมนีไปจีนเพิ่มขึ้นทุกปี นายกรัฐมนตรี Angela Merkel เยือนจีนเป็นครั้งแรกในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๖

การผลิตในระดับล่างของยุโรปออกจากสหภาพยุโรปนานแล้ว ประเทศที่ผลิตสินค้าเหล่านี้แทนประเทศ EU คือ ประเทศยุโรปตะวันออก ตุรกี และแอฟริกาเหนือ เป็นต้น ประเทศเหล่านี้เสี่ยงที่จะเสียธุรกิจให้จีน ถ้ามีนโยบายที่ดีก็อาจจะได้ประโยชน์ ให้จีนไปลงทุน เช่น บริษัท

ผลิตเครื่องไฟฟ้า (โทรทัศน์) อาจจะไปสร้างโรงงานสำหรับขายสู่ตลาดยุโรป ลดค่าขนส่ง และภาษีศุลกากร

ในยุโรปมีสินค้าจากหลายประเทศ เช่น เวียดนาม ตูนิเซีย ตุรกี ฯลฯ สินค้าจีนหลายอย่างแข่งขันกับสินค้ายุโรป เช่น ในด้านสิ่งทอ อิตาลีไปร่วมทุนกับจีนนานแล้ว ขายเครื่องจักรและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้จีน นำเข้าไหมธรรมชาติ ผ้าไหมใยสังเคราะห์ ผ้าขนสัตว์ ผ้าแคชเมียร์จากจีน แล้วนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้นและขายบางส่วนกลับให้จีน

การที่จีนเข้า WTO จะเป็นโอกาสที่ดีสำหรับทั้งบริษัทยุโรปและบริษัทจีนในด้านการค้า การลงทุน ความร่วมมือในด้านพาณิชย์และเทคโนโลยี บรรยากาศในการลงทุนและการร่วมมือดีขึ้น เพราะว่าจีนจะดำเนินการในลักษณะที่โปร่งใส เป็นสากลมากขึ้น และอาจจะเปิดกว้างขึ้นในธุรกิจภาคบริการ เช่น ธุรกิจประกันภัยและโทรคมนาคม

นอกจากด้านการค้าแล้วจีนกับยุโรปยังมีความสัมพันธ์กันด้านวิชาการ มีมหาวิทยาลัยยุโรป ไปตั้งวิทยาเขตในจีน มีวิชาจีนคดีศึกษา มีการวิจัยร่วมในด้านอวกาศ (aerospace)

จีนกับอเมริกาใต้ (ลาตินอเมริกา)

ก่อนหน้านี้สหรัฐอเมริกาไม่สงสัยจีนในเรื่องการขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคนี้ ลาตินอเมริกาเป็นเขต “หลังบ้าน” (backyard) ของสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่สมัยที่อเมริกาประกาศลัทธิมอนโรว์ ใน ค.ศ. ๑๘๒๓ กีดกันไม่ให้คนยุโรปเข้าแทรกแซงในอเมริกาใต้ ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มการค้า สัญญาการค้าเสรี

จีนต้องการทรัพยากรธรรมชาติและผลิตผลการเกษตรของอเมริกาใต้จึงเป็นคู่แข่งของสหรัฐอเมริกาซึ่งต้องการสิ่งเดียวกัน จีนต้องการพลังงานซึ่งจีนต้องนำเข้าเป็นที่สองรองจากสหรัฐอเมริกา จึงมีโครงการเกี่ยวกับพลังงานหลายโครงการ เช่น บริษัท Sinopec ไปลงทุนพัฒนาแหล่งน้ำมันในคิวบานอกจากน้ำมันแล้ว มีแร่ธาตุอื่นที่สำคัญได้แก่ ทองแดง จีนยังซื้อสินค้าอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก

มีการเยือนระดับสูงระหว่างผู้นำจีนและผู้นำประเทศอเมริกาใต้บ่อยครั้ง นอกจากตกลงเรื่องการค้าและการลงทุนแล้ว ยังช่วยพัฒนาลาตินอเมริกาด้านต่าง ๆ มีกิจการการท่องเที่ยวด้วย บางคนถือว่า การติดต่อระหว่างจีนกับประเทศลาตินอเมริกาถือว่าเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศโลกที่สาม (Third World Solidarity)

ประเทศที่ติดต่อกับจีนมีหลายประเทศ เช่น เวเนซูเอลา คิวบา เม็กซิโก เปรู จาเมกา โตโก โตเบโก อาร์เจนตินา อุรุกวัย บราซิล เป็นต้น

ขณะนี้สหรัฐอเมริกาเน้นการต่อสู้กับการก่อการร้าย (War on Terrorism) จึงให้เวลากับอเมริกาใต้น้อยเกินไป

เป็นที่น่าสังเกตว่าประธานาธิบดีโต้หวันก็เดินทางไปแอฟริกาและอเมริกาใต้เช่นเดียวกัน

การเยือนสหรัฐอเมริกาของประธานาธิบดีหูจิ่นเทาในเดือนเมษายน ๒๕๔๙

สรุปคำปราศรัยประธานาธิบดีบุช

สหรัฐอเมริกาและจีนเป็นประเทศที่มีมหาสมุทรอันกว้างใหญ่กั้น แต่เชื่อมกันด้วยระบบเศรษฐกิจระดับโลกที่สร้างโอกาสให้พลเมืองของประเทศทั้งสอง สหรัฐอเมริกายอมรับการก้าวขึ้นของจีน (emergence of a China) ที่มีสันติภาพและความมั่งคั่ง ทั้งยังยอมรับสถาบันนานาชาติ เป็นชาติที่มีส่วนในระบบนานาชาติ ชาติของเราทั้งสองมีผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ร่วมกันหลายอย่าง ประธานาธิบดีหูและข้าพเจ้าจะหารือกันว่าจะเพิ่มพูนผลประโยชน์เหล่านั้นอย่างไร และจีนกับสหรัฐอเมริกาจะรับผิดชอบร่วมกันที่จะรับมือกับสิ่งท้าทายร่วมกัน

ชาติของเราทั้งสองมีผลประโยชน์ร่วมกันในการเผยแพร่การค้าที่เสรีและเป็นธรรม ซึ่งได้เพิ่มความมั่งคั่งให้ทั้งคนจีนและคนอเมริกัน ในด้านสินค้ามีมูลค่าเพิ่มเป็น ๒๘๕ พันล้านเหรียญต่อปี เพียงแค่เมื่อปีที่แล้วสหรัฐอเมริกาส่งออกสินค้าไปจีนเพิ่มขึ้น ๒๑% ความสัมพันธ์ทางการค้าของเราจะแข็งแรงขึ้น ถ้าจีนมีนโยบายที่จะยอมให้บริษัทของสหรัฐอเมริกาเข้าไปแข่งขันโดยมีเสรีภาพเท่ากับบริษัทจีนมาแข่งขันได้ในสหรัฐอเมริกา เรายินดีที่จีนจะเพิ่มความต้องการสินค้าภายในประเทศ แก้ไขระบบบำนาญ ขยายตลาดให้สินค้าและบริการของสหรัฐอเมริกา เพิ่มการปฏิบัติตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และทำให้อัตราแลกเปลี่ยนสินค้าเป็นไปตามราคาตลาด มาตรการเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อคนจีน และเป็นสมาชิกที่รับผิดชอบของระบบเศรษฐกิจนานาชาติ และเป็นผู้นำใน WTO

ความมั่งคั่งขึ้นกับความมั่นคง ฉะนั้นจีนและสหรัฐอเมริกาจึงมีผลประโยชน์ร่วมกันในการเพิ่มความมั่นคงให้ประชาชน เราจะร่วมมือกันแก้ไขการคุกคามความมั่นคงของโลก รวมทั้งความทะเยอทะยานของอิหร่าน การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่ Darfur ในซูดาน ความรุนแรงของพวกผู้ก่อการร้ายที่มีความคิดสุดโต่งการแพร่กระจายของอาวุธที่มีอานุภาพทำลายร้ายแรง (Weapon of Mass Destruction-WMD) ข้าพเจ้าชื่นชมบทบาทของจีนที่เป็นเจ้าภาพการเจรจา ๖ ประเทศ

ซึ่งจะสำเร็จได้ถ้าเกาหลีเหนือตัดสินใจทางยุทธศาสตร์อย่างถูกต้องคือ ต้องเลิกมีอาวุธนิวเคลียร์และโครงการนิวเคลียร์ทั้งหมดตามที่สัญญากับอีก ๕ ประเทศ ข้าพเจ้าจะขอความเห็นและร่วมมือกับประธานาธิบดีหูต่อไป สนับสนุนให้ประเทศของท่านใช้อิทธิพลที่มีอยู่มากกับเกาหลีเหนือ ทำให้คาบสมุทรเกาหลีปลอดอาวุธนิวเคลียร์

โลกธรรมชาติก็คุกคามความมั่นคงนานาชาติเช่นกัน สหรัฐอเมริกากับจีนจะต้องร่วมมือกันในด้านนี้เช่นกัน เราต้องร่วมมือกันต่อสู้ไข้หวัดนก และโรคที่แพร่เชื้อเร็ว เราจะร่วมมือกันแก้ปัญหาภัยธรรมชาติ เราจะร่วมกันพัฒนาพลังงานทดแทนน้ำมัน เทคโนโลยีใหม่จะช่วยเร่งให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งสองฝั่งแปซิฟิก ทำให้เราใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้ดีขึ้น

ความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองของเราเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เราจะพูดถึงสิ่งที่เราเห็นไม่ตรงกันได้โดยไม่ต้องเกรงใจ ข้าพเจ้าจะหารือกับประธานาธิบดีหูถึงเรื่องความสำคัญในการนับถือสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของชาวจีน จีนประสบความสำเร็จเพราะคนจีนได้รับเสรีภาพที่จะซื้อขายและผลิต จีนจะประสบความสำเร็จไปมากกว่านั้นอีกถ้าคนจีนจะมีเสรีภาพในการมาชุมนุม พูดได้โดยเสรี นับถือ (ศาสนา) ได้

สหรัฐอเมริกาจะพูดเรื่องนโยบายไต้หวันอย่างตรงไปตรงมา สหรัฐอเมริกาจะรักษานโยบายจีนเดียวตาม communique สามฉบับ และกฎหมายความสัมพันธ์กับไต้หวัน เราจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสถานะที่ทำฝ่ายเดียวในไต้หวันไม่ว่าจะเป็นฝ่ายไหน เราจะส่งเสริมทุกฝ่ายให้หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือทำอะไรที่เป็นการยั่วยุ ข้าพเจ้าเชื่อในอนาคตของไต้หวันที่จะแก้ปัญหาอย่างสันติ

สหรัฐอเมริกาและจีนจะสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน ถ้าคิดไม่ตรงกันก็แก้ปัญหาได้ด้วยความเชื่อถือและเคารพซึ่งกันและกัน เรามีความก้าวหน้าในการสร้างความสัมพันธ์ที่เปิดเผยและร่วมมือกัน การเยือนของประธานาธิบดีหูจะทำให้ความสำเร็จมากขึ้น

จีนเป็นคู่แข่งหรือหุ้นส่วนของตะวันตก

o มีบทความที่เขียนว่า Eagle should learn to live with Dragon และ Scared of China? Not Europe แสดงว่าไม่ใช่ทุกคนที่คิดว่าจีนน่ากลัว กลับเห็นว่าจีนเป็นดินแดนแห่งโอกาส เพียงแต่ผู้ที่จะไปทำธุรกิจในจีนต้องมีข้อมูลและความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ดี ตะวันตกสนใจการลงทุนในจีนมาก มีหนังสือ วารสารที่มีบทความเกี่ยวกับจีนมากมาย รวมทั้งมีหลักสูตรอบรมสั้น ๆ เพื่อสร้างความสำเร็จในจีน

๐ นอกจากความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจแล้ว จีนกับตะวันตกยังมีความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษาทุกระดับ การค้นคว้าวิจัย ศิลปะ (การละคร ประวัติศาสตร์ศิลปะ) การกีฬา งานสาธารณกุศลต่าง ๆ

มักจะพูดกันอยู่เสมอว่าชาวตะวันตกศึกษาภาษาวัฒนธรรมจีนกันมาก ภาษาจีนอาจจะขึ้นนำภาษาอื่น ๆ ในยุโรป นอกจากภาษาอังกฤษ จีนใช้การเผยแพร่ภาษาจีนเป็น soft power ในขณะนี้ ณ ต้นทศวรรษ ๒๐๐๐ การศึกษาภาษาจีนเป็นที่ต้องการในประเทศต่าง ๆ ทุกภูมิภาคทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทยมีความต้องการศึกษาภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศภาษาที่ ๒ รองจากภาษาอังกฤษ ความต้องการศึกษาภาษาจีนแซงความต้องการศึกษาภาษาญี่ปุ่นตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๑ ภาษาจีนมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ คือ

๑. ด้านการเมือง เป็นภาษาปฏิบัติการของสหประชาชาติภาษาหนึ่ง เป็นภาษาที่ใช้ในการเจรจาความเมือง ขณะนี้จีนเป็นประเทศที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นในการเมืองระหว่างประเทศ การรู้ภาษาจีนจึงเป็นความจำเป็น

๒. ด้านเศรษฐกิจ ภาษาจีนก็มีความสำคัญเพราะปัจจุบันประเทศต่าง ๆ นิยมไปลงทุนในจีนและติดต่อทางธุรกิจกับจีน

๓. ด้านสังคมวัฒนธรรม การรู้ภาษาจีนช่วยในด้านการท่องเที่ยว การศึกษาศิลป-วัฒนธรรมจีน วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งมีความไพเราะ ให้ข้อคิดอันทรงคุณค่า ฯลฯ

www.hanban.edu.cn

HANBAN คือ China National Office for Teaching Chinese as a Foreign Language ได้จัด the First World Chinese Conference ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๐๕ ในหัวข้อ The Development of Chinese in a Multicultural World เป็นการเผยแพร่เกียรติภูมิของจีน

๔. ด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีนก้าวหน้า มีมหาวิทยาลัยในระดับชั้นนำของโลกอยู่หลายมหาวิทยาลัย หน่วยงานวิจัย เช่น Chinese Academy of Sciences (CAS) หน่วยงานวิจัยและพัฒนา (R&D = Research and Development) ในบริษัทเอกชนต่างๆ

www.cas.cn (CAS)

ความก้าวหน้าทางการศึกษาเป็นปัจจัยสร้างความสำเร็จทางอุตสาหกรรม การพัฒนางานด้านบริการ (เช่น การธนาคาร การเงิน) และธุรกิจการพาณิชย์ นำให้เกิดความเป็นเลิศ ในปัจจุบันรัฐบาลจีนพยายามเร่งการพัฒนาการศึกษาให้ทั่วถึงทั้งประเทศ เพื่อให้ทุกคนเรียนให้ได้อย่างน้อย

เกรด ๙ พัฒนาวิธีการสอนในถิ่นทุรกันดารด้วยสื่อการสอนต่าง ๆ และส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษได้ศึกษาระดับสูง

บางคนก็กล่าวว่าที่จริงจีนรับวัฒนธรรมตะวันตกมากกว่าส่งวัฒนธรรมให้ตะวันตก คนจีนเรียนภาษาตะวันตกมากกว่าคนตะวันตกเรียนภาษาจีน คนจีนชอบสินค้าตะวันตก รับวัฒนธรรมสมัยใหม่ (popular culture) ของตะวันตก จีนผลิตเครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องวิทยุ และเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่รายการ (software) เป็นของตะวันตก สินค้าวัฒนธรรมของจีนก็ไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร คนจีนวิเคราะห์ข้อบกพร่องของตนเองว่า

๑. คนส่วนใหญ่เห็นว่าธุรกิจคือธุรกิจ วัฒนธรรมคือวัฒนธรรม เอามาปนกันไม่ได้ ไม่ขายวัฒนธรรม จึงไม่ได้เผยแพร่

๒. จีนไม่มีสินค้ายี่ห้อดังที่จะตีตลาดโลก

๓. การประชาสัมพันธ์ยังไม่ดี เว็บไซต์ยังไม่น่าสนใจ

๔. รัฐบาลยังไม่สนับสนุนดีเท่าที่ควร

ถ้าแข่งขันทางวัฒนธรรมไม่ได้ ก็จะไม่สามารถเป็นคู่แข่งของตะวันตกได้

๐ ฮ่องกง (Xiang Gang) มาเก๊า (Aomen) ไต้หวัน (สองแห่งแรกกลับมาเป็นของจีนในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๙๗ และ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๙๙ ตามลำดับ) เซี่ยงไฮ้ เซินเจิ้น เซี่ยเหมิน ไหหลำ กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน เป็นบริเวณที่มีความสัมพันธ์กันด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การลงทุนและการค้า นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมด้านวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยว การไปไหว้เจ้าแม่กวนอิม และการฟังเพลงยอดนิยม เช่น เพลงของเติ้งลี่จุน นักร้องไต้หวัน สินค้าที่ต้องใช้แรงงานในการผลิตจากฮ่องกงและไต้หวันก็นำไปผลิตที่แผ่นดินใหญ่ การลงทุนในแผ่นดินใหญ่นอกจากมาจากฮ่องกงและไต้หวันแล้ว ยังมาจากพวกชาวจีนโพ้นทะเลที่อยู่ในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ไทย นอกเอเชียมีคนจีนเป็นจำนวนมากในสหรัฐอเมริกา แคนาดา ฯลฯ **พลังของคนจีนโพ้นทะเล ทั่วโลกอาจจะมีส่วนทำให้จีนโดดเด่นเป็นมหาอำนาจระดับโลก รักษาความเป็นมังกรผงาด คู่กับสหรัฐอเมริกาในอนาคต**

เหตุการณ์น่าสนใจเกี่ยวกับจีน

๑. การเปลี่ยนค่าเงินหยวน หรือที่เรียกอีกอย่างว่า เหรินหมินปี้ (Renminbi RMB) ก่อนหน้านั้น เงินหยวนผูกกับเงินดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราแลกเปลี่ยนตายตัว ต่อมาสหรัฐอเมริกา

เห็นว่าจีนควรปล่อยค่าเงินหยวนลอยตัว เพราะการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนทำให้ค่าเงินของจีนควรสูงกว่านี้ ถ้าค่าเงินยังเป็นอยู่เช่นนี้ จีนจะขายสินค้าที่มีคุณภาพดีราคาถูกได้ทั่วโลก สินค้าของชาติอื่นจะขายไม่ได้ โดยรวมแล้วจีนน่าจะได้เงินเพิ่มเติมจากการขายสินค้าราคาแพงขึ้น เพราะคนติดใจสินค้าจีนแล้ว ถ้าเงินจีนมีค่าสูงขึ้นจีนจะได้ประโยชน์ในการนำเข้าสินค้าต่างประเทศ ทั้งเครื่องจักร วัตถุดิบและสินค้าอื่น ๆ ได้ราคาถูก นายโจวเสี่ยวชวน ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศจีน กล่าวว่า จีนมีแผนการเพิ่มค่าเงิน แต่จะเพิ่มปัจจุบันทันด่วนไม่ได้เพราะจะต้องปรับโครงสร้างการเงินการธนาคารของจีนอีกหลายขั้นตอน ถ้าปรับค่าเงินรวดเร็วไปจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจีน ซึ่งยังมีภูมิภาคที่ยากจน และมีผลกระทบต่อประเทศอื่น ๆ ในเอเชียด้วย Robert A. Mundell (www.robertmundell.net) นักเศรษฐศาสตร์ผู้เคยได้รับรางวัลโนเบลก็กล่าวสนับสนุนการรักษาเสถียรภาพของเงินหยวนในแนวคิดเดียวกันนี้

เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๐๕ จีนประกาศเลิกผูกเงินหยวนกับเงินเหรียญอเมริกัน เปลี่ยนมาใช้ระบบตะกร้าเงิน ปล่อยให้ราคาเงินหยวนสูงขึ้น เป็นการลดความกดดันที่ต่างชาติต้องการให้ค่าเงินจีนสูง เพื่อให้สินค้าจีนแพงขึ้น หวังว่าสินค้าประเทศอื่นจะได้ขายได้ อีกประการหนึ่งเป็นการแก้ปัญหาราคาวัตถุดิบที่จีนต้องสั่งจากต่างประเทศ การผูกเงินหยวนกับเงินของสหรัฐอเมริกาทำให้ยากต่อการปรับค่าเงินให้สมดุลระหว่างดอลลาร์กับยูโร ในการเปลี่ยนแปลงค่าเงินหยวนจีนทำอย่างช้า ๆ และระมัดระวังต่อเนื่องมาจนถึงขณะนี้

เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๖ จีนปล่อยให้เงินหยวนสูงขึ้นเป็น ๘ หยวนต่อเหรียญอเมริกัน นายมันเดลแนะนำให้ตรึงราคาเพียงเท่านี้

๒. ปัญหาการค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป สินค้าจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าเข้าสู่ตลาดสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ประชาชนนิยมซื้อเพราะราคาย่อมเยาและคุณภาพดี ทำให้ผู้ผลิตสินค้าในยุโรปและสหรัฐอเมริกาประสบปัญหา ต่างส่งผู้แทนไปเจรจากับจีน Peter Mandelson ผู้แทนการค้าของสหภาพยุโรปประสบความสำเร็จในการเจรจากับนายโป๋ซีไหล รัฐมนตรีพาณิชย์จีน จีนยอมควบคุมปริมาณการส่งออกสินค้าสิ่งทอ และเสื้อผ้าบางรายการไปจนถึง ค.ศ. ๒๐๐๘ จีนถือว่านโยบายเช่นนี้ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (win-win situation) น่าจะเป็นตัวอย่างสำหรับการเจรจากับสหรัฐอเมริกา

รัฐบาลของสหรัฐอเมริการับคำร้องเรียนของกลุ่มผู้ค้าสิ่งทออเมริกัน ให้เพิ่มประเภทโควตาของสิ่งทออีกหลายอย่าง ไม่ให้จีนส่งสินค้าเข้าได้โดยง่าย

๓. ความสัมพันธ์จีน-พม่าที่ยังคงพัฒนาต่อเนื่องมา และมีการกระชับความสัมพันธ์ในหลายด้านทั้งเรื่องพลังงาน อุตสาหกรรมป่าไม้ และการตั้งฐานทัพจีนในพื้นที่มหาสมุทรอินเดีย

๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติของจีนฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๔๙ – ๒๕๕๓)

- การให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development)
- การกระจายรายได้และการพัฒนาไปสู่คนส่วนใหญ่ให้มากขึ้น
- การปฏิรูปภาคชนบทในทุกด้าน
- การเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราไม่เกิน ๗.๕% ไม่ให้โตจนเกินไป
- ปัญหาไต้หวัน จีนเน้นและยึดมั่นในหลักการจีนเดียว
- การพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม

๕. จีนเริ่มเอาจริงเอาจังกับการปราบปรามสินค้าจีนที่ละเมิดลิขสิทธิ์จากการกดดันของนานาประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา

๖. การพัฒนาและขยายขนส่งทางถนน (ทางด่วน)

- ปัจจุบันจีนมีเครือข่ายทางด่วนมากเป็นอันดับ ๒ ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา
- ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๔๘ สร้างทางด่วนเพิ่มเติมถึง ๒๔,๐๐๐ กิโลเมตร
- เมื่อสิ้นสุดปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จีนมีทางด่วนทั้งหมดยาว ๔๑,๐๐๐ กิโลเมตร
- วางเป้าหมายไว้ว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เครือข่ายทางด่วนของจีนจะเชื่อมต่อกับเมืองเอกทุกเมืองของทุกมณฑล รวมไปถึงเชื่อมต่อกับเมืองต่าง ๆ ที่มีประชากรอย่างน้อย ๕๐๐,๐๐๐ คน
- พ.ศ. ๒๕๖๓ จะมีทางด่วนยาว ๘๕,๐๐๐ กิโลเมตร

๗. ความรู้สึกชาตินิยมทางเศรษฐกิจที่เริ่มก่อตัวในจีนขณะนี้

๘. เรา (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทย) จะปรับปรุงประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในจีน และในเวทีโลกในแนวทางใด จึงจะได้ผลดี

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

Bergsten, C. Fred and others. **China : The Balance Sheet**, 2006.

Brahm, Laurence J. **China after WTO**, 2002.

Chan, John L. **China Streetsmart: What You Must Know to be Effective and Profitable in China**, 2003.

China : Facts and Figures 2003, New Star Publishers, 2003.

Clissold, Tim. **Mr. China**, 2004.

Dayal-Gulati, Anuradha and Lee, Angela Y. (editors). **Kellogg on China**, 2004.

Encyclopaedia Britannica. **The World ALMANAC 2004**, 2003.

Enright J. Michael and others. **Regional Powerhouse: The Greater Pearl River Delta and the Rise of China**, 2005.

Frankel, Francine R & Harding, Harry (editor). **The India-China Relationship: What the United States Needs to Know**, 2004.

Goh, Evelyn. **Constructing the U.S. Rapprochement with China, 1961-1974: From "Red Menace" to "Tacit Ally"**, 2005.

Shambaugh, David. **Modernizing China's Military: Progress, Problem, and Prospects**, 2004.

Whitcomb, Vanessa Lide and Benson, Michael. **Modern China**, 2003.

Wong, John and Lu Ding. **China's Economy into the New Century: Structural Issues and Problems**, 2002.

Wong, John and Zheng Yongnian. **China Post-Jiang Leadership Succession: Problems and Perspectives**, 2002.

Wu Jinglian. **Understanding and Interpreting Chinese Economic Reform**, 2005.

วารสาร

Appenzeller. Tim. *The End of Cheap Oil*, **National Geographic**, June 2004.

Liu, Melinda. *Hungry for Power*, **Newsweek**, May 3, 2004.

Schafer, Sarah. *Microsoft's Cultural Revolution*, **Newsweek**, June 21, 2004.

Swaine, Michael. *Trouble in Taiwan*, **Foreign Affairs**, March/April 2004.

Websites

www.times-publications.com

www.businessweek.com

www.brook.edu

www.csis.org

www.iie.com

www.bbc.co.uk

www.whitehouse.gov

www.iht.com

ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (HI 4002)

จีน : บนเส้นทางการขยายอำนาจและอิทธิพลแนวสันติ

พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ความนำ

ในปัจจุบันนี้แทบจะทุกวงการต่างกล่าวถึงการขยายอำนาจและอิทธิพลของจีน เพราะว่า เศรษฐกิจของจีนขยายตัวอย่างรวดเร็ว จีนมีพลเมืองมาก ทั้งยังมีคนเชื้อสายจีนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่จีนสามารถใช้เป็นพันธมิตรในการขยายอำนาจ การขยายตัวทางเศรษฐกิจและการผลิตทำให้จีนต้องการพลังงานอย่างมหาศาล อาจเป็นไปได้ที่จีนจะใช้ทุกวิถีทางเพื่อให้ได้พลังงาน ทั้งยังต้องแก้ปัญหาเรื่องดินแดนที่มีอยู่นานแล้ว เช่น เรื่องไต้หวัน ดินแดนภาคตะวันตก และทิเบต จีนเพิ่มกำลังพล เพิ่มศักยภาพในการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ ทำให้ผู้นำและนักวิชาการตะวันตกหลายคนเริ่มวิตกกังวลว่าจีนจะเป็นภัยต่อโลก (อ่านรายละเอียดในเอกสารคำสอนวิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (HI 4002) จีน : คู่แข่งหรือหุ้นส่วนของตะวันตก ของพลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตน-ราชสุดา ฯ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๙) แต่ผู้นำจีนได้ชี้แจงอยู่เสมอว่าการขยายตัวของจีนนั้นเป็นไปตามแนวสันติ (China's Peaceful Rise)

เนื่องจากจีนเป็นประเทศใหญ่ ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงตามแนวสันติหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ ในสังคมโลก ดังนั้นเราจึงควรเรียนรู้เรื่องความเคลื่อนไหวของจีน เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ และให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่บ้านเมืองของเรา

การขยายอำนาจและอิทธิพลโดยสันติ

ภาษาอังกฤษใช้คำว่า China's peaceful rise มาจากภาษาจีนว่า Zhongguo Heping Jueqi และคำว่า China's Peaceful Development หรือภาษาจีนว่า Zhongguo Heping Fazhan เป็นความคิดของทั้งประธานาธิบดีหูจิ่นเทาและนายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่า อยู่ในคำบรรยายของนายเจิ้ง ปี้เจียน (Zheng Bijian) ที่ปรึกษาประธานาธิบดีใน ค.ศ. ๒๐๐๔ เขากล่าว

เมื่อ ค.ศ. ๒๐๐๓ ในที่ประชุมโป๋อ่าวที่เกาะไหหลำว่า ในอดีตประเทศมหาอำนาจใหม่จะพุ่งขึ้นสู่อำนาจมักใช้วิธีขยายอำนาจด้วยวิธีการที่ดุเดือด ซึ่งมักจะไม่ประสบความสำเร็จ เพราะมักจะทำให้โครงสร้างการเมืองโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงในโลกใหม่ปัจจุบันจีนจะต้องพัฒนาอย่างสันติ จะช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศให้อยู่อย่างมีสันติภาพด้วย จีนต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศเปิดกว้างมากขึ้น

จีนจะต้องทำให้ประเทศในเอเชียและสหรัฐอเมริกามั่นใจว่า ความก้าวหน้าของจีนทั้งด้านการทหารและเศรษฐกิจไม่คุกคามสันติภาพและความมั่นคง ประเทศอื่น ๆ จะได้รับผลประโยชน์จากการที่จีนมีอำนาจและมีอิทธิพล จะเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับทุกคน คือจะได้ประโยชน์จากการค้ากับจีนและลงทุนในจีน ดังนั้นจีนต้องใช้นโยบาย Soft Power คือ สร้างอิทธิพลด้วยวัฒนธรรมและอุดมการณ์ พยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน กล่าวคือ ใช้นโยบายต่างจากญี่ปุ่นในทศวรรษ ๑๙๘๐ (ช่วงนั้นญี่ปุ่นร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในด้านการทหารเพื่อป้องกันโซเวียตรัสเซีย) การที่จีนเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกจึงสำคัญ เพราะว่าเป็นการปฏิบัติตามกติกาการค้าของโลกเป็นการป้องกันความขัดแย้ง

จีนต้องพยายามเข้าร่วมความสัมพันธ์แบบพหุภาคี เช่น การสนทนา ๖ ฝ่าย (six-party talks) เกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ และองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (the Shanghai Cooperation Organisation)[๑] ในเรื่องเกี่ยวกับชายแดนที่มีปัญหากับประเทศอื่น เช่น หมู่เกาะ Spratleys เกาะเตี้ยวหยูวไถ Aksai Chin (ชายแดนจีนกับปากีสถาน อินเดีย) แนวทางของจีนในเกาหลีเหนือ และโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่าน เป็นนโยบายทางการทูตแบบใหม่ของจีน

Professor Jonathan Spence นักประวัติศาสตร์จีนที่มีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยเยล กล่าวถึงมิติทางประวัติศาสตร์ของบทบาทจีนในภูมิภาคว่า ตั้งแต่โบราณจีนมักจะไม่ไปบุกหรือยึดครองเกาหลี แต่จะมีปฏิกิริยาต่อมหาอำนาจอื่นที่เข้าไปในคาบสมุทรเกาหลี เช่น ในสมัยราชวงศ์หมิง ค.ศ. ๑๕๙๒ โชกุนฮิเดโยชิส่งทหารทั้งบกและเรือเข้าบุกเกาหลีเพื่อผ่านเข้าจีน เกิดการรบอย่างดุเดือด แม้ตอนนั้นจีนจะค่อนข้างอ่อนแอแต่ก็สู้ตาย จนญี่ปุ่นถอนออกไปใน ค.ศ. ๑๕๙๘

[๑] องค์การนี้ตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๒๐๐๑ ประกอบด้วย จีน รัสเซีย คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน ทาจิกิสถาน และอุซเบกิสถาน

เมื่อญี่ปุ่นเข้าไปบุกใน ค.ศ. ๑๘๙๔ และเมื่อกองกำลังสหประชาชาติเข้าไปสกัดไม่ให้เกาหลีเหนือบุกเข้าเกาหลีใต้ใน ค.ศ. ๑๙๕๐ อาจจะไม่มีใครคิดว่าการที่จีนเข้าไปรับหน้าที่ไกล่เกลี่ยในการเจรจาหกฝ่ายเกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์มีรากฐานประวัติศาสตร์มาถึง ๔๐๐ กว่าปีแล้ว

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา

สังเกตได้ว่าจีนพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับสหรัฐอเมริกา เพราะนักการทูตจีนทราบดีว่าสหรัฐอเมริกาไม่ใช่มหาอำนาจที่มีอำนาจลดลง ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ ถึงแม้ว่าประเทศต่าง ๆ จะรวมตัวกันอย่างไรก็ยังไม่สามารถต้านทานสหรัฐอเมริกาได้ จีนไม่ต้องการให้สหรัฐอเมริกาเป็นศัตรู แต่ก็ไม่ต้องการให้สหรัฐอเมริกาสามารถล้อมกรอบจีนได้ อีกอย่างหนึ่งจีนคิดว่าการค้ากับสหรัฐอเมริกาจะช่วยให้เศรษฐกิจของจีนเติบโต

สำหรับสหรัฐอเมริกาแต่แรกมีกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มที่เรียกว่า Blue Team เป็น think tank ที่โจมตีจีนว่าเป็นศัตรูหมายเลข ๑ ของสหรัฐอเมริกา เพราะไม่มีประชาธิปไตย ไม่มีสิทธิมนุษยชน จีนลงทุนพัฒนากองทัพบก และกองทัพเรือน้ำลึก (Blue Water Navy)

เมื่อเกิดเหตุการณ์ 9/11 จีนแสดงความเห็นอกเห็นใจสหรัฐอเมริกา และตอนที่สหรัฐอเมริกาโจมตีอิรัก จีนก็ไม่ได้ออกโรงคัดค้านสหรัฐอเมริการุนแรงเหมือนฝรั่งเศสและรัสเซีย ช่วงที่มีปัญหากับอิรักเห็นได้ชัดว่าสหรัฐอเมริกาไม่ต้องการมีปัญหากับจีน โดยหลีกเลี่ยงการพูดถึงการประกาศเอกราชของไต้หวัน

บทความ *America's fear of China* ในหนังสือ **Economist** ฉบับวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๗ รายงานว่า คณะรัฐบาลจีนเกือบครึ่งคณะเดินทางไปกรุงวอชิงตันไปเจรจากับรัฐมนตรีคลังอเมริกัน Henry (Hank) Paulson เป็นการเจรจาระหว่างประเทศที่เศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลกกับประเทศที่เติบโตเร็วที่สุดในโลก การเจรจามีปัญหาเพราะทางสภาคองเกรสต้องการจัดการจีนอย่างจริงจัง เนื่องจากจีนได้ดุลการค้า มีปัญหาเรื่องอัตราการแลกเปลี่ยนเงิน รัฐบาลอุดหนุนสินค้าส่งออกแบบผิดกฎหมาย ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ฝ่ายที่ตั้งใจตีจีน ร่างกฎหมายออกมามากมาย กฎหมายบางฉบับก็อาจจะผ่านออกมาได้

การเมืองจีนไม่เปิดเท่าอเมริกา แต่ว่าเศรษฐกิจมีปัญหามากเหมือนกัน จีนกลัวภาวะว่างงานและไม่ต้องการเพิ่มค่าเงินหยวนอย่างรวดเร็ว ผู้นำไม่ต้องการแสดงความอ่อนแอ ประธานาธิบดีหูจิ่นเทาจะแสดงว่ายอมตามสหรัฐอเมริกาไปหมดทุกอย่างไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงนี้

กฎของ WTO ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่สามารถจัดการอะไรไปตามชอบใจแต่ฝ่ายเดียว ญี่ปุ่น เป็นบทเรียนของจีนคือ ในปลายทศวรรษ ๑๙๘๐ ถึงต้นทศวรรษ ๑๙๙๐ ญี่ปุ่นได้ดุลการค้า มีเงินคงคลังเป็นเงินตราต่างประเทศมาก จึงถูกมองว่ามีปัญหาเรื่องการเงินและมีทัศนคติแบบพาณิชย์นิยม สหรัฐอเมริกาตอนนั้นกลัวญี่ปุ่นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนที่ญี่ปุ่นซื้อ Rockefeller Center ช่วงนั้นมีการปกป้องสินค้า (protectionism) มีปัญหาเรื่องความมั่นคงในการมีความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นในที่สุด ญี่ปุ่นก็มีภาวะลูกโป่งแตก

ที่จริงแล้วเหตุการณ์ความสัมพันธ์กับจีนไม่ร้ายเท่าตอนมีปัญหากับญี่ปุ่นเสียด้วยซ้ำ เพราะตอนนี้เศรษฐกิจเปิดกว้างขึ้น แต่ว่าคนจีนจนกว่าคนญี่ปุ่น จีนเป็นตลาดที่เจริญเติบโตเร็วที่สุดของสหรัฐอเมริกา สิ่งที่ต่างจากเมื่อทศวรรษ ๑๙๘๐ อีกอย่างหนึ่งคือมี WTO ที่จะเป็นตัวกลางเจรจา สหรัฐอเมริกามีปัญหาเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น เรื่องอสังหาริมทรัพย์ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สหรัฐอเมริกาจึงเห็นว่า จีนเป็นคู่แข่ง เรื่องอะไรก็กลายเป็นเรื่องใหญ่ เช่น จีนได้เหรียญมากมายในโอลิมปิก จีนซื้อบริษัทอเมริกัน คนก็กลัวว่าจะเป็นคู่แข่งทางการทหารด้วย

เป็นความจริงว่าจีนละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา แต่ก็ทำอันตรายบริษัทอเมริกันไม่ได้ จีนปลอม DVD ไปขายราคาเท่าถั่วลิสงในเซี่ยงไฮ้ ถ้าฮอลลีวูดทำไปขายเอง ก็ไม่ช่วยสถานการณ์เท่าไรเพราะคนจีนส่วนมากไม่มีเงินพอซื้อสินค้าอเมริกัน ที่จริงค่าเงินหยวนสูงต่ำไม่สำคัญเท่าการที่คนจีนประหยัดและคนอเมริกันใช้จ่ายฟุ่มเฟือย แทนที่จะมานั่งทะเลาะกัน สภาคองเกรสควรจะดูว่าทำไมคนอเมริกันถึงกลัวจีน อาจจะเป็นว่าจีนเป็นแพะรับบาปสำหรับปัญหาภายในประเทศสหรัฐอเมริกา ถ้าสภาคองเกรสดำเนินตามทางสายกลางได้ก็จะได้ผลประโยชน์อีกมาก เพราะจะเอาไปเจรจากันใน WTO ได้

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนที่สำคัญที่สุดไม่ใช่การค้า เป็นการหลีกเลี่ยงสงครามและความขัดแย้ง วิธีการคือ ร่วมมือเรื่องเกาหลีเหนือและอิหร่าน การสร้างความเชื่อมั่นต่อกัน ไม่ให้เกิดการปะทะกันได้ในกรณีไต้หวัน ปัญหาเรื่องจีนขยายอำนาจเข้าแอฟริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่จีนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาลซูดาน ซึ่งมีส่วนที่จะต้องรับผิดชอบการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) ใน Darfur เรื่องภาวะโลกร้อน จีนสร้างสถานีกำเนิดไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงทุกสัปดาห์ และกำลังจะเลยหน้าสหรัฐอเมริกาในการเป็นแหล่งก๊าซที่ก่อภาวะเรือนกระจกในปีนี้

สหรัฐอเมริกาไม่ควรแก้ปัญหาตนเองเท่านั้น ควรช่วยให้จีน “ทำการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้เป็นสีเขียวด้วย”

Mr. Paulson ต้องการเจรจาประเด็นเรื่องนี้ด้วย สภาคองเกรสไม่ควรจะสร้างปัญหาให้เขาในการเจรจาการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๐๐๗

มีรายงานในสิ่งตีพิมพ์เกี่ยวกับประเด็นนี้ ดังนี้

๑. หนังสือพิมพ์ International Herald Tribune ฉบับวันที่ ๒๓ พฤษภาคม เรื่องการเจรจาการค้าสหรัฐอเมริกา-จีน ทำให้มีประเด็นใหม่ (U.S.-China trade talks pose new set of issues)

ตั้งแต่มารับหน้าที่ Henry Paulson รัฐมนตรีคลังสหรัฐอเมริกา ประสบความสำเร็จในการเจรจาเพื่อลดความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจการค้ากับจีน เป็นการชวนสภาคองเกรสไม่ให้ตั้งกำแพงการค้ากั้นจีน ครั้งนี้เขาจะเจรจากับรองนายกรัฐมนตรีอู่อี๋ของจีน เจ้าหน้าที่กระทรวงการคลังของสหรัฐอเมริกากล่าวว่า เขาหวังว่าเที่ยวนี้จะประสบความสำเร็จในการตกลงการค้า สามารถป้องกันทรัพย์สินทางปัญญา เช่น วิดีโอ ยา และเปิดประเทศจีนด้านการลงทุนทางการเงิน การประกัน หวังว่าสหรัฐอเมริกาจะสามารถส่งออกถ่านหินสะอาด (clean coal) เทคโนโลยีไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ แต่สภาคองเกรสอาจจะไม่ยอมให้เวลาฝ่ายบริหารทำตามแผน ยืนยันว่าจะต้องให้จีนยอมให้มีการค้าเงินหยวนได้สะดวกกว่านี้

สิ่งที่ฝ่ายสหรัฐอเมริกาทำได้ยากคือ การอธิบายให้ฝ่ายจีนเข้าใจว่าฝ่ายบริหารไม่สามารถควบคุมสภาคองเกรสได้ ผู้นำสภาคองเกรสจะช่วยอธิบายให้ฝ่ายจีนว่า สภาคองเกรสโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาคองเกรสที่มีฝ่ายดีโมแครตนำมีอำนาจเป็นอิสระ

Paulson ยังมีปัญหาอีกอย่างคือ จะต้องทำให้ฝ่ายจีนทราบว่าเขาไม่สามารถควบคุมทุก ๆ กระทรวง เมื่อกระทรวงพาณิชย์มีนโยบายเพิ่มภาษีสินค้าจีน เขาก็ไม่ทราบเรื่อง เขาเองพยายามประนีประนอมระหว่างเศรษฐกิจยักษ์ใหญ่ทั้งสองประเทศ พยายามไม่ให้มีเรื่องกัน ไม่ให้เรื่องเล็กทำให้เสียเรื่องใหญ่ แต่กระทรวงพาณิชย์และผู้แทนการค้าอเมริกัน พยายามให้จีนเลิกอุดหนุนสินค้าขาออกและแก้ปัญหา DVD เถื่อน

๒. หนังสือพิมพ์ International Herald Tribune ฉบับวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๗ เรื่องการเจรจาจีน-สหรัฐอเมริกามีประเด็นเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยของอาหาร (Food safety issue emerges at U.S.-China trade talks)

คณะรัฐมนตรีจีนและอเมริกัน พยายามเจรจากันเพื่อลดความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ แต่ก็ยังมีปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาการค้า ปัญหาอัตราการแลกเปลี่ยนเงิน แล้วยังมีปัญหาเรื่องความปลอดภัยของอาหารที่จีนส่งออกที่ฝ่ายอเมริกัน ตั้งข้อสงสัย (หลังจากมีข่าวเรื่องยาสีฟัน อาหารสัตว์เลี้ยงจากจีนไม่ปลอดภัย) จีนตอบว่าจะพยายามเพิ่มมาตรการให้เข้มงวดขึ้น

ผู้นำคณะของจีนคือรองนายกรัฐมนตรีอู๋อี๋ (Wu Yi) กล่าววิจารณ์ว่า การที่สหรัฐอเมริกา กล่าวหาว่าจีนอุดหนุนสินค้าส่งออก และละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาไม่ถูกต้อง “ไม่ควรจะโทษคนอื่นง่าย ๆ ในเรื่องปัญหาภายในของตนเอง” การที่เอาการเมืองมาป้ายความสัมพันธ์จีน-สหรัฐอเมริกาเป็นเรื่องที่รับไม่ได้ เจ้าหน้าที่อเมริกันกล่าวว่าจีนไม่พอใจที่สภาคองเกรสพยายามต่อสู้เพื่อแก้ไขการขาดดุลทางการค้า จีนบอกว่าเป็นเรื่องการเมืองไม่ใช่เรื่องที่มีเหตุผลเป็นพื้นฐาน นางอู่อี๋ว่า จีนอาจจะทำให้บรรยากาศดีขึ้นได้โดยการซื้อสินค้าอเมริกันมากขึ้น ดีกว่าที่จะเปิดตลาดตัวเองให้สินค้าอเมริกัน จีนส่งเจ้าหน้าที่ไปดูตลาดสหรัฐอเมริกาใน ๒๐ รัฐ ซื้อของมูลค่าเป็นพันล้านดอลล่าร์เพื่อให้สหรัฐอเมริกาส่งเสริมการค้ากับจีนสภาคองเกรสบอกว่า การซื้อแบบนั้นไม่มีผลที่จะมาเปลี่ยนแปลงความกังวลของสภาคองเกรสได้

ฝ่ายสหรัฐอเมริกาพยายามลดความกังวลของจีนเรื่องการป้องกันสินค้าของอเมริกา แต่ว่าจะไม่ให้จีนละเลยความกังวลของสภาคองเกรสเรื่องปัญหาวิธีการค้าของจีน

การที่สภาคองเกรสจะกลัวเรื่องการที่งานหมดไปจากการนำเข้าสินค้าไม่เกี่ยวกับเรื่องการปกป้องสินค้า (protectionism) หรือเรื่องการเกลียดจีน

Paulson บอกจีนว่าไม่ควรจะทำให้เศรษฐกิจสมดุลโดยการพึ่งแต่การส่งออก ควรให้ผู้บริโภคจ่ายเงินด้วย การที่จีนแทรกแซงตลาดเพื่อรักษาค่าเงินหยวนเป็นการทำให้การปฏิรูปช้าลง

พวกนักอุตสาหกรรมและพวกดีโมแครตในสภาคองเกรสขู่ว่า จะตั้งกำแพงการค้าหรือคว่ำบาตรสินค้าจีนถ้าไม่เพิ่มค่าเงินหยวน สหรัฐอเมริกาเสียดุลการค้าจีนเป็นหนึ่งในสามของการเสียดุลทั่วโลก

๓. หนังสือพิมพ์ International Herald Tribune วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๗

นาย Paulson กล่าวว่าการเจรจากับจีนมีผลน้อย มีความคืบหน้าคือ จะเพิ่มเที่ยวบินสำหรับผู้โดยสารระหว่างกันเป็นสองเท่า จีนอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาส่งเครื่องบินขนสินค้าเข้าประเทศได้จะร่วมกันพัฒนาถ่านหินสะอาด (clean coal) ลดภาษีสินค้าที่ช่วยควบคุมมลภาวะ จีนยอมให้บริษัทการเงินต่างประเทศขยายกิจการ แต่จีนจะร่วมมือกับบริษัทตะวันตก เขาเคยตกลงกับจีนมาหลายหนตอนทำงานที่ Goldman Sachs เจรจาคราวนี้ไม่สำเร็จ ฝ่ายจีนไม่แถลงอะไรมาก ฝ่ายอเมริกันแถลงเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับอัตราเงินว่า จีนเพิ่มค่าเงินเพียง ๘% ใน ๒ ปี

ยังมีคนเห็นว่าการเจรจาครั้งนี้มีความก้าวหน้าคือ รองประธานฝ่ายเอเชียตะวันออกของหอการค้าอเมริกันบอกว่า ในภาพรวมดีพอสมควร แต่บางคนว่าการประชุมแบบนี้เป็นการหลอกลวงคนอเมริกัน

กำลังทางการทหารของจีนและนโยบายด้านการเมือง

จีนเพิ่มงบประมาณทางการทหารดังจะได้เห็นจากการที่นายเวินเจียเป่า นายกรัฐมนตรี รายงานผลงานของรัฐบาลในปีที่ผ่านมา และแถลงนโยบายที่รัฐบาลจะดำเนินการในปีนี้ในที่ประชุมใหญ่ของสภาประชาชนแห่งชาติของจีน (National People's Congress - NPC) เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ในช่วงท้ายของการรายงานได้กล่าวถึงการพัฒนาทางการทหารของจีนว่าระบบการป้องกันประเทศที่เข้มแข็งเป็นสิ่งจำเป็น จีนจะพัฒนาการทหารตามแบบของจีนเอง (military reform with Chinese characteristics) เน้นให้กองทัพเข้มแข็ง สามารถเผชิญได้ทั้งสงครามในรูปแบบ และสงคราม ITเพิ่มขีดความสามารถของตำรวจในการรักษากฎหมาย ป้องกันการก่อการร้ายในปีนี้จะเพิ่มงบประมาณทางการทหารอีก ๑๘.๗% เป็นเงิน ๔๔,๙๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ

จีนจะสร้างความสัมพันธ์กับฮ่องกง มาเก๊า และไต้หวันให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น ตามหลักการหนึ่งประเทศ สองระบบ ให้มีการรวมประเทศโดยสันติวิธี รวมกับพี่น้องชาวไต้หวันที่ต่อต้านการแบ่งแยกจะส่งเสริมให้เปิดการติดต่อได้โดยตรง ๓ ช่องทาง

นายเวินเจียเป่าใช้เวลาเพียง ๑๐ นาที ในการกล่าวถึงสองประเด็นนี้ (รายงานทั้งหมดราวสองชั่วโมงครึ่ง)

หลังจากการประชุม นายเวินเจียเป่าให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน (ยกมาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการทหาร การเมือง การต่างประเทศ และความมั่นคง) ว่า

๐ งบประมาณทหารของจีนแม้จะเพิ่มขึ้น แต่ยังนับว่าน้อยกว่าหลายประเทศในโลก จีนเป็นประเทศใหญ่ที่มีความรับผิดชอบสูง ประวัติศาสตร์ที่จีนถูกต่างชาติแทรกแซงตั้งแต่สงครามฝิ่นเป็นต้นมาทำให้จีนตระหนักถึงความขมขื่นที่ถูกกดขี่ จะไม่ทำเช่นนั้นกับผู้อื่น จึงมุ่งดำเนินนโยบายอย่างสันติและกำลังทหารของจีนมีไว้เพื่อป้องกันประเทศเท่านั้น

๐ การที่จีนยิงขีปนาวุธขึ้นสู่อวกาศเพื่อทำลายดาวเทียมพยากรณ์อากาศที่หมดอายุแล้ว มิได้มุ่งร้ายหรือข่มขู่ประเทศใด ไม่ได้ละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศใด ๆ จีนยืนยันว่าสำรวจอวกาศอย่างสันติและขอให้นานาชาติเร่งลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการใช้อวกาศอย่างสันติ

๐ ในการให้สัมภาษณ์เขายังพูดถึงความสัมพันธ์จีน-ญี่ปุ่นว่า จะต้องรักษาความสัมพันธ์กัน ถือเอาประวัติศาสตร์เป็นบทเรียน มีการแลกเปลี่ยนการเยือน หวังว่าจะกระชับความร่วมมือกับญี่ปุ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการศึกษา โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนเยาวชน

๐ ในเรื่องไต้หวัน นายเวินเจียเป่ากล่าวว่า จีนจับตามองการกระทำที่จะนำไปสู่การแบ่งแยกของไต้หวันอย่างใกล้ชิด ในขณะเดียวกันก็จะยึดมั่นการรวมประเทศอย่างสันติ โดยพร้อมจะเจรจากับทุกฝ่ายของไต้หวัน จะให้ความคุ้มครองนักธุรกิจไต้หวันในจีนต่อไป ประเด็นสำคัญที่สุดอยู่ที่การรักษาสันติภาพและเสถียรภาพระหว่างช่องแคบ ซึ่งเป็นแนวทางที่จีนยึดมั่นมาโดยตลอดและจะไม่มีผู้ใดเปลี่ยนแปลงได้ [๒]

๐ เรื่องทิเบต ตราบใดที่ดาไลลามะรับว่าทิเบตและไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของจีน รัฐบาลจีนก็พร้อมที่จะเจรจากับดาไลลามะ แต่ขณะนี้ดาไลลามะก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลพลัดถิ่นของทิเบต และยังเรียกร้องให้ทิเบตมีอำนาจในการปกครองตนเอง รัฐบาลจีนจึงต้องจับตามองการกระทำของดาไลลามะเพื่อเป็นข้อพิสูจน์ถึงความจริงใจของดาไลลามะในการเจรจากับจีน [๓]

---

[๒] ปัจจุบันนี้การเดินทางติดต่อระหว่างช่องแคบสะดวกขึ้น จะเป็นประโยชน์ทางธุรกิจแก่ทั้งสองฝ่าย ทางตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา ไม่ประสงค์ให้จีนรวมประเทศสำเร็จ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ประสงค์ให้ไต้หวันแยกออกมาเป็นประเทศอิสระ เนื่องจากถ้าปล่อยให้เป็นเช่นนั้น คงจะทำให้จีนละทิ้งแนวทางสันติซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหามากมาย

[๓] มีข่าวออกมาว่าในคำปราศรัยวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๗ ดาไลลามะกล่าวว่าจะลดบทบาททางการเมืองในอีกไม่นาน ขณะที่ทิเบตมีลักษณะเป็นเมืองจีนมากขึ้น มีเส้นทางการคมนาคมติดต่อกับส่วนอื่นของจีนได้สะดวกขึ้นทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน มีพนักงานรัฐจากมณฑลทั่วประเทศจีนเข้าไปทำงาน

o ฮ่องกง มีบทบาทที่ไม่มีที่ใดแทนได้ในการเป็นศูนย์กลางด้านการเงิน การค้า และการขนส่ง ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลท้องถิ่นของฮ่องกงได้บริหารฮ่องกงอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถผ่านช่วงวิกฤตทางการเงินมาได้ และสามารถพัฒนาตนเองเพื่อความอยู่รอดของประชาชน รัฐบาลจีนเคารพ basic law อย่างเคร่งครัด และไม่เคยเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของฮ่องกง

o ด้านการบริหารประเทศ จะต่อสู้การคอร์รัปชันอย่างจริงจัง จะลดการรวมศูนย์อำนาจ เพิ่มการให้บริการประชาชน เพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงาน

o รัฐบาลจะพัฒนาประชาธิปไตยในจีนควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชน และความมั่นคงของสังคม จีนยังต้องใช้เวลาอีกนานในการพัฒนาระบบสังคมนิยมให้สมบูรณ์และมีความมั่นคง จีนมีประสบการณ์ไม่มากนักในการพัฒนาประชาธิปไตย แต่ก็จะไม่ใช้แบบอย่างของประเทศตะวันตกในการพัฒนาประชาธิปไตยในจีน [๔]

ที่กล่าวมานี้เป็นการแถลงของฝ่ายรัฐบาล แต่ว่ายังมีผู้ที่กังวลกับเรื่องอำนาจการทหารของจีนว่าถึงแม้จะมีน้อยกว่าสหรัฐอเมริกา แต่ก็ถือว่ามีมากพอที่จะปฏิบัติการทางรุกได้ ไม่ใช่มีเพียงเพื่อการป้องกันประเทศเท่านั้น

จีนเริ่มทดลองนิวเคลียร์ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๖๔ แต่มาลงนามใน Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty ใน ค.ศ. ๑๙๙๖ เจ้าหน้าที่จีนกล่าวว่า จีนไม่มีอาวุธชีวภาพหรืออาวุธเคมี แต่ว่ามีงานวิจัยต่างประเทศที่กล่าวว่าจีนมีอาวุธดังกล่าว

ข่าวรอยเตอร์รายงานว่า เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๗ นายโรเบิร์ต เกตส์ รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐอเมริกา กล่าวถึงพลังทางทหารของจีนว่าเพิ่มขึ้นมากอย่างน่าสังเกต ตามที่เปิดเผยประมาณ ๑๘% ที่จริงน่าจะมากกว่านั้นสองสามเท่า พร้อมที่จะทำการรบแบบไฮเทค มีเรือบรรทุกเครื่องบิน และอาจจะขายหรือให้อาวุธแก่ผู้อื่นด้วย ดังนั้นสหรัฐอเมริกาอาจจะต้องเพิ่มศักยภาพทางการทหารเพื่อรับมือกับจีน

---

[๔] โดยทั่วไปผู้สื่อข่าวจะสัมภาษณ์นายกรัฐมนตรีได้เฉพาะคำถามที่คณะกรรมการกลั่นกรองแล้ว แต่ปีนี้ผู้สื่อข่าว Le Monde ของฝรั่งเศสหาทางสัมภาษณ์ถามคำถามที่ไม่ได้รับการอนุมัติเกี่ยวกับหนังสือที่พิมพ์ในฮ่องกง เรื่อง Zhao Ziyang : Captive Conversations ที่พิมพ์ที่ฮ่องกงได้ นายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่าตอบว่า ไม่เคยอ่าน

หนังสือพิมพ์ International Herald Tribune ฉบับวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๗ รายงานว่า ปักกิ่งโจมตีรายงานการทหารสหรัฐฯ ที่เป่าข่าวเรื่อง “การคุกคามของจีน” (Beijing Blasts US military report for playing up ‘China threat’) จีนตอบโต้กระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกาอย่างโกรธเคืองเกี่ยวกับรายงานเรื่องการเพิ่มกำลังทหารจีน กล่าวหาว่า เพนตากอน (กระทรวงกลาโหม) กุข่าวที่ไม่มีมูลให้คนกลัวการคุกคามของจีน กระทรวงการต่างประเทศจีนกล่าวว่า ที่รายงานของเพนตากอนกล่าวถึงความสามารถของกองทัพจีนมากเกินความจริง เป็นเพราะสหรัฐอเมริกาต้องการจะให้การเพิ่มงบประมาณใช้จ่ายด้านการทหารของสหรัฐอเมริกาสมเหตุสมผล และยังต้องการกระตุ้นไต้หวัน คู่แข่งทางการเมืองของจีนด้วย

โฆษกกระทรวงการต่างประเทศจีน นายเจียงหยูวเขียนใน website ของ “กระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา พูดถึงกำลังทหารและการจ่ายเงินทางการทหารของจีนมากเกินความจริง เพราะว่ามีเบื้องหลังจึงพยายามเผยแพร่ ‘ทฤษฎีจีนคุกคาม’” ข้อความที่เขียนไว้แหลมคมผิดปกติ กล่าวว่า “จีนเป็นประเทศที่รักสันติภาพ การมีกองทัพ เป็นไปเพื่อป้องกันความมั่นคงของชาติและปกป้องผืนแผ่นดิน”

รายงานเพนตากอนเป็นการประเมินรายปีเรื่องกำลังอำนาจของจีน กล่าวว่ากองทัพปลดแอกของจีนมีขีปนาวุธที่ดีขึ้น เรือดำน้ำและเครื่องบินที่ดีขึ้น เรียกร้องให้จีนอธิบายให้ชัดเจนขึ้นว่าเพิ่มประสิทธิภาพกองทัพไปทำไม ชาติต่าง ๆ จะได้หายกลัว

ทศวรรษที่แล้วจีนพยายามทำให้เพื่อนบ้านเอเชียเลิกกลัวพลังของจีน แต่ก็เพิ่มรายจ่ายด้านการทหาร เพื่อชู้ไต้หวันซึ่งแยกออกจากจีนระหว่างสงครามกลางเมือง พยายามรวมประเทศ และไม่ให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาวุ่นวาย

กระทรวงการต่างประเทศจีนขอให้สหรัฐอเมริกาเลิกส่งสัญญาณผิด ๆ ให้กองกำลังในเกาะไต้หวัน

เพนตากอนบอกว่าถึงจีนจะเพิ่มกำลังทหาร แต่ก็ยังไม่มีกำลังพอที่จะไปโจมตีเกาะไต้หวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสหรัฐอเมริกายังดูแลอยู่

จีนประกาศในเดือนมีนาคมว่า จะเพิ่มงบประมาณทางการทหาร ๑๘.๗% ใน ค.ศ. ๒๐๐๗ เป็นเงิน ๓๕๐.๙๒ พันล้านหยวน เป็นการกระโดดขึ้นมากที่สุดเป็นเวลากว่าทศวรรษแล้ว

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีน

จากการรายงานของนายกรัฐมนตรี ในวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ในปีที่ผ่านมารัฐบาลมีผลงานด้านเศรษฐกิจและสังคมดังนี้

เศรษฐกิจ

o ได้พัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญอย่างต่อเนื่อง ทั้ง GDP มูลค่าการค้ากับต่างประเทศ และ FDI (Foreign Direct Investment)

o พยายามระวังแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดได้ เช่น ป้องกันไม่ให้เศรษฐกิจเติบโตเร็วเกินไป กำกับดูแลการปล่อยกู้ที่มีความเสี่ยงสูง และแก้ไขดุลการค้า

o ให้การดูแลภาคเกษตรทั่วประเทศ พัฒนาการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร (ซึ่งมีมากว่า ๒,๖๐๐ ปี) และช่วยพยุงราคาสินค้าเกษตร

o สร้างสาธารณูปโภคให้ทันกับความต้องการของประเทศ เช่น เขื่อน โรงงานไฟฟ้า รวมทั้งปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมหลัก ๑๑ ชนิด เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยคำนึงถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

o เร่งปฏิรูปและเปิดประเทศ ได้วางแผนการปฏิรูปทั่วประเทศ และเริ่มปฏิรูปรัฐวิสาหกิจให้เข้าตลาดหุ้น และปรับระบบการถือหุ้นในธนาคารที่รัฐเป็นเจ้าของ รวมทั้งปรับอัตราแลกเปลี่ยนเงินหยวนให้เหมาะสม

สังคม

o เพิ่มโครงการเพื่อสังคม คือด้านวิทยาศาสตร์ การศึกษา และสาธารณสุข

o เพิ่มอัตราการจ้างงาน การประกันสังคม ช่วยเหลือให้แรงงานต่างจังหวัดได้ค่าจ้างค้างจ่ายอย่างเป็นธรรม เพิ่มการดูแลผู้สูงอายุ และให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ

แนวทางการดำเนินนโยบายใน พ.ศ. ๒๕๕๐

นโยบายหลัก

o นำนโยบายเศรษฐกิจมหภาค (macroeconomics) ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ใช้มาตรการทางเศรษฐกิจให้เหมาะสม จัดอัตราส่วนของการนำเข้าและส่งออกให้เหมาะสม ลดการได้ดุลการค้าที่มากเกินไป และจะปรับปรุงอัตราแลกเปลี่ยนเงินหยวน

o รักษาอัตราส่วนการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ ต้องประสานงานระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่น

o เพิ่มประสิทธิภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน และการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม) กำหนดให้การเติบโตของ GDP อยู่ประมาณที่ ๘%

o เพิ่มการพัฒนาสังคมและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน

o พัฒนาประเทศตามหลักเศรษฐกิจการตลาดแบบสังคมนิยม (Socialist Market Economy)

แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจ

o ใช้นโยบายการคลังที่เหมาะสม โดยจะควบคุมการใช้เงินในประเทศ เพิ่มการลงทุนใน ๓ ด้าน คือ การลงทุนที่เกิดประโยชน์โดยตรงกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท การลงทุนเกี่ยวกับการศึกษาและสาธารณสุข และการลงทุนในภาคตะวันตกของจีน

o ดำเนินนโยบายด้านการเงินที่ถูกต้อง ปรับปรุงวิธีการจัดอัตราแลกเปลี่ยนเงินหยวน กระตุ้นอุปสงค์ (demand) ในประเทศให้เพิ่มขึ้น รักษาอัตราการเติบโตของอสังหาริมทรัพย์ให้เหมาะสม ควบคุมการพัฒนาที่ดินให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมให้มากที่สุด

o พัฒนาคุณภาพและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัยเพิ่มการก่อสร้างสาธารณูปโภคเพื่อการเกษตร เพิ่มงบประมาณสนับสนุนการเกษตร เพิ่มทักษะของเกษตรกร

o เพิ่มมาตรการรักษาสิ่งแวดล้อมและการประหยัดพลังงาน จะบังคับใช้กฎหมายให้เข้มงวดขึ้น ออกกฎหมายใหม่เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและจำกัดมลพิษที่เกิดจากอุตสาหกรรมหลัก (เหล็กกล้า ถ่านหิน เคมีภัณฑ์ วัสดุก่อสร้าง)

o สนับสนุนการพัฒนา IT ส่งเสริมให้มีการประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมใหม่

o กระจายการพัฒนาเศรษฐกิจให้ทั่วถึงทั้งประเทศ กระจายงบประมาณจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น

แนวทางพัฒนาสังคม

o เร่งพัฒนาการศึกษา ให้การศึกษาภาคบังคับ ๙ ปีทั่วถึงทั้งประเทศ เพิ่มการให้ทุนการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ไม่คิดค่าเล่าเรียนผู้ที่ต้องการเป็นครู

o บริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงยิ่งขึ้นทั้งในเมืองและชนบท เพิ่มมาตรการป้องกันและกำจัดโรคติดต่อ ส่งเสริมการวางแผนครอบครัว

แนวทางการปฏิรูปและเปิดประเทศ

o ปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ เน้นการลงทุนอุตสาหกรรมหลักและส่วนที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ปรับโครงสร้างให้เป็นบริษัทมหาชนมากขึ้น แก้ปัญหาการขาดทุน ล้มละลาย และการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพ เลิกการผูกขาดอุตสาหกรรมหลายชนิด

o สนับสนุนบริษัทเอกชนให้มีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น

o ปฏิรูปการเงินการธนาคาร โดยจะเร่งดำเนินการให้ธนาคารของรัฐเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นอย่างสมบูรณ์ ปฏิรูปธนาคารในชนบท ใช้ระบบ ธ.ก.ส.

o ส่งเสริมการค้ากับต่างประเทศ

ข้อสังเกต

o รัฐบาลจีนตระหนักถึงความสำคัญของพลังงานและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การปฏิรูปเศรษฐกิจเน้นการเกษตร การพัฒนาชนบท สร้างระบบเศรษฐกิจที่จะแข่งขันกับต่างชาติได้ สร้างระบบที่เอื้ออำนวยต่อชาวต่างชาติมากขึ้น

o ในการประชุมครั้งนี้ กฎหมายที่ทุกคนสนใจมากคือ ร่างกฎหมายที่ดิน หากสภาอนุมัติ จะทำให้เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในการถือครองเป็นครั้งแรก ตั้งแต่มีการปฏิวัติ ค.ศ. ๑๙๔๙ ทุกคนต้องเช่าที่ดินจากรัฐบาล ทั้งที่อยู่อาศัย การเกษตร การพาณิชย์ โรงเรียน ฯลฯ ร่างกฎหมายนี้มีมา ๙ ปีแล้ว ผู้สนับสนุนกล่าวว่าเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจแบบตลาดที่จีนใช้อยู่ ผู้คัดค้านว่าจะทำลายหลักการสังคมนิยมแบบจีน

(รายละเอียดอยู่ใน Economist, March 10th – 16th, 2007 เรื่อง China's next revolution และเรื่อง Caught between right and left, town and country)

ปัญหาและอุปสรรค

o ความไม่สมดุลในการพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมพัฒนาก้าวหน้า แต่ภาคเกษตรอ่อนแอและมีความลำบากในการเพิ่มรายได้ของเกษตรกร

o การใช้พลังงานอย่างฟุ่มเฟือยและไม่มีประสิทธิภาพ มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมยังไม่สมบูรณ์ ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่มีประสิทธิภาพการปรับโครงสร้างช้าเกินไป

o การบริการประชาชนยังไม่พอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสาธารณสุขและด้านการศึกษา สวัสดิการสำหรับผู้มีรายได้น้อยยังไม่ทั่วถึง

o ยังใช้งบประมาณอย่างไม่มีประสิทธิภาพ มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ความสัมพันธ์จีน-แอฟริกา

ในเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ประธานาธิบดีหูจิ่นเทาเยือนประเทศในแอฟริกา ๘ ประเทศ การเยือนเน้นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการเมืองกับประเทศในทวีปแอฟริกา ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน ตลอดการเยือนประธานาธิบดีเน้นว่าความสัมพันธ์เป็นประโยชน์สำหรับทั้งสองฝ่าย ไม่กระทบผลประโยชน์ของประเทศเหล่านั้นเลย ทั้งยังเป็นการขจัดความยากจนของแอฟริกาด้วย

o จีนให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่า เงินกู้ไม่มีดอกเบี้ย ยกเลิกหนี้เดิม

o เปิดตลาดให้ประเทศแอฟริกาส่งสินค้าเข้าไปขายในจีน

o ช่วยสร้างโรงงาน โรงเรียน โรงพยาบาลและพัฒนาบริการการแพทย์ สนามกีฬา ศูนย์ประชุมนานาชาติ โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สร้างศูนย์เทคโนโลยีทางการเกษตร

o ให้ทุนการศึกษา และจะมีโครงการความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนจีนและเยาวชนแอฟริกา

o เพิ่มการลงทุนในประเทศแอฟริกา

o ส่งอาสาสมัครไปช่วย

ฯลฯ

นับว่าเป็นการขยายอำนาจและอิทธิพลตามแนวสันติ อย่างไรก็ตามประเทศตะวันตกและกลุ่มสิทธิมนุษยชนได้วิจารณ์จีนว่า เอาเปรียบประเทศแอฟริกา ร่วมมือกับรัฐบาลแอฟริกาที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อผลประโยชน์ (เช่น เชิญผู้นำที่ประเทศยุโรปไม่ให้เข้าประเทศไปประชุมสุดยอดแอฟริกา-จีนเมื่อปลายปีที่แล้ว) ปัจจุบันมีการจัดประท้วงจีนเรื่องค่าจ้างต่ำ การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมแก่แรงงาน จนต้องมีการปรับกำหนดการเดินทางของประธานาธิบดี

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๐๗ European Investment Bank ซึ่งรับผิดชอบการให้เงินกู้ของสหภาพยุโรปกล่าวว่า การที่จีนให้เงินกู้เช่นนี้อาจจะเพิ่มหนี้ของประเทศแอฟริกาสู่ระดับที่เป็นอันตราย แม้ว่าแอฟริกาจะต้องการใช้เงินก็ตาม

มีสัญญาณเตือนว่าเริ่มเกิดความไม่พอใจที่จีนเข้าลงทุนในแอฟริกา คือมีมือปืนมาจับตัวคนงานขุดน้ำมันของจีน ต่อมาในเดือนเมษายน ค.ศ. ๒๐๐๗ มีมือปืนเข้ามายิงคนจีนตายไป ๙ คน คนเอธิโอเปียตาย ๖๕ คน

ประเทศอื่นจะอยู่รอดได้อย่างไร

o ในวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๐ มีโอกาสได้สนทนากับท่านลีกวนยู* ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็น Minister Mentor ของสิงคโปร์ ท่านให้ทรรศนะในเรื่องจีนว่า จีนไม่น่าจะรุกรานประเทศอื่นด้วยกำลัง แต่กำลังจะขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เป็นธรรมดาที่ประเทศตะวันตกซึ่งเคยเป็นใหญ่เหนือประเทศตะวันออกจะรู้สึกระแวง ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะต้องรวมตัวกันให้ได้ และหาพันธมิตรเป็นประเทศใหญ่ เช่น สหรัฐอเมริกา หรืออินเดีย เพื่อให้มีทางเลือกอื่น ไม่ต้องพึ่งแต่จีนฝ่ายเดียว

o หนังสือพิมพ์ Straits Times ฉบับวันพุธที่ ๒๕ เมษายน ค.ศ. ๒๐๐๗ ผู้สื่อข่าวชื่อ Li Xueying เขียนบทความมีใจความว่า

นายลีกวนยูกล่าวเมื่อวาน (๒๔ เมษายน) ในการสนทนาที่สำนักข่าวรอยเตอร์เป็นผู้จัดว่าจีนใช้ soft power อย่างชำนิชำนาญ ยกตัวอย่างเมื่อนายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่าเยือนญี่ปุ่น ตอนต้นเดือนเขาทราบว่านายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นคือ นายชินโซ อาเบะ เป็นพวกชาตินิยม ชอบนโยบายการทูตที่ตรงไปตรงมา แม้ว่าจะมีการบ่นซ้ำซากเรื่องหญิงบำเรอ (comfort women) นายลีกล่าวว่านายเวินปราศรัยในรัฐสภาญี่ปุ่นอย่างมีมิตรไมตรี ร่วมมืออย่างดี จนกระทั่งต้องปัดเอาเรื่องที่มักจะใช้อารมณ์พวกนี้ออกไป เจรจากันอย่างจริงจังเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจ จีนตั้งใจว่าจะไม่ให้มีอะไรมาปิดกั้นการเจริญเติบโตต่อเนื่องไปจนถึงทศวรรษหน้าเรื่อยไป มีแต่สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเท่านั้น

* ลีกวนยูถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๐๑๕

ที่ประท้วงว่า จีนจ่ายเงินพัฒนาการทหารสูงขึ้น ส่วนประเทศอื่นในเอเชียไม่มีประเทศไหนพูดเรื่องนี้ออกมาอย่างเปิดเผย เป็นเพราะว่าประเทศเหล่านี้มุ่งเน้นแต่เรื่องที่จีนมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เป็นตลาดที่ใหญ่ขึ้น จีนให้โอกาสในการขายสินค้าให้มี FTA พยายามลงทุนในจีน และเชิญชวนให้จีนมาลงทุนในประเทศของตน ไม่มีใครคิดวิวาทเรื่องแนวปะการัง เรื่องที่ว่าหาดอาจจะมีน้ำมัน ขณะนี้พูดกันแต่เรื่องความร่วมมือ

มีผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งกล่าวว่า จีนไม่เห็นจะปรับปรุงด้านสิทธิมนุษยชนเลย ขอให้นายลีกวนยูช่วยพยากรณ์ว่าอีก ๓๐ ปีจะเป็นอย่างไร จะมีผลต่อภูมิภาคอย่างไร นายลีกวนยูตอบว่า การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการเมืองภายในของจีนก็จะอยู่ในจังหวะที่จัดการได้ เป็นไปไม่ได้และไม่เป็นการฉลาดที่จีนจะกลายเป็นประชาธิปไตยแบบตะวันตก

สำหรับคำถามเรื่องผลกระทบต่อภูมิภาค นายลีกวนยูกล่าวว่า จะมีเรื่องเศรษฐกิจ ความช่วยเหลือการค้า การลงทุน และการทูต เป็นอาวุธที่จะใช้แข่งขันในโลก ไม่ใช่อาวุธแบบการทหาร จีนเรียนรู้จากความผิดพลาดของสหภาพโซเวียตที่จ่ายเงินไปในด้านเทคโนโลยีทางการทหารและอาวุธ โดยไม่ได้สนใจเรื่องเศรษฐกิจ เทคโนโลยีทางด้านพลเรือน ทำให้ล่มสลาย

จีนสร้างกำลังทางเศรษฐกิจและการทูต พยายามให้เกิดความสมดุลด้านอิทธิพลอย่างใหม่ นายลีกวนยูอ้างคำพูดของนายลอว์เรนซ์ ซัมเมอร์ อดีตรัฐมนตรีคลังของสหรัฐอเมริกา ถ้าคนอีก ๓๐๐ ปีข้างหน้ามองกลับมาดูเรา เขาจะมองไม่เห็นความสำคัญของการสิ้นสุดของสงครามเย็น เหตุการณ์ 9/11 หรือการก่อการร้าย แต่จะจำเรื่องการที่จีนและอินเดียก้าวหน้าขึ้น เขาว่าอินเดียจะเติบโต ๖๕% ถึง ๗๕% ของจีน ซึ่งถือว่ามาก แต่จีนกับอินเดียมีลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกัน ฉะนั้นจึงไม่ควรใช้ไม้วัดอย่างเดียวกัน

ผู้บริหารของ Allianz Insurance ชื่อ Bruce Bower กล่าวว่า นายลีกวนยูมีวิสัยทัศน์ดี ในการกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต เป็นประโยชน์ต่อพวกที่มองจีนและอินเดียว่าเป็นเศรษฐกิจระดับช้างอยู่ด้วยกัน นายลีกวนยูสรุปว่า สองประเทศนี้ต่างกันอย่างไร เป็นประโยชน์ต่อเรา เพราะว่าเรามีผลประโยชน์ในประเทศทั้งสองนี้กันทั้งนั้น

๐ ต้องพัฒนาความสามารถแข่งขันกับจีนให้ได้

หนังสือพิมพ์ Wall Street Journal ฉบับวันศุกร์-วันอาทิตย์ที่ ๔ - ๖ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๗ ลงข่าวว่า บริษัท Texas Instruments Inc. เลือกฟิลิปปินส์เป็นที่ลงทุนสร้างโรงงานประกอบ chip ราคาพันล้านเหรียญอเมริกัน แทนที่จะเลือกจีน ถือว่าเศรษฐกิจฟิลิปปินส์ฟื้นตัว และพิสูจน์

ความเชื่อว่าจีนเป็นสถานที่ลงทุนที่ลงไปแล้วคุ้มค่าที่สุดในเอเชียนั้นไม่จริงเสมอไป ขณะนี้บริษัทหาที่อื่นนอกจากจีนได้แล้ว แต่จีนก็ยังเป็นประเทศที่มีบริษัทนิยมมาลงทุนมากที่สุด เช่น Intel Corp. จะลงทุน ๒,๕๐๐ ล้านเหรียญ ผลิต chip และ wafer ที่เมืองต้าเหลียน มณฑลเหลียวหนิง ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน

ค่าใช้จ่าย (cost) ในจีนเพิ่มขึ้นทำให้นักลงทุนหันไปหาพื้นที่อื่น ราคาที่ดินบริเวณชายฝั่งตะวันออกของจีนสูงขึ้น ค่าแรงก็สูงขึ้นด้วยจนกระทั่งไม่แตกต่างจากการลงทุนที่อื่นมากนัก บริษัท อย่าง Intel พยายามไปลงทุนที่ต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ supply chain หยุดเมื่อมีปัญหาในที่ใดที่หนึ่ง Intel เตรียมไปลงทุนทำโรงงานตรวจสอบและประกอบที่เวียดนาม และที่มาเลเซีย

โรงงานแรกของฟิลิปปินส์ที่บาเกียวประสบความสำเร็จดีทั้งที่มีปัญหากระแสไฟฟ้าที่ไม่สม่ำเสมอ เมื่อ ค.ศ. ๒๐๐๕ เจ้าหน้าที่โรงงานที่บาเกียวยังกังวลว่าจะแข่งขันกับโรงงานตรวจสอบทั่วโลกได้อย่างไรเพราะโครงสร้างพื้นฐานของฟิลิปปินส์ไม่ดี รองประธานฝ่ายเทคโนโลยีของ Texas Instruments Inc. กล่าวว่า เขาเลือกฟิลิปปินส์เพราะเป็นที่ที่มีคนงานที่มีการศึกษาและเข้าใจภาษาอังกฤษมากที่สุด โรงงานใหม่จะสร้างงานให้คนอีกประมาณ ๓,๐๐๐ คน

ยังไม่ชัดเจนว่ารัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ไปสัญญาอะไรกับบริษัทอีก เช่น เรื่องภาษี แต่ที่แน่ก็คือ ที่ตั้งโรงงานอยู่ที่ Clark Freeport Zone ห่างจากมะนิลา ๑๐๐ กิโลเมตร ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ Clark Freeport Zone เคยเป็นฐานทัพอากาศของสหรัฐอเมริกามีสนามบินนานาชาติของตนเองกำลังสร้างโรงไฟฟ้าเพื่อแก้ปัญหากระแสไฟฟ้า โรงงานที่สร้างขึ้นจะเป็นไปตามนโยบายใหม่ของสหรัฐอเมริกาคือการประหยัดน้ำและประหยัดพลังงานโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ ถือว่าเป็นการลงทุนตรงไม่ใช่เฉพาะหุ้นใน portfolio

เดิมมีสถานที่ที่บริษัทคิดไว้คือ ไทย เวียดนาม จีน และฟิลิปปินส์ รายชื่อสุดท้ายก่อนตัดสินเหลือแค่จีนกับฟิลิปปินส์

๐ ประเทศต่าง ๆ ควรส่งเสริมการศึกษาภาษาจีน วัฒนธรรมจีนเพื่อให้เข้าใจจีนดีขึ้น ซึ่งจะมีประโยชน์ในการร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านธุรกิจ ต้องรู้จักเศรษฐกิจจีน พฤติกรรมด้านการพาณิชย์ของจีน กฎหมายธุรกิจของจีน

ดังที่กล่าวแล้วว่า จีนกำลังลงทุนในแอฟริกาเพราะมีทรัพยากรมาก สำหรับประเทศไทย ส่วนที่ดีของเราคือ คนมีความสามารถและดีไซน์ จะเห็นได้ว่าสินค้าบางอย่างที่ออกแบบได้ดี ฝีมือดีจะขายได้ จึงต้องพยายามพัฒนาส่วนนี้ เพื่อให้แข่งขันได้ (www.china-thai.com)

ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้น การที่ไปเรียนรู้หรือการทำโครงการร่วมกันน่าจะเป็นประโยชน์เพราะนอกจากจีนจะไปเรียนวิทยาการจากตะวันตกและที่ญี่ปุ่นแล้ว จีนยังพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง เพื่อใช้ประโยชน์ในกรณีที่ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีต่างประเทศได้และให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของจีนเอง ความรู้เหล่านี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศเล็กในเอเชีย

สรุป

๑. เรื่องที่ว่าจีนจะใช้กำลังทหารรุนแรงหรือไม่ต้องมองกันต่อไป เหตุที่กลัวกันเพราะว่าจีนเพิ่มงบประมาณทางการทหาร ในสถานการณ์ปัจจุบันยังไม่มีความจำเป็น แนวทางแก้ปัญหาตามแนวสันติยังเป็นวิธีที่ดีที่สุด มีดินแดนที่จีนว่าเป็นของจีน แต่มีฝ่ายที่ต้องการแยกตัว เช่น ไต้หวัน ทิเบต ซินเกียง จีนและต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ก็ใช้วิธีรักษาความสมดุลของอำนาจ และแนวทางเศรษฐกิจแก้ปัญหาได้ กรณีไต้หวันและซินเกียง มีการปราบปรามอยู่บ้าง แต่หลักใหญ่ใช้แนวทางด้านวัฒนธรรม การศึกษา และเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามประเทศตะวันตกเห็นว่า การกระทำหลายอย่างของจีนไม่เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน หรือใช้ความรุนแรงทางอ้อม เช่น การคบหาสนับสนุน กลุ่มที่มักใช้กำลังทหารรุนแรงเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของจีนเป็นสำคัญ

๒. ทางเศรษฐกิจ บางคนก็เรียกว่าเป็นแนวสันติ บางคนก็ว่าเป็นการคุกคาม เพราะจีนผลิตสินค้าอะไรแล้วชาติอื่นสู้ได้ยาก ประเทศใหญ่ เช่น สหรัฐอเมริกาเห็นว่า จีนกระทำผิดหลักสากล เช่น ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และกดราคาค่าเงินหยวนให้ต่ำกว่าปกติ (Yuan เรียกอีกอย่างว่า Renminbi - RMB แปลว่า เงินของประชาชน หรือเรียกเป็นภาษาพูดว่า ไคว่ Kuai) ปัญหาการธนาคาร

๓. บางทีจีนมักควบคุมมิตรประเทศให้มีแนวคิดอย่างเดียวกับตน เช่น ไม่ให้ติดต่อกับไต้หวัน ไม่ให้ต้อนรับพวกฝ่าหลุนกง เป็นต้น การตั้งสถาบันขงจื๊อสอนภาษาและวัฒนธรรมของจีนเป็นการขยายอำนาจทางสันติอย่างหนึ่ง

เรื่องศาสนาและความเชื่อก็เป็นแนวทางการขยายอิทธิพลโดยสันติอีกอย่างหนึ่ง รัฐบาลส่งเสริมพุทธศาสนาและลัทธิขงจื๊อ ส่งเสริมการจัดการประชุมพุทธศาสนาโลก (Buddhist World Congress) ที่นครหังโจว มณฑลเจ้อเจียง เมื่อปีที่แล้ว (ค.ศ. ๒๐๐๖) มีพระสงฆ์ แม่ชี บุคลากรทางพุทธศาสนา และผู้สนใจไปประชุมกันมากมาย

๔. การที่จีนไปคบหาสมาคมกับประเทศที่ยากจนแต่มีทรัพยากร หรือประเทศเล็ก ๆ เพื่อให้ได้เสียงสนับสนุนทางการเมืองในการเมืองระหว่างประเทศระดับพหุภาคี (ในสมัชชาใหญ่

สหประชาชาติ) ปัจจุบันนี้มีการร่วมมือกัน จีนให้ความช่วยเหลือประเทศเหล่านี้หลายด้าน แต่มีผู้ที่เห็นว่าเป็นการเข้าไปใช้ทรัพยากรของประเทศที่ยากจนในลักษณะเดียวกับจักรวรรดินิยมตะวันตกในศตวรรษก่อน

๕. การขยายตัวทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาใหญ่ของจีนอีกอย่างหนึ่งคือ มลภาวะทั้งทางอากาศ น้ำและดิน จีนต้องการพลังงานอย่างมาก จีนมีน้ำมันมากพอสมควร แต่ก่อนเคยส่งออกได้ แต่เมื่อมีการพัฒนาในประเทศ กลั่นน้ำมันได้เท่าไรก็ไม่พอ จีนมีถ่านหินมาก แต่ว่าถ่านหินนั้นสร้างมลภาวะทางอากาศ นอกจากนั้นการทำเหมืองถ่านหินเป็นอาชีพที่เสี่ยงภัยมากที่สุด ขณะนี้จีนพยายามหาประเทศพันธมิตรที่จะช่วยให้จีนมีน้ำมัน นักวิทยาศาสตร์จีนค้นคว้าเกี่ยวกับพลังงานที่จะใช้ทดแทนน้ำมันหลายอย่าง พลังงานไฟฟ้า พลังน้ำ พลังชีวภาพ ฯลฯ โรงงานอุตสาหกรรมเทน้ำเสียลงในทางน้ำสาธารณะ เร็ว ๆ นี้ มีการพูดถึงภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสภาพอากาศ (Climate Change) อันเกิดจากมลภาวะ กล่าวกันว่า จีนควรจะรับผิดชอบเรื่องนี้ด้วยเพราะเป็นประเทศที่ ๒ รองจากสหรัฐอเมริกาที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก และต่อไปอาจจะนำหน้าสหรัฐอเมริกา ทำให้คนเสียสุขภาพ สิ่งแวดล้อมก็เสียไป

หนังสืออ้างอิง

Close, Paul and others. **The Beijing Olympiad**, 2007.

Croll, Elisabeth. **China's New Consumers**, 2006.

Gill, Bates. **Rising Star: China's New Security Diplomacy**, 2007.

Goh, Evlyn. **Meeting the China Challenge : The U.S. in Southeast Asian Regional Security Strategies**, 2005.

Li Xiaobing. **A History of the Modern Chinese Army**, 2007.

Shambaugh, David. **Power Shift: China and Asia's New Dynamics**, 2005.

Shirk, Susan L. **China: Fragile Superpower**, 2007.

Suryadinata, Leo (editor). **Southeast Asia's Chinese Businesses in the Era of Globalisation: Coping with the Rise of China**, 2006.

Tubilewicz, Czeslaw (editor). **Critical Issues in Contemporary China**, 2006.

Zheng Bijian. **China's Peaceful Rise**, 2006.

Websites

Brookings Institution : **www.brookings.edu**

Center for Strategic & International Studies (CSIS) : **www.csis.org**

ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (HI 4002)

จีนและอินเดีย : มหาอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่กับบทบาทในวิกฤตเศรษฐกิจโลก

พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔

เราจะได้ยิน และได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจที่มีอยู่ทั่วโลก ในขณะเดียวกันมีเสียงชื่นชมจีนและอินเดียว่าเจริญทางเศรษฐกิจอย่างน่าทึ่ง เป็นดาวรุ่งพุ่งแรงที่ใคร ๆ ก็อยากไปลงทุน ถึงตัวเลขความเจริญสูง แต่ทั้งสองประเทศก็มีปัญหาต่าง ๆ มากมาย เราต้องพิเคราะห์ดูว่าเป็นอย่างไร

หัวข้อนี้เป็นเรื่องทางเศรษฐกิจที่มีความละเอียดซับซ้อน เอกสารนี้เป็นการยกประเด็นเพียงบางประเด็นมาพิจารณาและจะหลีกเลี่ยงการใช้ตัวเลขและภาพแสดงสถิติ

๑. วิกฤตเศรษฐกิจโลก

มีผู้กล่าวว่าวิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นในทศวรรษที่ผ่านมานั้นรุนแรงที่สุดตั้งแต่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นในอเมริกาเหนือและยุโรป (the Great Depression) ในทศวรรษ ๑๙๓๐

สิ่งที่เกิดขึ้นใน ค.ศ. ๒๐๐๘ เกิดภาวะที่เรียกว่า credit crunch หรือ Great Recession คือ การขาดสภาพคล่อง (liquidity crisis) ของระบบการธนาคารในสหรัฐอเมริกา มีสถาบันการเงินขนาดใหญ่ล้ม เช่น Lehman Brothers รัฐบาลต้องใช้งบประมาณอุดหนุน (bailout) ธนาคารต่าง ๆ และบริษัทต่าง ๆ เช่น บริษัทประกัน AIG (insurance, financial services) มีเงินทุนที่รัฐบาลต้องยึด เช่น รัฐบาลควบคุมการบริหารบริษัทมหาชน Fannie Mae และ Freddie Mac ตลาดอสังหาริมทรัพย์ประสบปัญหา เกิด housing bubble ส่งผลถึงธุรกิจต่าง ๆ เกิดภาวะว่างงาน เกิดหนี้สาธารณะ หนี้ด้อยค่า (subprime) หุ้นตก เงินเฟ้อ ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง โลหะต่าง ๆ พุ่งขึ้นสูง ราคาอาหารแพงขึ้น ราคาโภคภัณฑ์ (commodities) ทุกอย่างสูงขึ้น

ประเทศในยุโรป แม้แต่ในสหภาพยุโรปก็มีปัญหามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่เรียกกันว่าประเทศ PIGS ได้แก่ โปรตุเกส อิตาลี กรีซ และสเปน ปัญหาอย่างหนึ่งคือ การใช้เงินสกุลยูโรร่วมกัน ทำให้ปัญหาถ่ายทอดถึงกันระหว่างประเทศในกลุ่ม EU มีผู้วิจารณ์ว่าบางประเทศยากจนแต่ใช้เงินจับจ่ายใช้สอยเกินตัวทำให้เกิดปัญหา ตอนนี้มีปัญหาเรื่องเชื้อแบคทีเรีย E. Coli ระบาดเริ่มในเยอรมนี เหตุการณ์นี้มีผลต่อเศรษฐกิจการเกษตร

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เคยมีเศรษฐกิจดีมาก ต่อมามีปัญหาเรื่องการจ้างงาน และปัญหาอื่น ๆ เป็นเหตุหนึ่งให้เปลี่ยนรัฐบาลจากพรรค LDP มาเป็น DPJ ยิ่งมาเกิดแผ่นดินไหวรุนแรงสึนามิ และสารกัมมันตภาพรังสีรั่วออกมาจากโรงไฟฟ้าพลังนิวเคลียร์ ยิ่งเป็นผลต่อเศรษฐกิจมากขึ้น เป็นปัญหาสำหรับประเทศอื่น ๆ ที่อยู่ใน supply chain เช่น จีนผลิต iPad2 ไม่ได้ตามกำหนด เนื่องจากชิ้นส่วนบางชิ้นผลิตในเซนได (Sendai)

๒. ยักษ์ใหญ่จีนและอินเดีย

ทั้งจีนและอินเดียเป็นประเทศที่มีอารยธรรมเก่าแก่มายาวนาน จึงมีธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองสืบทอดกันมา

ปลายปี ค.ศ. ๒๐๑๐ สองปีหลังเศรษฐกิจตกต่ำใน ค.ศ. ๒๐๐๘ ประเทศเอเชียแก้ปัญหาได้ก่อนทั้งในเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ จีนใช้วิธีกระตุ้นเศรษฐกิจ ในขณะที่สหรัฐอเมริกาและยุโรปยังต้องต่อสู้กับปัญหาการว่างงาน และปัญหาหนี้สินภาครัฐ จีนและอินเดียกลับมี GDP เพิ่มขึ้น ถึงจะกลัวว่าจะเกิดภาวะเงินเฟ้อ จีนกลายเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่เป็นที่สองของโลก ส่วนอินเดียจะมาเป็นที่ ๑๐ ทั้งสองประเทศมีเศรษฐกิจที่โตเร็วที่สุดในโลกในสองทศวรรษที่ผ่านมา

มีผู้เห็นว่าจีนและอินเดียรวมกันจะเป็นหัวรถจักรที่ทำให้เศรษฐกิจของโลกเติบโต มีศัพท์ใหม่ว่า Chindia เพราะว่าการที่สองประเทศรวมกันจะมีพลังมากกว่าเป็นสองประเทศแยกกัน ประเทศทั้งสองมีประชากรมากที่สุดในโลก (รวมกันมีประชากร ๒/๕ ของโลก) ถ้าสังเกตดูให้ดีจะเห็นว่าทั้งสองประเทศ มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจมากขึ้นกว่าแต่ก่อน เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้วการค้าระหว่างจีนและอินเดียน้อยกว่า ๓ พันล้านเหรียญอเมริกัน สิ้นปี ค.ศ. ๒๐๑๐ ปริมาณการค้าเพิ่มขึ้นมา ๒๐ เท่า ถึง ๖๐ พันล้านเหรียญ ถ้าคำนวณล่วงหน้าในอนาคต ค.ศ. ๒๐๑๕ น่าจะถึงร้อยพันล้านเหรียญ (แสนล้านเหรียญ) เมื่อคราวที่นายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่าไปเยือนอินเดียใน ค.ศ. ๒๐๑๐ เพื่อฉลองความสัมพันธ์จีนอินเดียครบรอบ ๖๐ ปีเขากล่าวว่า เขาไม่เห็นพ้องกับการที่ประเทศตะวันตก

ชอบพูดว่า “ช้าง” (อินเดีย) กำลังสู้กับ “มังกร” (จีน) เขาเห็นว่า โลกนี้กว้างใหญ่พอที่ประเทศทั้งสองจะพัฒนาและร่วมมือกัน ทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศเจริญรุ่งเรือง (เอกสารตะวันตกบางฉบับให้สมญาจีนว่าเป็นกระต่าย และอินเดียเป็นเต่า)

ขณะนี้ จีนเป็นประเทศคู่ค้าใหญ่เป็นที่สองของอินเดีย รองจากสหรัฐอเมริกา อินเดียเป็นคู่ค้าใหญ่เป็นที่ ๙ ของจีน ในสภาพเศรษฐกิจโลกยุคใหม่ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว คำพูดของนายกรัฐมนตรีจีนเกี่ยวกับการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับอินเดีย ช้างกับมังกรอาจจะเต้นรำคู่กันและปฏิบัติภารกิจในการนำศูนย์กลางเศรษฐกิจมาสู่เอเชีย

ในขณะนี้จีนอาจจะนำหน้าอินเดียในการเป็นโรงงานของโลก ประสบความสำเร็จทั้งทางการผลิต และการเป็นตลาดของโลก เป็นความจริงว่าอินเดียยังมีปัญหาท้าทายอยู่หลายอย่าง เช่น ความยากจน คอร์รัปชัน การไม่รู้หนังสือ โครงสร้างพื้นฐานมีไม่พอ และมีปัญหาทางสาธารณสุข แต่อินเดียก็มีโรงงานผลิตซอฟต์แวร์ที่ขึ้นถึงระดับโลก มีผู้เชี่ยวชาญทางธุรกิจ ชำนาญด้านธุรกิจบริการ ถ้าอินเดียกับจีนร่วมมือกันและรวมกับประเทศอื่นในเอเชีย ก็จะทำให้เอเชียกลายเป็นตลาดที่ประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์ต่อภูมิภาค และส่วนอื่นของโลก

จีนกับอินเดียเคยมีปัญหากันเรื่องชายแดนถึงกับรบกันมามากแล้ว แต่ปัจจุบันมีเวทีที่ให้ร่วมมือกันระดับพหุภาคีคือ BRICS (บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน แอฟริกาใต้) จีนกับอินเดียร่วมมือกัน ไม่ค่อยนำเรื่องชายแดน (แถว ๆ อรุณาจัลประเทศ (Arunachal Pradesh)) มาเป็นประเด็นขัดแย้งไม่ทำอะไรรุนแรงต่อกัน เพราะเกรงอีกฝ่ายไปได้พันธมิตรที่มีอำนาจ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในจีน เช่น การจลาจลในทิเบตหรือซินเกียง ทำให้จีนต้องผูกมิตรกับอินเดีย อย่างไรก็ตาม ประเทศทั้งสองก็ยังจัดการซ้อมรบกับประเทศอื่น และสร้างฐานทัพเรือเพิ่มขึ้น ดูเหมือนว่าจีนและอินเดียจะแข่งอิทธิพลกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๓. ความเหมือนและความต่างกัน

จีนเริ่มเปิดประเทศและพัฒนาตามนโยบายสี่ทันสมัยตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๗๘ ช่วงที่เติ้งเสี่ยวผิงเยือนกรุงเทพฯ กัวลาลัมเปอร์ และสิงคโปร์ เปิดให้มีการค้าและการลงทุนตรงจากต่างประเทศก่อนอินเดียสิบกว่าปี ทั้งสองประเทศมีระบอบการปกครองที่ต่างกัน มีปัญหาต่างกัน จีนมีปัญหาเรื่องการพัฒนาการธนาคาร ตลาดหุ้น การไม่ยอมปรับปรุงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา การพัฒนาด้านการป้องกันสิ่งแวดล้อม อินเดียมีปัญหาเรื่องการพัฒนางานการผลิตสินค้า ปฏิรูปกฎหมายแรงงาน การลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

จีนสามารถผลิตสินค้าส่งออกได้มาก ส่วนอินเดียรับงานบริการ (outsourcing of services) สหรัฐอเมริกานำเข้าสิ่งของจากจีนและอินเดียมาก แต่ส่งออกไปน้อย จีนไม่เพียงแต่ส่งของที่ใช้เทคโนโลยีต่ำใช้แรงงานราคาต่ำ ปัจจุบันส่งสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีปานกลางและเทคโนโลยีสูงเป็นการแข่งขันกับประเทศตะวันตกโดยตรง จีนยังมีเขตเศรษฐกิจพิเศษสำหรับผลิตสินค้ายกเว้นภาษี จีนเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนตรงจากต่างประเทศ (FDI) อินเดียลดกำแพงภาษี แต่ยังจำกัดสินค้าที่แข่งขันกับสินค้าที่ผลิตในประเทศ

๔. ตัวอย่างของปัญหาเศรษฐกิจ

แรงงานเป็นประเด็นสำคัญสำหรับเรื่องข้อได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดโลก ปัญหาแรงงาน จึงเป็นปัญหาสำคัญในสังคมโลก มีลักษณะใกล้เคียงกันหมด เช่น กรณีการใช้แรงงานเด็ก แรงงานต่างด้าวที่ไม่ถูกกฎหมาย เรื่องสหภาพแรงงาน (union) ที่คอยคัดค้านการดำเนินการของบริษัท มีสภาพการขาดแรงงาน (excess demand) ทั้งที่มีการว่างงาน (excess supply) มีรายละเอียดคือ

๑. การว่างงานแฝง คนที่มีความรู้ต้องไปทำงานที่ต่ำกว่าระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่จบปริญญาตรีหรือสูงกว่า บางสาขาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

๒. ค่าจ้างต่ำเมื่อเปรียบกับค่าครองชีพ บางคนแก้ปัญหาของตนเองโดยการไปทำงานส่วนตัว เช่น หาบเร่ แผงลอย ไม่ต้องเสียภาษี

๓. นิยมใช้ผู้ให้บริการภายนอก (outsource) และแรงงานต่างด้าวเพื่อลดต้นทุน

๔. การขาดแรงงานทักษะฝีมือเฉพาะ ทั้งผู้ที่จบอาชีวศึกษา และปริญญา โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๕. ไม่ปรับระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

๖. โครงสร้างประชากรเปลี่ยนไปเป็นสังคมผู้สูงอายุ

อินเดีย ภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมทาง IT ขยายตัวขึ้น ต้องการคนมีความรู้ที่พูดภาษาอังกฤษได้ดี ในอินเดียบางมหาวิทยาลัยสอนภาษาอังกฤษปนภาษาแขกและไม่มีคอมพิวเตอร์พอกับจำนวนนักเรียนนักศึกษา

รัฐบาลและภาคเอกชนแก้ไขปัญหาโดยการเพิ่มงบประมาณสนับสนุน IT เพิ่ม จัดการฝึกอบรมและประเมินเป็นระยะ ๆ เพราะธุรกิจด้านนี้เปลี่ยนแปลงเร็ว สร้างศูนย์ความรู้ IT เตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนเข้าตลาดแรงงาน

อินเดียมีคู่แข่งในการรับบริษัทต่างชาติมาลงทุนหลายประเทศ เช่น จีน เวียดนาม และฟิลิปปินส์ เมื่ออินเดียต้องเพิ่มค่าแรงแม้เพียงเล็กน้อย ชาวต่างชาติก็พร้อมที่จะไปลงทุนประเทศอื่น ปัญหาอีกอย่างของอินเดียคือ การคมนาคมไม่ค่อยจะสะดวก ที่จริงอินเดียเก่งเรื่อง outsourcing คือ รับทำงานจากภายนอก ที่นิยมกันมากคือ call center หรือ contact center และพยายามทำเรื่องการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวทางการแพทย์

กล่าวกันว่ากฎหมายแรงงานอินเดียมีปัญหาซับซ้อน เพราะอินเดียเป็นประเทศประชาธิปไตย และมีความหลากหลาย จึงต้องออกกฎหมายเพื่อประสานประโยชน์ให้ทุกฝ่าย

จีน เมื่อปีที่แล้วมีการเรียกร้องค่าแรงเพิ่มขึ้น ทำให้รัฐบาลต้องปรับเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ ตั้งแต่ปีที่แล้วจีนเกิดภาวะขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากจีนสร้างนิคมอุตสาหกรรมมากมายในภูมิภาคห่างไกลโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคตะวันตกและภาคกลางเพื่อเป็นการกระจายความเจริญ พื้นที่เหล่านี้ยังไม่มีผู้คนอยู่หนาแน่น โยกย้ายคนง่าย คนงานจึงทำงานอยู่ใกล้ภูมิลำเนา เพราะค่าครองชีพ เช่น ราคาอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ต่ำกว่าเขตที่พัฒนาก้าวหน้า เช่น ที่ปักกิ่ง หรือฝั่งทะเลภาคตะวันออก แถมการไปทำงานต่างถิ่นในเขตที่ตนไม่มี “หูโข่ว” หรือทะเบียนบ้าน จะไม่ได้รับสวัสดิการใด ๆ เลย (การรักษาพยาบาล การเล่าเรียนของบุตร ที่อยู่อาศัย)

บางท้องถิ่น เช่น ในนครฉงชิ่งมีวิธีแก้ไขแนวใหม่ (proactive) โดยการสร้างบ้านเช่าราคาถูกอยู่ในทำเลที่จะไปทำงานง่าย ให้คนที่มาทำงานจากภายนอกเช่าอยู่อาศัย คนมาเช่ามักเป็นพวกที่มาทำงานโรงงาน (พวกที่ทำงานก่อสร้างจะมีที่อยู่ใน site งานก่อสร้าง)

บริษัทก็ต้องเพิ่มค่าแรง คำพูดว่าแรงงานจีนทำงานมาก ค่าแรงน้อย เป็นเรื่องไม่จริงเสียแล้ว ต่อไปจีนอาจจะไม่สามารถผลิตสินค้าที่มีต้นทุนต่ำได้มากมาย จนได้รับฉายาว่า เป็นโรงงานโลกได้อีกต่อไป

นโยบายบุตรคนเดียวทำให้คนจีนวัยทำงานมีน้อยลง คนที่มีการศึกษาสูง จบปริญญาไม่สนใจงานหนัก หรืองานที่ซ้ำซากน่าเบื่อ มีความคาดหวังสูงว่าจะได้งานดี ๆ จึงไม่ค่อยทำงาน นอกจากนั้นคนที่จบมหาวิทยาลัยยังเป็นคนที่ไม่ค่อยมีความรู้ด้านเทคนิค การแก้ปัญหาแรงงานน่าจะชักชวนให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัยชั้นรอง ๆ เรียนทางเทคนิค ให้บริษัทจัดการฝึกอบรมมากขึ้น น่าจะมีการอบรมคนชนบทระดับรากหญ้ามากขึ้น เพิ่มวิชาเทคนิคในระดับมัธยม

เด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจการเกษตร การเกษตรปัจจุบันใช้แรงงานน้อยลง ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เช่น พันธุ์พืชดัดแปลงพันธุกรรม (GMO) ปุ๋ยเคมี เครื่องมือกล

๕. ความสำเร็จด้านการศึกษาและด้านการวิจัย

ในหนังสือที่กล่าวถึงความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของจีนและอินเดียมักจะไม่กล่าวถึงระบบการศึกษา ซึ่งที่จริงแล้วเป็นปัจจัยสำคัญด้านความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งที่เป็นสถาบันวิจัย และมหาวิทยาลัย

อินเดีย

แต่ครั้งโบราณ อินเดียมีมหาวิทยาลัยสงฆ์ชื่อว่า มหาวิทยาลัยนาลันทาและตักษิลาถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่สุดในโลกก็ได้ ยังมีสำนักอาจารย์ที่สอนหนังสืออีกมากมาย เมื่ออังกฤษเข้ายึดครองอินเดีย สถาปนา British Raj นโยบายการศึกษาของอังกฤษอย่างหนึ่งคือ ไม่ส่งเสริมการศึกษาแบบดั้งเดิมจัดระบบการศึกษาเป็นแบบอังกฤษ เมื่อได้เอกราช รัฐบาลตั้งใจจะควบคุมการศึกษาให้เป็นแบบเดียวกันทั้งประเทศ แต่ทำไม่ได้เพราะประเทศกว้างใหญ่

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของอินเดียถือเป็นระบบที่ใหญ่เป็นที่ ๓ ของโลก รองจากจีน และสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานดูแลคือ University Grant Commission สถาบันทางวิชาการของอินเดียที่มีชื่อเสียง ได้แก่

Indian Institute of Technology (IIT) เป็นสถาบันทางวิชาการเน้นด้านวิศวกรรม มีอยู่ ๗ แห่ง ดำเนินการตามกฎหมาย Institute of Technology Act 1961 ยังมีสถาบันที่จะตั้งให้เป็น IIT อีก ๙ แห่ง ที่สภาผู้แทนราษฎร (โลกสภา) รับรองแล้วเมื่อเดือนมีนาคมปีนี้ (พ.ศ. ๒๕๕๔) รอการอนุมัติของวุฒิสภา (ราชยสภา)

การสอบเข้ายากมากและมีการแข่งขันสูง เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วในสมัยก่อนมักจะไปทำงานต่างประเทศ จนมีการกล่าวล้อเล่นกันว่า รัฐบาลอินเดียและผู้เสียภาษีชาวอินเดียสร้างสถาบันการศึกษาระดับโลกเพื่อช่วยพัฒนาสหรัฐอเมริกา ขณะนี้ไม่เป็นเช่นนั้นแล้ว ในอินเดียมีบริษัท และโรงงานที่คนที่มีการศึกษาสูงนิยมไปทำงาน และความเป็นอยู่ในอินเดียดีขึ้นมาก

Indian Institute of Information Technology (IIIT) มีหลายสาขาเช่นเดียวกันกับ IIT แต่น้อยกว่า แต่ละแห่งเป็นอิสระ ไม่ขึ้นต่อกัน ตั้งขึ้นค่อนข้างใหม่

Jawaharlal Nehru University (JNU) ให้การศึกษาทั้งในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านศิลปศาสตร์ รวม ๑๐ วิทยาลัย (schools) ตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๖๙ มีศูนย์ต่าง ๆ มีสถาบันที่ขึ้นกับมหาวิทยาลัยอยู่ในหลายรัฐ มีมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่มาร่วมมือด้วยทั่วโลก

University of Delhi (DU) เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๒๒ เป็นการรวมวิทยาลัยที่มีอยู่แล้ว ๓ แห่งที่เก่าแก่ที่สุด ตั้งใน ค.ศ. ๑๘๘๑ ต่อมารวมอีกวิทยาลัยที่มีประวัติมาตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ ปัจจุบันมีวิชาทั้งในสาขาอักษรศาสตร์ แพทยศาสตร์ เวชศาสตร์ฟื้นฟู พาณิชยศาสตร์และการคลัง วิทยาศาสตร์ แพทย์แผนโบราณ ศึกษาศาสตร์ นิติศาสตร์ ดนตรีและจิตรกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยี

สถาบันการวิจัยที่น่าสนใจ

Council of Scientific and Industrial Research ตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๔๒ ขึ้นกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีหน่วยงานสถาบันวิจัยรวมอยู่กว่า ๔๐ แห่งทั่วประเทศมีงานวิจัยวิทยาศาสตร์พื้นฐาน และงานค้นคว้าที่เป็นรากฐานของอุตสาหกรรมมากมาย

Central Food Technology Research Institute ที่เมืองไมซอร์ ตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๕๐ ทำงานวิเคราะห์เรื่องอาหารและโภชนาการ มีบทบาทแก้ไขปัญหาการขาดอาหารในอินเดีย และส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหาร มีบทบาทสำคัญในอินเดียในการปฏิวัติขาวแห่งอินเดีย (White Revolution of India) คือ การปฏิรูปอุตสาหกรรมนม

Indian Agricultural Research Institute ตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๐๕ มีส่วนในการแก้ไขปัญหาความอดอยากในอินเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานที่เรียกว่า Green Revolution ในทศวรรษ ๑๙๖๐ และ ๑๙๗๐ ได้รับงบประมาณจาก Indian Council of Agricultural Research (ผู้มีบทบาทสำคัญคือ Norman Borlaug และ M.S. Swaminathan)

จีน

แต่ครั้งโบราณจีนเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษามาก มีหนังสือเรียนที่กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษา ในยุคโบราณตำแหน่งขุนนาง หรือผู้ที่มีอำนาจทางการบริหารมักจะมาจากการสืบตระกูล แต่ในประเทศจีนใครก็ได้ที่มีความรู้ (ความรู้คัมภีร์ของขงจื๊อ) จะสามารถสอบเข้ารับราชการได้แนวคิดที่สำคัญของขงจื๊อคือ การศึกษาเพื่อมวลชน และจัดการศึกษาตามความสามารถของบุคคล สิ่งที่สนับสนุนการศึกษาคือ การค้นคิดวิธีการผลิตกระดาษและการพิมพ์ เมื่อมีความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสงครามฝิ่น มีการส่งคนไปศึกษาในยุโรป ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ตั้งมหาวิทยาลัยยุคใหม่ที่เรียกว่า C9 League (ได้แก่ Fudan University, Harbin Institute of Technology, Nanjing University, Peking University, Shanghai Jiao Tong

University, Tsinghua University, University of Science and Technology of China, Xi'an Jiaotong University, Zhejiang University) เปรียบเหมือนมหาวิทยาลัย “Ivy League” ของสหรัฐอเมริกา (ได้แก่ Brown University, Columbia University, Cornell University, Dartmouth College, Harvard University, Princeton University, University of Pennsylvania, Yale University) ตัวอย่างเช่น

มหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Peking University/Beida) เดิมเป็น Imperial Capital University (Guozijian) ตามธรรมเนียมโบราณของจีนและเวียดนาม ตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๙๘ ในช่วงที่มีการปฏิรูป ๑๐๐ วัน ในราชวงศ์ชิง ใน ค.ศ. ๑๙๐๒ คณะศึกษาศาสตร์แยกออกไปเป็นมหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา (Beijing Normal University) ไช่หยวนเผย์ (Cai Yuanpei) เป็นอธิการบดีใน ค.ศ. ๑๙๑๗ ได้พัฒนามหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และเป็นศูนย์กลางของความคิดที่ก้าวหน้า เขาได้ชักชวนคนที่มีชื่อเสียงมาเป็นอาจารย์ เช่น

Hushi เป็นคนหนึ่งที่ได้รับทุนค่าปฏิกรรมสงครามกบฏนักมวย (เป็นต้นแบบของทุนฟุลไบรท์?) ไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยคอร์แนล สหรัฐอเมริกาทางการเกษตร แต่เปลี่ยนไปเรียนปรัชญาวรรณคดี ภายหลังไปศึกษาที่มหาวิทยาลัย Columbia มี Professor John Dewey ศาสตราจารย์ผู้นี้เป็นนักปรัชญาและนักการศึกษา (เจ้าของทฤษฎีการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม การทำโครงงาน เรียนรู้จากการปฏิบัติ (learning by doing)

Chen Duxiu เป็นนักศึกษาจบจากญี่ปุ่น เป็นผู้ร่วมก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นทั้งนักปรัชญา นักการศึกษา และนักการเมือง (พรรคคอมมิวนิสต์จีนก่อตั้งอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. ๑๙๒๑)

Luxun ไปเรียนแพทย์ที่ญี่ปุ่น (ที่ Sendai) แต่กลับมาเป็นนักเขียน เพื่อเยียวยาความคิดคนจีน

ใน ค.ศ. ๑๙๑๙ นักศึกษาและคณาจารย์มหาวิทยาลัยปักกิ่งออกเดินขบวนประท้วงเรื่องรัฐบาลจีนยอมให้สิทธิของเยอรมนีที่เคยมีในมณฑลซานตงเป็นของญี่ปุ่น (ญี่ปุ่นอยู่ในฝ่ายชนะสงครามในสงครามโลกครั้งที่ ๑) เป็นต้นกำเนิดของพรรคคอมมิวนิสต์ รัฐบาลปิดมหาวิทยาลัย อธิการบดีลาออก

ค.ศ. ๑๙๓๗ ญี่ปุ่นเข้ายึดครองเมืองปักกิ่งและเทียนสินไว้ได้ (ปลายกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๓๗)* มหาวิทยาลัยปักกิ่ง ชิงหัว หนานไค (อยู่เทียนสิน) ต้องอพยพไปฉางชาและคุนหมิง

ค.ศ. ๑๙๔๙ สถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน

ค.ศ. ๑๙๕๒ มหาวิทยาลัยรวมกับมหาวิทยาลัยเอียนจิง (Yanjing) มหาวิทยาลัยนี้เป็นมหาวิทยาลัยคริสเตียนอเมริกัน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัย Harvard คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์รวมกับปักกิ่ง แต่คณะวิศวกรรมศาสตร์รวมกับชิงหัว

ค.ศ. ๑๙๖๖ - ๑๙๗๐ ปิดเนื่องจากการปฏิวัติวัฒนธรรม

ค.ศ. ๒๐๐๐ รวมคณะแพทยศาสตร์

ค.ศ. ๒๐๐๑ มีวิทยาเขตที่เซินเจิ้น

ค.ศ. ๒๐๐๒ ตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศมากมายและมีกลุ่มบริษัทการค้าเรียกว่า Peking University Founder Group รวมบริษัทธุรกิจด้าน IT ด้านการดูแลสุขภาพและเภสัชกรรม (มหาวิทยาลัยปักกิ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานวิทยาศาสตร์สุขภาพของเทศบาลนครปักกิ่ง)

มหาวิทยาลัยชิงหัว (Tsinghua, Qinghua) ตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๑๑ ใช้เงินส่วนหนึ่งจากค่าปฏิกรรมสงคราม ทำเป็นโรงเรียนเตรียมสำหรับนักเรียนที่จะไปเรียนต่อที่สหรัฐอเมริกา ตั้งเป็นมหาวิทยาลัยใน ค.ศ. ๑๙๒๘

เมื่อสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน อธิการบดีหนีไปไต้หวัน รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จัดกลุ่มมหาวิทยาลัยใหม่ตามสาขาวิชา ช่วงปฏิวัติวัฒนธรรมต้องปิดตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๖๖ – ๑๙๗๘ เมื่อเปิดรับนักศึกษาใหม่จะมีเฉพาะวิศวกรรมศาสตร์ อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยชิงหัว ก็ยังเป็นมหาวิทยาลัยชั้นยอดของจีน เรียกกันว่าเป็น MIT ของจีน ในทศวรรษที่ ๑๙๘๐ เพิ่มวิชาทางวิทยาศาสตร์พื้นฐาน มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ ศิลปกรรม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ฯลฯ จัดการเรียนการสอนแบบสหวิทยาการ

---

* ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๒๐ ญี่ปุ่นแผ่อำนาจเข้ามาในจีนอย่างต่อเนื่อง จนยึดภาคอีสานของจีน (ตงเป่ย) ได้ทั้งหมดในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๓๒ เกิดสงครามระหว่างจีน-ญี่ปุ่นระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๗ – ๑๙๔๕

ศิษย์เก่ามีชื่อเสียงเป็นจำนวนมาก เช่น ประธานาธิบดีหูจิ่นเทา อดีตนายกรัฐมนตรีจูหรงจี จนเรียกกันว่าเป็น แก๊งชิงหัว (Tsinghua Clique)

มหาวิทยาลัยฟู่ต้าน อยู่ที่เซี่ยงไฮ้ เป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ ตั้งมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๐๕

ค.ศ. ๑๙๑๗ เป็นมหาวิทยาลัยเอกชน

ค.ศ. ๑๙๓๗ ย้ายไปฉงชิ่งพร้อมรัฐบาลก๊กมินตั๋ง

ค.ศ. ๑๙๕๒ รวบรวมคณาจารย์ที่เก่งมาจากหลายมณฑล

ค.ศ. ๒๐๐๐ รวมกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

มีวิชาการยอดเยี่ยมทั้งด้านอักษรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การแพทย์ และวิศวกรรมศาสตร์

นักศึกษาเก่าที่มีชื่อเสียง เช่น อดีตรองนายกรัฐมนตรีหลี่หลานชิง มาดามเฉินจือลี่ ศิษย์เก่าที่มีชื่อเสียงมาก ๆ หลายท่านกลายเป็นอาจารย์ในต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยเจียวทง มีที่เซี่ยงไฮ้ ค.ศ. ๑๘๙๖ สืบเนื่องจาก Nanyang Public School ที่จักรพรรดิกว่างซู่ตั้งขึ้นในสำนักงานธุรกิจและโทรเลขของรัฐบาล

ค.ศ. ๑๙๐๔ ย้ายไปขึ้นกระทรวงพาณิชย์

ค.ศ. ๑๙๐๖ ย้ายไปกระทรวงไปรษณีย์โทรเลข

ในทศวรรษ ๑๙๓๐ ได้ชื่อว่าเป็น MIT แห่งตะวันออก

ค.ศ. ๑๙๓๙ เป็นหนานหยางเจียวทง

หลัง ค.ศ. ๑๙๔๙ จัดแบบโซเวียต

ค.ศ. ๑๙๕๖ ส่งอาจารย์ไปซีอาน สร้างมหาวิทยาลัยซีอานเจียวทง

ค.ศ. ๒๐๐๕ รวมคณะแพทยศาสตร์

ศิษย์เก่าที่มีชื่อเสียงได้แก่ อดีตประธานาธิบดีเจียงเจ๋อหมิน

มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง ตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๙๗ ผู้ตั้งเป็นนายกเทศมนตรีของหังโจว เมืองหลวงของมณฑลเจ้อเจียง เขาได้นำระบบการศึกษาแบบตะวันตกมาใช้กับสถาบันที่เขาตั้งขึ้น ต่อมารวมวิทยาลัยการแพทย์เข้าไปด้วย ช่วงสงครามญี่ปุ่นจนถึงก่อนการสถาปนาสาธารณรัฐ

ประชาชนจีน มหาวิทยาลัยต้องย้ายไปอยู่มณฑลกุ้ยโจว Professor Joseph Needham นักวิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจีน เรียกว่าเป็น Cambridge of the East

ค.ศ. ๒๐๐๖ ศิษย์เก่าบริจาคเงินให้ ๔๐ ล้านเหรียญสหรัฐ ถือว่าเป็นการบริจาคให้มหาวิทยาลัยที่มากที่สุดในจีน

การจัดลำดับมหาวิทยาลัยในจีนมหาวิทยาลัยเจ้อเจียงจะอยู่อันดับที่ ๒ – ๓

ศิษย์เก่าที่มีชื่อเสียง เช่น Chen Duxiu ประธานพรรคคอมมิวนิสต์คนแรก นักวิทยาศาสตร์ นักเขียนที่มีชื่อเสียง เช่น Lu Yongxiang ประธานสภาวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีน ค.ศ. ๑๙๙๗ - มีนาคม ค.ศ. ๒๐๑๑

CAS Chinese Academy of Sciences เดิมชื่อ Academia Sinica มี ๖ สาขา ประกอบด้วยสถาบันวิจัยกว่า ๑๐๐ แห่ง ในเมืองต่าง ๆ ๑๐ กว่าแห่ง มีมหาวิทยาลัย University of Science and Technology at Hefei Anhui มีบัณฑิตวิทยาลัยเรียกว่า GUCAS - Graduate University of the Chinese Academy of Sciences (ขณะนี้ทำ MOU กับ ก.พ. ของไทยส่งนักศึกษาไปเรียนปริญญาโทและเอก) CAS สร้างธุรกิจต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งบริษัทคอมพิวเตอร์ LENOVO

๖. ความสำเร็จทางเศรษฐกิจ : บริษัทสำคัญ

อินเดีย

Tata Group เป็นกลุ่มบริษัทที่ใหญ่ที่สุดในอินเดีย เป็นธุรกิจของตระกูล Tata ผู้ก่อตั้งคือ Jamsetji Tata ได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งอุตสาหกรรมอินเดีย มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่มุมไบ (บอมเบย์) ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. ๑๘๖๘ เริ่มทำธุรกิจเกี่ยวกับฝ้าย โรงแรม โรงงานเหล็กกล้า ผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ การบิน บริษัทในเครือ Tata Group เช่น Tata Motors (ผลิตรถยนต์ Jaguar และ Land Rover ด้วย ไม่นานมานี้ผลิตรถ Tata Nano ส่วนใหญ่ขายในประเทศ แต่ปลายปีนี้มีแผนขายนอกประเทศ) Tata Chemicals, Tata Tea - Tetley, Tata Coffee, Tata Steel ฯลฯ

นอกจากจะทำธุรกิจแล้วกลุ่มบริษัทยังทำประโยชน์แก่สังคม เช่น สร้างโรงพยาบาล ศูนย์วิจัยทางการแพทย์ ตั้งมหาวิทยาลัย สนับสนุนการกีฬา ประดิษฐ์เครื่องทำน้ำสะอาดให้คนที่ประสบภัยสึนามิ เน้นการทำธุรกิจแบบมีจริยธรรม แต่ยังมีผู้ต่อต้าน เช่น

๐ ผู้ว่าการรัฐเคราลา (Kerala) ว่า บริษัทไปเอาที่ดินของรัฐไปทำไร่ชา บริษัทแย้งว่าได้รับที่โดยสุจริต

o ปัญหาที่ดินที่จะทำโรงงาน Tata Steel ที่โอริสสา

o คนที่รอดชีวิตจากแก๊สรั่วที่ Bhopal โกรธที่ช่วย union carbide และช่วยทำความสะอาดก๊าซตกค้าง เกรงจะให้ Dow Chemical มาตั้งโรงงานอีก

o Tata Motors ขายรถให้พม่า

ฯลฯ

Infosys Limited เป็นบริษัท IT มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมือง Bangaluru (ชื่อใหม่ของบังคาลอร์) รัฐ Karnataka และมีสำนักงานในประเทศ ๓๓ ประเทศ รวมทั้งที่กรุงเทพฯ ตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๘๑ มีผู้ก่อตั้ง ๗ คน มีเงินเริ่มต้นเพียง ๑๐,๐๐๐ รูปี ปัจจุบันกลายเป็นธุรกิจหลายพันพันล้านเหรียญสหรัฐ เปิดสถาบันอบรม และขยายเป็นมหาวิทยาลัยที่ใหญ่ที่สุดที่ไมซอร์

ค.ศ. ๒๐๐๐ สร้างห้องปฏิบัติการ เรียกว่า Software Engineering and Technology Labs (SETLabs) เพื่อพัฒนาผลผลิตและกระบวนการที่ทำให้ลูกค้าพอใจ

สำนักงานรับพนักงานมาจากทั่วโลก เน้นชาวเอเชีย มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีที่พักที่ดีมีที่ shopping สถานที่เล่นกีฬาทันสมัย ภัตตาคารมีอาหารหลากหลายประเภท เพื่อให้พนักงานมีความสุข และผูกพันกับบริษัท

บริษัทตั้งมูลนิธิ Infosys Foundation ดูแลสนับสนุนด้านสุขภาพ พัฒนาสังคม พัฒนาชนบท การศึกษา ศิลปวัฒนธรรมในหลายรัฐในประเทศอินเดีย ให้ทุนนักศึกษาทั่วโลกมาฝึกงานที่บริษัท

Bollywood เป็นคำเรียกอุตสาหกรรมภาพยนตร์ภาษาฮินดีแบบไม่เป็นทางการ ที่จริงมีภาษาอังกฤษแบบอินเดียปนอยู่ด้วย โรงถ่ายอยู่ในเมืองมุมไบ รัฐมหาราษฏระ เป็นศูนย์สร้างหนังใหญ่ที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง เริ่มต้นปี ค.ศ. ๑๙๑๓ แต่หลังจากนั้นมีปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ สงครามโลก การต่อสู้เพื่อเอกราช และการแยกประเทศเป็นอินเดียและปากีสถาน (Partition) จึงซบเซาไป เมื่อฟื้นฟูขึ้นมาใหม่กลับเป็นที่นิยมมากขึ้นในอินเดีย ประเทศเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ โอเชียเนีย แต่แรก ๆ มุ่งตลาดคนอินเดีย และชุมชนอินเดียในต่างประเทศ ภายหลังคนทั่ว ๆ ไปก็ดูด้วย เนื้อหาภาพยนตร์บอลลิวู้ดหลากหลาย ตั้งแต่เรื่องมหากาพย์รามายณะ มหาภารตะ เรื่องเทพต่าง ๆ เรื่องความรักกระจุ๋มกระจิ๋มประเภทพระเอกนางเอกร้องเพลงเต้นระบำ และวิ่งไล่จีบกันไกลเป็นกิโล ๆ เรื่องปัญหาชีวิตหนัก ๆ หนังแอ๊คชั่น หนังประวัติศาสตร์โบราณ หนังประวัติศาสตร์สมัยใหม่ตอนต่อสู้กับอังกฤษ หนังวิเคราะห์สภาพสังคม ถือว่านอกจากเป็นการนำเงินเข้าประเทศแล้ว ยังเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมอีกด้วย

จีน

ไฮ่เอ๋อร์ (Haier) เป็นบริษัทขายเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีสาขาในหลายประเทศรวมทั้งในประเทศไทย สำนักงานกลางอยู่ที่เมืองชิงเต่า มณฑลซานตง สินค้าที่จำหน่าย เช่น เครื่องแอร์ เครื่องซักผ้า ตู้เย็น มือถือ คอมพิวเตอร์ ถือว่ามีส่วนแบ่งในตลาดมากที่สุดในประชาคมโลก สำหรับสินค้าพวกนี้ ประวัติของบริษัทน่าสนใจ ประมาณ ค.ศ. ๑๙๒๐ มีบริษัทผลิตตู้เย็นเพื่อตลาดจีน เมื่อสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. ๑๙๔๙ รัฐบาลยึดบริษัทมาเป็นวิสาหกิจของรัฐ ประมาณทศวรรษ ๑๙๘๐ บริษัทเป็นหนี้มาก อาคาร เครื่องมือ เครื่องจักรเก่าจะพังมิพังแหล่ บริหารจัดการแย่ ไม่มีการควบคุมคุณภาพเกือบล้มละลาย เมืองชิงเต่าให้นักบริหารมาปรับปรุงราว ค.ศ. ๑๙๘๕ ในช่วงนั้นบริษัทต่างประเทศเริ่มมาหาบริษัทจีนเพื่อการร่วมทุน บริษัทเยอรมันจึงเข้ามาร่วมทุน ปรากฏว่าได้ผลดี จึงรวมบริษัทอื่น ๆ ในชิงเต่าด้วย เมื่อผลิตสินค้าหลายอย่าง จึงเปลี่ยนชื่อเป็น Haier ใน ค.ศ. ๑๙๙๒ เมื่อประสบความสำเร็จในประเทศ จึงออกไปต่างประเทศ เช่น ในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย แต่ไม่สามารถสู้บริษัทไทยได้ จึงออกไปสหรัฐอเมริกาสามารถสู้บริษัทยักษ์ใหญ่ท้องถิ่นได้ สร้างโรงงานในสหรัฐอเมริกา แล้วขยายไปสร้างในปากีสถานและจอร์แดนได้ตลาดในตะวันออกกลางและแอฟริกา ซื้อโรงงานในอิตาลีเพื่อขยายตลาดในยุโรป

Haier พยายามซื้อบริษัทในสหรัฐอเมริกาแต่ไม่ประสบความสำเร็จ การเป็นบริษัทวิสาหกิจของรัฐทำให้เข้าตลาดหลักทรัพย์ไม่ได้ในตอนแรก ต่อมาใช้กลวิธีทางการค้าจึงเข้าได้ สามารถใช้ทุนขยายกิจการได้

Huawei Technologies Co. Ltd. เป็นบริษัทอุปกรณ์โทรคมนาคม จำพวกโทรศัพท์มือถือ ทำด้าน Network ด้วย มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เซินเจิ้น (Shenzhen) มณฑลกวางตุ้ง เป็นบริษัทใหญ่ที่สุดในจีน ที่สองในโลกรองจากอีริกสัน ตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๘๗ มีลักษณะสำคัญคือให้ความสำคัญต่อการวิจัยและพัฒนามาก มีศูนย์ R&D หลายแห่งในประเทศจีนและในโลก นอกจากนั้นยังมีศูนย์ฝึกอบรมที่ยกระดับเป็นมหาวิทยาลัยด้วย

ชื่อ หัวเว่ย แปลว่าความสำเร็จ งานดีเลิศ หรือจีนก็ทำได้

เริ่มต้นทำเรื่องสวิตช์ตู้สาขาโทรศัพท์ (Private Branch Exchange - PBX) สำหรับโรงแรมและกิจการเล็ก ๆ ชิ้นส่วนมือถือ เริ่มในชนบทแล้วจึงเข้าตลาด มีส่วนแบ่งตลาดมากขึ้นทุกที ต่อมาขยายกิจการในต่างประเทศ เริ่มด้วยการผลิตอุปกรณ์ให้บริษัท Hutchinson ฮ่องกงสมัยที่เป็นของอังกฤษ

เดิมตั้งศูนย์ R&D ที่บังคาลอร์ ต่อมาไปตั้งที่สวีเดน สหรัฐอเมริกา ค.ศ. ๒๐๐๑ เข้าเป็นสมาชิก International Telecommunication Union (ITU)

ค.ศ. ๒๐๐๔ – ๒๐๐๘ รับจ้างสร้างเครือข่าย (network) ให้บริษัทต่างประเทศ และร่วมทุนกับบริษัทในยุโรป เช่น Vodafone, British Telecom, Siemens ขายซอฟต์แวร์ต่าง ๆ มีสินค้าใหม่ ๆ ตลอดเวลา เช่น Wimax

ค.ศ. ๒๐๑๐ – ๒๐๑๑ ขยายศูนย์วิจัยในบังคาลอร์ ร่วมมือกับ Google ทำ IDEOS Smartphone Android operating system และทำ Tablet ใหม่ ถือเป็นบริษัทที่คิดใหม่ ทำใหม่ ได้รับการยกย่องจากนิตยสารธุรกิจที่มีชื่อเสียง เช่น Fortune

อย่างไรก็ตาม Huawei เคยถูกฟ้องเรื่องละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ขโมยข้อมูล ถูกสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับกองทัพจีน ทำให้เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศตะวันตก การประพฤติไม่ดีต่อลูกค้าและพนักงาน แต่สามารถแก้ปัญหาได้

Lenovo เป็นบริษัทจีนที่ผลิตคอมพิวเตอร์ desktop และ notebook บริษัทตั้งมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๘๔ มีชื่อเสียงใน ค.ศ. ๑๙๘๘ มีสำนักงานอยู่ที่ Research Triangle Park ใน North Carolina สหรัฐอเมริกา กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน และสิงคโปร์ มีศูนย์วิจัยในจีน และญี่ปุ่น

ใน ค.ศ. ๒๐๐๕ เลโนโวซื้อ PC ของ IBM ผลิต ThinkPad

ค.ศ. ๒๐๐๙ ขาย PC มากเป็นที่ ๔ ของโลก ขายเป็นที่ ๑ ในจีน ได้ทำธุรกิจเกี่ยวกับการขายมือถือด้วย ขณะนี้ขายมือถือเป็นอันดับ ๓ ของจีน

ต้นปีนี้ (ค.ศ. ๒๐๑๑) ได้ร่วมทุนกับบริษัท NEC ของญี่ปุ่น

ชื่อของบริษัท Lenovo คำว่า Le มาจากบริษัทแม่ Legend คำว่า Novo แปลว่า ใหม่ ชื่อภาษาจีน เหลียนเสี่ยง “เหลียน” แปลว่า ต่อเนื่อง “เสี่ยง” แปลว่า คิด จะแปลรวมว่า “คิดต่อเนื่อง” หรือการสร้างสรรค์ก็ได้

ในด้านสิ่งแวดล้อม ถือว่าบริษัทปล่อยมลภาวะน้อยในการผลิต แต่ก็ยังมีอยู่บ้าง

๗. สรุป

จีนและอินเดียเป็นประเทศใหญ่ มีพลเมืองมาก และมีความหลากหลาย ในขณะนี้ถือว่าเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่ และมีความเจริญเติบโตเร็ว การเมืองค่อนข้างมั่นคง ทั้งสองประเทศมีพื้นฐานด้านการศึกษาที่ดี ทั้งแบบประเพณีและแบบตะวันตก มีงานวิจัย ทั้งวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ที่เป็นพื้นฐานของการผลิตอย่างมีนวัตกรรม (innovative) และอย่างสร้างสรรค์ (creative) ในขณะที่หลายประเทศในโลกประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ทั้งสองประเทศอาจจะมีบทบาทช่วยดึงเศรษฐกิจโลกให้ฟื้นตัวได้ (ขณะนี้ทั้งสองประเทศลงทุนในสหรัฐอเมริกามากมาย ทำให้เพิ่มการจ้างแรงงานมาก)

ประเทศต่าง ๆ นิยมไปลงทุนในจีนและอินเดีย นอกจากมีแรงงานแล้ว ยังมีพลเมืองที่มีกำลังซื้อพอสมควร ขณะนี้มีการแข่งขันเพิ่มขึ้นกับบริษัทต่างประเทศด้วยกัน และกับบริษัทจีนที่มีศักยภาพมากขึ้น

ตัวอย่างบริษัทที่มีชื่อเสียงที่ลงทุนในจีนและอินเดีย เช่น Microsoft, Google, Starbucks ฯลฯ บริษัทไทยก็ลงทุนในประเทศจีนมาก เช่น เจริญโภคภัณฑ์ (ศูนย์การค้า อาหารคน อาหารสัตว์) ธนาคารต่าง ๆ บริษัทก่อสร้างที่ส่วนมากจะร่วมทุนกับบริษัทของจีนและอินเดียไปทำธุรกิจในต่างประเทศก็มี

ทั้งจีนและอินเดียส่งเสริมการท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยว และที่ชอปปิ้งมากมาย ลักษณะการท่องเที่ยวที่มีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งคือ การท่องเที่ยวไหว้พระ (พุทธศาสนา)

อย่างไรก็ตาม สังคมโลกปัจจุบันเป็นโลกโลกาภิวัตน์ ไม่มีใครรอดพ้นจากปัญหาที่มีอยู่ได้ ทั้งสองประเทศจึงประสบปัญหา เช่น เรื่องเงินเฟ้อ ปัญหาแรงงาน ปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาพลังงาน ปัญหามลภาวะซึ่งมักจะเกี่ยวกับอุตสาหกรรม ปัญหาที่รายได้มาจากการส่งออกหรือการลงทุนจากต่างประเทศ เทคโนโลยีก็ยังไม่เท่าสหรัฐอเมริกา ฯลฯ (สหรัฐอเมริกามีสิทธิบัตรหรือ Patent มากกว่าชาติอื่น)

จะแก้ปัญหาได้อย่างไรขึ้นอยู่กับวิธีการของผู้นำและสภาพของประเทศ เช่น ที่จีน นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายระวังไม่ให้เศรษฐกิจเติบโตเร็ว แต่ก็ห้ามมณฑลต่าง ๆ ไม่ให้พัฒนาแบบรวดเร็วไม่ได้ เราต้องติดตามบทบาทของจีนและอินเดียต่อไป

หนังสืออ่านประกอบ

สมชัย สุวรรณบรรณ (แปล). **มังกรทะยาน คชสารผยอง**, ๒๕๕๓. (แปลจาก The Elephant and the Dragon ของ Robyn Meredith, 2008)

Bahl, Raghav. **Super Power? The Amazing Race between China's Hare and India's Tortoise**, 2010.

Barden, Pranab. **Awakening Giants, Feet of Clay: Assessing the Economic Rise of China and India**, 2010.

Eichengreen, Barry; Gupta, Poonam: Kumar, Rajiv, (editors). **Emerging Giants : China and India in the World Economy**, 2010.

Steinfeld, Edward, S. Edward. **Playing Our Game, Why China's Rise Doesn't Threaten the West**, 2010.

ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย : แนวโน้มและปัญหาของโลกปัจจุบัน (HI 4002)

จีนเป็นหมายเลขสองของโลกแล้ว : ชาวโลกและชาวจีนคิดเรื่องนี้อย่างไร

พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๑. บทนำ

จีนประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเศรษฐกิจ ให้เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นเศรษฐกิจขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของโลก ระบบการปกครองและนโยบายของรัฐบาลจีน มีส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้เศรษฐกิจก้าวไปข้างหน้า การที่เศรษฐกิจก้าวหน้าไปทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ราคาสินค้า อสังหาริมทรัพย์แพง ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งท้าทายที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนต้องปรับตัว และรักษาความชอบธรรมที่จะปกครองประเทศต่อไป คือต้องทำให้ประชาชนพอใจ อยู่ดีกินดีขึ้น การแก้ปัญหาอย่างหนึ่งก็ทำให้เกิดปัญหาอีกอย่าง เช่น การเพิ่มค่าแรงกระทบภาคธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง อาจจะกระทบต่อความเจริญทางเศรษฐกิจ การที่รัฐบาลเปิดช่องให้มีการวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่เกิดในประเทศมากขึ้นเพื่อลดความกดดันทางความคิดและอารมณ์ของประชาชน ก็ถือว่าเป็นความเสี่ยงเพราะอาจจะเกินเลยและหยุดยั้งไม่ได้ อีกอย่างหนึ่งรัฐบาลพยายามนำเรื่องชาตินิยมมากระตุ้นให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีวิธีการใหม่ ๆ เพราะอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เพียงอย่างเดียว สร้างความเป็นเอกภาพไม่ได้แล้ว

เนื่องจากประเทศจีนกว้างใหญ่ไพศาล ชาวจีนมีหลายรุ่น หลายวัย มีประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน ตามอายุและฐานะทางสังคม ดังนั้นความเห็นที่แต่ละคนแต่ละกลุ่มมีต่อประเด็นที่รายได้ประชาชาติ (GDP) แซงหน้าญี่ปุ่นขึ้นไปเป็นลำดับที่สองของโลก จึงแตกต่างกันออกไปตามแต่ว่าบุคคลนั้นอยู่ที่จุดไหน ได้ผลกระทบและผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนอย่างไร

ส่วนชาวต่างประเทศก็มีทรรศนะต่าง ๆ กันตามประสบการณ์ อายุ สถานะ และผลกระทบ ส่วนมากยังเห็นว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนไม่สำคัญนัก เนื่องจากจีนมีประชากรสูง และมีปัญหาภายในมาก ทั้งยังคิดว่าการเจริญเติบโตนั้นจะไม่ยั่งยืน

๒. มุมมองของผู้นำรัฐบาลจีน

ไม่น่าแปลกใจที่ผู้นำจะหยิบยกประเด็นการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของจีนมาเป็นผลงานสำคัญที่ปรากฏในถ้อยแถลงระดับนโยบายต่อที่ประชุมแห่งชาติทั้งสองสภา อย่างไรก็ดี ผู้นำจีนก็ตระหนักว่าความสำเร็จนี้อาจกลายเป็นดาบสองคม เนื่องจากประเทศมีรายได้ประชาชาติสูง แต่ประชาชนจำนวนมากไม่ได้รับประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจนี้ เพราะการกระจายความเจริญไปสู่คนส่วนใหญ่ที่ยังยากจนและอาศัยอยู่ในมณฑลตอนใน (ทางตอนกลางและตะวันตกของประเทศ) ยังทำได้ยาก อาจจะทำให้เกิดความไม่พอใจในชนหมู่มาก จนเกิดเป็นชนวนความไม่พอใจต่อการทำงานของพรรคได้

นายไต้ปิ่งกว๋อ มนตรีแห่งรัฐได้กล่าวเป็นเชิง “ออกตัว” กับคณะทูตอาเซียนในโอกาสรับประทานอาหารค่ำร่วมกันเมื่อเดือนมีนาคมว่า การที่จีนมีรายได้ประชาชาติสูงถึง ๕.๙ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ นำหน้ารายได้ประชาชาติของญี่ปุ่นซึ่งสูง ๕.๔ ล้าน ไม่ได้สะท้อนความจริงว่า รายได้ต่อหัวของจีนห่างไกลญี่ปุ่นเป็นสิบเท่าเพราะต้องหาร ๑,๓๐๐ ล้าน ขณะที่ญี่ปุ่นหารแค่ ๑๒๘ ล้านเท่านั้น

นายสีจิ้นผิง รองประธานาธิบดี ก็กล่าวถึงปัญหาของจีนที่มีคนจนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคตะวันตกของจีน และปัญหาที่ยังไม่สามารถจัดที่พักอาศัยให้ทุกคนได้

๓. มุมมองของชนชั้นกลางวัยทำงาน

เมื่อสอบถามคนทำงานที่มีครอบครัวแล้ว เป็นคนฐานะปานกลาง งานและเงินเดือนมั่นคง ได้รับคำตอบว่า “ไม่ได้รู้สึกตื่นเต้นอะไรกับข่าวที่รายได้ประชาชาติจีนแซงหน้าญี่ปุ่นเลย ตัวเลขรายได้ประชาชาติเป็นของประเทศเป็นส่วนรวม ไม่ได้เฉลี่ยถึงประชาชน” ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นวิศวกรของกระทรวงรถไฟ มีหน้าที่ดูแลรถไฟความเร็วสูงที่อู่ฮั่น เห็นว่าปัญหาปากท้องสำคัญกว่า ตอนนี้ราคาสินค้าแพงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหาร และสินค้าอุปโภคบริโภคทั่ว ๆ ไป อัตราเงินเฟ้อในส่วนที่เกี่ยวกับอาหาร พ.ศ. ๒๕๕๔ ประมาณ ๗.๒% ทั่ว ๆ ไป ๕.๔% ค่าเช่าที่อยู่อาศัยแพงขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมือง

๔. มุมมองของคนจีนรุ่นใหม่

คนจีนรุ่นใหม่ที่จบการศึกษาปริญญาตรี และเพิ่งเข้าทำงาน จะยิ่งคิดต่างจากคนรุ่นพ่อแม่ คนรุ่นใหม่ของจีนคิดว่าพ่อแม่ภูมิใจในประเทศชาติ และยินดีเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของส่วนรวม ดังนั้นพ่อแม่อาจจะภูมิใจที่รัฐบาลนำพาประเทศแซงหน้าญี่ปุ่น คนรุ่นใหม่ของจีนสนใจเรื่องความสุขส่วนตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวัตถุ ห่วงเรื่องสินค้าแพง ราคาที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเป็นปัญหาที่รบกวนจิตใจคนกลุ่มนี้มาก ได้สะท้อนออกมาใน Social Network มีแนวคิดต่าง ๆ เช่น จะเลือกคู่ หรือแต่งงานฝ่ายชายจะต้องซื้อบ้าน ซื้อรถยนต์ให้ได้เสียก่อน แต่ก่อนนี้หวังแค่ทีวี ตู้เย็นกับเครื่องซักผ้า

๕. มุมมองภาคธุรกิจ

ชาวจีนที่อยู่ในภาคธุรกิจและประสบความสำเร็จในการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ และเปิดประเทศของจีน ปัจจุบันเริ่มวิพากษ์วิจารณ์ว่าดูเหมือนรัฐบาลจำกัดเสรีภาพการค้าขายของภาคเอกชนอีกแล้ว แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามส่งเสริมการเติบโตของรายได้ประชาชาติ แต่กลับไม่ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเติบโตได้อย่างที่ควรเป็น โดยเฉพาะการที่รัฐบาลจีนพยายามโอบอุ้ม “คนชั้นล่าง” คือ เพิ่มค่าแรงขั้นต่ำให้แรงงานทำให้ขณะนี้จีนอาจไม่ได้เปรียบประเทศอื่น ๆ ในแง่การเป็นแหล่งแรงงานราคาถูกสำหรับภาคอุตสาหกรรม โรงงานที่ต้องใช้แรงงานปิดไปหลายโรง หรือย้ายฐานไปประเทศที่ค่าแรงถูกกว่า

๖. มุมมองสื่อมวลชนจีน

ผู้สื่อข่าว CCTV คนหนึ่งเห็นว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นเรื่องดี จีนยังช่วยเหลือประเทศอื่น ๆ ที่ยากจนกว่าได้ อย่างไรก็ตาม จีนต้องไม่หลงตัวเอง เนื่องจากยังมีปัญหาต่าง ๆ อีกมากมายที่ต้องแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาอสังหาริมทรัพย์ และราคาสินค้าอุปโภคบริโภค

สื่อมวลชนจีนมีอิสระมากขึ้นในการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในประเทศ แสดงความคิดได้อย่างเปิดกว้าง แม้กระทั่งวิจารณ์นโยบายและการทำงานของรัฐบาล หนังสือพิมพ์จีนมีบทความเสนอว่าจะต้องมีการปฏิรูปการเมืองในจีน หากต้องการให้ภาคธุรกิจเติบโต และกระตุ้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ของภาคเอกชน อีกบทความหนึ่งเน้นว่าต้องมีระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ โดยอาจใช้ระบบแยกอำนาจ เพื่อประกันไม่ให้เกิดการก้าวก่ายและประโยชน์ทับซ้อน

๗. มุมมองชาวต่างประเทศ

๗.๑ นักธุรกิจไทยที่ทำธุรกิจในประเทศจีน

ต้น ค.ศ. ๒๐๑๐ มีข่าวว่าจีนแซงหน้าญี่ปุ่นกลายเป็นเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สองในโลก สื่อมวลชนนานาชาติลงข่าวเน้นเรื่องขนาด GDP ของจีน ในเวลาเดียวกันสื่อมวลชนจีนเองจะเขียนข่าวเรื่องอื่น เช่น เรื่องภัยธรรมชาติ ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจฟองสบู่ในเรื่องอสังหาริมทรัพย์ จีนพยายามลดความสำคัญของการพัฒนาในเรื่อง GDP นี้โดยการอธิบายว่าประชากรจีนมีมากกว่าประชากรญี่ปุ่นกว่า ๑๐ เท่า ฉะนั้นรายได้ต่อหัวของจีนจึงต่ำกว่าญี่ปุ่นมาก

ยี่สิบปีมาแล้ว GDP ของจีนมีขนาดเท่าอินเดีย ใน ค.ศ. ๒๐๑๐ ใหญ่กว่าอินเดียถึง ๔ เท่า สามสิบปีหลังจากนโยบายปฏิรูปและเปิดกว้าง (gai ge kai fang - ไก่เก๋อไค้ฟ่าง) และสิบปีหลังจากที่จีนเข้าร่วม WTO จีนกลายเป็น “โรงงานโลก” เป็นประเทศที่ส่งออกมากที่สุดในเศรษฐกิจโลก

บริษัทข้ามชาติ (multinational corporations) ลงทุนในจีน เพราะจีนมีความสามารถในการผลิต มีแรงงานที่มีความสามารถและไม่แพง มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี มีตลาดภายในที่ใหญ่เข้าใจได้ว่าทำไมการค้าระหว่างประเทศจึงสำคัญสำหรับจีนในการค้าโลก จีนมีส่วนในการค้าโลกถึง ๑๐% อย่างไรก็ตามจีนไม่ได้เป็นประเทศที่มีแรงงานราคาถูกที่สุดในโลกอีกต่อไป เช่น ค่าแรงในบังกลาเทศ เป็นเพียง ๑/๔ ของจีน ในกลางทศวรรษ ๑๙๙๐ ค่าแรงในอินโดนีเซียเป็น ๒ เท่าของจีน เวลานี้เท่า ๆ กัน และจะเพิ่มขึ้นช้ากว่าจีนด้วย นอกจากนั้นโรงงานที่ไม่มีปัญหาระบบโลจิสติกส์ เช่น รองเท้า หรือเสื้อผ้า (ใช้วัตถุดิบที่ไหนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องใช้ของจีน) ย้ายออกจากจีน แต่ผู้ผลิตต่างประเทศบางรายยังอยู่ในจีนเพราะคนงานจีนมีความสามารถในการผลิตเพิ่มขึ้น (productivity ดี)

ระบบโครงสร้างพื้นฐานในจีนพัฒนาขึ้นมาดีมาก มีทางหลวงยาวกว่า ๖๐,๐๐๐ กิโลเมตร ๓๐,๐๐๐ กิโลเมตร อยู่ในระหว่างการก่อสร้าง มีรถไฟความเร็วสูงมากที่สุด การขยายท่าเรือใหญ่ขึ้น เมืองขยายขึ้น และมีระบบ IT ทำให้ทำงานสะดวก การที่ต่างประเทศลงทุนมากขึ้นเป็นการกระตุ้นผู้บริหารท้องถิ่นให้สร้างโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้นเพราะหวังรายได้จากภาษี

แม้ว่าค่าแรงของจีนเพิ่มขึ้น ผู้ลงทุนจากต่างประเทศยังตัดสินใจลงทุนในจีนเพราะว่าราคาค้าปลีกของสิ่งของยังเป็นสี่ห้าเท่าของค่าผลิต รัฐบาลจีนยังไม่ยอมปรับอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินหยวน (RMB) กับเงินเหรียญสหรัฐ เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ต้นทุนการผลิตคงที่

โลกาภิวัตน์ทำให้ทุนและเทคโนโลยีไหลจากประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกสู่ประเทศเอเชียที่เศรษฐกิจกำลังเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนอีก ๒๐ กว่าปี GDP ต่อหัว (per capita) อาจจะได้ประมาณครึ่งหนึ่งของสหรัฐอเมริกา วัดจากอำนาจการซื้อ วิกฤตเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. ๒๐๐๘ ซึ่งเกิดจากการบริโภคมากเกินเหตุ การใช้บัตรเครดิตได้ง่าย ๆ ธนาคารให้กู้ได้ง่าย ๆ และรัฐบาลจ่ายเงินไปในโครงการเพื่อสังคม เช่น Medicare (เงินที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาช่วยประกันสุขภาพคนที่อายุ ๖๕ ขึ้นไป เด็กพิการ และผู้ป่วยไตวายขั้นสุดท้าย) และ Medicaid (เงินที่รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริการ่วมกับรัฐบาลของรัฐช่วยครอบครัวผู้มีรายได้น้อยในด้านสุขภาพ) ทำให้รัฐบาลเป็นหนี้มากมาย เป็นหนี้ต่างประเทศ ๓๐% อุตสาหกรรมและการส่งออกลดลง ต้องพึ่งฐานการผลิตในจีนทำให้เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาตกต่ำลง จีนจะค่อย ๆ ผงาดขึ้น ทำให้ค่าเงินเหรียญสหรัฐอ่อนลง จีนมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการค้าโลก เพิ่มมากกว่าสหรัฐอเมริกา เงินหยวนอาจจะมีสถานะในวงการเงินนานาชาติคู่กับเงินเหรียญสหรัฐ*

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเอเชียอื่น ๆ อาจเป็นคู่แข่งกับจีนเช่นกัน จีนเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นตัวเลขสองหลักมานับสิบปี แต่การที่เศรษฐกิจพึ่งแต่การส่งออกเป็นสิ่งที่ไม่ยั่งยืน การที่เศรษฐกิจเติบโตน้อยลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ใน ๒๐ ปีความเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนจะอยู่ประมาณ ๗% สหรัฐอเมริกาจะเติบโตประมาณ ๒.๕% ปัญหาที่ท้าทายจะเป็นเรื่องเงินเฟ้อในสินค้าจำพวกอาหาร บ้านและที่ดิน และความขัดแย้งหรือความแตกต่างระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท การปฏิรูปค่าแรงสำคัญในการกระตุ้นการบริโภค ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของคนหมู่มากดีขึ้น ทำให้เศรษฐกิจจีนสมดุลขึ้น การเอาเงินไปสนับสนุนรัฐวิสาหกิจและพวกพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่ชอบเก็งกำไร แต่ไม่ค่อยช่วยพวกเจ้าของกิจการเล็ก ๆ เท่าที่ควร ทำให้พวกนี้ต้องหันไปพึ่งเงินทุนนอกกฎหมายและลดโอกาสที่ภาคเอกชนที่เพิ่งจะเติบโตจะช่วยให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างสมดุล

การเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้จีนช่วยเศรษฐกิจโลกที่กำลังมีปัญหา แต่ที่จริงแล้วการเติบโตของจีนเกิดจากความเติบโตของโลก จีนสนับสนุนการค้าโลกที่เปิดกว้างและมั่นคงพร้อมกับการลงทุนจากต่างประเทศ แต่จีนก็ต้องพึ่งวัตถุดิบจากต่างประเทศมากขึ้นทุกที รวมทั้ง

* ตั้งแต่วันที่ ๑ ต.ค. ๒๐๑๖ (พ.ศ. ๒๕๕๙) เป็นต้นไป เงินหยวนของจีนเป็นเงินสกุลหนึ่งในตะกร้าเงินที่ IMF ใช้เป็นเงินทุนสำรองระหว่างประเทศร่วมกับสกุลเงินที่ใช้อยู่ : ดอลลาร์สหรัฐ เงินยูโรของ EU เงินเยนของญี่ปุ่น เงินปอนด์อังกฤษ

พลังงานและแร่ธาตุ จีนพยายามให้ประเทศมีการจ้างงานเต็มที่ พยายามลดภาวะเงินเฟ้อ กระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยในประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น ปรับปรุงเรื่องโลจิสติกส์ และการจัดการซัพพลายเชน (เป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันตลอดกระบวนการทางธุรกิจ) โดยการใช้ IT ปฏิรูปตลาดแรงงาน แก้ระบบ OEM (Original Equipment Manufacturer ผู้ที่ค้าสินค้าที่เอาสินค้าที่ผู้อื่นผลิต หรือเอาชิ้นส่วนของผู้อื่นมาประกอบและใส่ยี่ห้อตนเอง เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม) แบบดั้งเดิม ไปเป็นการผลิตที่ใช้เครื่องจักรกลอัตโนมัติมากขึ้น การฝึกทหารแบบญี่ปุ่น รื้อฟื้นค่านิยมเก่าแก่ของจีน การทำงานหนัก การประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย การรับผิดชอบร่วมกันในครอบครัว ปรับปรุงประสิทธิภาพของรัฐบาล ลดภาระของประชาชนในการเสียภาษีเพื่อเลื่อนชั้นของประเทศจากเศรษฐกิจปานกลางเป็นเศรษฐกิจก้าวหน้า

เมื่อจีนอยู่ในอันดับสอง ไม่ทราบว่าจีนจะปรับปรุงตนเองสามารถแซงสหรัฐอเมริกาได้หรือไม่ บางคนบอกว่าอาจจะเป็นไปได้ใน ๒๐ ปี ความท้าทายอยู่ที่จะต้องปฏิรูปมาตรการบางอย่าง เช่น ความสัมพันธ์กับประเทศที่เศรษฐกิจพัฒนาแล้ว และประเทศที่พัฒนาเศรษฐกิจใหม่ ๆ เรื่องภายในประเทศ เช่น ทำให้เงินหยวนมีความสำคัญในระบบนานาชาติ และตลาดทุน (capital market) ถ้าจะให้เป็นเศรษฐกิจใหญ่กว่านี้จะต้องปรับปรุงทั้งการเป็นศูนย์กลางการค้า และศูนย์กลางการเงิน จีนเองเป็นประเทศที่เก่งเรื่องการค้าขายอยู่แล้ว ยิ่งตอนนี้เป็นส่วนสำคัญของการค้าโลก จีนควรศึกษาเศรษฐกิจ และการเมืองของสหรัฐอเมริกาที่ส่งเสริมธุรกิจ ดึงดูดคนที่มีความสามารถในการสร้างธุรกิจใหม่ ๆ โดยการเปิดให้คนอพยพเข้ามาในประเทศได้ ที่จริงจีนก็สนใจคนที่มีความสามารถแบบนี้ เช่น Steve Jobs และบริษัท Apple อยู่แล้ว

สำหรับธุรกิจไทยในสถานการณ์ใหม่นี้ จะต้องเร่งผลิตอาหารคุณภาพดีราคาถูกให้ได้จำนวนมากเพื่อเข้าตลาดจีน เพราะอาหารเป็นค่าใช้จ่ายสำคัญที่สุด ถ้ามีอาหารพอเพียงจะทำให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้

๗.๒ จากข้อความในอินเทอร์เน็ต จะมีการแสดงความเห็น ทั้งที่เห็นด้วย และคัดค้าน

ผู้ที่ใช้ชื่อว่า “Tom” (เป็นคนที่ทำงานในจีนมาเกือบ ๕ ปี เคยไปเมืองต่าง ๆ ในจีนมากกว่า ๓๐ เมือง เคยอาศัยอยู่ใน ๓ มณฑล สนใจการพัฒนาของจีนและทั่วโลก) แสดงความคิดเห็นว่า “GDP ของจีน ไม่มีความหมายอย่างที่คุณคิด” Tom คิดว่า GDP ไม่สำคัญเท่าที่ CNN หรือ Fox News ตั้งใจให้คุณเข้าใจ

อะไรคือ GDP

ข้าพเจ้ารู้ว่าเป็นตัวเลขที่เห็นตลอดเวลาในสื่อมวลชน อาจจะทำให้เราเข้าใจผิด

ตัวเลขหลายอย่างเข้าใน GDP : ค่าจ้างแรงงาน การลงทุน การก่อสร้าง การขาย รายจ่ายของรัฐบาล..... ทุกครั้งที่เงินเปลี่ยนมือเป็น GDP ทั้งนั้น

เช่น โตโยต้าสร้างรถ กำไรที่ญี่ปุ่นได้ก็จะเข้าไปใน GDP ของจีน ถึงแม้ว่าจะไม่เพิ่มมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนจีน

เมื่อเกิดแผ่นดินถล่ม หรือน้ำท่วมพัดบ้านไปเป็นร้อย ๆ หลัง เมื่อสร้างขึ้นมาใหม่ ค่าใช้จ่ายก็เข้าไปใน GDP

ถ้าคุณจ้างคนให้นั่งเฉย ๆ ก็นับเข้า GDP

เอาเข้าจริง GDP เป็นตัวเลขที่ไม่ค่อยจะมีประโยชน์ ถ้าเราอยากจะเข้าใจความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ

บางอย่างที่ไม่ทำให้เพิ่ม GDP แต่เราก็บอกไม่ได้ว่าไม่ดี เช่น ไม่ทำงานวันสุดสัปดาห์ อุดหนุนเงินส่งเสริมสุขภาพ หยุดพักร้อน ไม่ตัดต้นไม้

GDP ของจีนแสดงว่าจีนเป็นประเทศพัฒนาจริงหรือไม่

ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว แม้แต่เงินที่ออกนอกประเทศก็นับเป็น GDP การใช้ GNI (Gross National Income) มีวิธีวัดต่างออกไป เป็นการวัดจากรายได้ประชากรทุกคน จีนอยู่ในอันดับที่ ๑๐๙ หลังตูนีเซีย (ใน ค.ศ. ๒๐๑๐ จีนอยู่ที่ ๑๑๘ ตูนีเซีย ๑๑๕ และไทย ๑๑๔)

การวัดอัตราการพัฒนาที่ดีกว่านั้นคือ HDI (Human Development Index) มีตัวแปรอื่น ๆ คือ ช่วงชีวิตเฉลี่ย (life expectancy) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ตามสถิติของสหประชาชาติ จีนอยู่อันดับที่ ๘๙ ในการวัดแบบนี้ จีนดีขึ้นอย่างน่าประทับใจ แต่ว่าอยู่หลังสหรัฐอเมริกาถึง ๓๐ ปี (ใน ค.ศ. ๒๐๑๐ จีนอยู่ที่ ๑๐๑ ตูนีเซีย ๙๔ และไทย ๑๐๓)

เมื่อ Tom ส่งข้อความลงไปอย่างนี้ มีคนแสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจตอบ หรือเสริม เช่น

Chopstick : บอกว่า ทุกครั้งที่ได้ยินคนพูดถึง GDP ที่พุ่งสูงขึ้น และอาจจะท้าทายสหรัฐอเมริกา ต้องเตือนตัวเองว่าพวกนี้ใช้เครื่องมือง่าย ๆ ที่ไม่สามารถวัดความเป็นไปของประเทศได้

จีนยังอยู่ในระหว่างประเทศยากจนและร่ำรวย ยากที่จะทำให้สมดุล หวังว่าคนเราจะรู้จักวิเคราะห์ให้ถี่ถ้วน ไม่ใช่ว่าเห็นเมืองจีนเป็นแท่งที่เหมือนกันทั้งก้อน

Bill Rich : บอกว่า GDP แสดงว่าจีนทำอะไรสูญเปล่าแค่ไหน ไม่ใช่ว่ามีผลผลิตดีแค่ไหน แฟลต ห้างสรรพสินค้า และตึกออฟฟิศที่ว่างเปล่า เมืองที่เต็มไปด้วยตึกก็เป็นส่วนของ GDP ถนนที่ไม่มีรถแล่น รถไฟที่ไม่มีผู้โดยสาร (แถมต้องเสียค่าเดินรถไฟว่าง ๆ พวกนี้) เป็นส่วนของ GDP ตึกสูงอายุ ๑๐ ปี ถูกรื้อออกเพื่อให้มีที่สร้างตึกสูงอีกหลังซึ่งว่างเท่ากัน ก็เป็น GDP จ่ายเงินรื้อตึก และสร้างตึกปล้นที่ดินชาวนาเพื่อสร้างโรงงานว่าง ๆ ก็เป็นวิธีสร้าง GDP ค่าที่ดินที่พุ่งสูงและโรงงานเปล่าๆ

Jana : บอกว่า Tom อธิบายดี เคยสงสัยว่ามาตรฐานการครองชีพค่อนข้างต่ำ จีนเป็นประเทศที่พัฒนาเร็วที่สุด ถ้าจะสรุปว่ามีอะไรเกิดขึ้น เป็นประโยชน์หรือไม่ก็ตาม GDP เพิ่มทั้งนั้น

Tom : ตอบ ใช่แล้ว Jana กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็น GDP ทั้งนั้น มันเป็นวิธีวัดที่ไม่ค่อยมีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่พึ่งพาบริษัทต่างประเทศ

Mr. Contuzzi : บอกว่า ขอตั้งข้อสังเกตเรื่องโตโยต้าสร้างโรงงานในจีน ใช่ ญี่ปุ่นได้กำไร แต่โดยที่สร้างในเมืองจีน จ้างคนจีน สะท้อนการผลิตในจีน เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจจีน GDP ไม่ได้ใช้วัดมาตรฐานความเป็นอยู่ของคน ต้องใช้รายได้ต่อหัว

Tom : ขอบคุณ เงินจีนที่มาจากโครงการอยู่ในเศรษฐกิจจีน และเปลี่ยนมือหลายครั้ง

ไม่ออกนาม : ถ้ามีเวลาคุณน่าจะไปเยือนจีน เมืองพัฒนาไปเร็วไม่น่าเชื่อ อย่าคิดถึงจีนจากข้อมูล หรือที่เคยเห็นเมื่อหลายปีมาแล้ว จีนมีระเบียบสังคมที่เข้มงวด บางเมืองล้าหลังกว่าเมืองที่พัฒนาแล้วสัก ๑๐๐ ปี แม้ในเมืองเดียวกัน คนก็ต่างกัน เช่น ค่าแรงคนงานอาจจะน้อยกว่า US$250 ต่อเดือน ต้องอยู่ในหอพักฟรี ห้องเล็กมากอยู่กัน ๖ คน คนชั้นกลางมีมาตรฐานความเป็นอยู่ คนรวยมีชีวิตความเป็นอยู่หรูหรา ที่แย่คือ คนส่วนใหญ่จน แต่ประชาชน ๑/๘ เป็นพลเมืองจีน นอกนั้นไม่ใช่ ครึ่งหนึ่งของพลเมืองมีชีวิตอยู่อย่างสบาย มีรถยนต์ มีบ้านพักดี คนน้อยกว่า ๑/๑๖ ควบคุมเศรษฐกิจมากกว่า ๘๐% คนเมืองไม่ชอบมีเด็กมากในครอบครัว แต่คนต่างจังหวัดชอบมีลูกมาก ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกชาย แต่ส่วนมากอยู่ลำบาก ไม่จบแม้แต่ชั้นประถม (ไม่มีเงินซื้อหนังสือ ค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียน ๖ ปี น้อยกว่า $500 คนส่วนมากมีรายได้ราว $5,000 ต่อปี แต่มีสมาชิกมากกว่า ๖ คน)

นี่คือคำอธิบายว่าทำไมจีนมี GDP มาก แต่ GNI น้อย

๗.๓ ใน ค.ศ. ๒๐๑๐ ธนาคารแห่งประเทศไทยเริ่มดำเนินยุทธศาสตร์สำคัญที่สอดรับกับบทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อเศรษฐกิจการเงินโลกและประเทศไทย ที่มีความสำคัญขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเป็นเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก และเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญลำดับต้นของประเทศไทย

๑. จัดตั้งสำนักงานตัวแทนธนาคารแห่งประเทศไทย กรุงปักกิ่ง
๒. สนับสนุนการทำธุรกรรมเงินหยวน
๓. การลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลจีน

๗.๔ มุมมองของชาวตะวันตก

๗.๔.๑ ชาวตะวันตกรุ่นใหม่ เช่น ชาวอเมริกัน และยุโรปที่มีโอกาสเรียนมหาวิทยาลัย เลือกเรียนภาษาจีน และปัจจุบันทำงานอยู่ในประเทศจีน บุคคลกลุ่มนี้มองจีนเป็นโอกาสในการทำมาหากินชาวตะวันตกจำนวนมากย้ายมาพำนักอยู่ในประเทศจีนเพื่อทำธุรกิจและประสบความสำเร็จ จีนจึงเป็นช่องทางทำมาหากินพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะในปัจจุบันที่เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปประสบปัญหาและอัตราว่างงานสูง

๗.๔.๒ ชาวตะวันตกทั่วไป โดยเฉพาะชาวอเมริกันซึ่งเป็นประเทศที่จีนกำลังพยายามตีตื้นทางเศรษฐกิจ บางคนมองความเจริญเติบโตของจีนด้วยความไม่พอใจ และหาว่าเป็นภัยคุกคาม เนื่องจากจีนเติบโตอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งมีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองรองจากสหรัฐอเมริกานั้น ดูราวกับว่าจีนกำลังขยายอำนาจ และจะทำให้บทบาทของสหรัฐอเมริกาในเวทีโลกลดลง

มีผู้ที่กังวลว่าเมื่อเศรษฐกิจเจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จีนจะมีตลาดที่ใหญ่ขึ้นในขณะที่ตลาดตะวันตกเล็กลง และกระทบต่ออัตราจ้างงานในประเทศตะวันตก ภาคเอกชนจีนอาจเข้ามาครอบงำ และกว้านซื้อธุรกิจในประเทศตะวันตกด้วย

ผู้บริโภคชาวตะวันตกส่วนใหญ่ตำหนิการผลิตสินค้าที่เน้นแต่ปริมาณโดยไม่คิดถึงคุณภาพของจีน รวมทั้งประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ห่วงกังวลต่อการดำเนินนโยบายของจีนที่ไม่สนใจคุณภาพชีวิตคน ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม พวกนี้มองจีนว่าสนใจแต่ความเติบโตทางเศรษฐกิจ ไม่คิดถึงผลเสียที่ตามมา จีนไม่สนใจว่าความเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นจะยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริงในระยะยาวหรือไม่ บางคนว่าเป็นการช่วยผู้บริโภคตะวันตกที่ไม่ร่ำรวยให้มีโอกาสใช้ของที่ดีพอสมควรแต่ราคาถูก

หากวิเคราะห์จากแบบสำรวจความคิดเห็นชาวอเมริกันของ China Daily USA ที่จัดทำเมื่อเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ค.ศ. ๒๕๕๔ จะเห็นได้ว่าชาวอเมริกันมีความเห็นต่างกันเรื่องการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนอย่างเห็นได้ชัด มีทั้งเห็นว่าดีและไม่ดีต่อสหรัฐอเมริกามีจำนวนเท่า ๆ กัน มีที่กล่าวว่าการที่เอกชนจีนมาลงทุนในตลาดสหรัฐอเมริกาเป็นประโยชน์ พูดเรื่องคุณภาพสินค้าจีน และนโยบายการเงินจีนมีผลต่อตลาดโลก

๗.๔.๓ นักวิชาการตะวันตก มีกลุ่มที่ชื่นชมการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนภายใต้นโยบายการควบคุมของรัฐ อีกกลุ่มมองการเจริญเติบโตอย่างไม่ไว้ใจ เห็นว่าอาจจะไม่เสถียร มีปัญหาตามมา เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ควรรีบแก้ไข หากไม่ต้องการให้กระทบความเติบโตในอนาคต

นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่าระบบการเมืองการปกครองจีนในปัจจุบันเหมาะสมในการบริหารเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของจีนมากกว่าระบบอื่น ๆ แต่ต้องปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แก้ปัญหาคอร์รัปชัน ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน สังคมเมืองสังคมชนบท พื้นที่ภาคตะวันออกของจีนที่เจริญกว่าภาคตะวันตก

นักวิชาการอเมริกัน Professor Dr. Elizabeth Perry เป็นผู้เชี่ยวชาญการเมืองจีน ให้ความเห็นว่า เรื่องที่จีนเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นทั้งญี่ปุ่นและเกาหลีใต้กังวล สหรัฐอเมริกาก็เฝ้ามองอยู่ แต่ผู้ที่กังวลจริงคือ ผู้นำจีนต้องคิดหนักว่าจะจัดการเรื่องนี้อย่างไร เมื่อทศวรรษ ๑๙๕๐ จีนดูแบบโซเวียตรัสเซีย ทศวรรษที่ ๑๙๖๐ เป็นแบบประธานเหมา หลังจากนั้นเป็นไปตามแบบเอเชียตะวันออก (ญี่ปุ่น) และแบบอเมริกายุโรป แต่เมื่อเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจในเอเชีย (ค.ศ. ๑๙๙๗) และปัญหาเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกา (ค.ศ. ๒๐๐๘) จีนต้องสร้างแบบอย่างของตัวเอง เมื่อจีนสร้างเศรษฐกิจใหญ่แบบนี้ จะต้องดูเรื่องสภาพสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่พักอาศัย คนงานย้ายถิ่น ไม่ใช่ดูแต่เรื่องถนนหนทาง ควรลงทุนเรื่องการศึกษา และการปฏิรูประบบสุขภาพมากกว่านี้ เป็นแนวคิดของ Professor Dwight Perkins (มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด)

๗.๔.๔ สื่อมวลชนตะวันตก สื่อมวลชนออสเตรเลียแสดงความห่วงกังวลเกี่ยวกับท่าทีของจีนที่กำลังเติบโตเป็นยักษ์ใหญ่ในเวทีโลก การเงินของหลายประเทศรวมทั้งออสเตรเลียเริ่มผูกติดกับจีนมากขึ้น จีนยังไม่ได้แสดงความเป็นผู้นำในเวทีโลกเพียงพอ มีปัญหาภายในที่ควรแก้ไข (แต่ไม่ได้สนใจเท่าที่ควร) เช่น มีปัญหาคอร์รัปชัน และปัญหาการเอาแต่พวกพ้องของตัวเอง นอกจากนั้นเยาวชนจีนยังมีความรักชาติในลักษณะที่น่ากังวล (คือออกไปในทางคลั่งชาติ อาจทำให้มีความขัดแย้งกับผู้อื่นได้)

สื่อมวลชนแคนาดา มองว่าการเจริญเติบโตของจีนเป็นเรื่องเล็กน้อย เปรียบรายได้ต่อหัวของจีนกับประเทศอื่น ๆ ยังนับว่าน้อย จีนมีประชากรมาก ยังมีภาคส่วนที่ยากจน การเจริญเติบโตของจีนเป็นกลไกสำคัญของรัฐบาลที่จะช่วยเหลือประชากรของตนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ที่น่าห่วงคือ จีนจะสามารถส่งเสริมให้เติบโตเช่นนี้ต่อไปได้หรือไม่

๗.๔.๕ นักการเงินตะวันตก นักการเงินออสเตรเลียไม่เห็นความสำคัญของการที่เศรษฐกิจจีนเติบโตเป็นอันดับสองมากนัก เนื่องจากเห็นว่าเป็นวัฏจักรที่ขึ้นลงของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งจีนและอินเดีย นาย Michael Pettis เขียนในหนังสือพิมพ์ Economist ค.ศ. ๑๘๒๐ จีนและอินเดียมีมูลค่าเศรษฐกิจรวมกันเกินครึ่งมูลค่าทั้งหมดในโลก ขณะนั้นสหรัฐอเมริกามีตัวเลขการเติบโตเพียง ๑.๘ % เท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากเศรษฐกิจจีนแซงหน้าสหรัฐอเมริกาขึ้นเป็นอันดับหนึ่ง น่าจะเป็นเรื่องที่สังคมโลกสนใจ ทั้งนี้จีนยังคงมีปัญหาภายในที่ต้องแก้ไขอีกแยะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องจำนวนประชากร ประชาชนส่วนใหญ่เริ่มอายุสูงขึ้น ต้องพึ่งพาประชากรวัยทำงาน ในไม่ช้าจะเป็นปัญหาแบบญี่ปุ่น

๗.๕ มุมมองของชาวตะวันออก

๗.๕.๑ ชาวญี่ปุ่นไม่ได้สนใจหรือยี่หระกับการเติบโตของจีนมากนัก และไม่ได้มองว่าเป็นภัยคุกคามแบบชาวตะวันตก ชาวญี่ปุ่นสนใจประเทศตนเองมากกว่า เห็นว่า GDP โดยรวมไม่สำคัญเท่ารายได้ต่อหัวซึ่งจีนยังห่างไกลญี่ปุ่น อีกประการหนึ่ง ถ้าจีนเติบโตทางเศรษฐกิจสูงแล้ว อาจไม่จำเป็นต้องรับเงิน Official Development Assistance (ODA) อีกต่อไป

๗.๕.๒ นักลงทุนไต้หวัน (ในทางการเมืองถือว่าเป็นของจีน แต่ทางด้านเศรษฐกิจถือว่าไม่รวมกัน) นักลงทุนไต้หวันที่มาทำธุรกิจในแผ่นดินใหญ่ (สมาคมนักธุรกิจไต้หวันที่ลงทุนในจีน) ยอมรับว่า จีนได้ผงาดขึ้นมาเป็นเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของโลกอย่างแท้จริงซึ่งส่งผลกระทบทั้งในแง่บวกและลบต่อไต้หวันซึ่งมีเศรษฐกิจผูกพันมากกับจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่จีนและไต้หวันได้ลงนามข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจช่องแคบไต้หวัน (Economic Cooperation Framework Agreement - ECFA)

ในส่วนธุรกิจกลุ่มนี้ในช่วง ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา ประสบความยากลำบากมากขึ้น เพราะการที่จีนมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจสูงอย่างต่อเนื่อง ทำให้จีนไม่ได้เป็นฐานการผลิตที่สามารถแข่งขันได้ (competitive) เหมือนเดิมอีกต่อไป นักลงทุนพวกนี้เริ่มมองหาลู่ทางที่จะย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทย หรือเวียดนามต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจีนสนใจ

ความเป็นอยู่ของแรงงานจีนมากขึ้น ทำให้ภาคธุรกิจต้องเอาใจใส่และสนใจข้อเรียกร้องค่าแรงของแรงงานจีนเพิ่มขึ้นด้วย

๗.๕.๓ นักลงทุนชาวสิงคโปร์ ซึ่งทำธุรกิจเครื่องประดับในประเทศจีน และแต่งงานกับภรรยาชาวอเมริกันมานานกว่า ๒๐ ปี เห็นพ้องกับนักลงทุนชาวไต้หวันว่า การเจริญเติบโตของจีนกระทบต่อภาคธุรกิจของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานจีน

เมื่อจีนมีความเจริญสูงขึ้น แรงงานจีนก็ประสงค์ที่จะทำงานสบายหรือมีฐานะ “ดูดี” ในสังคม ในลักษณะ “white collar” มากขึ้น ถ้าจะว่าจ้างมาทำงานด้านเลขานุการหรือนั่งโต๊ะในอัตรา ๒,๐๐๐ กว่าหยวนต่อเดือน จะมีผู้มาสมัครและแจ้งประสงค์จะทำงานมากมาย ในขณะที่งานเงินเดือน ๓,๐๐๐ หยวน แต่เป็นงานลักษณะ “blue collar” หรืออาชีพที่ใช้แรงงานจริง ๆ ชาวจีนจะสนใจน้อย แสดงให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของชาวจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานจีนที่เริ่มคาดหวังกับสถานะทางการงานและสังคมของตน ในภาวะสังคมจีนที่มีการพัฒนาและเจริญเติบโตมากขึ้น การที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับความสงบเรียบร้อยของสังคม (social order) และพยายามตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นสูงของแรงงานจีน ก็เป็นส่วนผลักดันให้ทัศนคติของแรงงานจีนต่อความเป็นอยู่ของตนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปด้วย

๘. สรุป

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนกลายเป็นความชอบธรรมหลักที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนต้องรักษาไว้ให้คงอยู่ต่อไป ในขณะเดียวกันรัฐบาลจีนก็ต้องพยายามตอบสนองหาทางแก้ไขความเหลื่อมล้ำและปัญหาราคาข้าวของเครื่องใช้ และที่อยู่ที่แพงขึ้นเป็นเงาตามตัว รวมทั้งมุมมองและข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่แตกต่างและเพิ่มมากขึ้นของประชาชนจีน

ส่วนชาวต่างประเทศก็ต้องศึกษาความเคลื่อนไหวของเศรษฐกิจจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องภาวะแรงงาน เรื่องอำนาจการซื้อ และพฤติกรรมการซื้อของจีน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น เพื่อใช้สถานการณ์ให้เป็นประโยชน์ที่สุดแก่ตนและประเทศชาติ

วิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (HI 4002)

จีน : รู้จักจีนและนโยบายใหม่ภายใต้ผู้นำ 5th G

พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ตั้งแต่จีนสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนมีผู้นำมา ๔ รุ่น (generation) ถือเป็นกลุ่มผู้นำ (collective leadership) ผู้นำทุกรุ่นเว้นประธานเหมาเคยเยือนประเทศไทย

o เหมาเจ๋อตง (Mao Zedong) ตั้งแต่การตั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. ๑๙๔๙ จนถึงตอนที่ประธานเหมาถึงแก่อสัญกรรม ใน ค.ศ. ๑๙๗๖ ผู้นำที่สำคัญอีกคนในรุ่นแรกคือนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล

o ต่อด้วยเติ้งเสี่ยวผิง (Deng Xiaoping) หลังสิ้นสุดสมัยของประธานเหมา เติ้งเสี่ยวผิงเปิดประเทศ สร้างความมั่งคั่ง เป็นช่วงที่ไทยพัฒนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนดีขึ้น ยุคนี้สิ้นสุดเมื่อเกิดเหตุการณ์เทียนอันเหมิน ค.ศ. ๑๙๘๙ (นักศึกษา ปัญญาชนเรียกร้องประชาธิปไตย) ผู้นำในรุ่นนี้ยังมีนายกรัฐมนตรีเจ้าจื่อหยาง และนายกรัฐมนตรีหลี่เผิง

o เจียงเจ๋อหมิน (Jiang Zemin) ผู้นำรุ่นที่ ๓ ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาด้านวิศวกรรม ในรัสเซียขึ้นเป็นผู้นำจากการเป็นผู้นำในโครงการวิศวกรรม ผู้นำรุ่นนี้ยังมีนายกรัฐมนตรีจูหรงจี (มีความสามารถทางเศรษฐกิจ)

o หูจิ่นเทา (Hu Jintao) สืบทอดอำนาจจากเจียงเจ๋อหมิน ผู้นำรุ่นนี้ส่วนใหญ่เติบโตในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ศึกษาด้านวิศวกรรมในประเทศ เป็นยุคที่เน้นการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่า ก่อนจะพ้นตำแหน่งได้รายงานผลงานของตนว่า ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจจนเป็นอันดับสองของโลก สามารถส่งมนุษย์อวกาศไปโคจรรอบโลก ส่งจรวดไปสำรวจดวงจันทร์ โครงการรถไฟความเร็วสูง การจัดกีฬาโอลิมปิก และพาราลิมปิก จัด World's Expo เป็นต้น

จีนยังมีปัญหามาก เช่น การพัฒนาไม่สมดุล ต้นทุนสูงขึ้น ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนากับการรักษาสิ่งแวดล้อม ปัญหาช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท เป็นเรื่องที่ส่งผ่านให้รัฐบาลใหม่

ถึงนายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่าจะตั้งนโยบายที่จะรักษาอัตราการเติบโตของ GDP ไว้ราว ๗.๕% แต่รัฐบาลใหม่น่าจะพยายามให้สูงกว่านั้นเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ประชาชน

๐ ผู้นำรุ่นที่ ๕ คือ สีจิ้นผิง (Xi Jinping) เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ค.ศ. ๒๐๑๓ ที่ประชุมสภาประชาชนแห่งชาติจีน ได้ลงมติตั้งนายสีจิ้นผิง ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนใหม่ เป็นเลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีน และประธานกรรมาธิการทหารด้วย ถือกันว่าเขาเป็นพวก “พรรคเจ้าชายน้อย” (princeling party) คือ เป็นบุตรของผู้นำรุ่นที่ ๑ สีจิ้นผิงเป็นบุตรของสีจ้งซุน ซึ่งเป็นอดีตรองนายกรัฐมนตรีและเป็นเพื่อนร่วมงานของหูเย่าปัง ผู้นำที่มีแนวคิดปฏิรูป และเจ้าจื่อหยาง อดีตนายกรัฐมนตรี นายสีจิ้นผิงจบวิศวกรรมเคมีจากมหาวิทยาลัยชิงหัว (Tsinghua or Qinghua University) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยอันดับหนึ่งของประเทศด้านเทคโนโลยี เขาได้ปริญญาเอกด้านทฤษฎีการเมืองและด้านกฎหมายจากมหาวิทยาลัยชิงหัวเช่นเดียวกัน

หลี่เค่อเฉียง (Li Keqiang) นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันที่รับตำแหน่งต่อจากนายเวินเจียเป่า ถือว่าเป็นหมายเลขสองได้รับเลือกในการประชุม CCP ครั้งที่ ๑๘ (18th National Congress of the Communist Party of China) ให้เป็นตัวแทนของฝ่ายสันนิบาต (ถวนไผเป็นพวกที่เคยเป็นสมาชิกสันนิบาตเยาวชนคอมมิวนิสต์) หลี่เค่อเฉียงจบการศึกษาปริญญาตรีด้านกฎหมายจากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ปริญญาโทและเอกจากสถาบันเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปักกิ่งเช่นเดียวกัน

ในระหว่างการปฏิวัติวัฒนธรรม (Cultural Revolution) ค.ศ. ๑๙๖๖ - ๑๙๗๖ ทั้งสีจิ้นผิงและหลี่เค่อเฉียงออกสู่ชนบทเพื่อไป “รับการศึกษาใหม่” และได้ไปรับราชการในต่างจังหวัดหลายปี ฉะนั้นทั้งสองคนมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับปัญหาในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งในแง่ของชาวบ้าน และพนักงานของรัฐ

นอกจากนี้พรรคคอมมิวนิสต์จีน ซึ่งเป็นหลักในการปกครองประเทศจีนได้มีการเลือกสมาชิกถาวรคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนชุดใหม่ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๑๒ เลือกนายสีจิ้นผิงเป็นเลขาธิการใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์ มีคณะกรรมการกรมการเมืองพรรคคอมมิวนิสต์ หรือโปลิตบูโร (politburo) ๗ คน ได้แก่

๑. นายสีจิ้นผิง
๒. นายหลี่เค่อเฉียง

๓. นายจางเต๋อเจียง
๔. นายหยูเจิ้งเชิง
๕. นายหลิวหยุนชาน
๖. นายหวังฉีชาน เป็นเลขาธิการคณะกรรมการตรวจสอบวินัย
๗. นายจางเกาลี่
ผู้นำรุ่นนี้มีอายุประมาณ ๖๐ ปีเศษ

หมายเลข ๓, ๔, ๖ และ ๗ ถูกมองว่าเป็นคนในสายของอดีตประธานาธิบดีเจียงเจ๋อหมิน นักวิชาการบางคนมองว่าน่าจะทำให้โครงการพัฒนาชายฝั่งอุตสาหกรรมทันสมัยก้าวหน้าดี แต่ไม่เอื้อมากนักต่อการพัฒนาโครงสร้างเชิงลึก

การประชุมพรรคครั้งที่ ๑๘ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๑๒ ที่มีการแต่งตั้งผู้นำใหม่นี้ อยู่ในช่วงที่ประชาชนต้องการการปฏิรูปทั้งด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ หลังจากจีนพัฒนาเศรษฐกิจจนมี GDP เป็นอันดับสองของโลก ด้วยการเปิดประตู (open door) ไล่ตาม (catching up) เดินหน้าไปพร้อมกัน (on the same footing) การประชุมครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ไม่มีการชี้นำของเติ้งเสี่ยวผิง

เศรษฐกิจ

เป้าหมายของจีนคือ พัฒนาสังคม **เสี่ยวคัง (Xiao Kang)** ผู้ที่ใช้ศัพท์นี้อธิบายสังคมที่พึงปรารถนาของจีนเป็นคนแรกคือเติ้งเสี่ยวผิง ใน ค.ศ. ๑๙๗๙ หมายถึง การที่คนในสังคมอยู่ดีกินดีพอประมาณ เป็นคนชั้นกลางกันทั่วหน้า มีความเท่าเทียมกัน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สมัยเจียงเจ๋อหมินในทศวรรษที่ ๑๙๙๐ เน้นเรื่องนี้มาก แต่คนทั่วไปเห็นว่าไปเน้นการสนับสนุนเศรษฐีใหม่มากกว่าจะช่วยคนจนในชนบท จึงเกรงไปว่าสังคมจีนจะเป็นวัตถุนิยม ขาดความสนใจพัฒนาสังคม สมัยหูจิ่นเทา และเวินเจียเป่า เน้นการกระจายรายได้ให้ประชาชนอยู่ดีกินดีให้ได้ใน ค.ศ. ๒๐๒๐ รัฐบาลปัจจุบันเน้นให้ยกระดับความเป็นอยู่ประชาชนทั่วไป

นโยบายเศรษฐกิจของจีนคือ ระบบเศรษฐกิจการตลาดที่มีคุณลักษณะแบบสังคมนิยม (market economy with socialist characteristics) และจีนมีบทบาทมากขึ้นในวงการระหว่างประเทศความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นผลดีต่อบริษัทใหญ่ ๆ แต่เป็นปัญหาต่อธุรกิจขนาดเล็ก และทำให้การกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเมืองกับชนบท โครงการพัฒนาชนบท “หมู่บ้านใหม่” ถึงจะเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์มาก แต่ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร มีเจ้าหน้าที่บางคนที่ใช้

อำนาจโดยมิชอบ มีการคอร์รัปชัน คนมีเงินใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มีปัญหาเรื่องการลงทะเบียนครัวเรือน (หู้โข่ว - household registration) ทำให้คนย้ายถิ่นไม่ได้ คนที่อยู่ในชนบทเสียโอกาสที่จะเข้าเมือง ในชนบทบริการด้านการศึกษาและบริการสุขภาพสู้ในเมืองไม่ได้ โครงการใหม่ คือ จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตคนนอกเมืองให้เหมือนคนในเมือง (urbanization แปลว่า การทำให้เป็นเมือง)

กลุ่มผู้บริหารใหม่พยายามรักษาเสถียรภาพ (stability) ปรับสมดุล (rebalance) และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainability) เพื่อแก้ปัญหาที่กล่าวมานี้

สถานการณ์เศรษฐกิจทั่วโลกตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๘ มีผลกระทบต่อความเติบโตทางเศรษฐกิจ ของจีนซึ่งมีรายได้หลักจากการส่งออก ทำให้รัฐบาลต้องพยายามกระตุ้นการใช้จ่ายภายในประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจเติบโตต่อไป แต่ต้องคิดหาวิธีการอื่นที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ เหตุการณ์ในตะวันออกกลางที่เรียกว่า Arab Spring เป็นเรื่องที่รัฐบาลจีนกังวลมาก เพราะคนจีนนิยมใช้สื่อสังคมเช่นเดียวกับที่อื่น ๆ (ดูในเอกสารอ่านประกอบ ๑ เรื่อง Arab Spring)

เรื่องการเมืองภายในที่เกี่ยวกับนายวางหยาง อดีตเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์มณฑลกวางตุ้ง ที่มีบทบาทดีเด่นในการพัฒนาเศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาการประท้วง แต่ไม่ได้รับตำแหน่งสำคัญใด ๆ ในการเมืองยุคปัจจุบัน และปัญหาเรื่องนายโป๋ซีไหล อดีตเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ นครฉงชิ่ง ซึ่งถูกถอดไล่ออกจากพรรค และถูกดำเนินคดีฐานใช้อำนาจโดยมิชอบ ถึงแม้จะพยายามแก้ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ แต่ก็กล่าวกันว่าเขาทะเยอทะยานเกินไป เขาเป็นนักการเมืองพรรคเจ้าชายน้อยเช่นเดียวกัน คือเป็นบุตรโป๋อีโป ซึ่งเป็นนักการเมืองรุ่นโบราณ

นายสีจิ้นผิงไปเยือนเซินเจิ้น เป็นเวลาครบ ๒๐ ปีพอดีที่นายเติ้งเสี่ยวผิงไปเยือน เป็นการเน้นนโยบายเปิดประเทศที่จะทำต่อไป

สรุป ด้านเศรษฐกิจ

๑. รักษาเสถียรภาพ ควบคุมด้านเศรษฐกิจมหภาค (macroeconomics)

๒. ให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้ประชาชนได้ประโยชน์อย่างทั่วถึงขึ้น (equal distribution) ไม่คำนึงเพียงแต่ความรวดเร็วในการเติบโต (high growth)

๓. ขยายอุปสงค์ (demand) ในประเทศ คือ ให้คนในประเทศซื้อสินค้าจะได้ไม่ต้องพึ่งแต่ตลาดส่งออก เมื่อเศรษฐกิจโลกซบเซา

๔. เน้นหลักประกันด้านอุปทาน (supply) ของสินค้าเกษตร เร่งพัฒนาความทันสมัยด้านการเกษตร และการรักษาคุณภาพ และหลักประกันความมั่นคงทางอาหาร (ข้อนี้เป็นข้อที่ไทยควรติดตาม)

๕. ประหยัดพลังงานและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้บรรจุเรื่องนี้ในธรรมนูญของพรรคคอมมิวนิสต์จีน รัฐบาลจะเก็บภาษีสินค้าที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านหิน น้ำมัน ปุ๋ยเคมี โลหะผสม

๖. ระมัดระวังในเรื่องการขยายตลาดในต่างประเทศ การนำเข้าสินค้า การใช้เงินทุนต่างประเทศ

๗. การสร้างนวัตกรรมใหม่ ไม่ใช่ลอกลียนแบบหรือหวังพึ่งสินค้าต่างประเทศเท่านั้น

๘. ควบคุมตลาดอสังหาริมทรัพย์ แก้ปัญหาฟองสบู่ ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของจีน

๙. การรักษาเสถียรภาพของระบบเงินตราที่ดำเนินมากว่า ๓ ปี

ข้อสังเกต

๐ แนวทางในการดำเนินงานของรัฐบาลชุดใหม่คือ ส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (growth) แต่ในขณะเดียวกันจะส่งเสริมความเท่าเทียมหรือการกระจายรายได้ (distribution of income) ด้วย เชื่อมโยงกับนโยบายที่เน้นสังคม “เสี่ยวคัง” ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากมาก

๐ บางคนอาจจะเห็นว่าการปฏิรูปทางเศรษฐกิจของจีนได้พัฒนาถึงขีดสุดแล้ว เนื่องจากเศรษฐกิจจีนมีลักษณะเป็นแบบเสรีนิยมไปเกือบทั้งหมด ที่จริงแล้วจีนยังต้องหาวิธีปฏิรูปต่อไปให้สมดุลกับการปฏิรูปการเมืองซึ่งจีนระวังมาก (จีนอาจจะเกรงว่าจะเป็นแบบโซเวียตรัสเซียในอดีต) จีนไม่ประสงค์จะประยุกต์โมเดลแบบตะวันตก จะสร้างโมเดลของตัวเอง แต่ก็ยังไม่ทราบว่าจะออกมาเป็นอย่างไร เพราะไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์

๐ ผู้นำจีนต้องปรับเปลี่ยนนโยบายตามสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่แปรผัน เช่น อุตสาหกรรมแบบเดิมเป็นแบบใช้แรงงานคนมาก (labor intensive) ก็ต้องเปลี่ยนเป็นใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น (technology intensive) ต้องพยายามเพิ่มการบริโภคภายในประเทศ มากกว่าหวังพึ่งตลาดต่างประเทศ การพัฒนาสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองมากขึ้นเพื่อลดปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำ ป้องกันการอพยพเข้าเมือง

การเมือง การทหาร

ในการประชุมพรรคครั้งสุดท้ายนี้มีการกล่าวถึงการปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจ ในทางด้านการเมือง ผู้นำจะพยายามแก้ปัญหาคอร์รัปชัน ปรับระบบทางกฎหมาย ตรวจความโปร่งใสในเรื่องทรัพย์สินของเจ้าพนักงานรัฐ การปฏิบัติงานก็ต้องอธิบายได้ เพื่อให้รัฐบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐบาลเน้นการประหยัด และไม่ให้ผู้นำมีสิทธิพิเศษอย่างไร้เหตุผล

คณะผู้นำจีนรุ่นเก่าเน้นเรื่องความกลมกลืน (harmony) ผู้นำรุ่นใหม่นี้เน้นเรื่องกฎ และวินัย ในการปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคม ตั้งเป้าหมายให้ GDP ในประเทศเพิ่มเป็นสองเท่าใน ๑๐ ปี

ลดความยากจนลงให้เหลือน้อยกว่า ๑๐% เพิ่มรายได้ของเกษตรกร ในด้านผู้ใช้แรงงานพยายามปรับให้เป็นแรงงานที่มีความรู้สามารถผลิตสินค้าระดับสูงได้ รวมทั้งภาคบริการ ในด้านการปฏิรูปสังคม ผู้นำรุ่นใหม่เห็นควรจะพัฒนาชนบทไปในลักษณะที่ใกล้เคียงกับเมืองมากขึ้น โดยการสร้างระบบประกันสังคมที่ยั่งยืน

ผู้นำรุ่นใหม่ต้องการปฏิรูปประชาธิปไตยในพรรค ในด้านเศรษฐกิจจะสามารถก้าวหน้าไปขณะที่เศรษฐกิจของโลกถดถอย สิ่งที่ทำได้ยากคือ การทำให้ประชาชนมีรายได้ใกล้เคียงกัน ต้องพัฒนาโครงสร้างทางภาษี และนโยบายประกันสังคม ภายในสองสามปีนี้จะถือได้ว่าจีนเป็นประเทศที่มีรายได้ระดับกลาง การที่จะพัฒนาชนบทหรือการพัฒนาเมืองในชนบท (urbanization) นั้น ต้องให้ผลประโยชน์เป็นของประชาชนในชนบท มีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ต้องเข้ามาหางานในเมือง ไม่ใช่กลายเป็นผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ

ผู้นำรุ่นใหม่จะต้องพัฒนาให้ได้ใน ๑๐ ปี ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะสิ่งแวดล้อมภายนอกก็เปลี่ยนไป จีนเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นที่สองของโลก มีรายได้จากการค้าและการลงทุน จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และจะต้องรับผิดชอบช่วยเหลือประเทศอื่น ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีข้อขัดแย้งกันเรื่องดินแดน การที่จีนเป็นประเทศที่เน้นเรื่องชาตินิยมก็มีปัญหาเพราะมหาอำนาจอีกประเทศคือ สหรัฐอเมริกา ก็มีนโยบายจะเข้าสู่ทวีปเอเชีย ดังนั้นผู้นำรุ่นใหม่จำเป็นต้องมีทักษะด้านการทูตสร้างเสริมกำลังทางการทหาร รู้จักการใช้อำนาจอ่อน (soft power) เช่น การส่งเสริมด้านวัฒนธรรม ภาษาจีน จีนจะยืนหยัดในการร่วมพัฒนากับประเทศต่าง ๆ โดยเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันแบบ win-win

การเสริมสร้างศักยภาพทางการทหาร จีนยึดแนวทางสร้างกองทัพที่มีอุดมการณ์ทันสมัย มีระบบแบบแผนที่เหมาะสม ยึดแนวทางป้องกันประเทศเป็นหลัก ถึงจะมุ่งเน้นสันติภาพ แต่ก็ไม่ยอมก้มหัวยอมแพ้มหาอำนาจ ทหารจีนยังเป็นหน่วยงานที่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาภัยพิบัติ เช่น เมื่อเกิดแผ่นดินไหวในมณฑลเสฉวนเมื่อเดือนที่แล้ว (วันที่ ๖ เมษายน) ทหารสามารถเข้าไปสู่สถานที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม กองทัพปลดแอกประชาชนจีน (People's Liberation Army - PLA) ประเมินความสามารถของตนเองว่ายังด้อยกว่ากองทัพมหาอำนาจตะวันตกมาก ทั้งในด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ และความสามารถของบุคลากรทั้งที่เป็นนายทหารสัญญาบัตร ทหารชั้นประทวน

และทหารเกณฑ์ ต้องพยายามปรับความคิดให้ก้าวหน้าสมกับเป็นกองทัพในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ และจะต้องฝึกฝนให้ทำงานได้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ (ดูบทความในอินเทอร์เน็ต ใน website ของ Jamestown Foundation เรื่อง The “Two Incompatibles” and PLA Self-Assessments of Military Capability ของ Dennis J. Blasko พิมพ์ใน China Brief, Volume 13, Issue 10, May 9, 2013)

จีนยังต้องพัฒนาเทคโนโลยีทางการทหารอีกมาก (ดูบทความในอินเทอร์เน็ต website http://killerapps.foreignpolicy.com เรื่อง The technology China wants in order to catch up with Western militaries ของ John Reed Thursday, May 9, 2013)

บทความทั้งสองให้ภาพกว้าง ๆ ให้เราเห็นว่า ผู้นำรุ่นใหม่ของจีนมีภารกิจที่จะพัฒนาด้านการทหารอย่างไร จะต้องเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีอย่างไร

ประเด็นไต้หวัน ฮ่องกง และมาเก๊านั้น จีนยืนยันหลักการรวมประเทศอย่างสันติ และหลักการหนึ่งประเทศสองระบบ ยึดหลักจีนเดียว ต่อต้านการแยกไต้หวันเป็นเอกราช

กรณีเกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้ที่มีประเทศต่าง ๆ อ้างสิทธิ จีนส่งทหารเรือไปลาดตระเวน แต่หลีกเลี่ยงการรบพุ่ง

จีนคัดค้านการใช้กำลังหรือข่มขู่ประเทศอื่น คัดค้านการโค่นล้มรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศอื่น คัดค้านการก่อการร้ายทุกรูปแบบ

(กรณีศึกษา ข้อขัดแย้งระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ผู้นำจีนไม่ส่งเสริมให้เกาหลีเหนือทำอะไรที่จะเป็นปัญหาต่อภูมิภาค วันที่ ๑๓ เมษายน ค.ศ. ๒๐๑๓ นายจอห์น เคอร์รี่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ได้เจรจากับนายสีจิ้นผิงเกี่ยวกับความร่วมมือในการแก้ปัญหาความตึงเครียดเกี่ยวกับอาวุธนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลี เราควรติดตามศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาในสมัยโอบามา ๒ ซึ่งมีรัฐมนตรีต่างประเทศคนใหม่กับคณะผู้นำจีนรุ่นใหม่)

นโยบายของผู้นำใหม่ที่เห็นจากความคิดที่ปรากฏในการประชุม **โป๋อ๋าว (Boao Forum for Asia Annual Conference 2013)** ที่เกาะไหหลำต้นเดือนเมษายน ค.ศ. ๒๐๑๓ เป็นการประชุมของนักการเมือง และนักธุรกิจทั้งของจีนและต่างประเทศ ตามแบบการประชุมดาวอส ในสวิตเซอร์แลนด์ China Daily วันอังคารที่ ๙ เมษายน ค.ศ. ๒๐๑๓ รายงานว่า สีจิ้นผิงกล่าวว่า จีนมีศักยภาพด้านการตลาด เพราะการพัฒนาการเกษตรแบบสมัยใหม่ การพัฒนาอุตสาหกรรม และการพัฒนาเมือง

เศรษฐกิจจีนจะเป็นเศรษฐกิจขาขึ้นไปอีกนาน เศรษฐกิจจีนขยายเร็ว (เป็นเลขสองตัว) มา ๓ ทศวรรษ เพิ่งลดลงมาเมื่อปีที่แล้ว จีนต้องพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของเศรษฐกิจ เพื่อให้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน การเปิดหรือไม่เปิดประเทศไม่ได้เป็นประเด็นสำคัญแล้ว เพราะเป็นไปไม่ได้ที่จะปิดประตู ข้อสำคัญคือ จะต้องเปิดสองทางคือ จีนเปิดให้ต่างประเทศ และต่างประเทศต้องเปิดให้จีนด้วย การพัฒนาของจีนเป็นประโยชน์ต่อโลก การที่จีนได้ประโยชน์ไม่ได้หมายความว่าประเทศอื่นจะเสียประโยชน์หรือได้กำไรน้อยลง แต่จะได้ประโยชน์ร่วมกัน

ถ้าการเมืองของจีนยังมีความมั่นคงอยู่อย่างเดิม เราก็พอจะสันนิษฐานได้ว่าผู้นำรุ่น ๖ จะเป็นใคร (ใน ค.ศ. ๒๐๒๒ หรือ ๒๐๒๓) คาดว่าจะเป็นคนที่เกิดใน ค.ศ. ๑๙๖๐ - ๑๙๖๗ สำหรับตัวบุคคล เพียงแต่เป็นการคาดเดา คนที่เป็นตัวเก็งต้องระวังตัวไม่ให้เด่นเกินไป อาจมีปัญหาถูกเพ่งเล็ง

นอกจากนายสีจิ้นผิงและนายหลี่เค่อเฉียงแล้วยังมีบุคคลอื่นอีก ๕ คนในสมาชิกถาวรคณะกรรมการกรมการเมืองพรรคคอมมิวนิสต์จีน (Central Politburo Standing Committee of the Communist Party) รวมเป็น ๗ คน (ดูเอกสารอ่านประกอบ ๒) จำนวนสมาชิกถาวร อำนาจของคณะกรรมการกรมการเมืองฯ จะมากน้อยเพียงใดขึ้นกับยุคสมัย

ข้อสังเกต

๐ ผู้นำรุ่นใหม่ต้องชั่งน้ำหนักให้ดีระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมกับการรักษาอำนาจของรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์

๐ รัฐบาลจีนตระหนักถึงความซับซ้อนของสังคมจีนที่พัฒนาขึ้น คนจีนไปต่างประเทศมากขึ้น ที่สำคัญคือมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต (netizens) มากขึ้น อาจจะมากกว่า ๖๐๐ ล้านคน มีสมาชิก WECHAT 8 ซึ่งคล้าย ๆ whatsapps ของ iPhone หรือมือถือระบบ android การหยุดยั้งหรือปิดกั้นการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นไปไม่ได้แล้ว รัฐบาลต้องตอบสนองความต้องการ และการวิพากษ์วิจารณ์ของคนกลุ่มนี้ซึ่งกำลังตื่นตัวกับการปกป้องสิทธิของตน ทำให้นโยบายไม่มีเอกภาพอีกต่อไป

๐ รัฐบาลสร้างค่านิยมและอุดมการณ์ที่อยู่นอกแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ดั้งเดิมเพื่อความสงบสุขและเสถียรภาพ เช่น การเผยแพร่คำขวัญ ๔ คำที่เรียกว่า เป็นจิตวิญญาณปักกิ่ง (Spirit of Beijing) หรือ เป่ย์จิงจิงเสิน (Beijing Jingshen) ได้แก่ (๑) อ้ายกว๋อ (aiguo) แปลว่า รักชาติ (nationalism) (๒) ช่วงซิน (chuangxin) แปลว่า นวัตกรรม (innovation) (๓) เป่าหรง (baorong) แปลว่า การยอมรับความแตกต่าง (inclusiveness, tolerance) และ (๔) โฮ่วเต๋อ (houde) แปลว่า คุณธรรม (morality)

๐ รัฐบาลนำสโลแกน “China Dream” (จุงกว๋อเมิ่ง - Zhongguo meng) มาเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนสังคมจีนซึ่งตีความได้หลายอย่าง เช่นว่า การบรรลุความฝันของคนจีนที่เป็นเอกลักษณ์ของจีนเองไม่ลอกเลียนตะวันตก เชิดชูจิตวิญญาณของคนจีน รวมพลังคนจีนเข้าด้วยกัน สนับสนุนให้ประชาชนจีนร่วมกันฟื้นฟูประเทศจีนให้รุ่งเรืองยิ่งใหญ่เช่นที่เคยเป็นตั้งแต่อดีตกาล (โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์เป็นแกนนำ)

สรุป จุดแข็ง จุดอ่อน และสิ่งท้าทาย

จุดแข็ง

๑. การปกครองประเทศมั่นคง พรรคคอมมิวนิสต์จีนมีเสถียรภาพ มีระบบคัดกรองผู้นำตั้งแต่เยาว์วัย ผ่านองค์กรสันนิบาตยุวสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีน

๒. มีประชากรมากถึง ๑,๓๐๐ ล้านคน คนชั้นกลางซึ่งมีกำลังจับจ่ายใช้สอยเพิ่มขึ้น (อย่างรวดเร็ว!) คนจีนมากกว่า ๗๐ ล้านคนเดินทางไปต่างประเทศใน ค.ศ. ๒๐๑๒ (๒.๕ ล้านคนไปประเทศไทย) แต่ละคนจ่ายเงินมากในการเดินทางแต่ละครั้ง ฉะนั้นถ้ามีแนวทางการตลาดที่ดีอาจจะทำให้คนกลุ่มนี้เดินทางในประเทศ และจับจ่ายใช้สอยในประเทศได้

๓. มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากเป็นที่ ๑ ของโลก

๔. มีโครงข่ายขนส่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนน รถไฟ ท่าเรือทันสมัยครอบคลุมทั่วประเทศ กำลังดำเนินการที่จะเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ภูมิภาคที่จีนสนใจคือ อาเซียนเพื่อการค้าขายและเป็นทางออกทะเลในภูมิภาคทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน (มณฑลหยูนนาน กว่างซี เป็นต้น) และภูมิภาคเอเชียกลาง ซึ่งเป็นแหล่งพลังงาน ข้อสังเกตคือไม่ว่าจะเป็นเส้นทางรถยนต์หรือรถไฟ ประเทศไทยมีที่ตั้งอยู่ตรงจุดตัดของ North-South และ East-West Economic Corridor จะได้รับประโยชน์โดยตรงจากการเชื่อมโยงทางคมนาคมระหว่างอาเซียนกับจีน

๕. จีนพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้น (๑) การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพ (บริการ พลังงาน ขนส่งรถยนต์ โทรคมนาคม สารสนเทศ ฯลฯ) (๒) การส่งเสริมการพัฒนา และการใช้ ICT (๓) พัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตร และอุตสาหกรรมการเกษตรให้ทันสมัย ผู้นำจีนทั้งในอดีต และปัจจุบันล้วนถือว่าเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของเศรษฐกิจจีนที่ละทิ้งไม่ได้ ต้องมีกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ผลผลิตมีคุณภาพ ปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค และ (๔) พัฒนาชนบทเป็นเมือง (urbanization) จะก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากขึ้น

จุดอ่อนและความท้าทาย

๑. การต้องปราบปรามทุจริต รัฐบาลพยายามแก้ไขเรื่องทุจริต และฉ้อราษฎร์บังหลวง เพราะถือว่าเป็นความชอบธรรมของรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์ วิธีการแก้ไขคือ จะต้องมีระบบตรวจสอบที่เป็นระบบซึ่งจัดการได้ยาก

เรื่องการทุจริตนี้เป็นการท้าทายด้านการเมือง และความมั่นคงของพรรคคอมมิวนิสต์ ให้ปฏิบัติการในสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อนขึ้น จึงต้องทำงานอย่างซื่อตรง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

เมื่อนายสีจิ้นผิงเข้ารับหน้าที่เลขาธิการใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์ ได้ประกาศแนวปฏิบัติ ๘ ประการคือ

- ปรับปรุงการไปตรวจงาน ให้ถึงเนื้อแท้ของงาน ลดจำนวนรถยนต์ ลดจำนวนผู้ติดตาม ลดรูปแบบพิธีการต้อนรับ
- จัดประชุมให้สั้นและกระชับ เน้นประสิทธิภาพ หลีกเลี่ยงคำพูดทางพิธีการ
- การรายงานผู้นำให้กระชับ งดกล่าวคำที่ไม่มีสาระ
- การไปเยือนต่างประเทศ ควบคุมจำนวนผู้ติดตาม และยานพาหนะ
- ปรับรูปแบบการทำงานของหน่วยรักษาความปลอดภัย สันติบาล ลดการควบคุมจราจร ไม่ควรปิดถนน หรือปิดพื้นที่ล่วงหน้าก่อนการเยือน
- รายงานข่าวของสมาชิกกรมการเมือง ให้พิจารณาความจำเป็นของงาน คุณค่าของข่าวที่เป็นประโยชน์ ลดเวลาเสนอข่าว
- ควบคุมการพิมพ์หนังสือ เอกสารผลงานส่วนตัว ส่งสารแสดงความยินดี โทรศัพท์แสดงความยินดีในนามบุคคล
- เน้นความประหยัดทั้งเรื่องงาน การจัดที่พักอาศัย การจัดรถยนต์ในราชการ

นายสีจิ้นผิงแสดงให้เป็นตัวอย่างที่ว่าทำอะไรไม่ให้กระทบการดำเนินชีวิตของประชาชน เช่น ไปเซินเจิ้นก็ไม่ปิดถนน ไม่เคลียร์พื้นที่ ทำให้ประชาชนชื่นชม

๒. ความไม่ชัดเจนของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติ เช่น เรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้นักลงทุนต่างประเทศประสบปัญหา (ขอให้ค้นในอินเทอร์เน็ต “ปัญหาทางกฎหมายของนักลงทุนไทยในจีน”)

๓. ระบบทะเบียนบ้าน “หู้โข่ว” แบ่งเป็นชนบทกับเมือง คนชนบทที่เป็นแรงงานพลัดถิ่นที่มีประมาณ ๒๓๐ ล้านคน เข้าเมืองโดยไม่ได้รับสวัสดิการด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล ที่พักอาศัย จึงมีการรวมกลุ่มกันประท้วงอยู่เนือง ๆ รัฐบาลชุดใหม่ของนายกรัฐมนตรีหลีเค่อเฉียงต้องแก้ปัญหานี้

๔. มีประชากรมากยากที่จะจัดระบบสวัสดิการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การเรียน การรักษาพยาบาล และที่พักอาศัยที่ไม่สามารถจัดให้พอเพียง มีแนวโน้มว่าคนจีนที่เกิดใหม่จะมีน้อยลง คนจีนรุ่นเก่าจะกลายเป็นผู้สูงอายุ ผู้ใช้แรงงานน้อยลง เป็นภาระของรัฐในการดูแลสวัสดิการสังคม

๕. สภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการพัฒนาประเทศที่เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกโดยใช้กระบวนการทางการผลิตที่สิ้นเปลือง ไม่ได้มาตรฐาน เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมลพิษในอากาศ มีฝุ่นที่ถูกลมพัดเข้ามาในปักกิ่ง เพราะทางภาคเหนือ ตัดไม้ทำลายป่าและเลี้ยงสัตว์มากเกินไป ไอเสียรถยนต์ที่มีจำนวนมาก การใช้ถ่านหินในการทำความอบอุ่น ฯลฯ

๖. อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ที่สำคัญคือ เหมืองแร่ และแหล่งทรัพยากรพลังงานที่ขาดแคลน เช่น น้ำมัน (ต้องใช้น้ำมันจากซินเกียง ประเทศตะวันออกกลาง แอฟริกา เอเชียกลาง) ถ่านหินมีมาก แต่ถ้าไม่ใช้วิธีการที่ดีจะเป็นมลภาวะ การทำอุตสาหกรรมประเภทนี้จึงมักมีปัญหา เช่น กรณีบริษัทบ้านปูจากประเทศไทย ประสบปัญหาเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบการโรงงานความร้อนพลังถ่านหิน การติดต่อขอใบอนุญาตต้องทำทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น

๗. ยังต้องนำเข้าผลิตภัณฑ์เกษตร แต่จีนเน้นเรื่องความมั่นคงทางอาหาร จำเป็นต้องผลิตอาหารได้เอง

นักวิชาการ สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษาสิงคโปร์ ตั้งข้อสังเกตว่า

๑. ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นสมาชิกถาวรคณะกรรมการกรมการเมืองพรรคคอมมิวนิสต์จะต้องมีคุณสมบัติคือ

- เป็นผู้ชาย
- อาวุโสในการทำงาน
- อายุมาก
- ผลประโยชน์ของพรรค

๒. นายสีจิ้นผิงน่าจะมีความรู้ทางเศรษฐกิจอย่างดี เพราะผ่านการทำงานในเขตที่เศรษฐกิจดีมีนักธุรกิจมาก เช่น เจ้อเจียง ฝูเจี้ยน และเซี่ยงไฮ้ แต่เท่าที่ทราบข่าวมา นายจางเกาลี่จะดูแลเศรษฐกิจ นายสีจิ้นผิงจะดูแลเน้นทางการเมือง

๓. นายสีจิ้นผิงจะต้องมาแก้ปัญหามากเพราะผู้นำรุ่นก่อนไม่ได้แก้ปัญหามากเท่าที่ควรประนีประนอมมากไป เช่น ปัญหาคนเรียนจบมหาวิทยาลัยมาก แต่ไม่มีงานทำเพราะทำงานไม่เป็น มหาวิทยาลัยไม่มีชื่อเสียง ประเทศชาติต้องการคนที่มีความรู้ด้านเทคนิค และแรงงานมีฝีมือ แรงงานราคาถูกไม่มีแล้วในประเทศจีน การปฏิรูปที่ดินมีความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ปัญหาความขัดแย้งกับญี่ปุ่น (รัฐบาลอาเบะ) เรื่องเกาะเตี้ยวหยู (เซนกากุ) ยังมีการขัดผลประโยชน์กับประเทศอื่น มีสหรัฐอเมริกาเป็น “คนนอก” ผู้แทรกแซงในภูมิภาค

๔. พวกที่รัฐบาลต้องระวังคือ (๑) นักวิชาการ (๒) สื่อมวลชน กลัวแต่สื่อมวลชนที่เขียนเป็นภาษาจีน ไม่ค่อยสนใจสื่อมวลชนที่เขียนเป็นภาษาต่างประเทศ เพราะคนจีนไม่อ่าน (๓) คนยากจนที่ประสบปัญหา (social grievances) และ (๔) อินเทอร์เน็ต นอกจาก search engine ที่ใช้กันทั่วโลก จีนเองก็มี search engine ที่ใช้กันแพร่หลายคือ Alibaba และ Baidu (รัฐมีหุ้น)

๕. เรื่องที่น่าจับตามองคือ คนมีเงินในจีนนิยมซื้อบ้านในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา และส่งลูกไปเรียนต่างประเทศ

๖. จีนกลัวเรื่องการแตกแยกมาก มีดินแดนที่มีปัญหาหลายแห่ง

ทิเบต รัฐบาลอินเดียร่วมมือกับรัฐบาลจีน แต่คนรุ่นใหม่เห็นใจและนับถือดาไลลามะ ถ้าดาไลลามะยังอยู่ จะยังคุมสถานการณ์ไว้ได้

ซินเกียง มีปัญหาเกี่ยวกับการรวมตัวของมุสลิม และมีประเทศที่มีชื่อลงท้ายว่า “สถาน” (Stan) ที่หลุดพ้นจากโซเวียตรัสเซียเป็นแบบอย่าง เขาคิดว่าเขาควรจะหลุดพ้นจากจีนได้

ไต้หวัน ถ้าพรรคที่นิยมสาธารณรัฐประชาชนจีนทำให้เศรษฐกิจของไต้หวันดี ก็ยังไม่มีปัญหาอะไร

หนังสือแนะนำ

จุลชีพ ชินวรรโณ. **ผลัดแผ่นดินมังกร จีนภายใต้ผู้นำรุ่นที่ ๕**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ openbooks, ๒๕๕๕.

Wang Gungwu and Zheng Yongnian (editors). **China: Development and Governance**, World Scientific, 2013.

วิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (HI 4002)

จีน: ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ของโลกอนาคต

พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗

ในประชาคมโลกปัจจุบัน จีนเป็นขั้วอำนาจสำคัญทางการเมือง มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา พัฒนาด้านการศึกษาและวิทยาการในด้านต่าง ๆ เรื่อง “จีน : ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ของโลกอนาคต” จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษา โดยจะพินิจในภาพรวมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. นวัตกรรม (innovation) คือ การทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการใหม่ ๆ ออกมาเป็นสิ่งที่แปลกกว่าสิ่งที่มีผู้อื่นทำอยู่แล้ว นำมาใช้จริงได้ เป็นประโยชน์แก้ปัญหาที่เกิดใหม่ ๆ ผู้สร้างนวัตกรรมต้องเป็นผู้ที่มีความริเริ่มและสร้างสรรค์ ประธานาธิบดีโอบามากล่าวไว้เมื่อเร็ว ๆ นี้ว่า “ประเทศที่มีนวัตกรรมมาก ๆ ในวันนี้ จะได้เป็นใหญ่ทางเศรษฐกิจระดับโลกในวันพรุ่งนี้”

๒. ที่จริงในอดีต จีนเป็นผู้นำนวัตกรรมหลายอย่างในโลก ได้แก่ การใช้เข็มทิศ การใช้กระดาษ การใช้ดินปืน เครื่องวัดแผ่นดินไหว การพิมพ์ การใช้ลูกคิดในการคำนวณ และอื่น ๆ Professor Joseph Needham (ค.ศ. ๑๙๐๐ - ๑๙๙๕) นักชีวเคมีชาวอังกฤษ เป็นบุคคลสำคัญที่ค้นคว้าเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจีนมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ได้สั่งสมความรู้ไว้มาก สถาบันวิจัยนีธัม (Needham Research Institute) ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์วิจัยข้อเขียนของเขารวบรวมเป็นหนังสือ ขณะนี้มีอยู่ ๒๗ เล่ม หนังสือชุดนี้มีชื่อว่า Science and Civilisation in China

ในปัจจุบัน จีนไม่ได้มีชื่อเสียงในการคิดค้นสิ่งใหม่มากนัก แต่ก็เป็นประเทศที่น่าสนใจจับตามองสำหรับคนไทย เพราะจีนพยายามจะผลิตสิ่งของที่ประดิษฐ์คิดค้นเอง ไม่ใช่เป็นเพียงโรงงานผลิตของที่เป็นสิทธิบัตรของประเทศอื่น

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่เข้ามามีบทบาทสำคัญ ผู้นำจีนบรรจุเรื่องนี้ไว้ในนโยบายของชาติ สะท้อนให้เห็นแนวคิดเรื่อง “วิญญาณปักกิ่ง” ซึ่งให้ความสำคัญ

กับนวัตกรรมเป็นอันดับสองรองจากความรักชาติ ควบคู่กับการเปิดกว้างยอมรับในความแตกต่างและคุณธรรม

๓. นโยบายและยุทธศาสตร์ของจีน

๓.๑ ใน ค.ศ. ๒๐๐๖ รัฐบาลจีนเขียนโครงการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งระยะยาวและระยะกลาง (ค.ศ. ๒๐๐๖ - ๒๐๒๐) ทำโครงการต่าง ๆ เพื่อให้จีนเป็นประเทศนวัตกรรม

๓.๒ ใน ค.ศ. ๒๐๐๘ มีโครงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากมาย บางส่วนทำเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ

๓.๓ ค.ศ. ๒๐๑๐ ประกาศใช้แผน ๕ ปี ซึ่งใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกุญแจที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

๓.๔ ค.ศ. ๒๐๑๒ มีการประชุมระดับชาติเรื่องวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี ในปีเดียวกันนี้ มีการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ ๑๘ เน้นเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ใช้นวัตกรรมผลักดัน เร่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ แก้ปัญหาเก่า ๆ ที่ฝังรากลึก ทำให้ทุกคนกระตือรือร้นที่จะสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

๔. แนวทางโครงการพัฒนาที่กล่าวถึงในข้อ ๓.๑ มีหลัก ๔ ประการคือ

๔.๑ นวัตกรรมดั้งเดิม คือ การพัฒนานวัตกรรมดั้งเดิม บูรณาการนวัตกรรมหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน บางอย่างอาจเป็นของต่างประเทศในบางส่วน แต่ยังจำเป็นต้องใช้เพื่อปรับปรุงการสร้างนวัตกรรมของจีนเอง

๔.๒ การก้าวกระโดดไกลในสาขาที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ

๔.๓ สร้างเทคโนโลยีที่สำคัญต่อการพัฒนา พยายามค้นคว้าเทคโนโลยีที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจยั่งยืนเชื่อมโยงกับการพัฒนาสังคม

๔.๔ นำสู่อนาคต แสดงวิสัยทัศน์ที่จะสร้างเทคโนโลยีล้ำสมัย และการวิจัยพื้นฐานจะทำให้สามารถผลิตสินค้าที่ตลาดต้องการ จะทำให้เศรษฐกิจเจริญ และพัฒนาสังคมได้

๕. โครงการของจีนที่เป็นนวัตกรรมสำคัญในด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม (STI)

๕.๑ เทคโนโลยีหลักในการผลิตเครื่องมืออุตสาหกรรมทาง IT เพื่อให้จีนสามารถแข่งขันได้ในประชาคมโลก

๕.๒ ทำให้ประเทศจีนเป็นผู้นำโลกในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทางการเกษตร ทำให้ผลิตสินค้าเกษตรได้มาก และแน่ใจได้ว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ทำให้จีนมีความปลอดภัยทางอาหาร (มีปริมาณเพียงพอที่จะบริโภคและจำหน่ายอาหารไม่มีสารพิษปนเปื้อนปราศจากจุลินทรีย์ที่เป็นอันตราย และไม่มีสิ่งเจือปน)

๕.๓ มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการพัฒนาพลังงาน การอนุรักษ์ หรือประหยัดพลังงาน พลังงานสะอาด วางรูปแบบการใช้พลังงานที่คุ้มค่าที่สุด

๕.๔ พัฒนาเทคโนโลยีที่จะทำให้ประหยัดทรัพยากรได้ ทำให้สังคมของจีนเป็นสังคมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๕.๕ หาทางป้องกันโรคติดต่อ เช่น HIV/AIDS ตับอักเสบ (hepatitis) ไข้หวัดนก ฯลฯ พยายามค้นคว้าหายาใหม่ เครื่องมือการแพทย์ สามารถผลิตได้ในระดับอุตสาหกรรม

๕.๖ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ใช้ในการทหาร ต้องสามารถผลิตอาวุธสมัยใหม่ใช้ IT และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีอื่นๆ เพื่อป้องกันประเทศ

๕.๗ สร้างนักวิทยาศาสตร์และทีมนักวิจัยที่มีความสามารถระดับโลก เสริมระดับเทคโนโลยีจีนให้ก้าวหน้าทั้งด้าน IT ชีววิทยา วัสดุศาสตร์ และอวกาศ

๕.๘ สร้างสถาบันวิจัย และมหาวิทยาลัย ศูนย์การวิจัยและพัฒนา (R&D) อย่างมีระบบ จึงจะสร้างนวัตกรรมได้ สร้างสังคมจีนให้มีแนวโน้มในการสร้างนวัตกรรมได้

๖. งบประมาณที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา

๗. จีนใช้วิธีสร้าง High-tech Park และโซนไฮเทค มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีโครงสร้างพื้นฐานพร้อม

๗.๑ จีนสร้างอุทยานไฮเทคและโซนไฮเทค กระจายความเจริญทั่วประเทศ

๗.๒ กิจการต่าง ๆ ๖๖,๐๐๐ บริษัท ส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SME) จ้างแรงงานประมาณ ๑๒ ล้านคน เป็นสิทธิบัตรของจีน ๕๐%

๗.๓ เขตนำร่องระดับชาติ เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรม คือ Zhongguancun Science Park เรียกกันว่า “China’s Silicon Valley” ใน ค.ศ. ๑๙๘๘ เป็นเขตนำร่องระหว่างชาติแห่งแรก Wuhan East Lake High-tech และ Shanghai Zhangjiang High-tech Park

หมายเหตุ ในโลกมีอุทยานวิทยาศาสตร์ในลักษณะเดียวกันนี้หลายประเทศ ไทยมี Thailand Science Park และ Software Park Thailand

๗.๔ มีห้องปฏิบัติการหลักแห่งชาติ (national key laboratories) ๓๘๗ แห่ง และศูนย์วิจัยเทคโนโลยีวิศวกรรมแห่งชาติ ๒๙๔ ศูนย์

๗.๕ นอกจากห้องปฏิบัติการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยังมีศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ขนาดใหญ่ ทรัพยากรธรรมชาติที่จะใช้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถานีทดลองภาคสนาม เอกสาร (บทความ) และข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากมาย

๘. โครงสร้างและสถาบันต่างๆ

มีกลุ่มขับเคลื่อนทางด้านวิทยาศาสตร์และการศึกษา ขึ้นกับกั๋วอู้ย่วน (State Council of the People’s Republic of China) หน่วยงานรัฐบาล และสถาบันทางการศึกษา ซึ่งจะเป็นหน่วยงานที่สร้างนวัตกรรม เช่น

๘.๑ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Ministry of Science and Technology) รัฐมนตรีคนปัจจุบันชื่อ ดร.ว่านกัง

๘.๒ สภาวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีน (Chinese Academy of Sciences) รับผิดชอบสถาบันวิจัยทั่วประเทศ ประมาณร้อยกว่าแห่ง มีมหาวิทยาลัยของตนเอง เดิมเปิดรับเฉพาะปริญญาโทและเอก ซึ่งไทยเราส่งนักศึกษาไปเรียนแล้วหลายคน สองปีมานี้เปิดปริญญาตรี เพื่อสร้างผู้ที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ประธานของสภาวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีนคนปัจจุบันคือ ศาสตราจารย์ ดร.ไป๋ ชุนหลี่

๘.๓ สภาวิทยาศาสตร์การเกษตรแห่งชาติจีน (Chinese Academy of Agricultural Sciences) เป็นหน่วยงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์การเกษตร ทั้งที่เป็นงานวิจัยพื้นฐานและวิจัยประยุกต์ วิจัยเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อการเกษตร รับผิดชอบสถาบันต่างๆ ๓๐ แห่ง งานที่ประสบความสำเร็จหลายอย่าง เช่น พันธุ์ข้าว พันธุ์ข้าวสาลี พันธุ์ฝ้ายที่ทนแมลง ผลิตวัคซีนป้องกันไข้หวัดนก และปากเท้าเปื่อยของปศุสัตว์

๘.๔ สภาวิทยาศาสตร์การแพทย์แห่งชาติจีน (Chinese Academy of Medical Sciences) รับผิดชอบสถาบันต่าง ๆ ราว ๓๐ สถาบัน

๘.๕ สภาป่าไม้แห่งชาติจีน (Chinese Academy of Forestry) เป็นหน่วยงานวิจัยด้านการป่าไม้ รับผิดชอบสถาบันหลายแห่งในด้านต่างๆ เช่น นิเวศวิทยาป่าไม้และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศูนย์ข้อมูลทรัพยากรป่าไม้ อุตสาหกรรมป่าไม้ นโยบายป่าไม้

๘.๖ องค์การบริหารมหาสมุทรแห่งรัฐ (State Oceanic Administration) ดูแลชายฝั่งทะเลของจีนทั้งหมดรวมทั้งเกาะต่าง ๆ ทะเลภายในไหล่ทวีป อนุญาตให้วางสายเคเบิลและท่อน้ำมันหรือท่อก๊าซใต้น้ำ ควบคุมมลภาวะในทะเล ควบคุมการสำรวจทางทะเล รับผิดชอบสถาบันวิจัยทางทะเล ประมาณ ๑๐ แห่ง เช่น สถาบันวิจัยสมุทรศาสตร์ สถาบันวิจัยและพัฒนาเรื่องการกำจัดน้ำเสีย และรับผิดชอบเรื่องการสำรวจเขตอาร์กติก และแอนตาร์กติกด้วย

๘.๗ องค์การอุตุนิยมวิทยาแห่งรัฐ (State Meteorological Administration) ดูแลการพยากรณ์อากาศ

๘.๘ องค์การศึกษาแผ่นดินไหวแห่งรัฐ (State Seismic Administration) นอกจากนั้นยังสำรวจลักษณะทางธรณีวิทยาใต้ผิวดินด้วย

๘.๙ บรรษัทวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางอากาศและอวกาศของจีน (China Aerospace Science and Technology Corporation) รับผิดชอบโครงการอวกาศ นวัตกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางอวกาศ microelectronics ของขีปนาวุธ เรื่อง telemetry ดูแลดาวเทียมสื่อสาร ดาวเทียมสำรวจ ฯลฯ

๘.๑๐ บรรษัทต่อเรือแห่งรัฐของจีน (China State Shipbuilding Corporation - CSSC) และบรรษัทอุตสาหกรรมต่อเรือของจีน (China Shipbuilding Industry Corporation - CSIC) CSSC ดูแลการต่อเรือทางภาคตะวันออกและภาคใต้ของจีน CSIC ดูแลการต่อเรือในภาคเหนือและภาคตะวันตก แต่ละบรรษัทมีอู่ต่อเรือหลายแห่ง ไทยก็ไปต่อเรือในประเทศจีน เช่น ร.ล.สิมิลัน ต่อที่อู่เซี่ยงไฮ้ของ CSSC

๘.๑๑ วิสาหกิจปิโตรเลียมของจีน (PetroChina Company Limited) เป็นบริษัทน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ขึ้นกับบรรษัทปิโตรเลียมแห่งชาติจีน (China National Petroleum Corporation - CNPC) PetroChina มีหุ้นจดทะเบียนในตลาดหุ้นเซี่ยงไฮ้ ผลิตน้ำมันเชื้อเพลิง

น้ำมันหล่อลื่น ก๊าซธรรมชาติ และผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีอื่น ๆ เช่น โอเลฟิน และอโรมาติกส์ ทำทั้งด้านสำรวจและผลิต

Sinopec หรือ Sinopec Limited (China Petroleum and Chemical Corporation) มีหน้าที่สำรวจน้ำมันและก๊าซ กลั่น และทำการตลาด ผลิตและขายผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี เส้นใยสังเคราะห์ ปุ๋ยเคมี จัดเก็บและส่งน้ำมันดิบ รวมถึงก๊าซธรรมชาติทางท่อ

มีการวางท่อจากตะวันตก (ซินเกียง) ไปเซี่ยงไฮ้ การวางท่อน้ำมันผ่านทะเลทรายอย่างนี้ไม่ใช่เรื่องที่จะกระทำได้โดยง่าย จะต้องสร้างสนามบิน สร้างถนนคู่ไปกับท่อ ปลูกต้นไม้และพืช ประเภทหญ้า เพื่อตรึงทรายไม่ให้ลมพัดมาทับท่อน้ำมัน และมีท่อน้ำเพื่อให้น้ำแก่พืชที่ปลูกไว้

ก๊าซจากหินดินดาน (Shale Gas) เป็นก๊าซธรรมชาติที่ขังอยู่ในโครงสร้างหินดินดาน ซึ่งจีนมีปริมาณอยู่มาก แต่นำขึ้นมาใช้ได้ยาก เมื่อประมาณปลายเดือนมีนาคมปีนี้ Sinopec ประกาศ ว่าสามารถผลิตก๊าซจากหินดินดานได้จากฝูหลิงทางใต้ของมณฑลเสฉวน ใน ค.ศ. ๒๐๑๕ จะผลิตให้ได้ ๕,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ใน ค.ศ. ๒๐๑๗ จะผลิตให้ได้ ๑๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร นอกจากนั้นจะสำรวจหาแหล่งอื่นต่อ ๆ ไป กระทรวงที่ดินและทรัพยากร (Ministry of Land and Resources) เป็นผู้สนับสนุนการขุดเจาะ Sinopec สร้างโรงผลิต Liquified Natural Gas (LNG) มีบริษัทข้ามชาติที่มาเข้าหุ้น คือ บริษัทเชลล์ เชฟรอน โคโนโคฟิลลิปส์

Hydraulic Fracturing (Fracking) เป็นเทคนิคการขุดเจาะก๊าซธรรมชาติและน้ำมัน โดยใช้น้ำ ทราย และสารเคมีฉีดลงไปด้วยแรงอัดสูงทำให้เกิดช่องเล็ก ๆ ในหินแข็ง เพื่อให้ก๊าซหรือน้ำมันออกมาได้

จีนมีปัญหาที่สภาพภูมิประเทศ (topography) ในแหล่งเชลก๊าซของจีนมีรอยเลื่อนมาก ทำให้การขุดเจาะยากกว่าการขุดเจาะของสหรัฐอเมริกา แถมแหล่งก๊าซ (deposit) ยังอยู่ลึกกว่าด้วย ทำให้ค่าใช้จ่ายแพง การสร้างแท่นขุดเจาะแต่ละครั้งต้องมีการขนส่งวัสดุก่อสร้าง การเจาะอาจมีเสียงดัง มีกลิ่นเหม็น รบกวนชาวบ้าน น้ำมันดีเซลที่ใช้เป็นพลังงานอาจไหลลงแหล่งน้ำ หรือน้ำใต้ดิน

๘.๑๒ สถาบันวิจัยถ่านหินของจีน (China Coal Research Institute) เป็นสถาบันวิจัยและพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมถ่านหินของจีน มีสาขาในเมืองใหญ่ ๆ (เรื่องปิโตรเลียม ถ่านหิน ฯลฯ เป็นเรื่องที่สำคัญ ไม่มีประเทศไหนที่อยากจะพึ่งประเทศอื่นเรื่องพลังงาน)

การบริหารจัดการ

o สถาบันวิจัยและศูนย์ขึ้นกับกระทรวงต่าง ๆ

o แต่ละมณฑลมักจะตั้งสถาบันวิจัย สภาวิทยาศาสตร์ระดับมณฑลเป็นของตนเอง รับผิดชอบสถาบันวิจัยของมณฑล หน่วยงาน และศูนย์ต่าง ๆ

o มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งสถาบันวิจัยและห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์หลายแห่งที่ทางรัฐบาลยกย่องเป็นห้องปฏิบัติการหลักแห่งชาติ (National Key Laboratories) ระดับต่าง ๆ ในด้านต่าง ๆ

o ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์แห่งชาติกว่า ๒๐๐ แห่ง ที่มีสภาวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีน และมหาวิทยาลัยดำเนินการ

o ในจีนมีโซนอุตสาหกรรมไฮเทคระดับชาติ ๑๐๕ แห่ง (กันยายน ค.ศ. ๒๐๑๒)

๙. ความสำเร็จในการพัฒนานวัตกรรมของจีน การพัฒนานวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีนช่วยแก้ปัญหา และส่งเสริมการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของจีน

๙.๑ ยานอวกาศที่ใช้นักบินอวกาศบังคับเครื่อง เริ่มใน ค.ศ. ๑๙๙๒ จีนปล่อยยานอวกาศเสินโจว (หมายถึง ยานแห่งเทพเจ้า) ๑ - ๑๐ มีลักษณะคล้ายยานโซยุสของรัสเซีย และมียานเทียนกง (แปลว่า วังสวรรค์) ๑ ซึ่งเป็นสถานีอวกาศยานแรกเป็นต้นแบบที่จะสร้างสถานีอวกาศถาวร (คล้าย ๆ สถานีอวกาศ Mir ของรัสเซีย) เทียนกง ๒ และ ๓ จะขึ้นใน ค.ศ. ๒๐๑๕ มีมนุษย์ขึ้นยานอวกาศครั้งแรกใน ค.ศ. ๒๐๐๓ ขณะนี้จีนมีนักบินอวกาศ ๑๐ คน

ขั้นตอนในการสร้างมนุษย์อวกาศ

o ค.ศ. ๑๙๙๒ - ๒๐๐๖ ส่งคนขึ้นอวกาศ สร้างอุปกรณ์สำหรับให้นักบินอวกาศทำการทดลองได้ในอวกาศ ใช้ยานเสินโจว ๑-๖

o ค.ศ. ๒๐๐๖ - ๒๐๑๕ เสินโจว ๗ และเทียนกง ๒ มีการให้มนุษย์อวกาศเดินในอวกาศด้วย

o หลัง ค.ศ. ๒๐๒๐ จะสร้างสถานีอวกาศใหม่ มีสมรรถนะที่จะทำการวิจัยได้มากขึ้น

๙.๒ โครงการสำรวจดวงจันทร์ใช้ยานอวกาศฉางเอ๋อร์ ๑, ๒ และ ๓ จีนพัฒนาโครงการสำรวจดวงจันทร์ด้วยตนเอง ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีต่างประเทศ ยานอวกาศฉางเอ๋อร์ ๑ และ ๒ โคจรรอบดวงจันทร์ ข้อมูลที่ยานทั้งสองเก็บได้เปิดเผยให้นักวิทยาศาสตร์ทั่วโลกใช้ประโยชน์ ฉางเอ๋อร์ ๓ ลงบนดวงจันทร์เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๑๓ (ฉางเอ๋อร์เป็นชื่อสาวงามในเทวนิยายของจีน ซึ่งขึ้นไป

อยู่บนดวงจันทร์ มีกระต่ายเป็นเพื่อน) ยานสำรวจชื่อ ยู่ทู่ แปลว่า กระต่ายหยก ถ่ายรูปการทำงานของยานบนดวงจันทร์ ส่งภาพกลับมาสู่โลก เทคโนโลยีใหม่ที่ทำให้ยานอวกาศลงบนดวงจันทร์ และปล่อยยานสำรวจออกปฏิบัติงาน มีความก้าวหน้าในด้านพัฒนาจรวดที่นำยานขึ้นไป การสื่อสารในอวกาศ เครื่องควบคุมจากระยะทางไกล (remote control) ปัญญาประดิษฐ์ (artificial Intelligence) วิชาการเกี่ยวกับหุ่นยนต์ วัสดุใหม่ และพลังงานใหม่ที่จะทำให้สำรวจอวกาศได้กว้างไกลยิ่งขึ้น

เหตุที่นักวิทยาศาสตร์จีนสนใจสำรวจดวงจันทร์ เพราะดวงจันทร์เป็นแหล่งแร่ธาตุสำคัญ เช่น ไทเทเนียม ฮีเลียม-๓ ซึ่งอาจจะใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับนิวเคลียร์ฟิวชั่น

การส่งมนุษย์ไปดวงจันทร์อาจจะทำใน ค.ศ. ๒๐๒๕

๙.๓ ดาวเทียมสำรวจเป่ยโต่ว (BeiDou Navigation Satellite System - BDS) ได้ชื่อจากดาวจระเข้ หรือดาวหมีใหญ่ ที่จะบอกทิศเหนือ จีนยังเป็นประเทศแรกในโลกที่คิดเข็มทิศ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ขณะนี้มีดาวเทียมโคจรอยู่ ๑๔ ดวง ลักษณะการใช้งานเป็นแบบเดียวกับการใช้ GPS บอกทิศทาง และพิกัด ได้ใช้งานหลายอย่าง เช่น เมื่อมีแผ่นดินไหวในเสฉวน และชิงไห่ ในการจัดงานโอลิมปิก และงานเอ็กซ์โปที่เซี่ยงไฮ้ เป็นต้น

๙.๔ รถไฟความเร็วสูงของจีน เป็นนวัตกรรมของจีนด้านการขนส่ง ขณะนี้มีความเร็ว ๓๘๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ผู้มีส่วนร่วมพัฒนามีมหาวิทยาลัยที่เน้นหนักทางการวิจัย ๒๕ แห่ง สถาบันวิจัย ๑๑ แห่ง ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์หลักแห่งชาติ และศูนย์วิศวกรรมแห่งชาติรวม ๕๑ แห่ง บริษัทสร้างยานพาหนะขนาดใหญ่ ๓ บริษัท บริษัทสนับสนุนอีก ๗ บริษัท บริษัทสร้างชิ้นส่วนอีก ๕๐๐ แห่งทั่วประเทศจีน ในเดือนกันยายน ค.ศ. ๒๐๑๓ วางรางมากกว่า ๙,๗๐๐ กิโลเมตรทั่วประเทศ จีนมีประสบการณ์ในการสร้างและบริหารรถไฟความเร็วสูง ในสภาพทางธรณีวิทยาและสภาพอากาศแตกต่างกัน ทางรถไฟจะเสร็จสมบูรณ์ใน ค.ศ. ๒๐๒๐ จะมีเส้นทางรถไฟ ๑๕,๐๐๐ กิโลเมตร ประกอบด้วย

- พัฒนารางรถไฟที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ดีขึ้น เพื่อให้ใช้กับรถไฟความเร็วสูงได้
- สร้างรางใหม่ส่วนมากอยู่ทางพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศที่จะใช้ได้กับรถโดยสาร และรถขนส่งสินค้าความเร็วสูง
- รถไฟที่แล่นระหว่างเมืองใหญ่

เส้นทางรถไฟสูงที่สุดในโลก คือ เส้นทางรถไฟระหว่างมณฑลชิงไห่ (นครซีหนิง) กับเขตปกครองตนเองทิเบต (นครลาซา) เส้นทางยาว ๑,๙๕๖ กิโลเมตร สร้างเสร็จสมบูรณ์ใน ค.ศ. ๒๐๐๖ เส้นทางผ่านจุดที่สูงสุดคือ สถานีถังกู่ลา สูง ๕,๐๖๘ เมตร สูงที่สุดในโลก เส้นทางที่อยู่ใน

เขตน้ำแข็งถาวร (permafrost) ๕๕๐ กิโลเมตร permafrost เป็นเขตที่มีน้ำแข็งปกคลุมตลอดสองปีหรือหลายปี ความเร็วโดยทั่วไป ๑๒๐ กิโลเมตร/ชั่วโมง แต่บน permafrost แล่นได้ ๑๐๐ กิโลเมตร/ชั่วโมง

ผู้โดยสารแต่ละคนจะสามารถสูดออกซิเจนได้ตลอดเวลา ถ้าจำเป็นมีหมอคอยดูแล และต้องมีใบรับรองสุขภาพเพราะเคยมีคนหัวใจวายตายขณะเดินทาง

โครงการรถไฟนี้มีแนวคิดมาตั้งแต่สมัยซุนยัดเซ็น (ค.ศ. ๑๙๑๗ - ๑๙๒๐) ในต้นทศวรรษ ๑๙๕๐ รัฐบาลจีนพยายามสืบทอดเจตนารมณ์แต่ขาดเทคโนโลยี และขาดงบประมาณ เริ่มสร้าง ค.ศ. ๒๐๐๑ เสร็จ ค.ศ. ๒๐๐๕ ยังมีโครงการที่จะสร้างเพิ่มเติมอีก จนทุกวันนี้ยังไม่เสร็จเรียบร้อย มีแผนการที่จะเชื่อมกับเนปาล อินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ

ในการสร้างทางรถไฟเช่นนี้ถือว่ายากมากในทางเทคนิค ส่วนที่เป็น permafrost ถาวรมีมาก ในฤดูร้อนส่วนบนจะละลายบ้างเนื่องจากความร้อนจากตัวรถไฟ ฉะนั้นพื้นจะมีลักษณะเป็นโคลนแหยะ ๆ พื้นจึงอาจจะไม่แข็งแรงพอรับน้ำหนักได้ ส่วนที่แข็งพอใช้วิธีเสริมด้วยก้อนหินได้ แต่ถ้าอ่อนมากจะต้องยกสูงเหมือนสะพาน มีท่อระบายอากาศ มีการใส่แอมโมเนียระบายความร้อนออก อากาศในทิเบตเบาบางมาก ช่างก่อสร้างอาจป่วยได้ เส้นทางรถไฟผ่านเทือกเขาคุนลุ้น ซึ่งเป็นเขตแผ่นดินไหว

ปัญหาทางเศรษฐกิจ เนื่องจากทิเบตเป็นเขตที่ไม่ค่อยมีอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าจากส่วนอื่นของประเทศจีน การขนส่งแพงมาก รถไฟสายนี้ช่วยลดราคาสินค้าได้ จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น คนพื้นเมืองใช้ไม้ฟืนเป็นเชื้อเพลิง ทำลายป่าซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ต้นไม้ในทิเบตโตช้า รถไฟทำให้ขนถ่านหินมาจากจีนได้

เส้นทางรถไฟกั้นทางวิ่งของสัตว์ป่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งแพะทิเบต (Tibetan Antelope) มีการสร้างทางข้ามสำหรับสัตว์เหล่านี้เป็นระยะ ๆ

อีกประมาณ ๑๐๐ ปี ภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสภาพอากาศอาจจะเป็นอันตรายต่อทางรถไฟสายนี้ได้

ในด้านการเมือง ชาวทิเบตรู้สึกว่าจีนจะควบคุมทิเบต

ประเทศอื่นที่มีเส้นทางรถไฟสูง ได้แก่ เปรู โบลิเวีย สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมนี ฝรั่งเศส และอินเดีย

๙.๕ ความก้าวหน้าของจีนในด้านการสำรวจทะเลลึก เรือดำน้ำเจียวหลง (เจียวหลง แปลว่า มังกรน้ำ) โครงการเน้นหนักในด้านเทคโนโลยีทางทะเล เริ่มต้น ค.ศ. ๒๐๐๒ ใน ค.ศ. ๒๐๑๒ เรือดำน้ำเจียวหลงดำลงไปได้ลึกประมาณ ๗,๐๐๐ เมตร สำหรับวิจัยท้องทะเลลึก สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ร่วมมือกันกว่า ๑๐๐ แห่ง เจียวหลงมีเครื่องควบคุมอย่างอัตโนมัติ ใช้ในด้านการวิจัยทรัพยากร ทางด้านแร่ธาตุ มีความสามารถในการเก็บตัวอย่างแร่ ตะกอนใต้มหาสมุทร ตัวอย่างน้ำ สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ใช้แขนกล ถ่ายภาพด้วยกล้องที่แม่นยำสูง ประมาณ ๕ ล้านพิกเซล สื่อสารโทรคมนาคมในทะเลลึก สำรวจก้นมหาสมุทร ใช้โซนาร์ และเซนเซอร์

ผู้พัฒนาระบบควบคุมคือ สภาวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีนที่เสิ่นหยาง

ยานเจียวหลงสร้างด้วยเหล็กผสมไทเทเนียม เพื่อให้แข็งแรง ทนความกดดันของน้ำได้ ข้างในมีที่ที่คนอยู่ได้ ๓ คน มีออกซิเจนสำรองอยู่ได้ ๘๔ ชั่วโมง มีอาหาร น้ำ และยา เตรียมพร้อมคนที่ลงไป ใส่เสื้อผ้าหนา ๆ เท่านั้น ไม่ต้องแต่งชุดแบบนักบินอวกาศ มีหน้าต่างกระจกหนา ๒๐ เซนติเมตร เพื่อให้ทนแรงดันของน้ำได้ มีแบตเตอรี่ชนิดที่จีนออกแบบเอง (สำหรับยานเล็กคือยานตัวลูก)

๙.๖ นวัตกรรมด้านการผลิตยา ปัญหาสุขภาพในจีนและในเอเชียเป็นสิ่งท้าทาย แต่ก็เป็นโอกาสให้บริษัทยาทั้งบริษัทจีนและบริษัทต่างประเทศวิจัยเรื่องยา โรคเรื้อรังที่ไม่ติดต่อมีมากขึ้น เช่น โรคเบาหวาน โรคปอด โรคกระเพาะ และมะเร็งตับ จีนเป็นประเทศที่เหมาะสำหรับลงทุน เพราะรัฐบาลลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการวิจัยพื้นฐาน (basic research) มีคนที่มีความรู้ความสามารถ แต่ก็ยังไม่พอในบางสาขา แม้แต่บริษัทต่างประเทศก็จะไม่วิจัยเรื่องที่มีอยู่แล้ว ในประเทศตะวันตกมักจะร่วมมือกับบริษัทอื่น ๆ และมหาวิทยาลัย การวิจัยยาทำได้ยาก เพราะกว่าจะเห็นผลใช้เวลาสิบกว่าปีเป็นอย่างน้อยกว่าจะออกสู่ตลาดได้ เช่น ทำยารักษามะเร็ง ต้องทำวิจัยเรื่องโรคมะเร็ง ลักษณะการพัฒนาของโรค ขั้นตอนการพัฒนายา การพัฒนาจากห้อง lab มาเป็นยาที่ใช้กับคนได้ เรื่องการเคารพทรัพย์สินทางปัญญาดีขึ้น แต่ว่ากฎหมายในต่างประเทศเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ทำให้คนจีนยังตามไม่ค่อยทัน การที่จีนเป็นสมาชิก WTO ก็ต้องระวังเรื่องทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น รัฐบาลจีนเข้มงวดขึ้นในการตรวจโรงงาน จะปิดโรงงานที่ผลิตไม่ได้มาตรฐาน GMP

เรื่องที่มีผลกระทบต่อนวัตกรรมในการผลิตยาอีกอย่างหนึ่ง คือ คนจีนอพยพเข้าเมืองกันมาก (urbanization) คนที่อยู่ในเมืองจะมีวิถีชีวิตที่นั่งอยู่กับที่มากขึ้น อยู่กันเบียดเสียดทำให้สุขภาพไม่ดี

เริ่มมีกฎหมายเกี่ยวกับการประกันสุขภาพ ทำให้ผู้ผลิตยาต้องเอาใจใส่กระบวนการการผลิตยามากขึ้น

เซี่ยงไฮ้เป็นศูนย์กลางการผลิตยาของจีนทั้งการผลิตยาสำหรับคน และสำหรับสัตว์

๙.๗ ขีปนาวุธ (ICBM) ตงเฟิง (ตงเฟิง แปลว่า ลมตะวันออก) ในระยะแรกสหภาพโซเวียตช่วยการวิจัยและพัฒนาทางการทหารของจีน ต่อมาจีนทำเองโดยพัฒนาจากแบบของโซเวียต ยุคหลังเป็นนวัตกรรมของจีนเอง มีข่าวว่าจีนจะสร้างเรือบรรทุกเครื่องบินพลังนิวเคลียร์ในจีน

๙.๘ เทคโนโลยีไอที (Information Technology) การพัฒนาเรื่องนี้เป็นนโยบายที่จีนจะเป็นประเทศชั้นนำในโลกไซเบอร์ การจัดตั้งเขตการค้าเสรีที่นครเซี่ยงไฮ้ เพื่อทดสอบนวัตกรรมการบริหารจัดการใหม่ ๆ ที่ไม่ต้องลอกเลียนจากตะวันตก

o โทรศัพท์เสียวหมี่ (Xiaomi) เป็นบริษัทจีนที่ประดิษฐ์คิดค้น นิยมใช้กันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นเพราะทำได้หลายอย่างและราคาย่อมเยา

o หัวเหวย (Huawei) เป็นบริษัทผลิตและขายอุปกรณ์และเครือข่ายโทรคมนาคม มีการวิจัยและพัฒนาด้วย มีพนักงาน ๑๔๐,๐๐๐ คน ทำ R&D 46%

o อาลีบาบา (Alibaba) เป็นกลุ่มบริษัท internet ที่ให้บริการ e-commerce การติดต่อระหว่างธุรกิจ เช่น ระหว่างผู้ผลิตกับผู้ขายส่ง หรือระหว่างผู้ขายส่งกับผู้ขายปลีก เป็น search engine บริการเปรียบเทียบราคาสินค้าต่าง ๆ บริการ cloud computing บริการฝากเงินให้ดอกเบี้ยมากกว่าธนาคาร เบิกตอนไหนก็ได้ คนจีนนิยมซื้อของทาง internet เพราะไม่ต้องฝ่ารถติดออกไป และได้ของต่าง ๆ จากทั่วประเทศ ส่งของถึงบ้าน เมืองไทยก็มี Alibaba Thailand

Alibaba จะซื้อ Alipay คืน Alipay (จือฟู่เป่า) เป็น web ที่ใช้ซื้อขายสินค้าโดยไม่คิดค่าโอน ลูกค้าจะพิสูจน์ได้ว่าของที่ซื้อถูกต้องตามที่ต้องการก่อนจ่ายเงินเป็นเรื่องที่จำเป็น เพราะในจีน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่ดี

นายแจ๊ก หม่า (Jack Ma) หรือ หม่า หยุน (Ma Yun) เป็นผู้ตั้งบริษัทอาลีบาบา และขยายกิจการซื้อบริษัทอื่น ๆ

นายแจ๊ก หม่า เล่าว่า “วันหนึ่งผมนั่งอยู่ในร้านกาแฟที่ซานฟรานซิสโก ผมคิดว่าอาลีบาบาเป็นชื่อที่ดี สาวเสิร์ฟเข้ามา ผมถามเธอว่ารู้จักอาลีบาบาไหม เธอบอกว่ารู้จักค่ะ ผมถามว่ารู้อะไรเกี่ยวกับอาลีบาบา เธอตอบว่าอาลีบาบากับขโมย ๔๐ คน ผมเลยคิดว่าชื่อนี้ดีมาก จากนั้นผมเดินออกไปที่ท้องถนน เจอคน ๓๐ คน ผมถามพวกเขาว่ารู้จักอาลีบาบาไหม คนจากอินเดีย เยอรมนี โตเกียว จีน ล้วนแต่รู้จักอาลีบาบาทั้งสิ้น อาลีบาบา - เมล็ดงา จงเปิดเถิด (open sesame) อาลีบาบา นักธุรกิจที่ฉลาดและใจดี เขาช่วยคนในหมู่บ้าน สะกดง่าย รู้จักกันทั่วโลก อาลีบาบา เปิดเถิดเมล็ดงา! ให้ธุรกิจขนาดเล็ก และขนาดกลาง เราจะลงทะเบียนชื่อ อาลีบาบา เผื่อใครอยากแต่งงานกับเราบ้าง”

ตั้งแต่วันที่ ๖ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๑๔ Alibaba เสนอขายหุ้นแก่ประชาชนครั้งแรก (Innitial Public Offering - IPO) จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์ก คนสนใจกันมากเพราะกลุ่มบริษัท Alibaba มีทุนจดทะเบียนมากกว่า Amazon กับ eBay รวมกัน

วันที่ ๕ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๑๔ กลุ่มอาลีบาบาลงทุนในสโมสรฟุตบอล Guang zhou Evergrande Football Club

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ควรติดตามอย่างยิ่ง

๐ ไป่ตู้ (Baidu) เป็น search engine ที่มีประสิทธิภาพมาก ค้นเป็นภาษาจีนได้มีบริการสารานุกรมคล้าย ๆ Wikipedia แต่ว่าคนที่ลงทะเบียนเท่านั้นจึงเข้าไปแก้ข้อความได้ มี multimedia ต่าง ๆ ฟังเพลงจาก mp3 ดูหนังได้

๐ เวยโป๋ (Weibo) เป็น social media อย่างหนึ่งที่คนจีนใช้กันมาก คือ เป็น blog ที่ใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลแชทกัน ใส่ข้อมูลเสียง ข้อมูลภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหวก็ได้ ที่นิยมกันมากคือ Sina weibo คล้ายกับ Twitter ปน Facebook ใช้กระจายข่าวต่าง ๆ สถานทูตไทยในปักกิ่งใช้ Weibo สอนภาษาไทย มีผู้สนใจพอสมควร (นอกจากของบริษัท Sina แล้วยังมี Tencent, Sohu, NetEase)

๐ ZTE Corporation เป็นบริษัทจีนที่ขายอุปกรณ์สื่อสาร เช่น มือถือ มีสิทธิบัตร ทั่วโลกเป็นหมื่นฉบับ มีการร่วมมือกับบริษัทต่างประเทศ เช่น Microsoft ทำฮาร์ดแวร์ Window Phone

๐ โทรทัศน์ของจีน มีจำนวนมากมายหลายช่อง เป็นของแต่ละมณฑล แต่ของรัฐบาลกลางมี CCTV แพร่ภาพเป็นภาษาจีน แต่มีรายการภาษาอังกฤษด้วย

๐ สถานีวิทยุปักกิ่งนานาชาติ CRI กระจายเสียงหลายภาษา มีภาษาไทยด้วย สถานีวิทยุปักกิ่งภาคภาษาไทย จัดรายการเป็นภาษาไทยให้ชาวไทยฟังได้ทุกวันที่สถานีวิทยุจุฬา

ใน ค.ศ. ๒๐๐๗ มีหน่วยงานคือ Guangdong Association of Invention (GAI), Nanfang Daily, Beijing News และ sohu.com ให้คนที่ใช้อินเทอร์เน็ต (netizens) ลงคะแนนเสียงว่า นวัตกรรมใดของจีน ๔ อย่าง ที่เป็นเรื่องใหม่ มีอิทธิพลในโลก และเป็นประโยชน์ต่อสังคมข้อ ๙.๙ - ๙.๑๒ เป็นผลของการลงคะแนนเสียง

๙.๙ ข้าวพันธุ์ผสม (hybrid) ที่ผู้พัฒนาขึ้นคือ นักเกษตรชื่อ ศาสตราจารย์หยวน หลงผิง (ค.ศ. ๑๙๓๐ -) ตั้งแต่เมื่อทศวรรษ ๑๙๗๐ เป็นพันธุ์ที่ใช้กันในประเทศจีน และประเทศอื่น ๆ ทั้งในเอเชีย และแอฟริกา ทำให้จีนมีผลผลิตข้าวพอกิน แม้ว่ามีพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวน้อย ข้าวพันธุ์ผสมของจีนนี้มิได้ผสมเพื่อการส่งออก แต่ผลิตเพื่อแก้ปัญหาความอดอยาก โดยปกติข้าวพันธุ์ผสมทั่ว ๆ ไปจะไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์มาปลูกต่อได้ แต่ศาสตราจารย์หยวนหลงผิงสอนให้เกษตรกรใช้พ่อแม่ผสมกันเพื่อให้ได้พันธุ์ผสม first generation seeds - F1) เป็นของตนเอง ศาสตราจารย์หยวนหลงผิงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักวิทยาศาสตร์การเกษตรไทย

๙.๑๐ การพิมพ์ภาษาจีนด้วยคอมพิวเตอร์แทนการเรียงพิมพ์ (computerized laser photo typesetting) ผู้ที่คิดค้นในทศวรรษ ๑๙๘๐ คือ ศาสตราจารย์หวังส่วน (Wang Xuan ค.ศ. ๑๙๓๗ - ๒๐๐๖) เป็นบัณฑิตของสภาวิทยาศาสตร์ สภาวิศวกรรมของจีน และอาจารย์มหาวิทยาลัยปักกิ่ง ทำเรื่อง Word Processor ด้วย มีผู้เปรียบเทียบท่านว่าเป็นปี้เชิงยุคใหม่ (Bi Sheng, ค.ศ. ๙๙๐ - ๑๐๕๑) ผู้คิดตัวเรียงพิมพ์จีนที่แกะออกได้

๙.๑๑ การสังเคราะห์อินซูลินของสัตว์ประเภทวัวควาย (bovine insulin) เพื่อรักษาคนเป็นโรคเบาหวานใน ค.ศ. ๑๙๖๖ จีนเป็นผู้ทำสำเร็จเป็นประเทศแรกในโลก มีเรื่องเล่ากันว่ายุคนั้นเป็นช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม นักวิทยาศาสตร์เกลี้ยกล่อมประธานเหมาเจ๋อตงให้สนับสนุนการวิจัย เพื่อช่วยเหลือประชาชน และเป็นเกียรติภูมิของชาติ นักวิทยาศาสตร์จีน คือ ศาสตราจารย์หวังอิงล่าย (Professor Wang Ying-lai ค.ศ. ๑๙๐๗ - ๒๐๐๑) สามารถสกัดอินซูลินจากตับอ่อนของหมูและวัว ซึ่งมีลักษณะคล้ายคนแต่ไม่เหมือนกันทีเดียว ทำให้เกิดการแพ้ได้ ต่อมาราวทศวรรษ ๑๙๘๐ นักวิทยาศาสตร์อเมริกันสามารถผลิตอินซูลินจากวิธีการ recombinant DNA Engineering และเอาไปฉีดในเชื้อแบคทีเรียอีโคไล ให้สร้างโปรตีน แล้วฆ่าแบคทีเรีย

๙.๑๒ artemether (อนุพันธ์ของ artemisinin) เป็นยาจีนที่เอามารักษาโรคมาลาเรีย plasmodium falciparum เป็นที่รู้จักกันในโลกประมาณทศวรรษ ๑๙๗๐ เดิมสกัดจากพืชชื่อชิงเห่าสู้ ปัจจุบันสังเคราะห์ได้

๙.๑๓ เทคโนโลยีเมมเบรน (membrane technology) เป็นการกรองสารเคมีออกจากกัน โดยใช้แผ่นเมมเบรนที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน ขณะนี้ใช้เทคโนโลยีเมมเบรนในการกรองน้ำเสีย ขณะนี้แผ่นเมมเบรนยังมีราคาแพง จีนมีนวัตกรรมที่จะทำให้เมมเบรนนี้มีราคาต่ำลง เรื่องนี้มีความสำคัญต่อโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนเพราะว่าคนจีนย้ายเข้าเมืองมากขึ้น การทำน้ำอุปโภคบริโภคให้สะอาดเป็นมาตรการป้องกันโรคที่สำคัญที่สุด มีบริษัทจีนที่มีชื่อเสียง คือ บริษัท OriginWater ได้เทคโนโลยีจากมหาวิทยาลัยเจ้อเจียง (คณะ High Polimer Department)

๙.๑๔ นวัตกรรมหุ่นยนต์ (robot innovation) หุ่นยนต์รุ่นแรก ๆ จะเป็นการใช้ในอุตสาหกรรมหนักที่ใช้หุ่นยนต์ทำงานที่อันตราย สภาพไม่เหมาะสมสำหรับมนุษย์ งานซ้ำ ๆ จีนยังใช้หุ่นยนต์ในเรื่องต่าง ๆ อีก เช่น งานทำความสะอาดในเมือง งานในไร่นา แก้ปัญหาการดูแลผู้สูงอายุและคนพิการแทนคนรุ่นหนุ่มสาวที่จะมีน้อยลงทุกทีเนื่องจากนโยบายลูกคนเดียว หุ่นยนต์สามารถทำความสะอาดบ้าน ทำกับข้าว เสิร์ฟอาหาร ฯลฯ การสร้างหุ่นยนต์ต้องอาศัยเทคโนโลยีหลาย ๆ อย่างมารวมกัน เช่น อินเทอร์เน็ต เครื่องกล ไฟฟ้า นาโนเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence) บริษัทจีนหลายบริษัทสร้างหุ่นยนต์

๑๐. การเปรียบเทียบกับเทคโนโลยีของประเทศอื่น

๑๐.๑ ยานอวกาศมีมนุษย์ ประเทศที่มีนักบินอวกาศ ได้แก่ รัสเซีย สหรัฐอเมริกา และจีน ประเทศและกลุ่มประเทศที่เตรียมส่งมนุษย์อวกาศ คือ อินเดีย อิหร่าน ญี่ปุ่น European Space Agency

๑๐.๒ การสำรวจดวงจันทร์ทำกันมานานแล้ว ที่จะทำกันในอนาคต มีโครงการของสหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน อินเดีย

๑๐.๓ ดาวเทียมกำหนดพิกัดของสหรัฐอเมริกามี GPS รัสเซียมี GLONASS จีนมีโครงการ COMPASS (คือ Bei Dou ที่จะขยายตัวขึ้น หรือ Bei Dou 2) สหภาพยุโรปมี Galileo อินเดียมี IRNSS

๑๐.๔ รถไฟความเร็วสูง ที่ญี่ปุ่นเรียกว่า ชิงกันเซ็น หรือ Bullet Train ประเทศอื่น ๆ ก็มีรถไฟ เช่นนี้ ได้แก่ จีน ฝรั่งเศส (TGV) เยอรมนี (ICE) ตุรกี เกาหลีใต้ (KTX) สหรัฐอเมริกา

(Amtrak) และสเปน ส่วนใหญ่ใช้เป็นพาหนะของผู้โดยสาร แต่ก็มีบ้างที่ใช้ขนสินค้า เช่น ที่ฝรั่งเศสมีรถไฟส่งไปรษณีย์

๑๐.๕ เรือดำน้ำสำรวจสมุทรศาสตร์ ลำแรกคือ ยานที่ Professor Auguste Piccard (ค.ศ. ๑๘๘๔ - ๑๙๖๒) ชาวสวิตเซอร์แลนด์ออกแบบ ผู้ที่ลงไปคือ Professor Jaques Piccard (ค.ศ. ๑๙๒๒ - ๒๐๐๘) บุตรชาย ลงไปที่ Challenger Deep ใน Marianna Trench อยู่ใกล้เกาะกวม ลึก ๑๑ กิโลเมตร ใน ค.ศ. ๑๙๖๐ ส่วนเรือดำน้ำเจียวหลงดำได้ประมาณ ๗,๐๐๐ เมตร ใน ค.ศ. ๒๐๑๒ อีกลำที่มีชื่อเสียงคือ DSV Alvin ของสหรัฐอเมริกา

๑๐.๖ การผลิตยาเป็นเรื่องยาก เพราะแต่ละชนิดกว่าจะคิดได้ใช้เวลามากกว่า ๑๐ ปี เป็นเหตุให้ราคายาแพงมาก (เสีย cost of innovation) กว่าจะปล่อยให้บริษัทอื่นผลิตเป็นยาทั่วไป (generic medicine) ก็นาน เป็นเหตุให้มีปัญหาเรื่องจริยธรรม ปัญหาการค้า (เป็นเรื่องสิทธิบัตร) ประเทศที่มีบริษัทใหญ่ ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ ญี่ปุ่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี มีบริษัทต่างประเทศที่ผลิตในประเทศจีน มีบริษัทยาที่ใช้จุลินทรีย์จากประเทศจีนมาสกัดอีกครั้ง

๑๐.๗ การผลิตขีปนาวุธ เป็นเรื่องที่ทราบยากเพราะผู้ผลิตอาจจะไม่ได้เป็นเจ้าของขีปนาวุธ

๑๐.๘ สหรัฐอเมริกามีบริษัทธุรกิจ IT หลายบริษัท นอกจากนี้ยังมีบริษัทของเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น เยอรมนี และสเปน เป็นต้น

๑๐.๙ สหรัฐอเมริกาก็มีชื่อเสียงด้านการผลิตพันธุ์ข้าว Hybrid ชาวอเมริกันชื่อ Dr. Henry M. Beachell (ค.ศ. ๑๙๐๖ - ๒๐๐๖) ก็เป็นอีกท่านหนึ่งที่คิดข้าวพันธุ์ผสม (Hybrid) และได้ช่วยชีวิตชาวโลกไม่ให้อดตาย ข้าวที่ท่านผลิตเป็นข้าวประเภทเมล็ดยาว (long grain)

นอกจากนั้นยังมี International Rice Research Institute และ Hybrid Rice Development Consortium

๑๐.๑๐ การพิมพ์ระบบดิจิทัล ปัจจุบันมีหลายบริษัทที่ทำธุรกิจด้านนี้ แต่ก่อนต้องอาศัยบริษัทที่มีความชำนาญพิเศษ หลังจากมี desktop printing แต่ละคนสามารถพิมพ์เองได้และพิมพ์ได้หลายภาษา รวมทั้งภาษาจีนที่ไม่ยากนักเพราะใช้ระบบ pinyin คือ พิมพ์ตามเสียงด้วยอักษรโรมัน ราว ค.ศ. ๑๙๘๕ และ ราว ค.ศ. ๒๐๐๐ ธุรกิจนี้หายไปเพราะสำนักพิมพ์สามารถใช้การเรียงพิมพ์ร่วมกับงานกราฟิกได้

๑๐.๑๑ การผลิตอินซูลิน ขณะนี้การรักษาโรคเบาหวานใช้อินซูลินที่สังเคราะห์จากมนุษย์ ผู้ที่ทำสำเร็จคือ บริษัทยา Ciba-Geigy เมืองบาเซิล สวิตเซอร์แลนด์ ใน ค.ศ. ๑๙๗๕ ต่อมาใน ค.ศ. ๑๙๘๒ FDA (คือ อ.ย.ของสหรัฐอเมริกา) อนุญาตให้ใช้อินซูลินจากมนุษย์ที่บริษัทอเมริกันผลิต (มีหลายชนิด) หลังจากทศวรรษ ๑๙๙๐ มีอินซูลินชนิดใหม่ ๆ อีกหลายชนิด ที่บริษัทจีนก็มี ทั้งนี้ มีผู้ได้รางวัลโนเบลจากการวิจัยอินซูลินหลายคน

๑๐.๑๒ การผลิตยารักษามาลาเรีย เชื้อมาลาเรียมีหลายชนิดที่เป็นที่รู้จักกันคือ เชื้อ Plasmodium falciparum และ Plasmodium vivax ยาที่ผลิตจาก artemisinin ชิงเห่าสู้ (artemisinin-based combination Therapies ACT) รักษา PF ได้ดี นอกจากนั้น ยังมียาอื่นที่ใช้กันอยู่ เช่น ควินิน คลอโรควิน การรักษามาลาเรียยากเพราะโรคมักจะดื้อยาเร็ว

๑๐.๑๓ การใช้ก๊าซหินดินดานในสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาผลิตได้เป็นอันดับ ๑ ชนะรัสเซีย ก่อนหน้านั้นเป็นประเทศ non opec ที่ผลิต propane, butane ก๊าซที่ขังในหินดินดาน หรือหินทราย (ที่เรียกว่า tight reservoir) เรียกอีกอย่างว่า tight oil เพราะนำออกมาใช้ได้ยาก ต้องใช้วิธี fracking (ใช้วิธีขุดทางราบ) ซึ่งอาจทำให้เกิดมลภาวะในบ่อบาดาลใต้ดิน (underground aquifer) หรือทำให้เกิดแผ่นดินไหวได้มากขึ้น สหรัฐอเมริกาจะต้องหาทางขุดเจาะที่ปลอดภัย สหรัฐอเมริกามีโอกาสดีกว่าประเทศอื่นคือ มีผู้ที่กล้าลงทุน มีระบบธุรกิจที่ดีกว่าจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทเล็ก ๆ ส่วนยุโรปมีพวกอนุรักษ์ทรัพยากรที่เข้มแข็งมากต่อต้านวิธี fracking เกรงว่าจะเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม

๑๐.๑๔ ขณะนี้ทุกประเทศใช้เทคโนโลยีเมมเบรนในการผลิตน้ำสะอาดที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค ใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร ทำน้ำประปา ทำความสะอาดน้ำในสระว่ายน้ำ ทำน้ำจืดจากน้ำเค็ม หรือน้ำกร่อย มีการวิจัยเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง เช่น หน่วยงานวิจัย CSIRO ของออสเตรเลีย บริษัทต่าง ๆ เช่น Asahi Kesei (เป็นบริษัทผลิตสารเคมีและวัสดุศาสตร์) ของญี่ปุ่น Toray (เป็นบริษัทที่ผลิตสินค้าหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัสดุที่ใช้ทำ reverse osmosis) ของญี่ปุ่น Filmtec (บริษัทผลิตเมมเบรนใช้ในงาน reverse osmosis) ของ Dow Chemical สหรัฐอเมริกา

๑๐.๑๕ หุ่นยนต์ (Robots) มีผลิตใช้กันหลายประเทศ และมีการร่วมมือกันระหว่างประเทศ เช่น บริษัท Aldebaran Robotics ของฝรั่งเศสร่วมมือกับญี่ปุ่นสร้างหุ่นยนต์รูปร่างคล้ายมนุษย์ (humanoid) ชื่อ Pepper สามารถเข้าใจภาษามนุษย์ร่วมกับหน้าตาท่าทางของมนุษย์

๑๑. ปัญหาที่ยังมีอยู่ ทางออก? จีนลงทุนเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงมาก ประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง แต่ยังไม่มีนักวิทยาศาสตร์ที่ได้รางวัลโนเบล

o ใน ๓๐ ปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจของจีนได้เปรียบในการแข่งขัน เพราะต้นทุนการผลิตต่ำ

o หลังจากมีนโยบาย one child policy ได้ ๓๐ กว่าปี ทำให้จีนไม่มีแรงงานราคาถูกแล้ว และต้องหันไปเป็นผู้สร้างนวัตกรรม ต้องมีนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรของตนเอง

o จีนยังมีสิทธิบัตรที่จดนอกประเทศจีนน้อยเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำนักงานสิทธิบัตร (patent offices) ที่สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งมองได้ว่านวัตกรรมของจีนนั้น ยังเป็นส่วนเล็ก ๆ (แก้แบบเดิมเพียงเล็กน้อย)

o ถึงจีนจะพัฒนาการศึกษาและวัฒนธรรมการวิจัยเพื่อให้มีนวัตกรรมมาก ๆ ดีขึ้นไปกว่าเดิมแล้ว เมื่อเทียบกับตะวันตกก็ยังถือว่าไม่พอ ความสำคัญอยู่ที่คุณภาพ ไม่ใช่ปริมาณ ในการสอนควรเน้นการสร้างสรรค์ (creativity) การคิดเชิงรุก (active thinking) ซึ่งหมายถึง ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็นผู้นำในการเสนอความคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ (พยายามตอบคำถาม อะไร ทำไม อย่างไร) มากกว่า การคิดเชิงรับ (passive thinking) หมายถึง การท่องจำ ตอบคำถามจากความจำ โดยไม่เสนอความคิดของตัวเอง ผู้ที่สามารถคิดได้เองโดยที่ไม่มีครูกระตุ้นให้รุกมีน้อย

o ดึงเอาสมองที่ไหลออกนอกประเทศให้ไหลเข้ากลับคืนประเทศจีนทำเรื่องนี้มากขึ้นคือ จ้างนักวิทยาศาสตร์จีน ให้ค่าจ้างค่อนข้างสูง มีเครื่องมือการวิจัยที่ดี สนับสนุนให้พิมพ์ผลงานการวิจัย ในหนังสือวารสารระดับโลก เช่น Science หรือ Nature ให้มีหุ้นอยู่ในบริษัทที่ผลิตสิ่งที่ตนเองคิดค้น

o ควรจะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กระจายไปทุก ๆ ภาคของประเทศ เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวัตกรรมในท้องถิ่น

o ควรจะพัฒนาระบบการถ่ายทอดความรู้จากบริเวณเขตเศรษฐกิจพิเศษ (special economic zones) เพื่อติดต่อกับที่อื่น ๆ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ

o ควรสนับสนุนรัฐวิสาหกิจให้พัฒนานวัตกรรม

o จีนควรสนับสนุนมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาระดับสูงให้เป็นศูนย์การวิจัยพื้นฐานและนวัตกรรม

๑๒. สรุป

๐ จีนต้องสร้างสรรค์นวัตกรรมเอง เพราะมีหลายอย่างที่จีนจำเป็นต้องใช้ แต่หาซื้อจากประเทศอื่นไม่ได้ และไม่อยากเป็นแต่เพียง “โรงงานโลก”

๐ จีนมีนวัตกรรมอีกหลายอย่างที่เป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ คือ ทำเองเป็นบางส่วน (micro innovation) ชาวตะวันตกมักพูดว่าปัจจุบันนี้จีนไม่เห็นมีนวัตกรรมอะไร มีแต่ของตะวันตกที่เอามาทำแบบจีน

๐ ระบบทางการเมืองของจีนที่น่าจะถือเป็นนวัตกรรมได้คือ *“หนึ่งประเทศสองระบบของเติ้งเสี่ยวผิง”* คือ ประเทศจีนสามารถให้ระบบคอมมิวนิสต์ และระบบทุนนิยมอยู่ด้วยกันในการปกครองประเทศ ฮ่องกง มาเก๊า และในแผ่นดินใหญ่ ดำเนินนโยบายเปิดประเทศ ยอมให้นักธุรกิจทั้งชาวจีน และชาวต่างประเทศมีทรัพย์สมบัติ ในขณะที่รักษาระบอบคอมมิวนิสต์ไว้ กับอีกอย่างหนึ่งคือระบบเขตปกครองตนเอง (autonomous regions) ซึ่งพลเมืองส่วนใหญ่เป็นชนชาติส่วนน้อย อนุญาตให้รัฐบาลท้องถิ่นบริหารบ้านเมืองโดยยังรวมอยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

๐ การส่งเสริมผลักดันนวัตกรรมใหม่ของผู้นำจีนในเชิงการเมือง สร้างความเจริญแก่ประเทศทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี เป็นการสร้างความชอบธรรมของพรรคคอมมิวนิสต์ที่สามารถสร้าง Chinese Dream ได้

ที่กล่าวมานี้จะถูกต้องหรือไม่ เป็นนวัตกรรมหรือไม่ ขอให้นักเรียนลองพิจารณาดู

วิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (HI 4002)

ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย : บทนำ

พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
๒๙ เมษายน ๒๕๕๘

๑. ประวัติศาสตร์ร่วมสมัยคืออะไร

ประวัติศาสตร์ร่วมสมัยตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า contemporary history เป็นการศึกษา วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในประชาคมโลกปัจจุบันที่ส่งผลกว้างไกล หรือโยงใยก่อให้เกิดเหตุการณ์อื่น ๆ คำว่า ร่วมสมัย นับจากเหตุการณ์ที่เรามักเรียกกันว่า การสิ้นสุดของสงครามเย็น การล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ เริ่มตั้งแต่ในโปแลนด์ ค.ศ. ๑๙๘๙ ต่อด้วยฮังการี เยอรมนีตะวันออก เชโกสโลวาเกีย (ซึ่งแยกออกเป็นสาธารณรัฐเช็ก และสาธารณรัฐสโลวัก) บัลแกเรีย โรมาเนีย (โรมาเนียเป็นประเทศเดียวที่ใช้ความรุนแรงในการทำให้ระบอบคอมมิวนิสต์ล่มสลาย) ทั้งยูโกสลาเวียและแอลเบเนียล้มระบบคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. ๑๙๙๑ และ ๑๙๙๒ ต่อกันมา ยูโกสลาเวียแตกออกมาเป็นประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ ปลาย ค.ศ. ๑๙๙๑ สหภาพโซเวียตล่มสลายเป็นสหพันธรัฐรัสเซีย และเกิดประเทศใหม่อีก ๑๔ ประเทศ ค.ศ. ๒๐๐๘ คอซอวอ (Kosovo) แยกเป็นประเทศอิสระ

ส่วนในเอเชียคำว่า ประวัติศาสตร์ร่วมสมัยอาจจะนับจากการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ ๒ จะเป็นช่วงที่เริ่มสงครามกอบกู้เอกราช จนถึงประเทศต่าง ๆ ในเอเชียได้สถานะเป็นเอกราช อย่างไรก็ตามช่วงนั้นเป็นช่วงสงครามเย็น ประเทศต่าง ๆ แบ่งเป็นสองค่าย แม้แต่ประเทศที่เคยเป็นประเทศเดียวกัน ก็แบ่งแยกตามลัทธิการเมือง เช่น เกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้

ในแอฟริกามีประเทศใหม่คือ ซูดานใต้ใน ค.ศ. ๒๐๑๑

เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นผลจากสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต จึงต้องเท้าความไปถึงยุคโบราณ ยุคอาณานิคม ยุคสงครามโลกกับสงครามเย็น หลังสงครามเย็นถึงปัจจุบัน คำที่ใกล้เคียงกับคำว่า ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย คือ คำว่า **เหตุการณ์ปัจจุบัน** ภาษาอังกฤษเรียกว่า current affairs เป็นข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่รายงานในสื่อต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๒. การศึกษาประวัติศาสตร์ร่วมสมัยในทศวรรษปัจจุบัน (๑ มกราคม ค.ศ. ๒๐๑๐ – ๓๑ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๑๙)

มีข้อที่น่าศึกษาคือ

๐ ขณะนี้เป็นยุคสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ เรียกได้อีกอย่างว่า สมัยดิจิทัล (Digital Age) หรือสมัยการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ในยุคนี้คนทั่ว ๆ ไปสามารถส่งข้อสนเทศ (information) อย่างอิสระ สามารถเข้าถึงความรู้ได้ตลอดเวลา ในอุตสาหกรรมระบบใหม่ หรือในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ข้อสนเทศเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ตั้งแต่มีอินเทอร์เน็ต และ search engine ต่าง ๆ เช่น Yahoo! Altavista (ค.ศ. ๑๙๙๕) Google (ค.ศ. ๑๙๙๘) เป็น search engine นับตั้งแต่เมื่อ ค.ศ. ๒๐๐๑ Baidu ค.ศ. ๒๐๐๐ ใช้หาข้อมูลภาษาจีน Bing ค.ศ. ๒๐๐๙ สำหรับปีที่ผ่านมานี้มีการจัดลำดับ search engine ที่นิยมกันมากที่สุดเรียงลำดับคือ Google, Bing, Yahoo!, Ask, Aol., Wow ฯลฯ

การใช้ social network, blog, Facebook ในด้านสังคมเกิดประชาคมเสมือนจริง (virtual community) เป็นสังคมออนไลน์ แต่การใช้อินเทอร์เน็ตนี้ถ้าใช้มาก ๆ ก็มีผลเสียได้หลายประการ (negative effects of internet usage)

๐ เทคโนโลยีใหม่ ๆ (emergent, emerging technologies) มีหลายด้านเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจได้ และอาจจะทำให้วิชาการที่เคยสำคัญมาก่อนลดความสำคัญลงไป

ครั้งนี้จะแนะนำความก้าวหน้าที่ถือว่าเป็นความรู้ใหม่ ค.ศ. ๒๐๑๔ มีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก จะยกตัวอย่างเพียงบางอย่างที่ควรรู้

๑) โครงการโรเซตตา (Rosetta Mission) เป็นยานหุ่นยนต์ที่สามารถไปลงที่ดาวหาง ดาวหาง 67P ซึ่งเข้าใจว่ามาจากแถบไคเปอร์ (Kuiper Belt) ซึ่งโคจรรอบดวงอาทิตย์ต่อจากดาวเนปจูน ยานอวกาศนี้ส่งเมื่อ ค.ศ. ๒๐๐๔ และส่งยานเล็กชื่อ Philae ลงที่ดาวหางเมื่อ ค.ศ. ๒๐๑๔ จะติดตามดาวหางไปจนถึงปลาย ค.ศ. ๒๐๑๕ เป็นโครงการของ European Space Agency (ESA) ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๙๓

๒) การเกิดดาว (Planetary Genesis Observed) ภาพจาก ALMA (Atacama Large Millimeter Array) เป็นกล้องวิทยุ (radio telescope) ที่แพงที่สุด ทำให้เห็นภาพดาวที่ไม่เคยเห็นกันมาก่อน เป็นการเกิดดาวเคราะห์รอบดาวฤกษ์เป็นวงแหวนอาตาคามา (Atacama) เป็นที่ตั้งหอดูดาว อยู่ในทะเลทรายที่ประเทศชิลี

๓) นิวเคลียร์ฟิวชั่น (nuclear fusion) จะเป็นแหล่งพลังงานสำคัญของโลกในอนาคต เป็นการรวมตัวของอะตอมเข้าด้วยกัน เกิดพลังงานสะอาดไม่มีของเสียเป็นสารกัมมันตภาพรังสีเป็นลักษณะเดียวกันกับพลังงานบนดวงอาทิตย์ มีหลายหน่วยงานที่พยายามวิจัยเรื่องนี้ ในปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จ ล่าสุดนี้บริษัทลอคฮีด มาร์ติน (Lockheed Martin) ซึ่งเป็นบริษัทผลิตเครื่องบิน ประกาศว่าจะสามารถสร้างปฏิกรณ์ผลิตนิวเคลียร์ฟิวชั่นขนาดเล็กที่ใช้งานได้ภายในไม่ถึง ๑๐ ปี แต่มีหลายฝ่ายที่ไม่เชื่อคำประกาศนี้เห็นว่าไม่น่าเชื่อถือ มีศูนย์วิจัยหลายแห่งศึกษาเรื่องนี้ แต่คิดว่าจะต้องใช้เวลาอีกนาน

๔) คนที่ถูกตัดแขนจะใช้มือเทียม แบบที่เรียกว่า bionic hand และมีความรู้สึกได้ เพราะนำไปต่อกับเส้นประสาทแขนที่ยังมีอยู่ ผู้ใช้จะรู้สึกว่าสิ่งที่สัมผัสนั้นแข็งหรืออ่อนเป็นเหลี่ยมหรือกลม

๕) นาโนมอเตอร์ (nanomotors) นักเคมีและวิศวกรที่มหาวิทยาลัยเพนน์สเตต (Pennsylvania State University) สามารถนำมอเตอร์สังเคราะห์ขนาดจิ๋วใส่ในเซลล์มนุษย์ที่ยังมีชีวิต ใช้คลื่นอัลตราโซนิกและคลื่นแม่เหล็กขับเคลื่อน เพื่อศึกษาชีววิทยาของเซลล์ และจะใช้รักษามะเร็ง และโรคอื่น ๆ ได้ โดยการทำผ่าตัดในเซลล์ นำยาเข้าสู่เซลล์ ขณะนี้ทำสำเร็จระดับห้องทดลองยังไม่ได้ใช้ในตัวคนจริง ๆ

๖) Chandra X-Ray Observatory, Hubble Telescope และ Spitzer Space Telescope ของ NASA ถ่ายภาพกาแล็กซีที่กำลังรวมกัน (colliding galaxies) ทำให้นักดาราศาสตร์สำรวจปรากฏการณ์ธรรมชาติได้หลายอย่าง เช่น เรื่องดาวนิวตรอน และหลุมดำ (Black Hole) มีการพยากรณ์ไว้ว่า ต่อไปกาแล็กซีทางช้างเผือกของเราก็จะยุบรวมเข้ากับกาแล็กซีอันโดรเมดาในสี่พันกว่าล้านปี

๗) เป็นครั้งแรกที่นักวิทยาศาสตร์สามารถทำแผนที่แสดงการเปลี่ยนแปลงความสูงของธารน้ำแข็งที่กรีนแลนด์ และแอนตาร์กติกา ธารน้ำแข็งจะละลายเท่าใด (เป็นนักวิทยาศาสตร์ของสถาบัน Alfred Wegener Institute ซึ่งเป็นส่วนขององค์การวิทยาศาสตร์เฮล์มโฮลซ์ (Helmholz) ของประเทศเยอรมนี มีหน้าที่ศึกษาขั้วโลกและทะเล) ในการวิจัยจากดาวเทียมของหน่วยงานอวกาศของยุโรปใช้ดาวเทียม CryoSat-2 แสดงให้เห็นว่าธารน้ำแข็งต่ำลง แต่ว่าแผ่กว้างขึ้นจนไปถึงนครฮัมเบอร์ก ซึ่งเป็นนครที่ใหญ่ที่สองของเยอรมนี

๘) การแปลงกล้องจุลทรรศน์แบบใช้แสง (optical microscope) เป็นนาโนสโคป (nanoscope) ซึ่งเป็นกล้องจุลทรรศน์แรงขยายสูงมากซึ่งนักวิทยาศาสตร์เคมีที่ได้รับรางวัลโนเบล ค.ศ. ๒๐๑๔ เป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้น กล้องนี้ส่องเห็นโมเลกุลเรืองแสง ทำให้ติดตามโปรตีนที่ก่อโรคได้ เห็นเซลล์แบ่งตัวในระดับนาโน

๙) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีหนานหยาง (NTU) สาธารณรัฐสิงคโปร์ พัฒนาแบตเตอรี่ที่ชาร์จได้เร็ว เก็บได้นานถึง ๒๐ ปี การค้นพบนี้จะเป็นผลต่ออุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมยานยนต์ นอกจากนั้นยังใช้ได้ในโทรศัพท์มือถือ แทปเล็ต แทนที่จะใช้แบตเตอรี่ลิเทียมไอออน ก็ใช้เป็นเจลทำจากไทเทเนียมไดออกไซด์ เป็นสารที่ใช้ในครีมกันแดด สามารถดูดอัลตราไวโอเล็ต ที่เป็นอันตรายกับผิว NTU พบวิธีการที่จะแปลงสารนี้เป็น nanotube เล็ก ๆ ที่ช่วยเร่งปฏิกิริยาเคมี ทำให้ชาร์จได้เร็วขึ้น แบตเตอรี่แบบใหม่นี้อาจจะออกตลาดได้ใน ๒ ปี

๑๐) การใช้สารในชาเขียวช่วยให้สมองดีขึ้น เราเคยรู้ว่าชาเขียวดีต่อร่างกายหลายอย่าง ใน ค.ศ. ๒๐๑๔ มหาวิทยาลัยบาเซิล (Basel) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีการวิจัยพบว่าชาเขียวมีสารที่จะช่วยรักษาโรคสมองเสื่อม (dementia) และที่ให้ความจำดีขึ้น

๑๑) การค้นคิดวัคซีนป้องกันมะเร็ง แต่เดิมมีวัคซีนป้องกันมะเร็งปากมดลูกได้ ปัจจุบันนี้มีการเพิ่มชนิดของมะเร็งที่ใช้วัคซีนป้องกันได้ เช่น มะเร็งทรวงอก มะเร็งต่อมลูกหมาก มะเร็งตับอ่อน

๑๒) เครื่องบินที่ใช้พลังแสงอาทิตย์ (solar impulse) บินรอบโลกใน ค.ศ. ๒๐๑๕

o คนรุ่นต่าง ๆ มีลักษณะประจำรุ่น เช่น

รุ่น baby boomer หมายถึง พวกที่เกิดหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติไม่นานจะมีคนเกิดมากขึ้น พ่อแม่ผ่านความทุกข์ยาก รุ่นนี้จะมีความเป็นอยู่สุขสบาย ได้เงินจากรัฐช่วยสร้างบ้าน และการศึกษา มีความรู้มาสร้างความร่ำรวย สุขภาพดี

Generation X หลังจาก baby boomer และพวกที่เกิดช่วง ค.ศ. ๑๙๖๑ - ๑๙๘๑ พวกนี้มีการศึกษาสูง แต่รายได้อาจจะต่ำกว่ารุ่นก่อน เป็นพวกยึดอุดมการณ์ ชอบประท้วง บางคนแต่งตัวหัวหูรุงรังเป็นฮิปปี้ ชีวิตผ่านประสบการณ์ต่างๆ เช่น สงครามเย็น วิกฤตการณ์น้ำมัน

Generation Y (เกิด ค.ศ. ๑๙๘๒ - ๒๐๐๐) เป็นพวกมีอิสระในการทำธุรกิจ ใช้เครื่องมือ ICT มีความสามารถสูง ฉะนั้นผู้บังคับบัญชาต้องรู้จักใช้พูดด้วยเหตุผล จะสั่งอย่างเดียวไม่ได้ ผู้บังคับบัญชาต้องมีผลงานพอที่ผู้ใต้บังคับบัญชานับถือได้

Generation Z (เกิดในสหัสวรรษใหม่) เป็นพวกที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็น “ภาษาแม่” (digital native) เกิดมากับ World Wide Web เป็นพวกที่ใช้ smart phones ใช้ social media ต่าง ๆ ครูต้องปรับปรุงวิธีสอนใหม่ เพราะเด็กจะสามารถค้นคว้าเองได้ ด้วยสื่อ internet และหนังสือใหม่ ๆ ถือว่าเด็กเหล่านี้เกิดในโลก globalization และ postmodern

Generation C เป็นพวกที่อายุต่ำกว่า ๒๕ สนใจคอมพิวเตอร์ ชอบสร้าง content ชอบแสดงออก ชอบเข้า social media เพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเปลี่ยนวัฒนธรรม รับผิดชอบชีวิตตัวเอง ชอบทำงานประเภทสร้างสรรค์ ไม่มีกรอบสังคมบังคับ

o การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ (climate change) เป็นเรื่องการเก็บสถิติที่มักจะพูดกันว่า โลกร้อน เป็นผลให้น้ำแข็งขั้วโลกละลาย ระดับน้ำในมหาสมุทรสูงขึ้น พืชผลการเกษตรมีลักษณะเปลี่ยนจากเดิม มีแมลงทำลายพืชหรือนำเชื้อโรค เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติและคนสร้างขึ้นทำให้ต้องรณรงค์เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม

o การพัฒนาของสหภาพยุโรปและรัสเซียในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ทรัพยากร พลังงาน เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นคือ รัสเซียผนวกไครเมีย และมีปัญหากับยูเครน รัสเซียมีปัญหากับสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจทั้งสองฝ่าย

o การก่อการร้ายยุคใหม่และสงคราม (modern terrorism and warfare) เริ่มตั้งแต่เหตุการณ์ 9/11 ในนิวยอร์ก การระเบิดฆ่าตัวตาย สงครามในอัฟกานิสถาน สงครามอิรัก เหตุการณ์ในปากีสถาน เหตุการณ์ก่อการร้ายในไนจีเรีย สงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่ ๒ เหตุร้ายในอิรักและอัฟกานิสถานจะเกี่ยวเนื่องกับส่วนอื่นของสังคมโลกเพียงใด เช่น ภาคใต้ของไทย การก่อการร้ายแบบนี้มีอยู่ทุกทวีป

o การยึดหลักธรรมาภิบาล (good governance) ของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เป็นการดำเนินกิจการให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ถูกกฎหมาย มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซง ทำให้องค์กรมีศักยภาพและประสิทธิภาพดี สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้อื่นให้พนักงานทำงานอย่างขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต

o การเน้นบทบาทของเอกชนและบริษัทที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม หรือคิดถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างสินค้าที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภค เพื่อความสุขของพนักงาน และชุมชน ทำตามกฎหมาย มาตรฐานจริยธรรม และระดับนานาชาติ ที่เรียกว่า

CSR (Corporate Social Responsibility) เช่น ช่วยการศึกษา ปลูกป่า ไม่ปล่อยให้มลภาวะมารบกวนสิ่งแวดล้อม

o รอยเท้าคาร์บอน (carbon footprint) เป็นการวัดผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมในแง่ปริมาณก๊าซเรือนกระจก (เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ และมีเทน) carbon credit เป็นแนวทางลดก๊าซเรือนกระจกโดยการดำเนินกลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism) และมีการซื้อขายการปล่อยคาร์บอนได้โดยไปซื้อจากแหล่งที่ปล่อยไม่ถึง

o เรื่องพลังงานของโลก มีแนวโน้มที่จะต้องใช้พลังงานมากขึ้น ฉะนั้นทุกประเทศจะต้องพยายามประหยัดพลังงาน และพยายามหาแหล่งพลังงานใหม่ การใช้ smart meter หรือ smart grid จะช่วยประหยัดไฟฟ้าหรือไม่

ข้อสังเกตคือ ตั้งแต่เดือนมิถุนายนปีที่แล้ว (พ.ศ. ๒๕๕๗) ราคาน้ำมันลดลงมาก จากร้อยกว่าเหรียญสหรัฐเป็น ๔๐-๕๐ เหรียญอย่างไม่น่าเชื่อ (น้ำมันราคาสูงมา ๓ ปีแล้ว) อาจมีผลกระทบกับโอเปกคือกลุ่มผู้ค้าน้ำมัน และประเทศรัสเซีย สังเกตดูว่ามีเรื่องแปลกที่เข้าใจยากคือ พวกโอเปกไม่ปิดก๊อกน้ำมัน อาจไม่เดือดร้อนเพราะต้นทุนของเขาต่ำ (๓๕ เหรียญ) ช่วงที่ราคาสูงได้เอาไว้มากแล้ว ช่วงนั้นจีนมีความเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ใช้น้ำมันมาก แต่ในปัจจุบันอยู่ในภาวะดังนี้

๑) จีนมีความต้องการ (demand) น้อยลงเพราะรถยนต์และเครื่องจักรต่าง ๆ มีประสิทธิภาพสูงกินน้ำมันน้อย และต่อไปอาจจะใช้น้ำมันน้อยถ้าปราบคอร์รัปชันสำเร็จ ประเทศอื่นก็ดูจะใช้น้อย

๒) QE (Quantitative Easing) หุ้นในตลาดล่วงหน้าล้น

๓) น้ำมันขายเป็นเหรียญสหรัฐ ประเทศที่ขายน้ำมันได้เงินเหรียญสหรัฐ แลกเป็นเงินตัวเองได้มาก

๔) ปีนี้สหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จในเรื่องการเอาน้ำมันจากหินดินดานมาใช้ด้วยวิธี fracking ทำให้น้ำมันลดราคาจริงไหม ต้องติดตามว่าซาอุดีอาระเบียจะปิดก๊อกไหม (สหรัฐอเมริกาเห็นความสำคัญของซาอุดีอาระเบียมาก)

ประเทศที่ต้องจับตามองคือ ซาอุดีอาระเบีย อิรัก อิหร่าน ไนจีเรีย

เรื่องก๊าซในประเทศไทยมีเรื่องจะใช้ระบบสัมปทาน (เก็บค่าภาคหลวง) หรือระบบ PSC - Production Sharing Contract ในการผลิตไฟฟ้าเราใช้ก๊าซไม่ใช่น้ำมัน ก๊าซต่างประเทศยังแพงกว่า ก๊าซในประเทศ

o สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนที่ถือว่าใช้ได้ทุกแห่ง มีองค์การสหประชาชาติรับรอง มีหัวข้อย่อยที่สำคัญ เช่น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) สิทธิของชนเผ่า (indigenous people) สิทธิคนพิการ (people with disabilities) การค้ามนุษย์ (human trafficking)

ประเทศไทยมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

o สิทธิสตรี (Women Rights) ในหลายประเทศสตรีมีปัญหาทั้งด้านกฎหมายและวัฒนธรรมที่ไม่เท่าเทียมกับชาย จึงมีความพยายามแก้ไขในเรื่องสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการทำงานและได้ค่าแรงเท่าเทียมกับผู้ชายถ้าทำงานเหมือนกัน สิทธิในการมีทรัพย์สมบัติ สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย (ไม่ถูกทำร้าย ไม่ถูกข่มขืน)

o สิทธิเด็ก (Children Rights) เด็ก คือ บุคคลที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี มีสิทธิที่จะได้รับการดูแลที่เหมาะสม มีอาหารกิน ได้รับการศึกษา ได้รับการรักษาพยาบาล ไม่ถูกใช้งานที่เกินกำลัง กฎหมายบางประเทศกล่าวว่ามีสิทธิที่จะทราบว่าใครเป็นพ่อแม่ การคุ้มครองเด็กเน้นเรื่องการไม่ใช้เด็กเป็นทหาร (military use of children) การดูแลเด็กในภาวะสงคราม หรือภัยธรรมชาติ

o ความรวยความจน มีวิธีวัดต่าง ๆ วิธีที่นับว่าใหม่ที่สุดคือ Multidimensional Poverty Index (MPI) พัฒนาขึ้นใน ค.ศ. ๒๐๑๐ มีตัวชี้วัด ได้แก่ การศึกษา เช่น จำนวนปีที่ได้ไปโรงเรียน จำนวนเด็กที่ได้ไปโรงเรียน สุขภาพ เช่น การตายของเด็ก โภชนาการ ความเป็นอยู่ เช่น เชื้อเพลิง ทำกับข้าว (คนจนใช้ขี้วัว ไม้ ถ่าน เป็นเชื้อเพลิง) สุขาภิบาล (sanitation) การมีส้วม น้ำดื่มน้ำใช้สะอาด พื้นเรือน (คนจนใช้พื้นดิน พื้นขี้วัว) สิ่งของที่มี (เช่น ทีวี ตู้เย็น เครื่องซักผ้า)

สหประชาชาติกำหนด Millennium Development Goals ให้ทำให้สำเร็จใน ค.ศ. ๒๐๑๕ คือปีนี้

o การฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือคอร์รัปชัน (corruption) ได้แก่ การโกง มีหลายชนิดและหลายระดับ เช่น ระดับเล็กๆ ระดับใหญ่ การโกงเป็นระบบ มีทั้งในวงราชการ โกงในศาล หรือในวงตุลาการ โกงในหมู่เอกชน มีหลายวิธีการ เช่น ให้สินบน (bribery) เป็นของ หรือเป็นเงิน หรือให้ผลประโยชน์ การแย่งชิง ยักยอกเอาสิ่งที่ไม่ได้เป็นของตน (embezzlement) เลี่ยงภาษี (tax evasion) เลือกที่รักมักที่ชัง หรือเอาแต่ญาติ และพรรคพวกตัวเอง (nepotism, favoritism, clientelism) แบล็คเมล์ ฯลฯ

๓. เนื้อหาวิชาโดยสังเขป

๑. บทนำ ความนำ และอธิบายเนื้อหาวิชาโดยสังเขป

วิธีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ร่วมสมัย การที่อธิบายนี้มีจุดประสงค์ให้นักเรียนเข้าใจว่า เราจะสนทนาและวิเคราะห์เรื่องอะไรบ้าง หัวข้อที่คณะครูเลือกมาเป็นเรื่องที่สังคมโลกสนใจ มีมุมมองและแนวคิดได้หลายอย่าง สุดแต่ข้อมูลและสถานภาพของผู้พูด และอยู่ที่ว่าผู้พูดมีทฤษฎีในการมองโลกแบบใด มีความเชื่ออย่างไร มีผลประโยชน์อย่างไร ฉะนั้น เนื้อหาสังเขปที่จะบรรยายต่อไปเป็นเพียงตัวอย่างของการตีความของครูผู้หนึ่ง ผู้ที่มาบรรยายในหัวข้อต่าง ๆ อาจจะยกประเด็นอื่น ๆ มากล่าวก็ได้ ทั้งนี้จะทำให้นักเรียนทราบว่าการกระทำและคำพูดของแต่ละคนอาจจะทำให้คนอื่นวิจารณ์ในแนวที่เราไม่เคยนึกมาก่อนก็ได้

การเรียนรู้เรื่องที่นักเรียนคิดว่าไกลตัว เช่น เรื่องที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาหรือยุโรป เป็นเรื่องจำเป็นสำหรับคนสมัยใหม่ เพราะเหตุการณ์ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจในยุโรปและสหรัฐอเมริกามีผลกระทบต่อประเทศไทย

สำหรับวิธีการเรียนการสอน มีการจัดบรรยายห้องใหญ่รวมตอน และการแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนไปค้นคว้า ตอบคำถามใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล

๒. อาเซียน : ปัญหาผู้อพยพกับความมั่นคง ในประเทศกลุ่มอาเซียนมีปัญหาเรื่องการอพยพย้ายถิ่นเสมอมา หลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นสมัยสงครามเย็น มีผู้อพยพจากอินโดจีน (เวียดนาม ลาว กัมพูชา) เข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก มีปัญหาด้านความมั่นคงคือ ผู้อพยพที่เข้ามามีความเชื่อทางการเมืองต่างกัน มากที่สุดเห็นจะเป็นชาวเวียดนาม (หนังสือของขจัดภัย บุรุษพัฒน์ เขียนไว้ละเอียด)

ในภาคตะวันตกของประเทศ ประเทศเพื่อนบ้านคือประเทศพม่า มีการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลพม่ากับคนกลุ่มน้อยหรือชนกลุ่มน้อยด้วยกัน ทำให้ฝ่ายคนกลุ่มน้อยหลั่งไหลเข้ามาประเทศไทยอยู่ในค่ายอพยพ หรืออยู่ในหมู่บ้านของชนกลุ่มน้อยเผ่าเดียวกัน ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านการเมืองสังคมและเศรษฐกิจเช่นกัน เพราะพม่าก็เคลือบแคลงว่าฝ่ายไทยเข้ากับผู้อพยพ

หน่วยงานของสหประชาชาติ เช่น UNHCR (ผู้ลี้ภัย) และ ILO (แรงงาน) ก็เข้ามาสอดส่องเป็นภาระด้านการเงินของฝ่ายไทย

ในระยะหลังมาจนถึงปัจจุบัน มีผู้อพยพมาเพื่อทำงานเป็นจำนวนมาก เป็นการยากต่อการควบคุม และช่วยเหลือให้บริการต่อแรงงานเหล่านี้ เรื่องอพยพหนีภัยการเมืองก็ยังมี เช่น พวกโรฮิงญาจากบังกลาเทศที่อาศัยอยู่ในพม่า เข้ามาในประเทศไทย

เมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นในอาเซียนก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงที่ไม่เป็นไปตามแบบแผนเดิม ๆ (non traditional security) เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดด้านการสาธารณสุข

เรื่องการอพยพย้ายถิ่นมิได้เป็นปัญหาเฉพาะแต่ประเทศไทย การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นปัญหาระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์ มาเลเซียกับอินโดนีเซีย

เมื่อมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนเพื่อให้สมาชิกติดต่อกันใกล้ชิดขึ้น อาจจะมีการอพยพ ย้ายถิ่นทั้งผู้ที่ต้องการสวัสดิการที่ดี แรงงาน และบุคคลวิชาชีพ เช่น หมอ พยาบาล วิศวกร เป็นปัญหาและโอกาสของทุกประเทศ แต่ก็ต้องมีการเตรียมตัวที่ดี

๓. โอกาสและแนวโน้มของประเทศไทยในบริบทโลกศตวรรษที่ ๒๑ : แนวคิดจากการทำงานในองค์การระหว่างประเทศ โลกในศตวรรษที่ ๒๑ มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะการคมนาคมและการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมทำได้ง่ายขึ้น ประเทศที่ติดต่อกันทั่วโลกก็ต้องแข่งขันกันและช่วยเหลือกันด้วย เพื่อให้ประเทศไทยมีโอกาส เราจะต้องฝึกให้คนไทยรู้จักศึกษาหาความรู้ ขยันขันแข็ง ฝึกใช้ความคิดแบบมีเหตุผลและสร้างสรรค์ ในสังคมโลกมีองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาคและระดับโลก คอยเป็นผู้ประสานงานให้ประเทศสมาชิกร่วมมือกัน และขจัดเหตุร้ายต่างๆ

ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ เคยทำงานในองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาค คือ เป็นเลขาธิการอาเซียน ทั้งยังมีประสบการณ์ชีวิตและประสบการณ์การทำงานที่จะช่วยให้สามารถมองโอกาสและแนวโน้มของไทยได้กว้างขวาง ผู้ที่สนใจสามารถอ่านได้ในหนังสือ **ความสำเร็จไม่มีข้อยกเว้นชีวิตจากปอเนาะเลาะไปอาเซียน** ของ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ (มีในห้องสมุดกองวิชาประวัติศาสตร์)

๔. จีน : ผู้นำรุ่นที่ ๕ กับปัญหาที่ท้าทาย ดูเรื่องราวเกี่ยวกับผู้นำใหม่จีนในเอกสารประกอบ* ขณะนี้ผู้นำจีนรุ่นที่ ๕ บริหารประเทศไปได้ระยะหนึ่งแล้ว มีปัญหาหรือความท้าทายหลายอย่าง เช่น เศรษฐกิจจีนดีขึ้นมาก ไอเอ็มเอฟประกาศว่าความใหญ่ของเศรษฐกิจจีนแซงหน้าสหรัฐอเมริกาแล้ว แต่คนจีนโดยเฉลี่ยมีรายได้ต่ำกว่าคนอเมริกัน แต่ราคาสินค้าในจีนถูกกว่าสินค้าในสหรัฐอเมริกา ผู้นำคือนายสีจิ้นผิงต้องรักษาอำนาจไว้ มีการปราบคอร์รัปชันอย่างมากมาย ปัญหาที่เห็นอยู่คือ การประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย โดยไปปักหลักอยู่ในเขตเศรษฐกิจใหญ่ เช่น ที่ฮ่องกง ทำให้นักธุรกิจฮ่องกงไม่พอใจ มาเก๊าก็ประท้วง จีนมีปัญหากับพวกมุสลิมที่เขตปกครองตนเองซินเกียง

* ดูพระราชนิพนธ์คำสอน, หน้า ๑๗๑

(เผ่าอุยกูร์) เรื่องเศรษฐกิจ ต้องการเป็นเศรษฐกิจการตลาด (อาศัยกลไกตลาด) แต่กฎหมายเป็นแบบสังคมนิยม มีปัญหากับประเทศหลายประเทศเรื่องเกาะในเขตทะเลใต้หรือทะเลจีนใต้ การเข้าสู่ความเป็นสังคมผู้สูงอายุ ปัญหาสภาวะสิ่งแวดล้อม ในการบริหารงาน อาจจะต้องเอาใจใส่ในความพึงพอใจของประชาชนมากขึ้น เพราะมีการติดต่อทางอินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวาง ฯลฯ

๕. ญี่ปุ่นและเกาหลี : K Pop และ J Pop ภาพสะท้อนการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ร่วมสมัย กระแสเกาหลี (Korean Wave) หรือ K Pop เริ่มจากการที่เกาหลีสร้างภาพยนตร์ทั้งภาพยนตร์เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ และภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ เช่น เรื่องแดจังกึม ทำให้เห็นดาราเกาหลีสวยและหล่อ (กว่าคนที่เราพบในชีวิตประจำวัน) การที่นางเอกมีหน้าที่ทำเครื่องเสวยของจักรพรรดิ ทำให้ผู้ชมหันไปสนใจอาหารเกาหลี อยากไปเที่ยวสถานที่ในภาพยนตร์เกาหลี นอกจากภาพยนตร์ยังมีนักร้องวัยรุ่นเกาหลีที่คนทั้งโลกกรี๊ด ที่น่าสนใจคือ เกาหลีจัดให้มี audition คือคัดเลือกนักร้องไปทั่ว ไม่เฉพาะแต่คนเกาหลี มีคนไทยคือนิชคุณ และคนจีนที่เป็นที่นิยมมาก เดิมเกาหลีไม่ค่อยมีคนชอบ เมื่อมี K Pop คนชอบเกาหลีมากขึ้น สินค้าเกาหลีก็มีคนชอบมากขึ้น (อาจจะเป็นเพราะมีคุณภาพดี) นับว่าเป็นประโยชน์ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

J Pop มีมานานแล้วแต่ไม่ดังเท่า K Pop เพราะทั้งรัฐบาลและบริษัทต้นสังกัดไม่ได้มีนโยบายส่งออกทางวัฒนธรรมแบบเกาหลี แต่ก่อนนี้เยาวชนไทยคลั่งไคล้ภาพยนตร์ญี่ปุ่นในโทรทัศน์ ดูการ์ตูนญี่ปุ่น (อนิเมะ) อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น อยากเล่นกีฬาแบบญี่ปุ่น อยากเรียนภาษาญี่ปุ่น ใช้ของญี่ปุ่น ของใช้ยี่ห้อ Hello Kitty โดราเอมอน เด็ก ๆ ชอบวาดการ์ตูนตาโต ๆ แบบการ์ตูนญี่ปุ่น คนทั่วไปใช้ของญี่ปุ่นซึ่งมีคุณภาพดี ราคาเป็นกันเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรถยนต์ เรื่องภาพยนตร์และการ์ตูนในปัจจุบันอาจจะน้อยลง สรุปแล้วญี่ปุ่นนิยมโฆษณาเรื่องเสื้อผ้าเลียนแบบตัวละครที่อังกฤษเรียกว่า cosplay ญี่ปุ่นเรียกว่า โคะสุปุเระ และวัฒนธรรมเรื่องอาหาร ที่น่าสนใจมากคือ นายชินโซะ อาเบะ นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นออกมาแนะนำอาหารญี่ปุ่นด้วยตนเองที่ทั่วโลกดูได้ในยูทูป แสดงว่าเรื่อง J Pop นี้จะต้องมีความสำคัญทางการเมืองและเศรษฐกิจ จนกระทั่งนายกรัฐมนตรีต้องแสดงเอง

๖. แอฟริกาและตะวันออกกลาง : From Arab Spring to ISIS ภูมิภาคนี้มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับไทย ตะวันออกกลางเรียกว่า Gulf States ตะวันออกกลางกับแอฟริกาเหนือเรียกกันย่อ ๆ ว่า MENA คือ Middle East North Africa เป็นบริเวณที่มีน้ำมันและแร่ธาตุ ประเทศสมาชิกโอเปก ก็อยู่ในภูมิภาคนี้

Arab Spring คือคลื่นการปฏิวัติเดินขบวนประท้วงหรือแม้แต่สงครามกลางเมืองที่เกิดขึ้นในโลกอาหรับในตะวันออกกลางและแอฟริกาตอนเหนือ เริ่มต้นในตูนิเซียเมื่อ ๑๘ ธันวาคม

ค.ศ. ๒๐๑๐ ระบาดไปที่อียิปต์ ต่อต้านประธานาธิบดีมูบารัก ประธานาธิบดีมอร์ซี ได้รับตำแหน่งแทน ก็ถูกต่อต้านอีก ลิเบีย บาห์เรน และเยเมน ซีเรียมีการต่อสู้อย่างดุเดือดระหว่างรัฐบาลกับฝ่ายต่อต้าน รัฐบาลที่มีมหาอำนาจตะวันตกหนุนหลัง มีคนตายมากมาย สงครามกลางเมืองยังไม่สิ้นสุด เมื่อวันที่ ๒ มกราคม ค.ศ. ๒๐๑๓ สหประชาชาติประกาศว่ามีคนตายไปแล้ว ๖๐,๐๐๐ คน มีการใช้อาวุธเคมี แต่ไม่รู้แน่ว่า ฝ่ายใดใช้ผู้อพยพจากซีเรียเข้าไปในเลบานอน ทำให้เลบานอนมีผู้ลี้ภัยมากที่สุดในโลก นอกจากนั้น มีการประท้วงที่ค่อนข้างรุนแรงที่แอลจีเรีย อิรัก จอร์แดน คูเวต โมร็อกโก และซูดาน มีการประท้วงที่ ไม่มากนักที่เลบานอน มอริเตเนีย ซาอุดีอาระเบีย จิบูตี และซาฮาราตะวันตก

นอกจากนั้นยังมีการสู้รบที่ชายแดนอิสราเอล ชนกลุ่มน้อยอาหรับประท้วงในอิหร่าน นักรบเผ่าทัวเรค (Tuareg) กลับมาจากสงครามกลางเมืองในลิเบียก็ไปร่วมต่อสู้ในเหตุการณ์ขัดแย้งในประเทศมาลี การสู้รบในเลบานอนระหว่างพวกที่ต่อต้านและเข้าข้างรัฐบาลซีเรีย ปาเลสไตน์ต่อต้านผู้นำ

การต่อต้านใช้เทคนิคต่อต้านที่ใช้กันทั่วไป เช่น นัดหยุดงาน เดินขบวน ปราศรัยโจมตีรัฐบาล ที่พิเศษกว่าที่อื่นคือใช้อินเทอร์เน็ตและ social media ต่าง ๆ อย่างได้ผลในการจัดชุมนุมขับไล่ผู้นำ เหตุที่มีการต่อสู้อย่างดุเดือดคือยังมีผู้สนับสนุนผู้นำอยู่มาก

มีผู้เปรียบเทียบ Arab Spring กับเหตุการณ์เมื่อ ค.ศ. ๑๙๘๙ ในยุโรปตะวันออกแต่สมัยนั้นยังไม่มีการจัดการประท้วงด้วยอินเทอร์เน็ต

ส่วน ISIS ย่อมาจาก Islamic State of Iraq and Syria เป็นกลุ่มปฏิวัติ ที่เรียกชื่อตัวเองใหม่เมื่อปีที่แล้ว (ค.ศ. ๒๐๑๔) ว่า IS ย่อมาจาก Islamic State แต่ชื่อใหม่นี้แม้แต่ชาวมุสลิมกระแสหลักก็ไม่ยอมรับ แตกคอแม้แต่กับกลุ่มก่อการร้าย Al Qaeda รัฐอิสลามใหม่ต้องการปกครองโลก มีผู้นำเป็นกาหลิบ (Caliph) ซึ่งหมายถึง ทายาทของพระมะหะหมัด พวก ISIS โฆษณาชวนเชื่อลัทธิและอำนาจของตนในสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจับบุคคลต่าง ๆ ไปเชือดคอให้ชาวโลกเห็นในยูทูป ข้อสังเกตคือชาวต่างประเทศ แม้แต่ชาวยุโรปหันไปช่วย ISIS มากเพราะคิดว่าตนเป็นพลเมืองชั้นสองในประเทศตนเอง แม้แต่เด็กที่โตมาในครอบครัวที่นับถือศาสนาคริสต์ หรือไม่นับถือศาสนาอะไรเลย มักจะเป็นเด็กที่ครอบครัวมีปัญหาก็จะหันไปหาพวก ISIS ได้

พวก ISIS ทำลายโบราณวัตถุ โบราณสถานที่ UNESCO ขึ้นบัญชี เช่น เมือง Khorsabad ของแคว้นอัสซีเรีย เมือง Nimrud แคว้นอัสซีเรียเช่นกัน ของในพิพิธภัณฑ์เมือง Mosul ฯลฯ

ปัญหาไนจีเรียจับเด็กผู้หญิงชาวคริสต์ไป ๒๐๐ กว่าคนจากโรงเรียน ขณะนี้ยังตามไม่พบผู้ก่อการร้ายประกาศว่าได้บังคับให้เด็กเหล่านี้เปลี่ยนศาสนาเป็นนับถือศาสนาอิสลาม และเอาไปขายทั้งในและนอกประเทศหมดแล้ว มีการวางระเบิดอยู่เนือง ๆ

ปัญหาสู้รบในลิเบียที่เริ่มขึ้นเมื่อปีที่แล้ว (ค.ศ. ๒๐๑๔) จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่จบ ลิเบีย มี General National Congress ปกครอง แต่ฝ่ายกบฏพยายามต่อสู้ ทั้งในเมือง Bengazi และ Tripoli เมืองหลวง ได้ความช่วยเหลือจาก ISIS ด้วย ได้ยึดสนามบิน ทำให้คนที่อาศัยอยู่ในทริโปลีไปไหนไม่ได้ สถานทูตไทยก็ถูกลูกหลง ต้องเกลี้ยกล่อมคนงานและนักเรียนให้ออกนอกประเทศ เดินทางไปตูนิเซีย และกลับประเทศไทย (เพื่อนบ้านของลิเบียคือแอลจีเรีย ตูนิเซีย และอียิปต์ก็เดือดร้อนไปด้วย)

เหตุการณ์ร้ายต่าง ๆ ขยายขอบเขตไปนอกภูมิภาค ที่รุนแรงที่สุด ได้แก่ เหตุการณ์ที่ชาวมุสลิมได้เข้าสังหารบุคคลในสำนักพิมพ์นิตยสารชาร์ลี เอบโด (Charlie Hebdo) ซึ่งเขียนการ์ตูนหมิ่นศาสนาอิสลาม (ที่จริงนิตยสารนี้ก็หมิ่นทุก ๆ ศาสนา) ทำให้บุคคลต่าง ๆ ออกมาเชียร์นิตยสารนี้กันยกใหญ่ เพราะถือว่ากล้าดี แต่มีมุสลิมที่ออกมาเดินขบวนบอกว่าเขาไม่เห็นด้วยกับการหมิ่นศาสนา แต่เขาก็ไม่เห็นด้วยกับความรุนแรง คนนับถือศาสนาอื่นที่เห็นเช่นนี้ก็มีมาก แต่เป็นพวกที่ไม่มีอิทธิพลทางการเมือง

รัฐอิสลาม (IS) ฆ่าตัดคอบุคคลต่าง ๆ เช่น ผู้สื่อข่าวชาวญี่ปุ่น ชาวคริสต์ในอียิปต์ เผานักบินจอร์แดนทั้งเป็น

เหตุก่อการร้ายในเยเมน วางระเบิดมัสยิด คนตาย ๑๒๗ คน เรียกว่าเป็น sectarian violence เป็นความรุนแรงระหว่างมุสลิมด้วยกันแต่คนละนิกาย

แพทย์มุสลิมไปช่วย ISIS ที่ซีเรีย

เหตุการณ์ร้าย ๆ เช่น การยิงนักท่องเที่ยวที่พิพิธภัณฑ์นครตูนิส ประเทศตูนิเซีย ก็เป็นฝีมือพวกนี้ จนทำให้เกิดการประท้วงการก่อการร้าย

ฯลฯ

๗. สอบระหว่างภาค

๘. เอเชียใต้ : การเปลี่ยนผ่านจากพรรค Congress สู่ BJP ก่อน ค.ศ. ๒๐๑๔ อินเดียมีการเลือกตั้งหลายครั้ง (ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๘๙ - ๒๐๐๙) แต่ไม่เคยมีพรรคไหนที่ได้เสียงข้างมาก (majority) ในโลกสภา (สภาผู้แทนราษฎร) เลย การเลือกตั้ง ค.ศ. ๒๐๑๖ น่าจะได้ที่นั่ง

ในราชสภามากขึ้นด้วยใน ค.ศ. ๒๐๑๔ นี้ พรรค Bharatiya Janata Party (BJP) ได้เสียงข้างมาก นายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดิ (Narendra Modi) ได้รับความนิยมสูง มีผู้ตีความหลายอย่าง บางคนกล่าวว่าเป็นชัยชนะของคนธรรมดาสามัญ (common man) บางคนก็เห็นว่าเป็นชัยชนะของนายโมดิ ไม่ใช่ชัยชนะของ BJP ผู้นำปากีสถานหวังว่าจะเป็นยุคใหม่ที่ปากีสถานกับอินเดียเป็นมิตรกันได้ นักวิชาการอินเดียมีความเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับสหรัฐอเมริกาจะดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจ เช่น มีการลงทุนตรง (Foreign Direct Investment - FDI) ค้าขายกันมากขึ้น ภายในประเทศปัญหาความขัดแย้งด้านวรรณะน่าจะลดน้อยลง เพราะโมดิซึ่งเป็นคนที่ไม่อยู่ในวรรณะสูงไม่เคยเอาเรื่องวรรณะมาหาเสียง เรื่องคอมมิวนิสต์น่าจะหมดไปเพราะเลือกตั้งคราวนี้พรรคคอมมิวนิสต์ได้เสียงน้อยมาก พรรคคองเกรส หรือ “ราชวงศ์” เนห์รู-คานธี หมดไป คนอินเดียหวังว่ารัฐบาลโมดิจะช่วยคนจน ทำให้มีงานทำมากขึ้น ลดปัญหาเงินเฟ้อ มีโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหนทางดีขึ้น คอร์รัปชันน้อยลง แต่ถ้าจะให้ดีจริง ๆ จะต้องทำให้อินเดียเป็นพหุสังคม ไม่ให้ประโยชน์แต่เฉพาะเชื้อชาติหรือศาสนาใด และเป็นประชาธิปไตย ความคาดหวังต่าง ๆ เป็นสิ่งกดดันให้พรรค BJP ทำให้ได้อย่างที่หาเสียงไว้ ขณะนี้ยังเร็วเกินไปที่จะกล่าวว่า BJP จะประสบความสำเร็จไหม

ผู้ที่ทำให้โมดิได้เสียงมากคือ เยาวชนและนักธุรกิจ

การต่างประเทศประสบความสำเร็จมาก โมดิเคยเป็นบุคคลต้องห้ามเข้าสหรัฐอเมริกา แต่คราวนี้ เมื่อนับคะแนนเสร็จ ประธานาธิบดีโอบามาโทรศัพท์มาแสดงความยินดีที่ฮือฮากันมาก คือ ประธานาธิบดีโอบามาไปเป็นแขกคนสำคัญในงานวันชาติอินเดีย

โมดิไปเยือนประเทศเล็ก ๆ ในเขตหิมาลัย กลางเดือนเมษายน ๒๐๑๕ เยือนประเทศสำคัญ ๆ ในยุโรป

สีจิ้นผิงไปเยือนตอนวันเกิดโมดิพอดี (ไปที่อาเมดาบาด) จีนเคยมีข้อพิพาทเรื่องดินแดนกับอินเดีย ทั้งจีนและญี่ปุ่นเสนอการสร้างทางรถไฟ

การเลือกตั้งสภาของเดลี พรรค BJP แพ้พรรค AAP (Aam Aadmi Party หรือ Common Man’s Party) AAP เป็นพรรคใหม่มีนโยบายต่อสู้คอร์รัปชัน

การพัฒนาของโมดิ เช่น สร้างบ้านให้คนจน ๒๐ ล้านหลัง สร้างโครงสร้างพื้นฐานให้บริษัทต่าง ๆ ทำ Corporate Social Responsibility (CSR) ๒% น้ำสะอาด ส้วม ช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยเปิดบัญชีธนาคารได้ เน้น digital India ยังมีปัญหาความยากจนที่แก้ยาก

๙. สหรัฐอเมริกา : ผลประโยชน์ vs อุดมการณ์ อาจจะกล่าวได้อีกอย่างว่าเป็นเรื่องของสัจนิยม (realism) กับทางปฏิบัตินิยม (pragmatism) อุดมการณ์ของสหรัฐอเมริกาอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ ความเสมอภาค (equality) แต่ก็ยังมีปัญหาความขัดแย้งเรื่องผิว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคนผิวดำที่ยากจน อินเดียนแดง (native American หรือ first nation) ซึ่งยังถูกเลือกปฏิบัติ ปัญหาเรื่องหลักประกันสุขภาพ (health insurance) ไม่ประสบความสำเร็จ ชาวอเมริกันได้รับบริการเท่าเทียมกัน แต่บางคนเห็นว่าไม่ยุติธรรม เขาเห็นว่าคนเก่งและฉลาดควรได้รับการส่งเสริมมากกว่า

สำหรับโอกาสที่จะประสบความสำเร็จก็ยังไม่เท่าเทียมกัน ในสหรัฐอเมริกา ผู้หญิงยังได้โอกาสน้อยกว่าผู้ชาย คนผิวดำส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน ทำให้เกิดความขัดแย้ง เช่น ที่เมือง Ferguson ในมลรัฐมิสซูรี

อุดมการณ์ American Dream ที่คนเราจะเป็นใครมาจากไหน ถ้าเข้ามาในสหรัฐอเมริกาจะประสบความสำเร็จได้ แต่พวกที่เข้าเมืองมาทำงาน เช่น เก็บองุ่น ถูกไล่ออกเมื่อพ้นหน้าเก็บองุ่น

เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ แต่หลายคนยังเห็นว่าควรไปทำแท่นขุดเจาะน้ำมันที่อลาสก้าทั้ง ๆ ที่เป็นการทำลายธรรมชาติ แต่เป็นผลประโยชน์

อุดมการณ์เรื่องเสรีภาพ (liberty, freedom) เป็นสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้ แต่ต้องไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น

อุดมการณ์อเมริกันที่จะไม่ทำผิดกฎหมาย และส่งเสริมประชาธิปไตย แต่ช่วงทศวรรษ ๑๙๘๐ รัฐบาลเรแกนขายอาวุธแบบผิดกฎหมายให้อิหร่านเพื่อเอาเงินมาส่งเสริมพวก Contras ที่ต่อสู้คอมมิวนิสต์ในนิการากัว

อุดมการณ์ปัจเจกบุคคล แต่ในมหาวิทยาลัยบางครั้งนักศึกษาถูกบังคับให้เข้ากลุ่มและทำตามผู้นำกลุ่มโดยไม่เป็นไปตามความเชื่อของตัวเอง

สิทธิในทางเศรษฐกิจประชาชนจะทำอะไรก็ได้ รัฐบาลไม่ควรเข้าแทรกแซง แต่เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ เช่น subprime รัฐบาลก็ต้องเข้ามาจัดระเบียบ เพื่อผลประโยชน์ของสังคม

กฎหมายและระเบียบปฏิบัติของแต่ละมลรัฐก็ไม่เหมือนกัน ฉะนั้นก็จะมีผลประโยชน์และอุดมการณ์ที่ต่างกัน

๑๐. ยุโรป : วิกฤตที่ไม่สิ้นสุด

๐ สหภาพยุโรปถือได้ว่าเป็นแบบอย่างของความร่วมมือในภูมิภาค มีองค์กรต่าง ๆ ที่จัดเป็นระบบมั่นคง มีหลักเกณฑ์ในการรับสมาชิกใหม่อย่างเข้มงวด

๐ แต่เมื่อเร็ว ๆ นี้มีปัญหาเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาหนี้ในประเทศต่าง ๆ ใน Eurozone คือ ประเทศที่ใช้เงินสกุล Euro เช่น สเปน กรีซ ไอร์แลนด์ โปรตุเกส รวมทั้งอังกฤษที่ไม่ได้อยู่ใน Eurozone มีทีท่าจะระบาดไปที่อื่น และอาจจะก่อให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลกระลอกใหม่ทั้ง ๆ ที่เพิ่งจะฟื้นตัวจากปัญหาเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาที่ส่งผลสืบเนื่องต่อภูมิภาคอื่น มีผู้วิจารณ์ว่าปัญหานี้เกิดจากการที่ทั้งรัฐบาลและประชาชนจ่ายเงินเกินกว่าที่หาได้

๐ วิธีแก้ไข เช่น การเอาเงินรัฐบาลออกจ่ายใช้หนี้ (bailout) หรือการอดออม (austerity measure) ใช้ได้แค่ไหน หรือจะก่อปัญหาเพิ่ม การไม่ยอมใช้หนี้เป็นไปได้แค่ไหน ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศที่เศรษฐกิจดี ประชาชนมีระเบียบวินัยสามารถนำพาประเทศไปได้ และสามารถช่วยประเทศอื่นได้ด้วย เยอรมนีมีความคิดว่าประชาชนควรจะอดออม แต่ประเทศอื่นหลายประเทศเห็นว่าควรส่งเสริมให้ประชาชนใช้จ่ายมาก ๆ เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ประชาชนเยอรมนีบางส่วนไม่พอใจมากที่รัฐบาลเอาภาษีอากรของพวกเขาที่ขยันทำการงานไปให้บางชาติที่พวกเขาถือว่าขี้เกียจและฟุ่มเฟือย

รัฐบาลใหม่ของกรีซเป็นพวกที่ต่อต้าน austerity measure ทำให้ประเทศอื่นหนักใจ ประชาชนสเปนก็เดินขบวนต่อต้านการรัดเข็มขัดเช่นเดียวกัน

๐ ปัญหาคนอพยพย้ายถิ่นในสหภาพยุโรป การที่คนจากภายนอกประเทศมีสิทธิ์ในการซื้ออสังหาริมทรัพย์ ทำให้เจ้าของประเทศประสบปัญหา กฎของกลุ่มประเทศในเขต Schengen (ประเทศต่าง ๆ ๒๖ ประเทศในยุโรปที่พยายามลดข้อจำกัดในการข้ามแดนของกันและกัน) มีผลกระทบต่อประเทศสมาชิก EU

๐ ปัญหาแรงงานในเรื่องการทำงานเป็นปัญหามากเพราะว่าคนที่ทำงานชั่วคราว (part time) ได้รับค่าจ้างน้อย การทำงานต้องมีประสบการณ์ก่อนผู้ที่ประสบปัญหามากคือ แรงงานที่ยังมีอายุน้อย

๐ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสหภาพยุโรปกับรัสเซีย เป็นเรื่องปัญหายูเครน

๑๑. ทัศนศึกษาบ้านสวนปทุม เพื่อเลี้ยงส่งนักเรียนนายร้อย นักเรียนจะได้เห็นสิ่งของที่มาจากประเทศต่าง ๆ และในประเทศไทย พืชต่าง ๆ ทั้งที่เก็บพันธุ์ไม้ไว้ และโครงการทดลองผักและไม้ผล รวมทั้งเกร็ดความรู้ต่าง ๆ

๑๒. รายงานทัศนศึกษา และสรุป ให้นักเรียนเขียนความคิดเห็นในการทัศนศึกษาและนำมารายงานหน้าชั้น อาจารย์จะสรุปหรืออธิบายสิ่งที่นักเรียนควรทราบเพิ่มเติม

๑๓. สอบปลายภาค

๑๔. ของฝากจากต่างแดน

๒๖ - ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ เยอรมนี เบอร์ลิน และลินเดา

๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ อินเดีย กัลกัตตา (ไปกับนักเรียนนายร้อย)

๒๑ - ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ สิงคโปร์

๒๕ - ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เยอรมนี แฟรงก์เฟิร์ต มอลตา สหราชอาณาจักร ลอนดอน

๖ - ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ สหราชอาณาจักร ลอนดอน ไอร์แลนด์ ดับลิน

๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ สิงคโปร์ (ไปกับนักเรียนนายร้อย)

๒๓ - ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ฝรั่งเศส ปารีส เอกซ์อองโพรวองซ์

๑๕ - ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เยอรมนี เบอร์ลิน สิงคโปร์

๑๖ - ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ สิงคโปร์

๒ - ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ จีน ปักกิ่ง ทาจิกิสถาน ดูชานเบ ตุรกี อิสตันบูล

๑๘ - ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ญี่ปุ่น

ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (HI 4002)

จีน : ผู้นำรุ่นที่ ๕ กับปัญหาที่ท้าทาย

พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘

อ่านในเอกสาร อ่านเพิ่มเติมเราก็จะรู้จักผู้นำรุ่นที่ ๕ แล้ว ผู้นำรุ่นที่ ๕ ประสบปัญหาหลายประการ อย่างไรก็ดีใน ค.ศ. ๒๐๑๔ โดยภาพรวม จีนยังคงมีเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคง และมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ผู้นำคือ นายสีจิ้นผิง หวังจะดำเนินงานให้สำเร็จ ดังนี้

๑. ทำตามวิสัยทัศน์ “ความฝันจีน” ในการปฏิรูปและพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายการเป็นสังคมกินดีอยู่ดีอย่างทั่วหน้าใน ค.ศ. ๒๐๒๐ เป็นประเทศพัฒนาใน ค.ศ. ๒๐๕๐

๒. ปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจังไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ และเจ้าหน้าที่ของพรรคคอมมิวนิสต์

๓. ปฏิรูปพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน หวังจะพัฒนาพรรคให้ก้าวหน้า ปราบคอร์รัปชัน ในพรรค นักวิชาการบางคนมองว่าสีจิ้นผิงอยากให้ยึดหลักมาร์กซิสต์แบบของมาร์กซ์ ให้มีการปฏิบัติแบบท่านประธานเหมา ที่รักษาระบบการปกครองแบบ mass line คือ รักษาระบบอย่างเข้มงวด วิจารณ์การกระทำของตนเอง (self criticism) ให้หันกลับมายกย่องคนที่อดออม มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย จัดการฝ่ายบริหาร คนรากหญ้า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เน้นกฎระเบียบวินัย เลิกการออกเสียงเลือกตั้งเป็นครั้งแรกที่มีแนวคิดเรื่องการควบคุมขนาดของพรรค ต้องเลือกสมาชิกพรรคที่มีคุณภาพจริง ๆ ไม่เน้นปริมาณ ทั้งหมดนี้เป็นการทำเพื่อมวลชน

แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่มาก

ผู้นำก่อนสีจิ้นผิงคือ หูจิ่นเทาถือว่าโชคดีที่ “นั่งอยู่บนยอดคลื่น” ของการปฏิรูป ๓๐ ปีแรก (ช่วง ค.ศ ๑๙๘๐ - ๒๐๑๐) ขณะนั้นทุกคนมองความสำเร็จของจีนอย่างชื่นชม การที่จีนมีอิทธิพลในต่างประเทศ ยังไม่มีใครเห็นว่าเป็นการคุกคาม

ถึงจะคิดกันว่าสีจิ้นผิงเป็นผู้ที่เปลี่ยนบทบาทของจีนเป็น game changer ซึ่งแปลว่าปัจจัยใหม่ที่มาเปลี่ยนสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญ (significant) ตอนที่สีจิ้นผิงขึ้นมาครองอำนาจนั้น มีนักการเมืองอื่นที่ค่อนข้างจะมีอำนาจ แต่เขากล้าปราบผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้นำสมัยก่อนที่เขาจะได้อำนาจ การปราบคอร์รัปชันก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะลดอำนาจของคู่แข่งได้ อีกประการหนึ่ง เขาใช้แนวคิดของประธานเหมาและขงจื่อ ปรับเป็นการปกครองตามหลักทำนองคลองธรรมของกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งน่าจะทำให้รัฐบาลและพรรคมาร่วมมือกับเขามากขึ้น

แผนการที่รัฐบาลประกาศเกี่ยวกับ Rule of Law นี้ เป็นครั้งแรกที่ผู้นำพรรคเห็นเรื่องนี้เป็นเรื่องหลักที่พูดกันในกรรมการกลาง วิธีการคือจะตั้งศาลเคลื่อนที่หรือศาลที่ตัดสินได้ข้ามเขตปกครองอาจจะเป็นการลดอำนาจของพนักงานรัฐท้องถิ่น การที่พนักงานรัฐทั้งที่เป็นพนักงานของพรรคหรือรัฐบาลในระดับต่าง ๆ จะปฏิบัติการทางกฎหมายใด ๆ จะต้องมีการจดบันทึกไว้เพื่อให้รับผิดชอบผลที่จะเกิดขึ้นตลอดชีวิต ผู้พิพากษาจะต้องมาจากผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านกฎหมายหรือทำงานด้านกฎหมายเป็นอาชีพ

สีจิ้นผิงต้องเน้น Rule of Law เพราะ

- จะต้องให้พรรคปกครองได้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ปราบคอร์รัปชันได้ง่ายขึ้น
- พวกผู้นำเห็นว่าถ้าจัดการเรื่องกฎหมายได้เรียบร้อยจะช่วยลดความไม่พอใจในสังคมจีน และทำให้ประชาชนชื่นชมระบอบการปกครอง
- สีจิ้นผิงอาจจะต้องการสร้างผลงานที่สืบทอดไปในอนาคตว่าเป็นผู้นำที่มีอำนาจที่สุดหลังจากเหมาเจ๋อตง และเติ้งเสี่ยวผิง

แนวคิดเรื่อง Rule of Law ตามแนวคิดแบบตะวันตกกับของจีนอาจจะไม่เหมือนกัน ในตะวันตกไม่มีผู้ใดหรือองค์กรใดอยู่เหนือกฎหมายได้ ผู้นำจีนเห็นว่าเป็นเครื่องมือควบคุมสังคม ลดเรื่องการลุกขึ้นประท้วง และควบคุมพนักงานท้องถิ่นที่ประพฤติมิชอบ

สีจิ้นผิงยังมีปัญหาท้าทายดังนี้

๑. ปราบคอร์รัปชันทำได้ไม่ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการทหาร กองทัพปลดแอกประชาชน (People's Liberation Army - PLA) พยายามแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ การโกงเป็นการทำให้วินัยลดน้อยลง การโกงนี้ มักจะอยู่ในกลุ่มทหารฝ่ายการเมืองที่มีอำนาจในด้านแต่งตั้งโยกย้าย (มีการ

ซื้อขายตำแหน่ง) หรือพวกที่มีอำนาจในการซื้อขายอาวุธ ยุทธปัจจัย พวกสัสดีก็อาจจะคอร์รัปชันเรื่องการเกณฑ์ทหารด้วย แต่เป็นเงินจำนวนน้อย พวกผู้บังคับบัญชาทางการทหารแท้ ๆ จะมีเรื่องคอร์รัปชันน้อย เรื่องคอร์รัปชันนี้กระจายไปทั้งประเทศ มีเหตุการณ์ที่รายงานแล้วยังสอบสวนกันไม่ได้มากนัก

ถ้าแก้ปัญหาเรื่องคอร์รัปชันนี้ไม่ได้จะเป็นอุปสรรคต่อการสู้สงครามสมัยใหม่ หรือการที่จะทำให้การทหารทันสมัย

ในฝ่ายพลเรือนที่ทุจริตกันมาก คือ พวกที่ทำงานด้านบุคลากร หรือทรัพยากรมนุษย์ และการบริหารจัดการทางการเงิน การก่อสร้าง การจัดการเรื่องน้ำมัน เรื่องสุขภาพ อสังหาริมทรัพย์ ให้สินบนและรับสินบน ถ้าจัดการได้ ต้นทุนการผลิตจะลดลง มีประโยชน์ทางการพาณิชย์

ที่ผ่านมาปราบคนใหญ่ ๆ (เสือ) เช่น โจวหย่งคัง (เป็นอดีตผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ระดับอาวุโส เกิด ค.ศ. ๑๙๔๒ เป็นสมาชิกโปลิตบูโรรุ่นที่ ๑๗ ดูแลด้านกฎหมายและปิโตรเลียม ปลาย ค.ศ. ๒๐๑๓ ถูกสอบสวน ตั้งแต่สถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน เขาเป็นผู้นำระดับสูงคนแรกที่ถูกสอบสวนเรื่องคอร์รัปชัน เดือนธันวาคม ค.ศ. ๒๐๑๔ ถูกจับและถูกไล่ออกจากพรรค วันที่ ๓ เมษายน ค.ศ. ๒๐๑๕ ถูกดำเนินคดีที่เทียนจิน) ปราบผู้นำระดับกลางและระดับล่าง (แมลงวัน) ทำให้การใช้ของฟุ่มเฟือยน้อยลง

๒. ถ้าเศรษฐกิจดีการปกครองก็น่าจะเป็นไปได้ด้วยดี ขณะนี้เศรษฐกิจของจีนชะลอตัวไปบ้าง การเติบโตไม่มากเท่าเมื่อก่อน (ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา เพราะแต่ก่อนโตมากและก็จะไม่โตเร็วเหมือนเมื่อก่อนด้วย) แต่ก็ยังไม่ได้มีปัญหามากนัก ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่าง (dichotomy) ระหว่างเมืองกับชนบท รายได้ของคนส่วนหนึ่งเพิ่มขึ้น ทรัพยากรลดลง สีจิ้นผิงใช้วิธีติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สร้างอิทธิพลจีนทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งที่ควรระวังคือ เศรษฐกิจของจีนปัจจุบันขึ้นกับเศรษฐกิจโลกมาก ทั้งในด้านการเงิน การค้า การลงทุน ฯลฯ สีจิ้นผิงส่งเสริมการสร้างโครงสร้างพื้นฐานใหญ่ ๆ ในต่างประเทศ

การที่เศรษฐกิจจีนใหญ่เป็นที่ ๒ ของโลกอาจทำให้ถูกสหรัฐอเมริกาเพ่งเล็ง

๓. ปัญหาในทะเลจีนใต้ ความขัดแย้งระหว่างจีนกับญี่ปุ่น เวียดนาม และฟิลิปปินส์ ทะเลจีนใต้มีทั้งส่วนที่เป็นเกาะและเป็นทะเล มีประเทศที่อ้างสิทธิหลายประเทศ เช่น บรูไนฯ สาธารณรัฐประชาชนจีน ไต้หวัน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และเวียดนาม

บริเวณดังกล่าวเชื่อกันว่าเต็มไปด้วยน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ยังเป็นแหล่งประมงอีกด้วย หมู่เกาะที่สำคัญคือ หมู่เกาะสแปรตลีย์ และพาราเซลส์ มีความพยายามทำการตกลงหลายครั้ง แต่ก็ไม่สำเร็จ

ล่าสุดใน ค.ศ. ๒๐๑๔

- จีนออกใบอนุญาตจับปลา ถูกสหรัฐอเมริกา ฟิลิปปินส์ และเวียดนามคัดค้าน
- หน่วยยามชายฝั่งของจีนขับไล่เรือของฟิลิปปินส์สองลำออกจากเขตน้ำตื้น Ayungin ในหมู่เกาะสแปรตลีย์
- ฟิลิปปินส์ฟ้องจีนที่ศาลโลกในกรุงเฮกเรื่องทะเลจีนใต้
- เรือเวียดนามและเรือจีนชนกันบริเวณทะเลจีนใต้ เหตุเกิดขึ้นในช่วงที่จีนกำลังสร้างแท่นขุดเจาะน้ำมันในบริเวณที่ทั้งสองประเทศอ้างสิทธิ เรือประมงของเวียดนามล่มใกล้แท่นขุดเจาะน้ำมัน จีนกับเวียดนามโทษกันไปมา ผู้นำอาเซียนพยายามเตือนทั้งสองฝ่ายให้ยั้ง ๆ เอาไว้บ้าง ข้อสังเกตคือ ฝ่ายอาเซียนไม่เคยว่าจีนมาก่อนเลย อย่างไรก็ตาม เวียดนามและจีนพยายามประนีประนอมกันมากที่สุด
- เครื่องบินขับไล่จีนเข้าไปปฏิบัติการใกล้เครื่องบินตรวจการของสหรัฐอเมริกา
- กลางเดือนเมษายน ค.ศ. ๒๐๑๕ มีภาพถ่ายดาวเทียมเผยแพร่เห็นว่าจีนสร้างสนามบินบนเกาะแห่งหนึ่งในหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratley Islands) ที่จริงไต้หวันได้สร้างสนามบินไว้แล้วแต่ไม่ใหญ่เท่าที่สร้างใหม่นี้ นอกจากนั้นยังมีท่าเทียบเรือและอาคารอื่น ๆ ปลายเดือนเมษายน ฟิลิปปินส์ชักชวนให้ประเทศในอาเซียนร่วมกันประท้วงจีน แต่ประเทศอาเซียนอื่น ๆ ไม่เห็นด้วยเพราะยังเห็นประโยชน์ในการเป็นมิตรกับจีน

เรื่องนี้จีนต้องระมัดระวังการดำเนินการเป็นอย่างดีทั้งเรื่องนโยบายภายในประเทศ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือน และนโยบายต่างประเทศ เช่น นโยบายเกี่ยวกับประเทศอาเซียน

๔. ปัญหาในซินเกียงและทิเบต ซินเกียงเป็นมณฑลหรือเขตปกครองตนเองที่มีชนชาติที่ไม่ใช่ชาวจีนอยู่มาก ส่วนใหญ่เป็นชาวอุยกูร์นับถือศาสนาอิสลาม เชื้อสายเตอร์ก แต่ก่อนนี้ปัญหาในซินเกียงเป็นเรื่องเชื้อชาติซึ่งแก้ไขง่าย ปัจจุบันเป็นเรื่องศาสนาอิสลามที่เกี่ยวพันกันทั้งโลก เป็นเรื่องของอิสลามที่เรียกว่า การทำให้เป็นอิสลาม (Islamization) ซึ่งถ้าเป็นปัญหาแล้วแก้ไขได้ยาก

ใน ค.ศ. ๒๐๑๔ มีการก่อการร้ายอุยกูร์หลายครั้ง การจัดองค์กรและความสามารถในการชักชวนให้คนมาเป็นพวกเพิ่มขึ้น ได้ปฏิบัติการก่อการร้ายทั้งในและนอกซินเกียง

รัฐบาลกลางใช้วิธีจัดการสองวิธีคือ การปราบอย่างเด็ดขาด กับใช้นโยบายทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น การทำให้มีการจ้างงาน ส่งเสริมให้มีการสอนแบบทวิภาษา คือ ให้ใช้ภาษาจีนควบคู่กับภาษาของตนเองในหมู่ชนกลุ่มน้อย

ส่วนในทิเบต ประชาชนเป็นเชื้อชาติทิเบตนับถือศาสนาพุทธนิกายลามะ ทั้งสองสถานที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งซินเกียงมีความรุนแรงในเรื่องเชื้อชาติ และมีกลุ่มแบ่งแยกดินแดน Eastern Turkestan ทิเบตมีผู้นำคือ ดาไลลามะ (องค์ปัจจุบันเป็นองค์ที่ ๑๔) ประทับอยู่ที่อินเดีย มีชาวตะวันตกโดยเฉพาะดาราหนังที่มีชื่อ คือ ริชาร์ด เกียร์ นับถือมาก

๕. ปัญหาในฮ่องกง มีขบวนการชื่อว่า Occupy Central Movement นักศึกษาและนักการเมืองท้องถิ่นในฮ่องกงต้องการสิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนของตนเอง ไม่ใช่คนที่รัฐบาลแผ่นดินใหญ่สรรหามา ขณะนี้เงียบไปโดยที่รัฐบาลจีนไม่ต้องใช้ความรุนแรงเพราะนักธุรกิจที่ต้องเสียเงินค่าเช่าที่บริเวณที่มีการประท้วงต่อต้านนักศึกษา เพราะพวกตนทำมาหากินไม่ได้ เงินก็จ่ายไปแล้ว คนทั่วไปเบื่อที่รถติด ขบวนการประสบความสำเร็จในการดึงดูดความสนใจของคนทั่วโลก ที่จริงแล้วอาจจะมีปัญหาลึก ๆ คือ คนจากแผ่นดินใหญ่มาฮ่องกงมาก มาเข้าโรงพยาบาล (นิยมมาคลอดบุตร) มาเข้ามหาวิทยาลัยทำให้เตียงที่โรงพยาบาลและที่ในมหาวิทยาลัยเต็ม นอกจากนั้นยังมาจับจ่ายใช้สอย ทำให้ราคาของแพงมาก ค่าเช่าบ้านและหอพักแพงขึ้นมามาก จีนกังวลเรื่องฮ่องกงอยู่บ้างเหมือนกัน เพราะเรื่องในฮ่องกงอาจจะเป็นตัวอย่างให้เกิดปัญหาในที่อื่นของจีน

๖. ในสองทศวรรษนี้ อินเทอร์เน็ตกลายเป็นฟอร์รั่มให้ชาวจีนออกความคิดเห็น บ่นเรื่องต่าง ๆ ช่วยให้ผู้อื่นรู้จักตนเอง มีคนถึงกับพูดว่าอินเทอร์เน็ตเป็นของขวัญที่ดีที่สุดที่พระเจ้าให้คนจีน การที่ชาวจีนนิยมใช้อินเทอร์เน็ตกัน ทำให้รัฐบาลสมัยนี้ควบคุมประชาชนให้ปฏิบัติเฉพาะตามกรอบที่รัฐบาลต้องการไม่ได้ รัฐบาลสามารถควบคุมสื่อมวลชนประเภทเดิม ๆ ได้ แต่คุมอินเทอร์เน็ตไม่ได้ อินเทอร์เน็ตเข้าไปในคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน ส่งบล๊อกได้ ส่งรูป ส่งวิดีโอได้ป้องกันยาก การใช้อินเทอร์เน็ตทำให้ประชาชนได้รู้เห็นเรื่องโลกภายนอกมากขึ้น ก็เริ่มต่อต้านการควบคุมของรัฐ

ผู้นำจีนเห็นปัญหาเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต แต่ก็คิดว่าถ้าดูแลดี ๆ ก็จะเป็นเครื่องมือในการปกครองประเทศที่มีประสิทธิภาพ เช่น การเผยแพร่นโยบายของรัฐ และทำให้ผู้นำรู้ความต้องการของประชาชน ดูแลแนวทางการปกครองและการกระทำของผู้นำท้องถิ่น

รัฐบาลสีจิ้นผิงใช้สื่อสังคม (social media) ในกิจการของรัฐด้านโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) ใช้ firewall ดูแลการใช้สื่อสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๗. ประชาชนชาวจีนที่ร่ำรวยต้องการไปจากจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไปลงทุนในต่างประเทศ ตามข้อมูลในบทความ Wealthy Chinese Are Fleeing the Country Like Mad ส่วนมากอยากจะไปทวีปอเมริกาเหนือ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา และไปออสเตรเลีย ยุโรป นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และอื่น ๆ นักธุรกิจยังเก็บทรัพย์สมบัติไว้ในจีน ฉะนั้นตามหลักธุรกิจควรจะอยู่ใกล้ประเทศจีน การย้ายถิ่นมีหลายประเภท ได้แก่ การไปลงทุน แรงงานมีฝีมือ การไปศึกษาต่างประเทศ กฎหมายในแต่ละประเทศต่างกัน บางประเทศเมื่อลงทุนเป็นจำนวนเงินมาก จะสามารถซื้อที่ได้ เปลี่ยนสัญชาติได้ ในสมัยแรกการออกไปต่างประเทศจะส่งเงินเข้าประเทศ มาทีหลังนี้จะเป็นการดึงเงินจากจีนไปต่างประเทศ

๘. เยาวชนจีนชื่นชอบค่านิยมตะวันตก วัฒนธรรมตะวันตกแพร่กระจายในประเทศจีนมากขึ้นทุกที คนจีนมีเงินพอที่จะรับวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งเสื้อผ้า กาแฟ อาหาร หนังฝรั่ง รถยนต์ตะวันตก อินเทอร์เน็ต การเล่น เช่น สเก็ตบอร์ด ตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีหูจิ่นเทา มีความพยายามป้องกันความนิยมตะวันตกด้วยการเอาภาพยนตร์ตะวันตกออกจาก prime time คือ เวลาที่คนดูทีวีมากที่สุด ผู้ชมทีวีบ่นว่ากลับบ้านจากงานก็ไม่ได้ดูรายการสนุก ๆ คนหนุ่มสาวจีนเห็นว่าการควบคุมไม่เป็นประชาธิปไตย

๙. ปัญหาเรื่องปริมาณทรัพยากรลดลง และสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ อากาศมีหมอกควันบ่อยครั้ง เข้าใจว่าสาเหตุของมลพิษมาจากถ่านหินและจำนวนรถยนต์ที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลพยายามแก้โดยใช้เชื้อเพลิงจากถ่านหินน้อยลง ปิดโรงงานที่เป็นแหล่งหมอกควัน ค้นคว้าวิจัยเรื่องพลังงานสะอาดมากขึ้น มีแนวทางว่าจะเก็บภาษีที่เกี่ยวกับเรื่องมลพิษทางอากาศ เช่น เก็บภาษีคนมีรถยนต์มากขึ้น

ต้นปีนี้นายกรัฐมนตรีหลี่เคอเฉียงประกาศ “สงครามต่อต้านมลพิษ” และให้คำมั่นว่าจะต่อสู้มลพิษด้วยความแน่วแน่เช่นเดียวกับการต่อสู้ความยากจน รัฐบาลประกาศ “แผน

ปฏิบัติการป้องกัน และควบคุมมลพิษทางอากาศ" และจะลดจำนวนวันที่มีมลพิษหนักให้ได้ใน ค.ศ. ๒๐๑๗

มีงานวิจัยว่า จีนปล่อยขยะพลาสติกลงมหาสมุทรถึง ๒๘% และลงสู่แถบแปซิฟิก ทำให้เห็นได้ว่าจีนเองก็มีปัญหา ถ้าจีนแก้ปัญหาได้ประเทศอื่นก็จะได้รับประโยชน์ด้วย เรื่องนี้เป็นสิ่งท้าทายที่สำคัญของจีน ผู้นำจีนจะต้องไม่คิดถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่ผ่านมาจีนก่อปัญหาเรื่องทรัพยากร เช่น การจับปลามากเกินไป และการจับปลาผิดกฎหมาย การที่ชาวประมงไม่รายงานจำนวนปลาที่จับได้ทำให้รัฐบาลไม่สามารถวางนโยบายที่ถูกต้อง นักตัดไม้ทำลายป่าจีนเข้าไปตัดไม้ในพม่า มีปัญหาเรื่องการค้าของป่าผิดกฎหมาย จีนต้องการงาช้างมีส่วนทำให้เกิดการลักลอบฆ่าช้างในแอฟริกา ฯลฯ เรื่องแบบนี้ทำให้เสียสัมพันธ์กับต่างประเทศ เป็นสิ่งท้าทายอย่างหนึ่ง

๑๐. การเปลี่ยนแปลงทางอากาศอาจจะกระทบความมั่นคงทางอาหาร ในปัจจุบันสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงไปมาก พืชพันธุ์หลักของจีนคือ ข้าวสาลี ข้าว และข้าวโพด อาจจะมีผลผลิตลดลง ถ้าไม่มีมาตรการจัดการ นอกจากนั้น คนจีนเมื่อมีฐานะดีขึ้นมักจะเปลี่ยนจากการกินอาหารที่เป็นพวกแป้ง (คาร์โบไฮเดรต) มาเป็นอาหารจำพวกเนื้อสัตว์มากขึ้น เมื่อเกิดภาวะอากาศเปลี่ยนแปลงจะเป็นผลต่อพืชในเขต "นาน้ำฝน" (rain-fed crop) มากกว่าในเขตที่มีการชลประทาน การที่อุณหภูมิเพิ่มขึ้นจะทำให้ข้าวสาลีและข้าวโพดมีผลผลิตต่ำลง แต่ข้าวอาจจะมีผลผลิตสูงขึ้น จีนจะส่งออกอาหารได้น้อยลง และต้องนำเข้ามากขึ้น วิธีรับมือกับปัญหาน่าจะเป็นการเพิ่มการชลประทาน การวิจัยเรื่องเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมล็ดพันธุ์ที่ทนสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง เพิ่มการทำฝนเทียม (cloud-seeding) ทำประกันให้เกษตรกร อีกอย่างหนึ่งที่ทำให้จีนอาจผลิตอาหารเพื่อการบริโภคได้ไม่พอ คือ ดินและน้ำเสีย (เช่น จากสารเคมี ปุ๋ย เชื้อแบคทีเรีย) การบริโภคอาหารมากขึ้น

๑๑. การตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank-AIIB) เป็นสถาบันการเงินในระดับระหว่างประเทศที่รัฐบาลจีนเป็นผู้ริเริ่ม มีวัตถุประสงค์หลักในการเสนอความช่วยเหลือด้านการเงิน และแหล่งทุนทางเลือกให้แก่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย เพื่อลงทุนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (เช่น ระบบการคมนาคม ระบบพลังงานระบบการจัดการน้ำ ระบบสื่อสาร ระบบกำจัดขยะ) นักวิชาการบางคนเห็นว่า AIIB เป็นคู่แข่งของ IMF ธนาคารโลก ธนาคารเพื่อพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) ซึ่งอยู่ในมือของประเทศพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา ประเทศในเอเชียส่วนใหญ่เข้าเป็นสมาชิก

เมื่อปีที่แล้ว (ค.ศ. ๒๐๑๔) ประเทศนอกเอเชียส่วนใหญ่เป็นสมาชิกปีนี้ (ค.ศ. ๒๐๑๕) โดยรวมแล้วมีประเทศสมาชิกอยู่หลายสิบประเทศ

ชาวต่างประเทศจับตามอง AIIB เป็นสถาบันระหว่างประเทศที่สำคัญในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ ถือเป็นการท้าทายลักษณะของโลกหลังสงครามเย็นที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นแกน ก่อนหน้านั้นเมื่อสหรัฐอเมริกาขอตั้งฐานทัพในอุซเบกิสถาน จีนก็ตั้ง Shanghai Cooperation Organization ใน ค.ศ. ๒๐๐๑ รวมอุซเบกิสถานด้วย

๑๒. สีจิ้นผิงเดินทางไปที่ต่าง ๆ ในโลกเพื่อผลประโยชน์ของชาติ ทั้งไปเจรจากับประเทศมหาอำนาจ เยือนลาตินอเมริกา เช่น บราซิล อาร์เจนตินา เวเนซุเอลา และคิวบา ทั้งประเทศเล็ก ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิกและทะเลแคริบเบียน ประเทศในแอฟริกา ประเทศเหล่านี้ถึงจะยากจนและมีประชากรน้อย แต่ว่ามีเสียงโหวตหนึ่งเสียงในสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเท่ากับประเทศมหาอำนาจ

ปลายปีที่แล้วสีจิ้นผิงเดินทางลงไปทะเลทางใต้ถึงแอนตาร์กติกา ลงนามในสัญญากับออสเตรเลียในการอำนวยความสะดวกให้เรือและเครื่องบินจีนเข้าไปส่งกำลังบำรุง สำหรับโครงการสำรวจทะเลทางใต้ซึ่งเชื่อกันว่าอุดมด้วยทรัพยากร เช่น น้ำมัน แร่ธาตุ สัตว์ทะเลที่มีคุณค่าทางอาหาร ยิ่งไปกว่านั้นในอนาคตอาจจะมีความจำเป็นที่จะต้องใช้น้ำจืดที่อยู่ในก้อนภูเขาน้ำแข็ง (icebergs)

กลางทศวรรษ ๑๙๘๐ จีนเริ่มสร้างสถานีวิจัยในแอนตาร์กติกา ชื่อว่า Great Wall (ค.ศ. ๑๙๘๕) Zhongshan (จงซาน ค.ศ. ๑๙๘๙) นอกจากนั้นยังมีสถานี Kunlun (คุนหลุน ค.ศ. ๒๐๐๙) Taishan (ไท่ซาน ค.ศ. ๒๐๑๔) สถานีเหล่านี้ใช้ศึกษาเรื่องบรรยากาศ อาจทำให้รู้สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงอากาศของโลก ธรณีวิทยา ดาราศาสตร์ ชีววิทยา สมุทรศาสตร์ ฯลฯ จีนกำลังสร้างสถานีอื่น ๆ อีก

นอกจากจะศึกษาเรื่องวิทยาศาสตร์แล้ว ยังศึกษาเรื่องกฎหมาย ภูมิรัฐศาสตร์ และการบริหารดินแดนแอนตาร์กติกา

นอกจากนั้นจีนยังมีเรือสำรวจและตัดน้ำแข็งได้ชื่อ “มังกรหิมะ” ขณะนี้เตรียมสร้างเรือเช่นนี้อีกลำหนึ่ง

จีนอนุญาตให้ไทยส่งนักวิทยาศาสตร์ไปพร้อมกับเรือสำรวจ “มังกรหิมะ” เพื่อไปทำงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ด้านต่าง ๆ

ประเทศต่าง ๆ (รวมทั้งจีน) ยังจัดการท่องเที่ยวไปที่นี่ แต่คนจีนยังไปแอนตาร์กติกาน้อย ยังไม่มีผู้จัดการบริษัททัวร์ที่ขึ้นทะเบียน แต่ต่อไปน่าจะมี

การที่จีนลงทุนด้านงานวิจัยในแอนตาร์กติกาทำให้ประเทศอื่น ๆ ระแวง นับว่าเป็นเรื่องท้าทายอีกอย่างหนึ่ง

๑๓. เราจะได้ยินกันบ่อยเรื่องเส้นทางแพรไหม (Silk Road) ซึ่งมีทั้งทางบกและทางทะเล เป็นเส้นทางที่จีนติดต่อการค้าและสังสรรค์แลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมกับโลกภายนอกเป็นเวลานับพันปีแล้วผู้ที่เรียนประวัติศาสตร์จีนจะรู้จักสาระข้อมูลเรื่องเส้นทางแพรไหมเป็นอย่างดี มาถึงปัจจุบันประธานาธิบดีสีจิ้นผิงได้เสนอโครงการเส้นทางแพรไหมทางบก (overland route) และเส้นทางทะเล (maritime route) เป็นเส้นทางเศรษฐกิจยูเรเซีย (Eurasia) เพื่อให้ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิดขึ้น สีจิ้นผิงเน้นด้านเศรษฐกิจ คือ การร่วมมือกันทางการค้า การลงทุน การเงิน โครงสร้างพื้นฐานพลังงาน การติดต่อระหว่างประชาชนต่อประชาชน ยังมีความสำคัญด้านภูมิรัฐศาสตร์ (geopolitics) ด้วย

ในด้านภูมิศาสตร์เส้นทางแพรไหมสมัยใหม่นี้ รวมประเทศที่เป็นทางผ่านของเส้นทางสายแพรไหมในสมัยโบราณ ทั้งในเอเชีย แอฟริกา ตะวันออกกลาง และยุโรป (ฉะนั้นเวลาไปเยือนประเทศในยุโรป สีจิ้นผิงก็จะกล่าวถึงเรื่องนี้ด้วย)

จีนมีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอที่จะผลักดันเส้นทางสายแพรไหมใหม่นี้ และเป็นคู่ค้าของประเทศตามเส้นทาง แต่จีนก็รู้ดีว่านโยบายต่างประเทศของจีนที่เสนอว่าจีนจะผงาดอย่างรักษาสันติภาพนั้น ไม่ค่อยมีใครเชื่อนัก หลายประเทศก็เชื่อว่าร่วมมือกับจีนนั้นดี เพราะจีนมีทุนทรัพย์จะพากันเติบโต แต่จีนก็มีคู่แข่ง เช่น ในแผ่นดินใหญ่มีประเทศรัสเซีย ซึ่งสนใจเอเชียกลาง ในทะเลมีผู้นำ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และอินเดีย

ในอาเซียนหรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถือเป็นความร่วมมือด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะใกล้ชิดจีนยิ่งขึ้น กว่างซี (กวางสี) และหยุนหนาน (ยูนนาน) จะเป็นศูนย์กลางการติดต่อ (hub)

ขณะนี้มีหลายประเทศในอาเซียนระแวงจีนอยู่ เพราะเศรษฐกิจจีนดีกว่า เอเชียอาจจะเป็นเอเชียที่มีศูนย์กลางเป็นจีนได้ง่าย ฉะนั้นเป็นสิ่งท้าทายที่จีนต้องใช้ความสามารถทาง

การทูต และอดทนมาก ๆ จึงต้องใช้ soft power เข้าช่วย ได้แก่ การใช้ความอ่อนโยนชักชวน ไม่บีบบังคับโดยใช้กำลัง โฆษณาชวนเชื่อ หรือล่อด้วยเงินทอง

วิธีการหนึ่งที่จีนใช้เพื่อเข้าถึงประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ การรถไฟ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรถไฟความเร็วสูง ในการสร้างเส้นทางคมนาคมเหล่านี้ การที่จีนมี AIIB ทำให้การก่อสร้างเป็นไปอย่างราบรื่นมากขึ้นเพราะมีเงินทุนแน่นอน

๑๔. การที่จีนจะลงทุนเรื่องรถไฟความเร็วสูงในประเทศอาเซียน ผู้นำรุ่น ๕ เห็นว่า การเจรจาเรื่องรถไฟความเร็วสูงในประเทศอาเซียนเป็นเรื่องสำคัญมาก จะเป็นทั้งเรื่องความร่วมมือ และการค้าการลงทุน เรื่องรถไฟความเร็วสูงนี้ตรงกับอุดมการณ์ของการรวมอาเซียน คือ การเชื่อมโยง (connectivity) ใน ค.ศ. ๒๐๑๕ ถ้าจีนได้ทำโครงการนี้ก็จะสร้างความสัมพันธ์กับประเทศอาเซียนได้ อย่างไรก็ตาม จีนมีคู่แข่ง เช่น ญี่ปุ่น ในการสร้างทางรถไฟความเร็วสูง แต่มีบางประเทศยังถือว่ารถไฟความเร็วสูงไม่สำคัญนัก น่าจะสร้างรถไฟธรรมดาที่ไปได้ทั่วถึงและปลอดภัย จีนหวังว่าจะตกลงกับประเทศไทยก่อน

๑๕. ปัญหาเรื่อง “หู้โข่ว” หู้โข่วคือ การลงสำมะโนครัวของจีน คนคนหนึ่งจะต้องมีข้อมูล เช่น ชื่อสกุล บิดามารดา คู่สมรส วันเดือนปีเกิดของคนในครอบครัว หลักฐานการเสียชีวิต แต่งงาน หย่า การย้ายบ้าน คนที่มีสำมะโนครัวอยู่ในที่ใด ก็จะได้รับสวัสดิการของรัฐจากที่นั้น เนื่องจากมีความแตกต่างทางสังคมระหว่างคนที่อยู่ในเมืองกับคนที่อยู่ในชนบท จึงมีคนเรียกว่าระบบหู้โข่วเป็นระบบวรรณะแบบจีน คนที่อยู่ในชนบทจะเข้ามาอยู่ในเมืองไม่ได้ และหากเข้ามาจะไม่ได้รับสวัสดิการใด ๆ จากรัฐ บางคนก็แย่เพราะไม่มีทางทำมาหากิน ต่อมาในทศวรรษ ๑๙๙๐ ให้ซื้อใบอนุญาตชั่วคราว เพื่อมาทำงานในเมืองได้ ต่อมามีการแก้ไขระบบให้ยุติธรรมขึ้น ใน ค.ศ. ๒๐๐๘ มีนักวิชาการเรียกร้องให้เลิกระบบ ช่วงการเปิดสภา NPC ต้นเดือนมีนาคม ค.ศ. ๒๐๑๓ นายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่าเรียกร้องให้หาทางแก้ไขระบบหู้โข่ว เดือนธันวาคม ค.ศ. ๒๐๑๔ ฝ่ายกฎหมายของสภาแห่งชาติให้เลิกระบบหู้โข่วในเมืองเล็ก ๆ แต่ยังคงไว้เช่นเดิมในนครใหญ่ ๆ เช่น เซี่ยงไฮ้ กวางตุ้ง

มีการปรับปรุงเรื่องหู้โข่ว คือ เลิกแยกระบบหู้โข่วเกษตรกร (agricultural) และหู้โข่ว ผู้ที่ไม่ได้ทำการเกษตร (non agricultural) เพราะตั้งแต่ทศวรรษ ๑๙๙๐ การแยกหู้โข่วสองประเภทนี้ก็ไม่ค่อยมีความหมาย เพราะรัฐบาลเลิกการปันส่วนธัญพืช (grain rationing) ให้คนที่ไม่ได้ทำการเกษตร อีกประการคือ ให้คนจากชนบทมาขอหู้โข่วรับบริการของรัฐได้ในเมือง ทำให้ได้

คนมีความสามารถจากชนบทมาทำงานในเมืองได้ เป็นโครงการที่ค่อย ๆ ทำตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๑๔ - ๒๐๒๐ หวังว่าภายใน ค.ศ. ๒๐๒๐ เมืองจะรับคนที่มาจากหู้โข่วในชนบทราว ๑๐๐ ล้านคน

นักวิชาการบางคนคิดว่าน่าจะเลิกระบบหู้โข่ว และให้บริการสาธารณะให้ทั่วถึงกัน

๑๖. ปัญหาท้าทายอีกอย่างหนึ่งของผู้นำรุ่นห้านี้คือ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ถ้าพัฒนาความสัมพันธ์ให้ดีแล้วจะเป็นประโยชน์สำหรับทั้งจีนและญี่ปุ่น ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงกับนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ ของญี่ปุ่น พบกันที่ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ค.ศ. ๒๐๑๕ ถือเป็นครั้งแรกใน ๕ เดือน ทั้งสองตกลงกันว่าจะจัดการประชุมทั้งระดับรัฐบาลและภาคเอกชน ฝ่ายสีจิ้นผิงพูดเรื่อง “One Belt, One Road” (เส้นทางแพรไหม) และ AIIB ฝ่ายอาเบะสนับสนุนว่า เป็นเรื่องสำคัญ แต่ก็ยังสงวนท่าที ไม่ตอบตกลงทันที บอกเพียงแต่ว่าจะติดตามเรื่องนี้

ยังมีปัญหาเรื่องความขัดแย้งในประวัติศาสตร์ สีจิ้นผิงเห็นว่าการเผชิญหน้ากับประวัติศาสตร์ จะทำให้เข้าใจกันดีขึ้น วันที่ ๓ กันยายนจะฉลองชัยชนะสงครามต่อต้านญี่ปุ่น (ค.ศ. ๑๙๓๗ - ๑๙๔๕) จะเชิญญี่ปุ่นมาด้วย จะไม่ตำหนิติเตียนญี่ปุ่นเลย ส่วนอาเบะบอกว่ารัฐบาลญี่ปุ่นยึดถือแนวทางของรัฐบาลที่แล้ว ๆ มา เช่น ของนายกรัฐมนตรีโทมิอิชิ มูรายามา และจูนิชิโร โคอิซูมิ “เราเป็นประเทศใฝ่สันติ เนื่องจากเราเสียใจกับเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงจะไม่เปลี่ยนแปลง (จากการเป็นประเทศใฝ่สันติ?)”

ญี่ปุ่นไม่ได้กล่าวถึงปัญหาในทะเลจีนใต้ และนักข่าวสังเกตว่าอาเบะพูดอะไร สีจิ้นผิงก็พยักหน้า

๑๗. **สรุป** การเป็นผู้นำประเทศเป็นการแบกภาระที่หนักหน่วง นอกจากรับผิดชอบชีวิตของตัวเองและครอบครัวแล้ว ยังต้องดูแลคนอื่น ๆ ในประเทศ ในกรณีประเทศจีนซึ่งมีพลเมือง ๑,๓๐๐ กว่าล้านคน ผู้นำต้องสามารถรักษาเสถียรภาพให้ผลประโยชน์ของประเทศกระจายไปสู่ประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ถือเป็นปัญหาท้าทายอย่างใหญ่หลวง เท่าที่พรรณนามาในข้างต้นก็คือ ปัญหาเท่าที่นึกออก ยังมีอีกมากมายที่เราควรจะค่อย ๆ เรียนรู้ไป

จีนในยุคนี้มีปัญหา ดังนี้

๑) จีนมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ขยายออกไป ดูเหมือนจะขยายอาณาเขตด้วย จึงถูกระแวง (เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)

๒) ต้องคอยรักษาความสมดุลระหว่างนโยบายปฏิรูป (ต่อต้านคอร์รัปชัน) และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่ผู้นำ

๓) เป็นความยากลำบากที่จะพยายามสร้างพรรคแบบเลนินในโลกโลกาภิวัตน์ที่ใช้เศรษฐกิจการตลาด ระบบการเมืองก็เปลี่ยนแปลงไป ระบบเศรษฐกิจการตลาดจะขัดกับองค์กรรากหญ้าของพรรคคอมมิวนิสต์จีน

๔) บทบาทของเทคโนโลยีทางไซเบอร์ สื่อสังคมต่าง ๆ ผู้ใช้คอมพิวเตอร์ยังสามารถทะลุทะลวงล้วงความลับทั้งของทางราชการและเอกชน

๕) การคุกคามของประเด็นต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อม

ฯลฯ